



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 2 Νοεμβρίου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 897

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ξεκινάει το σχέδιο για αύξηση του πληθυσμού



Η Αρχιεπισκοπή ανοίγει τα παγκάρια της και θέτει σε εφαρμογή το σχέδιο που προβλέπει την καταβολή επιδόματος σε οικογένειες με τρία ή περισσότερα παιδιά.

Για την αύξηση του πληθυσμού θα δοθούν δύο εκατομμύρια τον χρόνο σε πολύτεκνες οικογένειες. Σελ. 8

ANTONIO ΚΟΣΤΑ

Εβαλε στο μάτι το «βέτο»

Ο Αντόνιο Κόστα προωθεί συζήτηση για την κατάργηση της ομοφωνίας στη λήψη αποφάσεων για ζητήματα σχετικά με το άνοιγμα διαπραγματευτικών κεφαλαίων υποψηφίων χωρών. Κινήσεις που δεν περνούν απαρατήρητες από την Τουρκία. Σελ. 5

ΠΡΟΣΩΠΟ

Η Άννα των φυλακών

Η Άννα Αριστοτέλους είναι το πρόσωπο των ημερών. Η πορεία της μοιάζει με έργο της Αγκαθα Κρίστι, με πολλούς υποπτοους, παράξενες κινήσεις και μυστήριες συμπεριφορές. Σελ. 10

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

NUROFEN EXPRESS

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΝΩ ΤΟ ΦΑΝΕΙΟ ΚΥΡΙΟ, ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Ή ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ

ΑΣΦΥΚΤΙΚΑ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Μπρα ντε φερ για τη φορολογική μεταρρύθμιση

Τα νομοσχέδια που κρίνουν τη φορολογική τύχη της χώρας

ΠΡΟΕΔΡΙΑ

Άρθρο του ΠΤΔ Νίκου Χριστοδουλίδη στην «Κ»

Σε αποκλειστικό του άρθρου ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναλύει τον εκτεταμένο φορολογικό μετασχηματισμό που προωθεί η κυβέρνηση. Εξηγεί με παραδείγματα τους πυλώνες που στηρίζει και τα οφέλη που προκύπτουν. Μιλάει για υπευθυνότητα και πετάει το «μπαλάκι» στο κοινοβούλιο για την ψήφιση των έξι νομοσχεδίων.

ΒΟΥΛΗ

Η κλεψύδρα τελειώνει, η κυβέρνηση βιάζεται

Τι θα πράξει το κοινοβούλιο μπροστά στην πρόκληση που του απευθύνει η κυβέρνηση; Οι βουλευτές θα δουν το σύνολο ή θα ακολουθήσουν τη μέθοδο σαλαμοποίησης, περνώντας μόνο κάποια από τα νομοσχέδια και όχι όλα όσα συνθέτουν την εικόνα που οραματίζεται η κυβέρνηση να εφαρμοστεί από αρχές του 2026;



ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΠΑΖΑΡΙ

Eurofighter και Ευρώπη

Κιρ Στάρμερ και Φρίντριχ Μερτς έδειξαν ότι επιθυμούν να είναι η Τουρκία μέρος της αρχιτεκτονικής ασφαλείας της Ευρώπης, και δη όχι μόνο ως εταίρος αλλά και ως αγοραστής στην αμυντική βιομηχανία. Σελ. 18

ΔΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΥΡΗΝΙΚΑ

Ο Τραμπ και η Κίνα

Η εκεχειρία του Τραμπ με τον Σι στο μέτωπο του εμπορικού ανταγωνισμού αφήνει πολλές εκκρεμότητες ανοιχτές μεταξύ Αμερικής και Κίνας. Τι σημαίνει η επιστροφή στις δοκιμές πυρηνικών όπλων ύστερα από 33 χρόνια. Σελ. 19

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ

Δρόμοι... που τρέχουν ατέλειωτο μαραθώνιο

Η «Κ» από αυτή την Κυριακή ανοίγει τον φάκελο Δημόσια Έργα. Ιστορίες αναβλητικότητας, ταλαιπωρίας και κόστους, κάνοντας αρχή από τον «δρόμο της υπομονής», αυτόν της Λεμεσού - Σαϊττά, ένα πολύ μικρό μέρος του οποίου δόθηκε πρόσφατα στην κυκλοφορία. Σελ. 9

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΛΑΤΣΙ

Το ξενοδοχείο τελειώνει, αλλά η άδεια εκκρεμεί

Πίεσεις για οικοδομική άδεια ξενοδοχείου στο Λατσί, με τον επικεφαλής της αρχής αδειοδότησης να εξωθείται σε αποχώρηση, λόγω της άρνησής του να την εκδώσει. Το έργο, τουλάχιστον εξωτερικά, φαίνεται να έχει ολοκληρωθεί, χωρίς όμως ο ιδιοκτήτης να έχει εξασφαλίσει την απαραίτητη άδεια. Σελ. 11

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Βαριές οι σκιές

Ο τρόπος που ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης και η κυβέρνησή του επέλεξαν να κινηθούν στο παρελθόν, με διορισμούς από το στενό φιλικό, συγγενικό, οπαδικό περιβάλλον, ακολουθώντας παράδοση δεκαετιών, δεν προσπερνιέται εύκολα. Αντιθέτως, οι σκιές εκείνων των επιλογών συνεχίζουν να βαραινουν την κοινωνία, υπονομεύοντας την εμπιστοσύνη στους θεσμούς. Και όταν η αξιοκρατία υπονομεύεται εκ των έσω, καμία επιτυχία δεν είναι αρκετή για να καθαρίσει τη σκιά της πολιτικής υποκρισίας, ούτε αποκαθίσταται η αμφοιβή. Πόσο μάλλον όταν οι πρόσφατοι επιτυχόντες στην ΕΔΥ, δεν εξαιρούνται –σύμπτωσης– από το πλαίσιο που περιγράψαμε.

ΨΑΧΝΟΥΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ

Η Προεδρία υπολόγισε χωρίς τον ξενοδόχο

Αγκάθι για την ομαλή διοργάνωση της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. αποτελεί η περιορισμένη διαθεσιμότητα αδειοδοτημένων τουριστικών καταλυμάτων.

Το υφυπουργείο Τουρισμού αναγκάζεται να επαναπροκηρύσσει διαγωνισμούς, καθώς τα αδειοδοτημένα ξενοδοχεία δεν ξεπερνούν τα 136. Οικονομική, σελ. 4



ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

People, Places & Things

Η Έλενα Καλλινίκου μιλάει για την παράσταση «People, Places & Things», στην οποία πρωταγωνιστεί. «Όλοι οι άνθρωποι έχουμε ανάγκη κοινότητες, η αποκοπή μας από αυτές δημιουργεί κενά». Τέχνες, σελ. 1



ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

Πλατωνικός διάλογος με ένα bot

«Με ποιον έχω την τιμή να μιλάω;», ρώτησε ο Στέλιος Ράμπος το ChatGPT. «Εκείνο» έδειξε έτοιμο να απαντήσει για την πιθανότητα να θελήσει η τεχνητή νοημοσύνη να γίνει θεός. Σελ. 22

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος. Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

ZENITH

THE HEART OF WATCHMAKING 165 YEARS

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Τα ηρωικά ΟΧΙ

Οι δρόμοι μας με τη Σβετλάνα Αλεξάντροβα διασταυρώθηκαν κάτω από το γιοφύρι της Ζάχα. Εγώ σε μια παράκαμψη για ν' αποφύγω τα έργα στην οδό Κωνσταντίνου Παλαιολόγου κι εκείνη στο καθήκον: την καθημερινή βόλτα του Έντγκαρ Άλαν Πόε. Ενώ το σκυλί της Ιουλίας Παλαιολόγου Ουίλσον έκανε καινούργιες σκυλογνωριμίες, πιάσαμε την κουβέ-ντα: «Θα μεταφέρετε στην κυρία Ουίλσον την πρότασή μου για μια συνέντευξη;». «Ναι, τηλεφωνήστε αύριο, πριν από το μεσημέρι καλύτερα». Ανήμερα της εθνικής επετείου, έπραξα καταπώς μου είπε...

- Λοιπόν, κυρία Ουίλσον, σκεφτήκατε την πρότασή μου;
- Η απάντησή μου είναι ΟΧΙ αγαπτιέ. Συνάδει και με τον πανηγυρικό χαρακτήρα της ημέρας.

- Με προκαλείτε πάντως να ρωτήσω αν ο αστικός σας μύθος κτίστηκε με τα ΟΧΙ που αρθρώσατε στη ζωή σας.
- Αν σκεφτείτε ότι επιβιώνω χάρη στην ευγενική κορηγία του γιου της ερωμένης του άνδρα μου, εκείνο το «Yes i do» που είπα στον μακαρίτη Ουίλσον μέτρισε περισσότερο από πολλά ηρωικά ΟΧΙ. Απ' την άλλη δεν μπορώ παρά να είμαι ειλικρινής μαζί σας: τα ΟΧΙ κάνουν τη διαφορά. Ακόμα και ο' εκείνο το τραγουδάκι του Κηλαϊδόνη, εγώ με τα ΟΧΙ ταυτίζομαι πιο πολύ. Θυμάστε; «Οχι λέμε στις κότες, όχι και στους ξενέρωτους...».

- «Οχι και στους κρούκωλους, όχι στους σοβαρούς...».
- Έτσι ακριβώς. Γι' αυτό κι εμείς, ως καρέ, θα τιμήσουμε την εθνική επέτειο του ΟΧΙ με μια εξτραβαγκάνζα – αντιδοτο στη σοβαροφάνεια.

- Αν θυμάμαι καλά, κάθε χρόνο διοργανώνετε μια γιορτή;



«Ζούμε τον θρίαμβο του κιτς. Ο Τραμπ γκρέμισε τον Λευκό Οίκο για να κτίσει ένα χρυσό παλάτι, σαν να πρόκειται για ένα σύγχρονο Λιμπεράτσε».

- Μια σεμνή γιορτή με επίτιμο προσκεκλημένο τον μοναδικό εν ζωή άνδρα των επικών χαρτοπαικτικών μας χρόνων: τον απόστρατο ταξίαρχο Ηρακλή Λεοντίου. Όλους τους άλλους συζύγους τους θάψαμε μετά τιμών. Ο αγαπτιός ταξίαρχος όμως όχι μόνο επέζησε, αλλά παίζει και εξαιρετικό ποκερίξε σε στιγμές διαύγειας.

- Αναρωτιέμαι τι να λέει ο απόστρατος για τον χαμό που έγινε με το μνημείο του Γρίβα.
- Ο οποιοσδήποτε δημοκρατικός άνθρωπος θα πει ότι αυτά είναι φλυναφήματα των πολιτικά απελπισμένων. Πόσο εγκληματικά ανιστόρητος πρέπει να είναι κανείς ώστε να μην καταλαβαί-

νει ότι ο Σύρος, υπαρχηγός της ΕΟΚΑ Β, είναι ο πλέον ακατάλληλος αποτιμητής της Ιστορίας; Πολύ φοβάμαι ότι η κυρία Αννίτα Δημητρίου εσχάτως κάνει κακές πολιτικές παρέες.

- Μια που αναφερθήκατε σε κακές πολιτικές παρέες, την εργολαβική αποδόμηση του Ερχιουρμαν την παρακολουθείτε;
- Όταν γίνεται από τους συνήθεις υπόπτους είναι ήσσονος σημασίας. Αν και όλη αυτή η προμούρα της αποδόμησης μου θυμίζει πως θέλει ο εθνικιστής να κρυφτεί και η χαρά δεν τον αφήνει.

- Κάποια πράγματα σε αυτόν τον τόπο δυστυχώς δεν θα αλλάξουν

ποτέ κυρία Ουίλσον.

- Ο μικρομεγαλισμός αγαπτιέ μου, ομοίως με τη βλακεία, είναι αιτήτως. Α πρόπος, τι άλλο πρέπει να συμβεί για να πάει ο κύριος Χαρτσιώτης σπίτι του; Όταν θα λάβει ο Πρόεδρος τις αποφάσεις του, ελπίζω να συνυπολογίσει και το τελευταίο κατόρθωμα του υπουργού του: τη σύγκριση της ληστείας στο Λούβρο με το φονικό στη Λεμεσό. Το γεγονός ότι ο Γάλλος ομόλογός του δήλωσε «Το βέβαιο είναι ότι αποτύχαμε» δεν φάνηκε να κάμπτεται τον Χαρτσιώτη.

- Θα επικαλεστώ το κοινότοπο: έχουμε προφανώς τους πολιτικούς που μας αξίζουν.

- Κάποιοι δε απ' αυτούς δεν σταματούν να κατεβάζουν δημιουργικές ιδέες. Διάβαζα χθες ότι μπορεί να τεθεί στο Συμβούλιο Αρχηγών η πρόταση αλλαγής της ημερομηνίας των βουλευτικών εκλογών το 2026. Ο λόγος είναι ότι εκείνες τις ημέρες έχει Final Four στην Αθήνα και συναυλία των Iron Maiden στο Ολυμπιακό Στάδιο! Δηλαδή αν συνέπιπταν οι εκλογές με τις συναυλίες της Βίσση, τι θα κάναμε; Θα στήναμε κάλπες στο Καλλιμάρμαρο;

- Παρά το Final Four οι καινούργιοι παίκτες δεν κάμπτονται πάντως.
- Αν εννοείτε το «Σήκου Πά-νο» του Χριστόφορου Τορναρίτη

συμφωνώ και υπερθεματίζω. Το λογότυπο με το σήμα της νίκης και τον ήλιο είναι χάρμα! Συνδυάζει pop art με παλιό ΠΑΣΟΚ. Απλώς υπέροχο!

- Αν κρίνουμε από την κατάταξη των Κυπρίων με βάση το IQ, στην 45η θέση ανάμεσα σε 77 κράτη, ως είμαστε έτοιμοι για όλα.
- Γιατί άλλο εξυπνάδα και άλλο καπατσουσίνη αγαπτιέ. Είμαστε συννιόνς ναι και ξέρουμε πώς να βγάζουμε λεφτά. Αλλά as μην αισθανόμαστε μεγαλύτεροι από τη σκιά μας. Όπως οι έρμες οι σοσιαλιτέ που μοχθούν στα χαρακώματα του Instagram για να πείσουν ότι επιπλέον στον αφρό της ζωής. Πλαστικές και αρτυδίωτες, με πολυτελή ρούχα που τις φοράνε...

- Ζούμε σε μια αντι-πνευματική εποχή κυρία Ουίλσον;
- Ζούμε σε μια κατ' εξοχήν κακόγουστη εποχή με ό,τι συνεπάγεται αυτό. Ζούμε τον θρίαμβο του κιτς. Σκεφτείτε ότι ο ανεκδιήγητος Τραμπ γκρέμισε τον Λευκό Οίκο για να κτίσει ένα χρυσό παλάτι σαν να πρόκειται για ένα σύγχρονο Λιμπεράτσε.

- Θα σας παρακαλέσω ακόμα μια φορά για τη συνέντευξη... Το απόσταγμα σοφίας από την πολυτάραχη ζωή σας.
- Κανένα δεν ενδιαφέρει η δική μου ζωή αγαπτιέ. Η απάντησή μου λοιπόν είναι ένα ακόμα ΟΧΙ. Νομίζω περισσότερο ενδιαφέρει η άποψη του Μαυρίκιου για την Τζόζεφιν, λόγω της Eurovision, παρά μια παλαιά αστή στη δύση του βίου της.

- Έχω την αδειά σας τουλάχιστον να δημοσιεύσω αυτό το small talk; Η κουβέντα μαζί σας είναι πάντοτε απολαυστική κυρία Ουίλσον.
- Θα το δεχτώ.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

2-11-1935



Υπόθεση Σταβίσκου: Την προσεκλή Δευτέρα, 4ην Νοεμβρίου, εις το Κακουργιοδικέον Παρισίων, θα καταλάβουν την έδραν του κατηγορουμένου μερικοί εκ των εκλεκτοτέρων αντιπροσώπων του συγχρόνου οικονομικού, πολιτικού, θεατρικού και δημοσιογραφικού κόσμου της Γαλλίας. Η δίκη Σταβίσκου αρχίζει.

Υποχρέωσις: «Από της πρωΐας της Δευτέρας 4 Νοεμβρίου ο Βασιλεύς Γεώργιος Β΄ θα είναι ο νόμιμος Βασιλεύς των Ελλήνων. Θ' απετέλει ασέβειαν να πράξωμεν οτιδήποτε άνευ της θελήσεώς του. Όταν επανέλθω ο Βασιλεύς θα υποβάλωμεν εις Αυτόν, καθ' νν έχομεν υποχρέωσιν, την παραιτίσιν μας. Απόλυτον δικαίωμα της Α.Μ. είναι να καθορίση μετά τούτο την εξέλιξιν της περαιτέρω καταστάσεως».

Τοκογλύφοι: Αι αρχαί της Νέας Υόρκης ήρχισαν συστηματικήν καταδίωξιν των τοκογλύφων. Προ ημερών ισχυρά αστυνομική δύναμις εξετέλεσεν αιφνιδιαστικήν έρευναν εις γνωστά γραφεία τοκογλύφων και συνέλαβε 24 εξ αυτών. Οι συλληφθέντες παρεπέμφθησαν αμέσως εις δίκην διότι υπάρχουν εναντίον των στοιχεία ότι εδάνειζαν προς 1000 τοις εκατόν. Είχον επί πλέον εξασφαλίσει την συνεργασίαν των γκάγκστερς διά να εκφοβίζουν τους καθυστερούντας την πληρωμήν των τόκων.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΕΓΟΡΑΣ

Λάθη, πάθη κι οι άνθρωποι του Προέδρου

Τι βδομάδα και αυτή. Σύλληψη λάθος υπόπου για φόνο; Είχαμε. Σύλληψη επισκέπτη των φυλακών κατά λάθος; Είχαμε και περνάει στο πόνθεο της γκάφρας όλων των εποχών. Ξεπερνά και την περίπτωση όπου φρουρούμενος βαρυνομένης πάει για μπύρες και εξαφανίζεται. Τι ζούμε ρε παιδιά, το Police Academy σε πιο ξεκαρδιαστική έκδοση;

Η δήλωση που ξεχώρισε αυτή την εβδομάδα ήταν η προτροπή του εθνικού μας κλόουν να κάνουμε πολύ σεξ, ώστε να κάνουμε πολλά παιδιά, αλλιώς –όπως μας είπε με στόμφο– υπάρχει ο κίνδυνος να... λιγάνουμε. Από το ρήμα λιγανίσκω. Όπως λέμε, έλα γλυκιά μου να κάνουμε έναν Έλληνα ακόμα, αλλιώς θα λιγάνουν οι Έλληνες, θα λιγάνουν και τα ελληνικά μας. Rest in peace, Greek language.

Θεωρείται πάντως σίγουρο πως οι συλλήψεις –κυοφορίας μετά από σεξ– θα είναι πιο επιτυχείς από τις συλλήψεις της Αστυνομίας. Προσωπικά, βλέπω κλούβα Αστυνομίας και τρέχω να κρυφτώ μην με μπαγλαρώσουν κατά λάθος.

Ο βασιλιάς Κάρολος αφαίρεσε από τον αδελφό του, Άντριου, τον πριγκιπικό τίτλο καθιστώντας τον τέως πρίγκιπα. Long live the King, αλλά τέτοιο κάζο στον αδελφό σου, ρε bro; Πάλι καλά που εμείς δεν έχουμε βασιλιά –από τότε που πέθανε ο Μακάριος– και έτσι κανείς δεν μπορεί να αφαιρέσει από τον Νικόλα Παπαδόπουλο τον τίτλο του εθνικού μας πρίγκιπα. Βέβαια, δύσκολοι οι και-



Κάντε σεξ να μη λιγάνουμε.

ροί για πρίγκιπες, ειδικά το 2026, αλλά ο δικός μας είναι αισιόδοξος.

Και ενώ το κρύο αρνείται να έρθει στην Κύπρο, είχαμε θερμό επεισόδιο στη Βουλή με την Αννίτα να ζητά να κλείσουν το μικρόφωνο στον Ανδρέα Θεμιστοκλέους, ο οποίος βέβαια συνέχισε να φωνάζει με κλειστό μικρόφωνο, με αποτέλεσμα να ξελαρυγγιαστεί και να κλείσει η φωνή του. Του εισηγούμαι την επόμενη φορά να πάει στη Βουλή με ντουντούκα ώστε να μην έχει ανάγκη τα μικρόφωνα της.

Οι διορισμοί νέων γενικών διευθυντών στη Δημόσια Υπηρεσία έφεραν ένταση αφού οι πλείστοι εξ αυτών θεωρούνται «άνθρωποι του Προέδρου», ή όπως έλεγε και ο τίτλος της γνωστής ταινίας All the President's men. Εντάξει ρε παιδιά, δεν θεωρείται παράδοση στον τόπο μας κάτι τέτοιο; Είπαμε, η Κύπρος αλλάζει, αλλά όχι να αλλάξουμε και τις παραδόσεις μας.

Διαβάζω πως με βιντεοκλήση από τον χώρο των Κεντρικών Φυλακών ενέκρινε κατάδικος την αγορά της μοτοσικλέτας

που χρησιμοποιήθηκε στο φονικό της Λεμεσού. Χρώμα, μάρκα κ.λπ. Έχουν τουλάχιστον οι κατάδικοι high speed internet ή ακόμη ταλαιπωρούνται με χαμηλές ταχύτητες;

Ο Ερχιουρμαν θέλει λύση ΔΔΟ. Ο Χριστοδουλίδης θέλει λύση ΔΔΟ, έτσι λέει τουλάχιστον. Η εθνική ξεδέλφη λέει ο Πρόεδρος της εκμυστηρεύτηκε πως δεν θέλει ΔΔΟ. Το ΔΗΚΟ θέλει ΔΔΟ αλλά με σωστό περιεχόμενο, που σημαίνει μάλλον δεν θέλει. Η ΕΔΕΚ δεν θέλει τίποτα αλλά μπορεί να μην υπάρχει μέχρι τη λύση. Ο ΔΗΣΥ αιωρείται, με το ένα πόδι στο Pride parade και με το άλλο στο κρησφύγετο του Γρίβα. Το ΑΚΕΛ φαντάζομαι λέει ακόμη Όχι για να τιμεντώσει το Ναι. Ακρίβωσε και το τοιμέντο. Η Ελλάδα λέει εμείς αποφασίζουμε, όταν κάποτε καταλήσουμε τι επιτέλους θέλουμε, κι αυτή συμπαρίσταται. Ο εθνικός μας κλόουν δεν έχει άποψη καθότι –σε εξοπασμα ειλικρίνειας– δήλωσε άσχετος. Είμαστε μια ωραία ατμόσφαιρα, είμαστε.

Κλείνοντας, ας ζήσει να σημειώσουμε, στην αρχή της σημερινής στήλης, για να θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουν οι νεότεροι, πως τέτοια εποχή πριν 10 χρόνια η μεγάλη αγωνία και τα πρωτοσέλιδα αφορούσαν το αν θα αποχωρούσε από υποψήφιος βουλευτής Λάρνακας ο γνωστός μας Γιαννάκης Γιαννάκης. Τελικά τη θέση πήρε η Αννίτα Δημητρίου –η ισοταγκράμερ της καρδιάς μας– και όπως λένε στο χωριό μου the rest is history.



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβιττού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλικό: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αετός: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιοδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

★
ZENITH



THE HEART OF WATCHMAKING
160★
YEARS



Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT

Στήνονται τα πιόνια για το Κυπριακό

Σταδιακή κινητικότητα με φόντο τη νέα κάθοδο Ολγκίν και την Πενταμερή, εν αναμονή της συνάντησης Ερχιουρμαν-Ερντογάν

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Ως αργή αλλά σταθερή κρίνεται από έμπειρους παρατηρητές του Κυπριακού η προσπάθεια να σπηθεί το σκηνικό επανέναρξης των συνομιλιών μετά την ανάδειξη του Τουφάν Ερχιουρμαν στο τιμόνι της τουρκοκυπριακής ηγεσίας. Ζητούμενο φαίνεται να είναι μια πρώτη συνάντηση των δύο ηγετών, επί κυπριακού εδάφους, με την προσωπική απεσταλμένη του γενικού γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, Μαρία Άνχελα Ολγκίν, κατά την επάνοδό της, εντός του πρώτου δεκαπενθημέρου του Νοεμβρίου στην Κύπρο για να υπάρξει, ακολούθως, πεδίο για την οργάνωση μιας διεθνούς διάσκεψης. Ήδη, η περασμένη εβδομάδα είχε ελαφρά κινητικότητα σε όλα τα επίπεδα, με τον ελέφαντα ωστόσο στο δωμάτιο να παραμένει η μετάβαση του νέου Τουρκοκύπριου ηγέτη στην Άγκυρα, καθώς και το τι θα προκύψει από τη συνάντησή του με τον Τούρκο πρόεδρο, Ταγίπ Ερντογάν.

Διερευνητικά βήματα

Την περασμένη εβδομάδα έγιναν τα πρώτα, διερευνητικής φύσεως, βήματα τόσο από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο όσο και στο επίπεδο των δύο ηγετών. Ο νέος εκπρόσωπος του γενικού γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο, Χασίμ Ντιάν, είχε την περασμένη Τετάρτη την πρώτη του συνάντηση με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, ενώ τηλεφωνική συνομιλία επιδίωξε και πέτυχε ο ΙΠΔ με τον Τουφάν Ερχιουρμαν. Καλά ενημερωμένες πηγές αναφέρουν πως ο κ. Ντιάν είχε συνάντηση με τον κ. Ερχιουρμαν σε καλό κλίμα, με το ζητούμενο εδώ για την αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο να είναι η καλή προετοιμασία για την νέα κάθοδο Ολγκίν, ώστε η προσωπική απεσταλμένη του γ.γ. να πετύχει μία ή ακόμη και δύο «τριμερείς» συναντήσεις κατά τη διάρκεια της παραμονής της επί κυπριακού εδάφους. Στη Λευκωσία, πάντως, σε κάθε περίπτωση, πρέπει στάση αναμονής με δεδομένο να θεωρείται η προσεκτική ανάλυση στο επόμενο διάστημα ως προς τον κ. Ερχιουρμαν δεδομένων τριών πτυχών:

1. Του γεγονότος πως ο προκατόχος του αρνείτο πεισματικά μια τριμερούς τύπου συνάντηση με την κα Ολγκίν.
2. Του πως θα κινηθεί ο νέος

Τουρκοκύπριος ηγέτης σε σχέση με την οργάνωση του «Προεδρικού» στα Κατεχόμενα, με σημασία εδώ για τη συνέχεια των προσπαθειών στο Κυπριακό να αποκτά το ποιος θα επιλέξει ως βασικούς του συνεργάτες, κυρίως τον Τουρκοκύπριο διαπραγματευτή.

3. Της μεγάλης εικόνας που αφορά φυσικά την προαναγγελθείσα επίσκεψη Ερχιουρμαν στην Άγκυρα, όπου η συνάντησή του με τον Ερντογάν θα δείξει προθέσεις και κατευθύνσεις για τους επόμενους μήνες.

Η κάθοδος Ολγκίν

Σημασία για το σκηνικό που στήνεται στο Κυπριακό τις επόμενες εβδομάδες παίζουν οι χρόνοι και, φυσικά, η νέα κάθοδος της προσωπικής απεσταλμένης του γ.γ. του ΟΗΕ, Μαρίας Άνχελα Ολγκίν. Τα Η.Ε. τους προηγούμενους μήνες είχαν προαναγγείλει την επάνοδό της στο νησί στις αρχές Νοεμβρίου, κάτι το οποίο δείχνει να επιβεβαιώνεται δεδομένου πως το ζητούμενο εδώ είναι μια νέα διεθνής διάσκεψη για το Κυπριακό εντός Δεκεμβρίου, πριν από την ανάληψη της Προεδρίας του

Ως εξαιρετικής σημασίας για τη συνέχιση των προσπαθειών άρσης του αδιεξόδου των συνομιλιών στο Κυπριακό κρίνεται το πρώτο τετ-α-τετ Ερντογάν - Ερχιουρμαν.

Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Κυπριακή Δημοκρατία από την 1η Ιανουαρίου. Η επάνοδος της κας Ολγκίν στην Κύπρο θέλει να διασφαλίσει, αν φυσικά η Άγκυρα δώσει το πράσινο φως, τη συνέχιση της διαδικασίας προκειμένου να υπάρξει προϋπόθεση για συντήρηση της διαδικασίας ή και κορύφωσή της, στο δεύτερο εξάμηνο του 2026. Παράλληλα, τρέχουν και οι διαδικασίες «καμιάς» πολιτικής με τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) να εξελίσσονται παράλληλα σε Ιορδανία και Νορβηγία, όπου θα υπάρξουν συναντήσεις της Τεχνικής Επιτροπής για τη Νεολαία και της Κοινωνίας των Πολιτών, παρούσα της κας Ολγκίν στη δεύτερη περίπτωση, αντίστοιχα. Για τη Λευκωσία σημασία αποκτά σε

αυτό το επίπεδο να διατηρηθεί η διαχρονική κόκκινη γραμμή της απουσίας χρονοδιαγράμματος, πτυχή που ήδη έχει υπονοήσει ο νέος Τουρκοκύπριος ηγέτης, αλλά και να τύχει εκμετάλλευσης μια πετυχημένη άσκηση της ευρωπαϊκής Προεδρίας στο πλαίσιο του πάγιου στόχου/διακήρυξης του προέδρου Χριστοδουλίδη για ενεργότερη εμπλοκή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διαδικασία του Κυπριακού. Ως προς την περάτωση των χρόνων, πάντως, το καλό σενάριο δείχνει προς την κατεύθυνση μιας νέας διεθνούς διάσκεψης για το Κυπριακό εντός αρχών Ιανουαρίου με το επικρατέστερο σενάριο η κα Ολγκίν να βλέπει τους δύο ηγέτες στην Κύπρο στις αρχές Δεκεμβρίου.

«Καλός» και «κακός» Ερχιουρμαν

Καλά ενημερωμένες πηγές αναφέρουν στην «Κ» πως ο Ερχιουρμαν θα συναντήσει στην Άγκυρα τον Ταγίπ Ερντογάν για να χαραχθεί, από κοινού, η στρατηγική τοποθέτηση των Τουρκοκυπρίων σε σχέση με τις προσπάθειες για άρση του αδιεξόδου των συνομιλιών του Κυπριακού. Μάλιστα, η διστακτικότητα του κ. Ερχιουρμαν

να διευθετήσει το συντομότερο ενώπιον των Η.Ε. στην Κύπρο μια συνάντηση με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη αποκρυσταλλώνει το σινιάλο, που έδωσε από την πρώτη στιγμή της εκλογής του προς την Τουρκία, για στενό συντονισμό και διαβούλευση με την Άγκυρα στα θέματα Κυπριακού και εξωτερικής πολιτικής. Σημασία αποκτούν και όσα αναφέρθηκαν μεταξύ Ερχιουρμαν και Ντιάν, με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη να δίνει το στίγμα των χαμηλών μέτρων πολιτικής του Κυπριακού με έμφαση στις τεχνικές επιτροπές. Ο κ. Ερχιουρμαν πάντως ακολουθώντας την τακτική του προκατόχου του «έδωσε ρεπορτάζ». Ερωτηθείς για τη συνάντηση με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, είπε ότι στην τηλεφωνική επικοινωνία που είχαν, συμφώνησαν να συναντηθούν τις επόμενες εβδομάδες. Μια συνάντηση, όπως είπε, που δεν θα περιλαμβάνει τον ΟΗΕ, «αλλά, φυσικά, θα περιλαμβάνει τους δικούς μας εκπροσώπους. Αυτήν την απόφαση πήραμε. Η ημερομηνία, η ημέρα και η ώρα δεν έχουν ακόμη οριστεί. Συμφωνήσαμε ότι θα τον ενημερώσω γ' αυτό». Απαντώντας σε σχετική ερώτηση ο κ. Ερχιουρμαν είπε ότι βρίσκεται σε επαφή με την κα Ολ-

γκίν και «φαίνεται πιθανό η συνάντηση να πραγματοποιηθεί στις 5 Δεκεμβρίου, εκτός εάν υπάρξουν συγκεκριμένες αλλαγές». Στη Λευκωσία πάντως σταθμίζεται και το σενάριο του «κακού» Ερχιουρμαν, ο οποίος θα μπει στη διαδικασία, το αμέσως επόμενο διάστημα, να θέτει χρονοδιαγράμματα, διεκδικηση μηχανισμού απόδοσης ευθυνών σε περίπτωση αποτυχίας, αλλά και απόδοσης «εγγενών δικαιομάτων» στην τουρκοκυπριακή κοινότητα. Την ίδια στιγμή απαρατήρητο δεν περνά και το πως η εκλογή Ερχιουρμαν καθίσταται αντικείμενο διαφιλοψον στην ελληνοκυπριακή κοινότητα με φόντο τον προεκλογικό του 2026 για τις βουλευτικές, αλλά και τον πρόωρο προεκλογικό για το 2028 με εταίρους (ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ) της κυβέρνησης να επικρίνουν τις πρώτες κινήσεις του νέου Τουρκοκύπριου ηγέτη. Η εκτίμηση μεταξύ εμπειρών παρατηρητών του Κυπριακού είναι πως τους επόμενους μήνες τόσο οι εξελίξεις στο Κυπριακό όσο και η στάση που θα τηρηθεί εκ μέρους της τουρκοκυπριακής κοινότητας θα βρεθούν στο επίκεντρο της «πανεγγράφης» του Κυπριακού ως ζητήματος ατζέντας στο εσωτερικό πολιτικό σκηνικό και δη στον προεκλογικό που ήδη τρέχει.

ΑΡΘΡΟ

Ποτέ ξανά: Η δοκιμασία της διεθνούς συνείδησης

Της **ΝΤΑΪΑΝΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ**

Τις πρωινές ώρες, διαβάζω. Συντροφιά μου η «Ασκητική» του Καζαντζάκη, ο ζεστός γαλλικός καφές και η γάτα της γειτονιάς, η Ευρυδίκη που κουκουλιάζει στο ενδιάμεσο της καρέκλας. Οι λέξεις του βιβλίου μου φέρνουν στο μυαλό τα «τρία χρέη» του ανθρώπου. Πρώτο χρέος, να στεριώσει τον νου πάνω στο σαλεύον χάος. Δεύτερο χρέος, να ζήσει με αγνότητα την αιματηρή αυτή πραγματικότητα, και να χαράξει με έργα στους τοίχους της φυλακής του κρανίου ρητά ηρωικά. Τρίτο χρέος, η καρδιά δεν βολεύεται και όταν απέναντί μας στέκονται εικόνες μαζικής βίας και ανθρώπινες εξόντωσης, αυτό το «δεν βολεύεται» γίνεται υποχρέωση. Αναφέρομαι στα διεθνή εγκλήματα όπως πολέμους, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και γενοκτονίες.

Η νομική γλώσσα υπάρχει για να καταδικάζει τέτοια εγκλήματα. Σύμφωνα με το άρθρο 6 της Σύμβασης της Ρώμης, η Σύμβαση που γέννησε το Διεθνές Ποινικό Δικαι-

στήριο, ορίζει ως γενοκτονία την πρόθεση καταστροφής, εν όλω ή εν μέρει, μιας εθνικής, εθνοτικής, φυλετικής ή θρησκευτικής ομάδας, καταδεικνύεται με πράξεις όπως ανθρωποκτονίες, σοβαρή σωματική ή ψυχική βλάβη, επιβολή συνθηκών ζωής ικανών να προκαλέσουν τη φυσική καταστροφή, μέτρα που αποσκοπούν στον έλεγχο των γεννήσεων και η βίαιη μεταφορά παιδιών. Τα τελευταία δύο χρόνια, το άρθρο 6 έχει απασχολήσει έντονα τη διεθνή νομική κοινότητα. Εδώ όμως θα συγκεντρωθώ στην 24η έκθεση έκθεση της ειδικής εισηγήτριας των Η.Ε. που δημοσιεύτηκε στις 20 Οκτωβρίου 2025 και το οποίο έχει τίτλο «Gaza genocide: a collective crime». Η έκθεση αυτή θέτει με οξύτητα γεγονότα συλλογικής τρίτων κρατών, τη νομιμοποίηση και ατιμωρησία του Ισραήλ.

Πρώτο, όταν η διεθνής, διπλωματική, στρατιωτική, οικονομική ή και πολιτική στήριξη άλλων κρατών καθιστά εφικτή ή διευκολύνει εγκληματικές πρακτικές κατά των παλαιστινιακού λαού,

τότε η συζήτηση δεν μπορεί να παραμείνει στα όρια της ηθικής καταδίκης, απαιτείται ακλόνητη νομική και πολιτική απάντηση. Δεύτερο σημείο, επισημαίνει ότι η αποικιοκρατική αποανθρωποποίηση και η διεκπεραίωση αδηγήσεων που εξαλείφουν τη διακρίση μεταξύ «μαχητών» από «αμάχους» ή, ακόμη χειρότερα, η ισοπεδωτική διάκριση μεταξύ γυναικόπαιδων και στρατιωτών συμβάλλουν στην ομαλοποίηση της βίας. Χαρακτηριστικά η Διεθνής Αμνηστία κατέγραψε τις γενοκτονικές πράξεις της δολοφονίας και της πρόκλησης σοβαρών ψυχικών και σωματικών βλαβών στους Παλαιστίνιους στη Γάζα, εξετάζοντας τα αποτελέσματα των ερευνών που διεξήγαγε η Διεθνής Αμνηστία για 15 αεροπορικές επιδρομές μεταξύ 7 Οκτωβρίου 2023 και 20 Απριλίου 2024, οι οποίες σκότωσαν τουλάχιστον 334 αμάχους, συμπεριλαμβανομένων 141 παιδιών, και τραυμάτισαν εκατοντάδες άλλους. Η Διεθνής Αμνηστία δεν βρήκε καμία απόδειξη ότι οποιαδήποτε από αυτές τις επιδρομές

είχε κάποιον στρατιωτικό στόχο. Επιπρόσθετα, σε μια ενδεικτική περίπτωση, στις 20 Απριλίου 2024, μια ισραηλινή αεροπορική επιδρομή κατέστρεψε το σπίτι της οικογένειας Abdelal στη συνοικία Al-Jneinah στην ανατολική Ράφα, σκοτώνοντας τρεις γενιές Παλαιστίνιων, συμπεριλαμβανομένων 16 παιδιών, ενώ κοιμόντουσαν. Η Agnes Callamard, γενική γραμματέας της Διεθνούς Αμνηστίας επίσης αναφέρει ότι αυτά αντιπροσωπεύουν μόνο ένα μέρος των εναέριων επιθέσεων του Ισραήλ, είναι ενδεικτικά ενός ευρύτερου μοτίβου επαναλαμβανόμενων άμεσων επιθέσεων κατά αμάχων και μη στρατιωτικών αντικειμένων.

Τρίτο σημείο, και συνεχίζοντας με την έκθεση της εισηγήτριας του ΟΗΕ, αναφέρει ότι τα μέσα ενημέρωσης αναπαράγουν διαψευσμένους ισχυρισμούς βασισμένα σε μια μακρά αποικιακή ιστορία, όπου οι «άγριοι» σθερούνταν τα δικαιώματά τους διεθνούς δικαίου. Συγκεκριμένα, σε δημοσίευμα του Al Jazeera αναφέρει ότι 111 υπάλληλοι του BBC, υπέ-

γραψαν επιστολή με την οποία ζητήθηκε να απομακρυνθεί το μέλος του διοικητικού συμβουλίου Ρόμπι Γκιμπ λόγω των συνεχών προσπαθειών του να καταπνίξει τη νόμιμη κάλυψη του πολέμου του Ισραήλ στη Γάζα.

Τέταρτο, η δικαιοσύνη απαιτεί τέλος στην ατιμωρησία του Ισραήλ και των υποστηρικτών του. Η πραγματική δικαιοσύνη απαιτεί επίσης αποκατάσταση, αποζημίωση, αναγνώριση ευθύνης και μέτρα που εξασφαλίζουν ότι τα εγκλήματα δεν θα επαναληφθούν· απαιτεί τη διάλυση των δομών εξουσίας που επέτρεψαν τα εγκλήματα και την επιβολή πραγματικών κυρώσεων και εμπάργκο όπου αυτά συνιστούν απαραίτητο μέσο αποτροπής.

Κρύωσε ο καφές και ο ήλιος ανέτειλε. Η Ευρυδίκη είναι ακόμη κάτω από την καρέκλα μου. Ο νομικός αγώνας συνεχίζεται. Η διεθνής νομική κοινότητα εντείνει τις προσπάθειές της και παρακολουθώντας τις διαδικασίες τόσο στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, τα εντάλματα σύλληψης,

καθώς και το Διεθνές Δικαστήριο με αποφάσεις και γνωματεύσεις, τα λόγια του Καζαντζάκη διεισδύουν νοσηλικά στις αρθρώσεις του ήλιου που ζεσταίνουν το πρόσωπό μου. Ο πόνος δεν μένει μόνο στα χαρτιά, πολλές φορές γίνεται βιωματικός, ακόμη και όταν δεν είναι προσωπικά σε εμάς, έτσι θα φωτίσουμε το καταστρόγγυλο του νου μας, θα νοικοκυρέψουμε τα σύμπαντα, μάλλον αυτό εννοούσε. Αυτό που συμβαίνει σε λιγότερο από 300 ναυτικά μίλια από την Κύπρο μας αφορά ατομικά και συλλογικά. Η ευθύνη της Κ.Δ. με βάση το διεθνές ποινικό δίκαιο είναι μια άλλη συζήτηση. Αυτό που πρέπει όμως να είναι πρώτη μας αρχή είναι να διατηρήσουμε την ικανότητα να νιώθουμε, να επιτρέψουμε στους «χυμούς της ανθρωπιάς» μας να υπερβούν τα φαινόμενα και την πολιτική ψυχρότητα. Μόνο έτσι μπορεί το δίκαιο να μην είναι κενό περιβλήμα αλλά εργαλείο ουσίας.

Η κα Νταϊάνα Κωνσταντινίδη είναι νομικός, ειδικευμένη στο Διεθνές Ποινικό Δίκαιο.



Ο νέος εκπρόσωπος του γενικού γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο, Χασίμ Ντιάν, είχε την περασμένη Τετάρτη την πρώτη του συνάντηση με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη.

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Αντόνιο Κόστα δεν εμμένει απλώς στην κατάργηση της ομοφωνίας στη λήψη αποφάσεων για ζητήματα που άπτονται του ανοίγματος διαπραγματευτικών κεφαλαίων υποψηφίων χωρών, αλλά όπως πληροφορούμαστε, προωθεί συζήτηση του θέματος στην επικείμενη τακτική Σύνοδο Κορυφής, στις 18-19 Δεκεμβρίου, στις Βρυξέλλες. Οι κινήσεις του Αντόνιο Κόστα, αν και φέρονται να επιδιώκουν τη στήριξη της ενταξιακής πορείας της Ουκρανίας, δεν περνούν απαρατήρητες από την Τουρκία, η οποία, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», προσδοκά να εξασφαλίσει ανάλογα οφέλη στη δική της ευρωπαϊκή προοπτική, που ως γνωστόν έχει περιέλθει σε αδιέξοδο, από τον Ιούνιο 2018.

Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», ο Pedro Lourtie, διευθυντής του Γραφείου του Αντόνιο Κόστα, γνωστοποίησε προς τα κράτη-μέλη, ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου αποτελεί το κατάλληλο χρονικό σημείο για πραγματοποίηση συζήτησης επί της μεθοδολογίας λήψης αποφάσεων που αφορά στο άνοιγμα διαπραγματευτικών κεφαλαίων υποψηφίων χωρών. Κι αυτό, προφανώς, γιατί στη Σύνοδο του Δεκεμβρίου θα τεθούν και οι ετήσιες εκθέσεις προόδου των υποψηφίων χωρών, που θα εκδώσει η Κομισιόν τις προσεχείς μέρες, γεγονός που όπως έλεγαν ενημερωμένοι κοινοτικοί κύκλοι, επιτρέπει την πραγματοποίηση μιας «στρατηγικής συζήτησης». Στο πλαίσιο της οποίας, ο Αντόνιο Κόστα προβλέπει στην κατάργηση του δικαιώματος αρνησικυρίας (βέτο) των κρατών-μελών, προκρίνοντας τη λήψη των αποφάσεων για το άνοιγμα διαπραγματευτικών κεφαλαίων υποψηφίων χωρών, με ενισχυμένη ειδική πλειοψηφία και όχι με ομοφωνία.

Δύο ξένοι διπλωμάτες ανέφεραν στην «Κ» ότι ο διευθυντής του Γραφείου του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ανέφερε ενώπιον των κρατών-μελών, σε συνεδρία της Επιτροπής Μονίμων Αντιπροσώπων Coreper, πριν από μερικές εβδομάδες, ότι «τρία συμπλέγματα των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας είναι έτοιμα προς άνοιγμα», επιχειρώντας προφανώς με τον τρόπο αυτό, να δημιουργήσει εικόνα επείγουσας δρομολόγησης αποφάσεων και να θέσει τους «27» ενώπιον των ευθυνών που έχουν αναλάβει έναντι του Κιέβου. Όπως σημείωναν οι ίδιες πηγές, οι κινήσεις του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, στοχεύουν στην παρακάμψη της Ουγγαρίας, η οποία μπλοκάρει την προώθηση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας. Οστόσο, αν και ο Αντόνιο Κόστα εμφανίζεται να στοχεύει αποκλειστικά στην προώθηση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας, ενδεχόμενη διαφοροποίηση της μεθοδολογίας λήψης αποφάσεων,

από ομοφωνία σε ενισχυμένη ειδική πλειοψηφία, θα έχει συνέπειες και στην ενταξιακή πορεία της Τουρκίας. Δημιουργώντας συνθήκες αναβίωσης της ευρωπαϊκής της προοπτικής και απαλείφοντας το βέτο της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία έχει μπλοκάρει μονομερώς 6 διαπραγματευτικά κεφάλαια της υποψήφιας χώρας, από τον Δεκέμβριο 2009.

Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η συζήτηση που έγινε στην Coreper και η τοποθέτηση του διευθυντή του Γραφείου του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Pedro Lourtie, έλαβαν χώρα λίγες μέρες πριν από την

πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής, αναφορικά με τα Συμπεράσματα που επρόκειτο να εκδοθούν. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, στο πλαίσιο αυτής της συζήτησης, η Ελλάδα φρόντισε να καταστήσει σαφή την αντίθεσή της στη διαφοροποίηση της μεθοδολογίας, αναφορικά με τη λήψη αποφάσεων. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, η Αθήνα ζήτησε όπως οι όποιες αναφορές σε ζητήματα διευρυνσης, περιλαμβάνουν τον διακυβερνητικό χαρακτήρα της διαδικασίας, παραπέμποντας ευθέως στη λήψη αποφάσεων με ομοφωνία, διατηρώντας δηλαδή αναλλοίωτη τη δυνατότητα εκά-

στου των 27 κρατών-μελών, να ασκήσουν δικαίωμα αρνησικυρίας. Στο ζήτημα παρενέβη και η Ολλανδία, η οποία φέρεται να διαπίστωσε μια προσπάθεια «ευελιξίας» επί της μεθοδολογίας λήψης αποφάσεων, κάτι που καυτηρίασε.

Σημειώνεται ότι εναντίον της διαφοροποίησης της μεθοδολογίας λήψης αποφάσεων για άνοιγμα διαπραγματευτικών κεφαλαίων υποψηφίων χωρών, τάσσονται η Σλοβακία, αλλά και η Ουγγαρία. Όχι για τους λόγους αρχάς που ορθώς πρόταξαν η Ελλάδα και η Ολλανδία, αλλά διότι επιθυμούν να μπλοκάρουν την ενταξιακή προοπτική της Ουκρανίας. Ο

εθνικιστής ηγέτης της Ουγγαρίας Βίκτορ Όρμπαν, ξεπερνώντας ακόμη και τον ίδιο του τον εαυτό, ισχυρίστηκε στην πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής ότι η Ουκρανία δεν είναι πλέον κυρίαρχο κράτος, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Πάντως, ο Αντόνιο Κόστα δεν ενεργεί μόνος του, καθώς υπάρχουν αρκετά κράτη-μέλη που βλέπουν με θετικό φακό την υποκατάσταση της ομοφωνίας από ένα σύστημα ενισχυμένης ειδικής πλειοψηφίας, «με αφετηρία» το άνοιγμα διαπραγματευτικών κεφαλαίων υποψηφίων χωρών. Ανάλογη πρόταση είχαν υποβάλει τον Ιανουάριο 2024, η Γερμανία

και η Σλοβενία και υπάρχουν αρκετοί που θεωρούν ότι εάν τελικά το ζήτημα αυτό παραπεμφθεί στη Σύνοδο Κορυφής του Δεκεμβρίου –όπως εξήγγειλε ο διευθυντής του Γραφείου του Αντόνιο Κόστα– «η κίνηση αυτή θα βρει σημαντική υποστήριξη, αν και δεν είναι ορατή υπό τις παρούσες συνθήκες, οποιαδήποτε προοπτική υλοποίησης ενός τέτοιου εγχειρήματος».

Υπογραμμίζεται ότι όταν το θέμα είχε τεθεί «ανεπίσημα», για πρώτη φορά από τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, πριν από μερικούς μήνες, η Ολλανδία είχε ζητήσει γνωμάτευση από τη Νομική Υπηρεσία του Συμβουλίου. Όπως είχε δημοσιεύσει τότε η «Κ», η Νομική Υπηρεσία του Συμβουλίου έκρινε ότι η τροποποίηση του συστήματος λήψης αποφάσεων, από ομοφωνία σε ενισχυμένη ειδική πλειοψηφία, προϋποθέτει ομόφωνη έγκριση από τα κράτη-μέλη. Δηλαδή η κατάργηση της ομοφωνίας θα πρέπει να εγκριθεί ομόφωνα από όλα ανεξαιρέτως τα κράτη-μέλη. Κάτι που θεωρείται ως εξαιρετικά δύσκολο, δεδομένου ότι η ομοφωνία και κατά συνέπεια η προβολή της δυνατότητας άσκησης βέτο, αποτελεί προνόμιο το οποίο, εάν καταργηθεί, θα ισοδυναμεί με πολιτική αυτοκτονία των μικρών και μεσαίων κρατών-μελών, τα οποία θα καταστούν και τυπικά έρμαιο των ισχυρών χωρών της Ε.Ε.

Η Τουρκία караδοκει...

Τα βήματα του Αντόνιο Κόστα, προς την κατεύθυνση της υποκατάστασης της ομόφωνης λήψης αποφάσεων με ένα καθεστώς «ενισχυμένης ειδικής πλειοψηφίας», σε ζητήματα που άπτονται του ανοίγματος διαπραγματευτικών κεφαλαίων της Ουκρανίας, άνοιξαν την όρεξη και της Τουρκίας, η οποία όπως πληροφορούμαστε, «προσδοκά να επωφεληθεί ανάλογα». Κοινοτικές πηγές ανέφεραν στην «Κ» ότι η Άγκυρα έχει ήδη ζητήσει ενημέρωση γύρω από το ζήτημα των προτάσεων του Αντόνιο Κόστα, θεωρώντας ότι «ευθυγραμμίζονται με την υπόσχεση της Ε.Ε., από το 2016, για την επανενεργοποίηση της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας».

Σημειώνεται ότι η Άγκυρα, διά του προέδρου της χώρας, Τάγιφ Ερντογάν, έχει ζητήσει εδώ και αρκετούς μήνες από την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, την επανενεργοποίηση της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας, κάτι που χαρακτηρίζεται ως «εθνικός στρατηγικός στόχος» της Άγκυρας. Ο ηγέτης της Τουρκίας φέρεται να ανέφερε προς την πρόεδρο της Κομισιόν, ότι η χώρα του δεν πρόκειται να παρεκκλίνει από την πορεία αυτή και ότι αποτελεί «εθνική γραμμή». Ως εκ τούτου, οι κινήσεις του Αντόνιο Κόστα για κατάργηση της ομοφωνίας στο άνοιγμα διαπραγματευτικών κεφαλαίων, θεωρούνται από την Άγκυρα ότι θα μπορούσαν να συμβάλουν προς την κατεύθυνση υλοποίησης του εν λόγω εθνικού στρατηγικού στόχου της Τουρκίας.

Όχι και από Λευκωσία

Η Κυπριακή Δημοκρατία τηρεί χαμηλούς τόνους επί της πρότασης του Αντόνιο Κόστα για υποκατάσταση της ομόφωνης λήψης αποφάσεων από ένα καθεστώς ενισχυμένης ειδικής πλειοψηφίας, σε θέματα ανοίγματος διαπραγματευτικών κεφαλαίων υποψηφίων χωρών. Όταν πάντως το θέμα τέθηκε σε πρώτο χρόνο, από τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το περασμένο καλοκαίρι, η Λευκωσία κατέθεσε επί της αρχής, την αντίθεσή της σε οποιαδήποτε προσπάθεια διαφοροποίησης της μεθοδολογίας λήψης αποφάσεων για το άνοιγμα δια-

πραγματευτικών κεφαλαίων. Θέση, η οποία διατυπώθηκε στην Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων, Coreper.

Άλλωστε, εάν οι ιδέες Κόστα εφαρμοστούν, η Κύπρος θα βρεθεί αντιμέτωπη με την αναβίωση της ενταξιακής διαδικασίας της Τουρκίας, χωρίς κανένα μοχλό πίεσης. Σε ένα τέτοιο σενάριο, τα 6 διαπραγματευτικά κεφάλαια που πάγωσε μονομερώς η Λευκωσία, το 2009, θα ξεπαγώσουν, ανεξαρτήτως της άρνησης της Άγκυρας να εκπληρώσει τις κυπρωγενείς της υποχρεώσεις.

Σημειώνεται ότι με βάση τις προτά-

σεις του Αντόνιο Κόστα, οι διαπραγματευτικές θεματικές (negotiating clusters) των υποψηφίων χωρών, δηλαδή οι έξι θεματικές στις οποίες περιλαμβάνεται το σύνολο των 35 διαπραγματευτικών κεφαλαίων, θα ανοίγουν με ενισχυμένη ειδική πλειοψηφία και όχι με ομοφωνία. Η ενισχυμένη ειδική πλειοψηφία σχηματίζεται με τη σύμφωνη γνώμη του 72% των κρατών-μελών (σε πραγματικούς αριθμούς τουλάχιστον 20), νοουμένου ότι αντιπροσωπεύουν πέραν του 65% του συνολικού πληθυσμού της Ε.Ε.

ΑΡΘΡΟ

Ά(ά)μεση Δ(δ)ημοκρατία

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΣΕΡΑΦΕΙΜ**

Η άμεση δημοκρατία εφαρμόστηκε σε άλλους καιρούς και τόπους, με άλλες θεσμικές μορφές, εξυπηρετώντας άλλες πολιτικές, πολιτισμικές, ταυτοτικές, υπαρκτικές σχεδόν διεργασίες, με περιορισμούς και προβλήματα. Στην αρχαία Αθήνα, ειδικά του 4ου αιώνα π.Χ., με ομιλητές ικανούς να πείσουν –να συγκινήσουν, να παρακινήσουν, να αποτρέψουν, να εμπνεύσουν– οι πολίτες ανέβαιναν στον λόφο της Πνύκας για την περίπτωση «Εκκλησία του Δήμου» (συνέλευση του λαού) και συζητούσαν διεξοδικά, προτού διαμορφώσουν με την ψήφο τους τις αποφάσεις της πόλης-κράτους. Ο Περικλής περιγράφει (δία γραφιάς Θουκυδίδη) πόσο άρρηκτα συνδεδεμένη ήταν η θεσμική αυτή «τελετουργία» με τον χαρακτήρα των Αθηναίων, όχι απλώς με το πολιτευ-

μα και τη θεσμική δόμηση της πόλης. Διαφερόντως γαρ δη και τότε έχομεν ώστε τολμάν τε οι αυτοί μάλιστα και περί ων επιχειρήσομεν εκλογίζεσθαι. «Γιατί υπερέχουμε βέβαια και ως προς τούτο, ώστε εμείς οι ίδιοι και να τολμούμε πάρα πολύ και να υπολογίζουμε εξαντλητικά ό,τι θα επιχειρήσουμε». Η άμεση δημοκρατία, στην ιδεατή της μορφή τουλάχιστον, είναι συνώνυμη με τον λόγο και τον ορθο-λογισμό.

Εμείς στην Κύπρο δεν μπορούμε δυστυχώς να ισχυριστούμε ότι υπερέχουμε στον λόγο και τον ορθό λογισμό. Μιλάς, διατυπώνεις μια άποψη, αιχμηρή ενίοτε αν το επιβάλλουν τα γεγονότα και τα πρόσωπα, και σπεύδουν κομματάνθρωποι και οπαδίσκοι να σε απαξιώσουν με όλων των ειδών τις σοφιστείες. Δεν τους φταίει μόνο η άποψή σου. Φταις εσύ ο ίδιος. Θέλουν να πάψεις να μιλάς. Διαφημίζουν την αξιοκρα-

τία, καταλήγεις να συμπορεύεσαι με την «κολλητοκρατία» και την οικογενειοκρατία. Ζητάς λογική στην πολιτική και, με σχεδόν λατρευτικούς όρους, φτιάχνουν το είδωλο του σωτήρα σου και απαιτούν να... προσκυνήσεις. Θες ή όχι, θα σε «σώσουν»! Μόνο αυτοί μπορούν να κάνουν τη διαφ(θ)ορά! Α, κι η άποψή σου δεν έχει καμιά σημασία. Σημασία έχει μόνο η ψήφος σου.

Αυτή είναι η κατάσταση. Επομένως, άμεση δημοκρατία –την ιδέα και το ιδανικό– ούτε την έχουμε ούτε μπορούμε βάσιμα να ελπίζουμε ότι θα την αποκτήσουμε ποτέ. Ξενίζει δε το γεγονός ότι την Άμεση Δημοκρατία –τον κομμητικό φορέα– την έχουν σκεφτεί (;) και προτείνει όσοι δεν έχουν καταθέσει μέχρι τώρα αξιόλογη πολιτική πρόταση και δεν έχουν να παρουσιάσουν ουσιαστικό πολιτικό έργο. Ευνοιοκρατία, κακοδιαχείριση, μηδαμινό έργο, ανέ-

ξοδη πρόκληση (κατά φαντασίαν influencer), αλλοπρόσαλλες ιδέες. Ά(ά)μεση Δ(δ)ημοκρατία δεν είναι να πληρώνεσαι εσύ πλουσιοπάροχα και να χρησιμοποιείς την ευθύνη της απόφασης σε πολίτες που δεν έχουν πρόσβαση σε κρίσιμες πληροφορίες και δεν έχουν μάθει να τις επεξεργάζονται, για να καταλήγουν σε αποφάσεις για σοβαρά θέματα. Ά(ά)μεση Δ(δ)ημοκρατία δεν είναι το «ξεκινάμε κι όπου βγει».

Γιατί όμως αυτό το εγχείρημα του «κοκκινομήτη» δυναμτικού κομματάρχη φαίνεται να συζητείται, τουλάχιστον στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης; Δύο λόγους σκέφτομαι. Πρώτον, οι «άλλοι» αναγνωρίζουν τον «κοκκινομήτη» ως απειλή. Και επειδή ο κυπριακός λαός τα έχει δικαιώς με τους «άλλους» στηρίζει αυτόν που δυναμικά τους βλάπτει. Αυτοί οι «άλλοι» έχουν πολιτικό

πρόσωπο. Είναι όσοι φτωχοποιούν τον λαό, τον κρεώνουν με κόστος σκανδάλων, τον ρεζιλεύουν, τον περιπαίζουν και τσαλαπατούν κάθε ημέρα τις ελπίδες του για αξιοκρατία, δικαιοσύνη και ουσιαστική αλλαγή στη χώρα. Δεύτερον, γιατί αυτοί οι «άλλοι» αποδεδειγμένα δεν σέβονται τη δημοκρατία, δηλαδή τον δήμο, τον λαό. Αυτοί οι «άλλοι» κατάφεραν να προσοκλείσουν υποψήφιο λόγω της σεξουαλικότητάς του. Το καταλαβαίνετε; Λες και βρισκόμαστε στον Μεσαίωνα. Αυτοί οι «άλλοι» έχουν να κάνουν εκλογές για πρόεδρο στο κόμμα τους εδώ και σχεδόν δύο δεκαετίες. Αυτοί οι «άλλοι» δεν καταδέχονται τις κάλπες, αλλά επιλέγουν υποψήφιους βουλευτές «κεντρικά», επικαλούμενοι μια κομματική δομή που στηρίζεται σε ανέλεγκτα και δημοκρατικώς ανομιμοποιήτα όργανα. Αυτοί οι «άλλοι» –του παλιού

που ψυχωρραγεί και του νέου που γέρασε– ξεχνούν ότι ο λαός ζητάει ν’ ακούγεται. Δεν ζητουν κανείς από τους πολίτες να ενημερώνεται προσωπικά. Δεν είναι θέμα γοήτρου, ειδικών προνομίων ή υπεροχής ενός προσώπου έναντι άλλων η δημοκρατία. Είναι η φωνή του λαού. Είναι η συλλογικότητα. Στα συνέδρια των κομμάτων, για παράδειγμα, τα μέλη τους να μην είναι χειροκροτητές. Να ψηφίζουν την ηγεσία, να επικυρώνουν τα ψηφοδέλτια, να εγκρίνουν ή να απορρίπτουν πολιτικές. Τα υποσχέθηκαν. Τα έφασαν. Τα προτείνουμε. Μας αγνοούν.

Αν επικρατήσουν «καρναβαλικές» θεωρήσεις της άμεσης δημοκρατίας θα είναι γιατί αυτοί οι «άλλοι» απέτυχαν να προασπίσουν τις ουσιώδεις.

Ο κ. Ανδρέας Σεραφείμ είναι πανεπιστημιακός.

Άρθρο του ΠτΔ, Νίκου Χριστοδουλίδη, αποκλειστικά στην «Κ»

Φορολογικός Μετασχηματισμός: Στηρίζοντας τη μεσαία τάξη, την οικογένεια και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μας

Η Κύπρος αλλάζει και ο φορολογικός μετασχηματισμός είναι μια από τις πιο σημαντικές μεταρρυθμίσεις που σηματοδοτούν αυτή την αλλαγή της χώρας μας. Οι μεταρρυθμίσεις, η ισχυρή οικονομία, η συνεχής βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών σε σημαντικά θέματα, όπως είναι η Υγεία και η Παιδεία, η ενίσχυση της αποτρεπτικής ισχύος της πατρίδας μας, η αντιμετώπιση του μεταναστευτικού, η εξωστρέφεια της εξωτερικής μας πολιτικής, ο αναβαθμισμένος λόγος και ρόλος μας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και η διαφάνεια μέσω της λογοδοσίας και η πάταξη της διαφθοράς, αποτελούν τους βασικούς πυλώνες της διακυβέρνησής μας.

Η φορολογική μεταρρύθμιση, η οποία εγκρίθηκε την Τετάρτη από το Υπουργικό Συμβούλιο και κατατέθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων για ψήφιση, διασφαλίζει, πρωτίστως, δικαιότερη κατανομή του εισοδήματος και ενισχύει την κοινωνική συνοχή. Είναι ένα νέο και δικαιότερο φορολογικό σύστημα, το οποίο ενισχύει την πραγματική οικονομία και την ανταγωνιστικότητα των κυπριακών επιχειρήσεων και την προσέλευση παραγωγικών και ποιοτικών ξένων επενδύσεων, που δημιουργούν καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας.

Η υπεύθυνη δημοσιονομική μας πολιτική φέρνει αποτελέσματα. Η Κύπρος, όπως προβλέπεται τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, θα συνεχίσει να έχει μια από τις πιο ραγδαία αναπτυσσόμενες οικονομίες της Ευρώπης, ενώ προβλέπεται να διατηρήσει τις χαμηλότερες πληθωριστικές τάσεις. Στον εργασιακό τομέα πετύχαμε τα τελευταία δύο χρόνια, μαζί με ισχυρή ανάπτυξη, να απολαμβάνουμε, για πρώτη φορά από το 2008, συνθήκες πλήρους απασχόλησης. Η υπεύθυνη δημοσιονομική πολιτική της διακυβέρνησής μας έχει, επίσης, ως αποτέλεσμα ένα σημαντικό πρωτογενές δημοσιονομικό πλεόνασμα, ενώ ιδιαίτερης σημασίας είναι και η μείωση του δημόσιου χρέους, το οποίο φέτος θα πέσει κάτω από το 60%. Η θετική πορεία της οικονομίας αντανακλάται και στις διαδοχικές αναβαθμίσεις από τους Οίκους Αξιολόγησης, αφού από το 2011 που ήταν η τελευταία φορά, όλοι, πλέον, οι μεγάλοι διεθνείς Οίκοι Αξιολόγησης κατατάσσουν τη χώρα μας στην κατηγορία Α.

Μέσα σε αυτό το οικονομικό περιβάλλον και με ξεκάθαρη πολιτική βούληση, 23 χρόνια μετά τον προηγούμενο ουσιαστικό μετασχηματισμό του φορολογικού μας συστήματος, σχεδιάσαμε και καταθέσαμε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο μεταρρύθμισης του φορολογικού μας συστήματος, που ανταποκρίνεται στα σημερινά δεδομένα της οικονομίας και της κοινωνίας. Την ίδια στιγμή, οι προτάσεις μας διορθώνουν στρεβλώσεις και ευθυγραμμίζουν το φορολογικό πλαίσιο με την πραγματικότητα μιας οικονομίας που μετασχηματίζεται και αναπτύσσεται. Μακριά από προσεγγίσεις λαϊκισμού, με καθαρές επιλογές που βελτιώνουν την καθημερινότητα του πολίτη και διατηρεί την Κύπρο στην τρίτη θέση του Διεθνούς Δείκτη Φορολογικής Ανταγωνιστικότητας, σύμφωνα με την ανάλυση του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών. Ένας φορολογικός μετασχηματισμός βασισμένος και στην ιδεολογικοπολιτική μας προσέγγιση, αυτή του κοινωνικού φιλελευθερισμού, που αντιπροσωπεύει ένα κράτος που ενθαρρύνει την επιχειρηματικότητα και δίνει κίνητρα και χώρο στην ιδιωτική πρωτοβουλία, αλλά και που παρεμβαίνει εκεί και όπου πρέπει για δίκαιη κατανομή του

εθνικού εισοδήματος, προστασία της αγοράς, καθώς και στοχευμένα στήριξη όσων πραγματικά έχουν ανάγκη.

Η πρότασή μας για τη φορολογική μεταρρύθμιση στηρίζεται σε μια πλήρως τεκμηριωμένη χάρση πολιτικής. Προηγήθηκε επιστημονική και ενδελεχής μελέτη του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου και των συνεργατών του, η οποία βασίστηκε σε μοντέλα και σε πραγματικά φορολογικά δεδομένα και οικονομετρικά υποδείγματα, που «μέτρησαν» με ακρίβεια τον κοινωνικό και δημοσιονομικό αντίκτυπο κάθε επιλογής, αλλά και μέσα από την εκτενή διαβούλευση με όλους τους φορείς και οργανωμένα σύνολα. Μετά από τη δημόσια παρουσίαση των αποτελεσμάτων και των πρώτων εισηγήσεων τον περασμένο Φεβρουάριο, ακολούθησε νέος κύκλος διαβουλεύσεων με τις εργοδοτικές οργανώσεις, τις συντεχνίες, τους επαγγελματικούς συνδέσμους και όλα τα κοινοβουλευτικά κόμματα, ενώ το θέμα παρουσιάστηκε και στο Εθνικό Συμβούλιο. Πολλές από τις εισηγήσεις που προέκυψαν μέσα από αυτόν τον διάλογο, αλλά και μέσα από τη δημόσια διαβούλευση, λήφθηκαν υπόψη στην ετοιμασία των νομοσχεδίων που κατατέθηκαν στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Γιατί αυτός είναι ο τρόπος που εμείς αντιλαμβανόμαστε τη σύγχρονη διακυβέρνηση. Δηλαδή, με πολιτικές που διαμορφώνονται μέσα από ευρεία διαβούλευση, στη βάση εμπεριστατωμένων μελετών και με ευρεία κοινωνική αποδοχή.

Η φορολογική μεταρρύθμιση την οποία ετοιμάσαμε, στηρίζει έμπρακτα την οικογένεια και τη μεσαία τάξη, που αποτελεί το θεμέλιο κάθε κοινωνίας και τη ραχοκοκαλιά της οικονομίας μας. Για πρώτη φορά μετά από δύο δεκαετίες, το αφορολόγητο εισόδημα αυξάνεται για όλους κατά €1.000 και διαμορφώνεται στις €20.500. Ταυτόχρονα, μέσα από τις προτεινόμενες στοχευμένες εκπτώσεις, το συνολικό αφορολόγητο δύναται να ξεπε-



Η φορολογική μεταρρύθμιση την οποία ετοιμάσαμε στηρίζει έμπρακτα την οικογένεια και τη μεσαία τάξη, που αποτελεί το θεμέλιο κάθε κοινωνίας και τη ραχοκοκαλιά της οικονομίας μας. Για πρώτη φορά μετά από δύο δεκαετίες, το αφορολόγητο εισόδημα αυξάνεται για όλους κατά €1.000 και διαμορφώνεται στις €20.500.



Ο μετασχηματισμός είναι βασισμένος στην ιδεολογικοπολιτική μας προσέγγιση, αυτή του κοινωνικού φιλελευθερισμού, που αντιπροσωπεύει ένα κράτος που ενθαρρύνει την επιχειρηματικότητα και δίνει κίνητρα και χώρο στην ιδιωτική πρωτοβουλία, αλλά και που παρεμβαίνει εκεί και όπου πρέπει για δίκαιη κατανομή του εθνικού εισοδήματος, προστασία της αγοράς, στοχευμένη στήριξη όσων πραγματικά έχουν ανάγκη.

Οι προτάσεις μας γίνονται στο πλαίσιο της δημοσιονομικής μας υπευθυνότητας. Ο συνολικός αντίκτυπος της φορολογικής μεταρρύθμισης είναι δημοσιονομικά ουδέτερος. Με αυτό τον τρόπο στηρίζουμε τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, χωρίς να υπονομεύουμε τη σταθερότητα που με κόπο κατακτήσαμε και μας οδήγησε στην αναβάθμιση της οικονομίας μας από όλους τους διεθνείς Οίκους Αξιολόγησης.

Οι κυπριακές επιχειρήσεις αποτελούν τον πυρήνα της οικονομίας μας. Μέσα από τις προτάσεις μας διορθώνουμε στρεβλώσεις του φορολογικού συστήματος που εξυπηρετούσαν κυρίως εταιρείες ξένων συμφερόντων με διεθνή δραστηριοποίηση.

ράσει τις €24.500, ανάλογα με τη σύνθεση και τις δαπάνες της οικογένειας, όπως είχα υποσχεθεί προεκλογικά.

Την ίδια στιγμή, θεσπίζονται εκπτώσεις που αντανακλούν τις πραγματικές ανάγκες του σήμερα, όπως €1.000 για κάθε εξαρτώμενο τέκνο ή φοιτητή, με διπλή έκπτωση για τα παιδιά μονογονεϊκής οικογένειας, €1.500 για τόκους εξυπηρετούμενου στεγαστικού δανείου πρώτης κατοικίας ή για ενοίκιο κύριας κατοικίας και €1.000 για πράσινες επενδύσεις στο σπίτι και για ηλεκτρικά οχήματα. Μέσα από αυτές τις ελαφρύνσεις, ανάμεσα σε άλλα, στοχεύουμε στην ανακούφιση των νοικοκυριών, αλλά και στην προώθηση της πράσινης μετάβασης. Ταυτόχρονα, οι εκπτώσεις στα φυσικά πρόσωπα στηρίζουν έμπρακτα τη γονεϊκότητα, συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της δημογραφικής πρόκλησης και ενισχύουν ουσιαστικά τα νέα ζευγάρια στην αντιμετώπιση της πρόκλησης του αυξημένου κόστους ζωής, ενώ, ταυτόχρονα, το νέο πλαίσιο ενισχύει την ισότητα και ενθαρρύνει τη γυναικεία απασχόληση.

Οι κυπριακές επιχειρήσεις αποτελούν τον πυρήνα της οικονομίας μας. Μέσα από τις προτάσεις μας διορθώνουμε στρεβλώσεις του φορολογικού συστήματος που εξυπηρετούσαν κυρίως εταιρείες ξένων συμφερόντων με διεθνή δραστηριοποίηση. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, καταργούμε τη λογιζόμενη διανομή μερισμάτων και μειώνουμε τη φορολογία στα πραγματικά μερίσματα από το 17% στο 5%, ενθαρρύνοντας την επανεπένδυση κερδών σε παραγωγικές επενδύσεις. Η επιλογή να μειωθεί ουσιαστικά το φορολογικό βάρος για τις εταιρείες Κυπρίων ιδιοκτητών είναι συνειδητή επιλογή πολιτικής, η οποία διορθώνει μια πραγματική ανισορροπία του παρελθόντος, θωρακίζει τον παραγωγικό μας ιστό και ενισχύει την κυπριακή επιχειρηματικότητα.

Ο εταιρικός φόρος, μέσα στο πλαίσιο και της πολιτικής μας βούλη-

σης για ενίσχυση της διεθνούς αξιοπιστίας και φήμης της χώρας μας, αναπροσαρμόζεται στο 15%, σε ευθυγράμμιση με τα διεθνή πρότυπα, χωρίς να πλήττεται, όπως προκύπτει και από τα αποτελέσματα της οικονομικής ανάλυσης, η ανταγωνιστικότητά μας. Παράλληλα, συνδέουμε ουσιαστικά τη φορολογική πολιτική με την οικονομία της γνώσης και την πράσινη μετάβαση. Επεκτείνουμε την επαυξημένη φοροαπαλλαγή του 120% για δαπάνες Έρευνας και Ανάπτυξης, ώστε περισσότερες επιχειρήσεις να επενδύουν σε νέα προϊόντα, υπηρεσίες και τεχνολογίες, ενώ προσφέρουμε, για πρώτη φορά, φοροαπαλλαγές για πράσινες επενδύσεις σε φυσικά πρόσωπα.

Η φορολογική μεταρρύθμιση περιλαμβάνει, επίσης, απλοποίηση διαδικασιών και διοικητικών κανόνων, όπως περιορισμό του φόρου χαρτοσήμων στις απολύτως κρίσιμες συναλλαγές, επέκταση της μεταφοράς ζημιών από πέντε σε επτά έτη, επανεξέταση ειδικών καθεστώτων όπου υπήρχαν στρεβλώσεις, και αναπροσαρμογές στις διά βίου απαλλαγές επί των κεφαλαιουχικών κερδών. Όλα αυτά ενισχύουν τη διαφάνεια, μειώνουν την αβεβαιότητα, στέλνουν ένα σαφές μήνυμα προβλεψιμότητας και καθιστούν την Κύπρο έναν αξιόπιστο και σταθερό τόπο για να εργάζεσαι, να επενδύεις και να μεγαλώνεις οικογένεια.

Οι προτάσεις μας γίνονται στο πλαίσιο της δημοσιονομικής μας υπευθυνότητας. Ο συνολικός αντίκτυπος της φορολογικής μεταρρύθμισης είναι δημοσιονομικά ουδέτερος. Με αυτό τον τρόπο στηρίζουμε τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, χωρίς να υπονομεύουμε τη σταθερότητα που με κόπο κατακτήσαμε και μας οδήγησε στην αναβάθμιση της οικονομίας μας από όλους τους διεθνείς Οίκους Αξιολόγησης. Η δημοσιονομική υπευθυνότητα δεν είναι εμπόδιο στην κοινωνική πολιτική του κράτους. Αντιθέτως, είναι το μέσο για να έχει το κράτος την ικανότητα για στοχευμένη στήριξη των πολιτών του.

Η κυβέρνηση κατέθεσε στη Βουλή των Αντιπροσώπων την πρότασή της για τον φορολογικό μετασχηματισμό, με στόχο να τεθεί σε εφαρμογή από την 1η Ιανουαρίου 2026. Οφείλουμε όλοι μαζί να συνεργαστούμε για την ψήφιση αυτής της σημαντικής μεταρρύθμισης, μακριά από πολιτικές σκοπιμότητες, ως υπεύθυνη στάση και υποχρέωσή μας απέναντι στον πολίτη, τις επιχειρήσεις, την κοινωνία και τη σταθερή πορεία της οικονομίας μας. Τώρα είναι η ώρα των αποφάσεων και της υπευθυνότητας.

Η οποιαδήποτε καθυστέρηση θα είναι εις βάρος της βελτίωσης του εισοδήματος των πολιτών και των οικογενειών που τόσο πολύ το αναμένουν, αλλά και της προβλεψιμότητας που χρειάζεται η αγορά για τις επενδυτικές αποφάσεις που λαμβάνονται σήμερα. Η οποιαδήποτε καθυστέρηση λειτουργεί εις βάρος της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών επιχειρήσεων, αλλά και της χώρας μας σε διεθνές επίπεδο.

Προσδοκώ, λοιπόν, ότι από την 1η Ιανουαρίου 2026, η Κύπρος, οι πολίτες της και οι κυπριακές επιχειρήσεις, θα έχουν ένα φορολογικό πλαίσιο πιο κοινωνικά δίκαιο, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της εποχής μας. Θα είναι ένα μεγάλο βήμα της χώρας μας για περαιτέρω ανάπτυξη. Μιας Κύπρου που αλλάζει με όραμα και στρατηγικό σχεδιασμό και ξεκάθαρο πλάνο. Και αυτό το βήμα θα το κάνουμε μαζί.



Κοινοβουλευτικές πηγές μεταφέρουν στην «Κ» πως το χρονοδιάγραμμα που έχει τεθεί για εφαρμογή της μεταρρύθμισης είναι ασφυκτικό, καθώς έχει προτεραιοποιηθεί η εξέταση του Προϋπολογισμού.

Στη Βουλή το κλειδί της μεταρρύθμισης

Ασφυκτικό το χρονοδιάγραμμα για εφαρμογή των νέων φορολογικών νομοσχεδίων, καθώς προέχει ο Προϋπολογισμός του 2026

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Το «παιχνίδι» της φορολογικής μεταρρύθμισης περνά στο «γήπεδο» της Βουλής των Αντιπροσώπων, με την κυβέρνηση να στέλνει σαφές μήνυμα ότι και αξίζει να περάσει για το καλό της κυπριακής οικονομίας, αλλά και ότι πρέπει να περάσει δίχως αλλαγές ή προσκόμματα. Ανατρέχοντας στο λεγόμενο «State of the Union» του Προέδρου της Δημοκρατίας, Νίκου Χριστοδουλίδη, στις αρχές του τρέχοντος χρόνου, είχε χαρακτηρίσει το 2025 ως τη χρονιά που θα είναι σταθμός για τον φορολογικό μετασχηματισμό του κράτους. Μέσα από τη φορολογική μεταρρύθμιση τόνιζε πως στοχεύει στο να αυξήσει το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών και να στηρίξει την ανάπτυξη των κυπριακών επιχειρήσεων. Αξίζει να υπενθυμιστεί ότι, από το 2023 είχε ρίξει ειδικό βάρος ο Πρόεδρος από την προεκλογική του στην οικονομική πολιτική του κράτους.

Δύο είναι οι συνισταμένες που θα κρίνουν το αποτέλεσμα ενός «μπρα ντε φερ» που θα δούμε στο επόμενο διάστημα. Ο χρόνος και η διάθεση των βουλευτών στο να περάσουν τα έξι νομοσχέδια με τη μορφή που τους τα έφερε την περασμένη Πέμπτη. Τεχνο-

κράτες του υπουργείου Οικονομικών μετέφεραν στην «Κ» τις τελευταίες εβδομάδες ότι, «εάν θέλει η Βουλή προλαβαίνει να κάνει τις απαραίτητες διαδικασίες για να περάσουν τα νομοσχέδια και να εφαρμοστεί η φορολογική μεταρρύθμιση του κράτους από τις αρχές του 2026». Για να καταστεί εφικτή η υλοποίηση του στόχου για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης από την αρχή του 2026 έγιναν και πολλές αλλαγές, που όπως μεταφέρουν οι ίδιοι τεχνοκράτες, ικανοποιούν τους 9 στους 10.

Όπως όμως και να ικανοποιούν τα εμπλεκόμενα μέρη, το κλειδί της μεταρρύθμισης κρατεί η Βουλή. Το χρονοδιάγραμμα είναι «σφικτό», ενώ οι ανησυχίες για τυχόν καθυστέρηση στην όλη διαδικασία είχαν ακουστεί από τα τέλη του καλοκαιριού, όταν ακόμα «έγραφαν και εσθηναν» στα 6 νομοσχέδια που κρίνουν τη φορολογική τύχη της χώρας. Εντός της εβδομάδας ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης θέλησε να υπενθυμίσει ότι πρωτοπαρουσίασε το πλαίσιο η κυβέρνηση τον Φεβρουάριο του 2025 και έγινε εκτενής διαβούλευση με όλους τους ενδιαφερόμενους, θέλοντας πρακτικά να κάνει ένα «ringfencing» της κριτικής που γνώριζε εξ αρχής ότι θα γινόταν

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης υπενθύμισε ότι πρωτοπαρουσίασε το πλαίσιο η κυβέρνηση τον Φεβρουάριο του 2025, θέλοντας πρακτικά να κάνει ένα «ringfencing» της κριτικής που γνώριζε εξ αρχής ότι θα γινόταν για καθυστέρηση.

για καθυστέρηση και κατάθεση των νομοσχεδίων της φορολογικής μεταρρύθμισης δύο μήνες πριν από την εκπνοή του 2025.

Μετά τον Προϋπολογισμό

Πριν το τελευταίο δεκαήμερο του Νοέμβρη αναμένεται να ολοκληρωθεί η εξέταση του Προϋπολογισμού του 2026 στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών. Το χρονικό διάστημα μέχρι την τελευταία Ολομέλεια του 2025 δεν ξεπερνά τις 3 εβδομάδες και ως γεγονός ο χρόνος πιέζει για να βρεθούν οι συγκλίσεις και να περάσουν τα 6 νομοσχέδια. Οι προθέσεις της κυβέρνησης για γρήγορη ψήφιση των 6 νομοσχε-

δίων που θα ξεδιπλώσουν τη νέα φορολογική μεταρρύθμιση βάζουν το «μαχαίρι στο λαιμό» των βουλευτών, με τις πιθανότητες ωστόσο να περάσουν ως έχουν και να μην μπουν αλλαγές από τους βουλευτές, να είναι λιγιστές.

Κοινοβουλευτικές πηγές μεταφέρουν στην «Κ» πως, το χρονοδιάγραμμα που έχει τεθεί για εφαρμογή της μεταρρύθμισης είναι ασφυκτικό, καθώς έχει προτεραιοποιηθεί η εξέταση του Προϋπολογισμού του 2026. Δεν αποκλείεται δε, να περάσουν μερικώς τα νομοσχέδια, και όχι και τα 6, βάζοντας ψηλά στην ατζέντα αυτά που φέρνουν αλλαγές στη μεσαία τάξη.

Ο υπουργός Οικονομικών Μάκης Κεραυνός έχει εκφράσει την αισιοδοξία πως η Βουλή θα εγκρίνει τη φορολογική μεταρρύθμιση μέχρι το τέλος του έτους. Κατά τον κ. Κεραυνό, η κυβέρνηση εργάστηκε νύχτα-ημέρα, μέχρι και Σαββατοκύριακα για να ολοκληρωθούν τα νομοσχέδια, ενώ αναμένει και αντίστοιχη «ζέση» από τη Βουλή ώστε να συζητηθεί και να εγκριθεί όσο πιο άμεσα το όλο πρότζεκτ.

Στενά χρονοδιαγράμματα

Δίχως να αποτυπώνει ξεκάθαρα τις θέσεις του ο ΔΗΣΥ, για το αν θα ψηφίσει τα νομοσχέδια,

σημείωσε ότι το κόμμα θα εξετάσει με σοβαρότητα όλες τις πρόνοιες των νομοσχεδίων. Κάκισε το γεγονός πως μετά από οκτώ μήνες καθυστέρησης από πλευράς κυβέρνησης κατατέθηκαν τα νομοσχέδια που αφορούν στη μεταρρύθμιση, και πλέον μεταφέρεται το βάρος των στενών χρονοδιαγραμμάτων στη νομοθετική εξουσία για να εφαρμοστεί η φορολογική μεταρρύθμιση από 1/1/2026.

Το ΑΚΕΛ ανέφερε σε πιο έντονο ύφος ότι, η απαίτηση της κυβέρνησης να εγκριθούν συνοπτικά και άκριτα οι προτάσεις της για τα φορολογικά, είναι θεσμικά και πολιτικά απαράδεκτα. Το ΑΚΕΛ πάντως ξεκαθάρισε ότι δεν διατίθεται να λειτουργήσει υπό τους εκβιασμούς της κυβέρνησης και κάλεσε όλες τις πολιτικές δυνάμεις να πάρουν θέση σε αυτά τα τεχνάσματα.

Η Δημοκρατική Παράταξη (ΔΗΠΑ) καλωσόρισε την έγκριση των νομοσχεδίων για τη φορολογική μεταρρύθμιση από το Υπουργικό Συμβούλιο, συμπληρώνοντας εντούτοις ότι, στόχος είναι η περαιτέρω βελτίωση των νομοσχεδίων και η έγκαιρη υπερψήφιση της φορολογικής μεταρρύθμισης, στις αρχές του 2026, ώστε οι πολίτες να επωφεληθούν το συντομότερο δυνατό.

Ο μύθος των 22 χρόνων

Το φορολογικό σύστημα που η Κύπρος στην παρούσα φάση λειτουργεί μπορεί να «ακούγεται» συχνά-πυκνά πως είναι πέραν των 20 χρόνων, ωστόσο κάτι τέτοιο δεν αποτυπώνει πλήρως την πραγματικότητα. Το φορολογικό σύστημα της Κύπρου έχει δεχθεί πολλά «updates» μέσα σε αυτά τα 20 και πλέον χρόνια και έως τώρα, αν και πολλάκις έχει χαρακτηριστεί ως «παρωχημένο», υπηρέτούσε την οικονομία της Κύπρου με θετικά αποτελέσματα που οι δείκτες επιβεβαιώνουν.

ΑΡΘΡΟ

Χάσιμο χρόνου και ενέργειας για μια φηγούρα

Της ΣΙΜΕΪΝ ΜΠΟΥΣΝΕΛ

Η Κύπρος παρουσίασε τα πρώτα της φανάρια για γυναικεία διάβαση πεζών. Ναι, διαβάσατε σωστά. Η μικρή φηγούρα που σου λέει πότε να διασχίσεις τον δρόμο φοράει τώρα φούστα. Προφανώς, αυτό αποτελεί μέρος της Εθνικής Στρατηγικής της Κύπρου για την Ισότητα των Φύλων. Και έτσι απλά, το πετύχαμε, κυρίες μου... μπορούμε όλες τώρα να περπατάμε. Ο υπουργός Μεταφορών Αλέξης Βαφεδάδης δήλωσε ότι τα νέα φανάρια χρησιμεύουν ως υπενθύμιση ότι «οι γυναίκες είναι ενεργές, ισότιμες, συμμετέχουσες στη δημόσια ζωή». Δεν γνωρίζω ούτε μία γυναίκα που να περιμένει ένα φανάρι για να της το πει αυτό. Η

Επίτροπος Ισότητας των Φύλων, κα Τζόζη Χριστοδούλου, είδε με υπερηφάνεια τη φηγούρα στα φανάρια ως μια συμβολική κίνηση συμπερίληψης. Σοβαρά, τώρα, θα μου θυμίζει την Εθνική Στρατηγική της κυβέρνησης για την Προώθηση της Ισότητας μεταξύ Γυναικών και Ανδρών κάθε φορά που διασχίζω τον δρόμο μια φηγούρα με φούστα;

Δεν είμαι πολιτικός, αλλά είμαι μια γυναίκα που ζει και εργάζεται στην Κύπρο εδώ και χρόνια και γνωρίζω τι συμβαίνει εκεί έξω, σε σχέση με την ισότητα των φύλων. Οι νομοθέτες, από την άλλη, ζουν σε μια φούσκα. Μάλλον δεν γνωρίζουν πως είναι η πραγματικότητα στην καθημερινή ζωή, ίσως να τη δουν αν λερώσουν λίγο τα παπούτσια τους, περπατώντας στην πραγματική ζωή.

Αυτό που θέλω να δω... αυτό που θέλουν να δουν οι περισσότερες γυναίκες που γνωρίζω... είναι πραγματικές αλλαγές που δεν συνοδεύονται από δελτίο τύπου και φωτογραφίες, μάλλον κενού περιεχομένου.

Τι θα λέγατε για ίσες αμοιβές; Ή για καλύτερη γονική άδεια και για τους δύο γονείς; Ή, επειδή νιώθουμε φιλόδοξοι, τι θα λέγατε για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και των γυναικοκτονιών με την ίδια ενέργεια που χρησιμοποιούμε για την εγκατάσταση φηγούρων στα φωτά τροχαίς;

Ας επενδύσουμε σε προγράμματα που έχουν σημασία, όπως κίνητρα για εταιρείες που προσλαμβάνουν και προωθούν γυναίκες σε ηγετικούς ρόλους. Ή σε εκστρατείες σε σχολεία που

διδάσκουν αγόρια και κορίτσια για τον σεβασμό, την ενσυναίσθηση και την ισότητα πριν μεγαλώσουν και γίνουν οι ενήλικες.

Στη Δανία, έχουν εισαγάγει μαθήματα ενσυναίσθησης στα δημοτικά σχολεία... ναι, την ενσυναίσθηση ως μάθημα. Τα παιδιά μαθαίνουν πως να καταλαβαίνουν τους άλλους, να νοιάζονται. Αντί να εγκαθιστούμε φηγούρες με φούστες, θα μπορούσαμε να διαμορφώνουμε ανθρώπους που πραγματικά εκτιμούν την ισότητα, έχοντας διδάξει τα παιδιά μας τι σημαίνει πραγματική ισότητα και συμπερίληψη.

Και δεν είναι ότι τα σύμβολα δεν έχουν σημασία, φυσικά τα έχουν. Αλλά σύμβολα χωρίς ουσία; Αυτό μοιάζει με διακόσμηση βιτρίνας. Είναι σαν να βάζεις ένα ροζ φιόγκο σε ένα πρόβλη-

μα και να το αποκαλείς πρόοδο. Όταν είδα τις φωτογραφίες από τη «μεγάλη αποκάλυψη» στη Λευκωσία... όλοι χαμογελούσαν σαν να είχαν μόλις θεραπεύσει την ανισότητα των φύλων... δεν μπορούσα παρά να γυρίσω τα μάτια μου. Ο υπουργός Μεταφορών είπε ότι ήταν ένα «μικρό βήμα με ένα μεγάλο μήνυμα». Σίγουρα, αλλά όταν το μήνυμα είναι τόσο κούφιο, είναι λιγότερο ένα βήμα και περισσότερο ένα διαφημιστικό κόλπο.

Τα συγκεκριμένα προβλήματα απαιτούν συγκεκριμένη δράση. Δεν χρειάζεται όλα να είναι φιλικά προς το Instagram για να έχουν αντίκτυπο. Οπότε ναι, κύρια Επίτροπε, το καταλαβαίνω, τα σύμβολα μπορούν να αλλάξουν τις αντιλήψεις. Αλλά ας είμαστε ειλικρινείς: οι γυναίκες περπα-

τούσαν σε αυτούς τους δρόμους, διπύθναν επιχειρήσεις και μεγάλων οικογένειες σε δημόσιους χώρους πολύ πριν εμφανιστεί μια φηγούρα με φούστα σε μια διάβαση πεζών. Ίσως θα έπρεπε να ξεκινήσουμε λίγο πιο κοντά σε αυτήν ακριβώς τη διάβαση πεζών, ας πούμε, με το κτίριο του Κοινοβουλίου. Τι θα λέγατε να δώσουμε το παράδειγμα εκεί, με ίση, ή τουλάχιστον ισορροπημένη, εκπροσώπηση των γυναικών σε αυτές τις θέσεις; Γιατί αν η ισότητα στην Κύπρο είναι ένα φανάρι που μας λέει πότε να περπατήσουμε, τότε δεν προχωράμε μπροστά, απλώς στεκόμαστε ακίνητοι, περιμένοντας την πράσινη κυρία να μας δώσει την άδεια. Ένα μικρό βήμα για τον άντρα... ένα τεράστιο χάσιμο χρόνου για τις γυναίκες.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

Ο Αρχιεπίσκοπος Γεώργιος μιλάει στην «Κ» χωρίς περιστροφές για σημαντικά ζητήματα που απασχολούν την Εκκλησία. Εξηγεί πώς έχει η κατάσταση με τον Τυχικό μετά και την απόφαση του Οικουμενικού Πατριαρχείου και τοποθετεί τις εκλογές για ανάδειξη νέου μητροπολίτη Πάφου τον Ιανουάριο. Αναφέρει ότι η Σύνοδος θα εξετάσει και την εφαρμογή της απόφασης σχετικά με την υπόθεση της Μονής Οσίου Αββακούμ, καθώς οι μοναχοί δεν έχουν πάει ακόμη στις μονές που έχουν οριστεί. Αποκαλύπτει ότι εντός ημερών αρχίζει η καταβολή του επιδόματος της Αρχιεπισκοπής για κάθε τρίτο και επόμενο παιδί που γεννήθηκε από 1η Ιανουαρίου 2025. Τέλος, σχολιάζοντας τις εξελίξεις στο Κυπριακό, δηλώνει ότι και ο Ερχιουρμαν ως νέος κατοχικός ηγέτης είναι όργανο της Τουρκίας και υποστηρίζει ότι η ΔΔΟ είναι λύση εθνικής ευθανασίας.

“Οι εκλογές για νέο μητροπολίτη Πάφου θα γίνουν τον Ιανουάριο. Πιθανόν κάποιοι να έχουν κάτι υπόψη τους.

“Θα εξεταστεί η εφαρμογή της απόφασης για την υπόθεση Αββακούμ καθώς δεν έχουν πάει ακόμη στις μονές που έχουν οριστεί. Υπάρχει και η ποινή του αποσχηματισμού.

“Το επίδομα θα έχει αναδρομική ισχύ από 1η Ιανουαρίου 2025. Θα δίνεται ένα ποσό στη βάπτισι, ένα ποσό όταν το παιδί πάει δημοτικό, γυμνάσιο και λύκειο και ένα ποσό κάθε Χριστούγεννα και Πάσχα, μέχρι να γίνει 18 ετών.

–Τι αναμένετε τώρα από τον Τυχικό;
–Ζητήσαμε μια συγκεκριμένη ομολογία πίστεως, που να λέει ότι αναγνωρίζει τις αποφάσεις των Συνόδων, περιλαμβανομένης της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδοξίας στην Κρήτη. Εκείνος, αντ’ αυτού, μας έδωσε γραπτώς την ομολογία που κάνουμε κατά τη χειροτονία: «Πιστεύω εις ένα Θεόν, Πατέρα Παντοκράτορα...». Αυτό δεν ικανοποιεί. Περιμένουμε την ομολογία που ζητήσαμε. Γνωρίζει το ζητούμενο περιεχόμενο της και το έχει στο χέρι από την πρώτη στιγμή. Αυτό του είπε και ο Πατριάρχης, ότι η απόφαση της Συνόδου της Κύπρου επικυρώνεται και οφείλει να κάνει ό,τι του ζητήθηκε.

–Θεωρείτε ότι κωλυσιεργεί;
–Δεν θα ήθελα να χαρακτηρίσω τη στάση που τηρεί.

–Ποιος πιστεύετε είναι ο λόγος που δεν το έχει πράξει μέχρι τώρα;
–Εμπνέεται από την ομάδα των αποτειχισμένων, οι οποίοι δεν αναγνωρίζουν κάποιες εκφράσεις που υιοθέτησε η Μεγάλη Σύνοδος της Κρήτης. Παραδείγματος χάριν, λέει «η Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία». Αυτή είναι η Ορθόδοξη Εκκλησία, έτσι το λέμε. Εκείνη η Μεγάλη Σύνοδος είπε ότι δεν μπορούμε να αρνηθούμε την ιστορική ονομασία των ετεροδόξων, δηλαδή λέμε Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, Προτεσταντική Εκκλησία. Αυτών τον τίτλο ως ιστορικό –και όχι ως τίποτα άλλο– τον δεχόμαστε. Οι αποτειχισμένοι δεν τον δέχονται.

–Μέχρι πότε πρέπει να παραδώσει την ομολογία πίστεως που ζητάει η Σύνοδος;
–Τώρα που ελήφθη η απόφαση της Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου, την αναμένουμε σε εύλογο χρονικό διάστημα.

–Πότε θα συνέλθει η Σύνοδος γι’ αυτό το θέμα;
–Μόλις ο Τυχικός επιστρέψει στην Κύπρο, θα κληθεί στη Σύνοδο να δώσει είτε τη μία απάντηση είτε την άλλη. Αναμένω ότι θα επιστρέψει εντός της εβδομάδας.

–Το θέμα της υγείας του επηρεάζει την κατάσταση;
–Είναι δύο διαφορετικά πράγματα. Οι αποφάσεις της Συνόδου θα πάρουν τον δρόμο τους. Το θέμα της υγείας, εφ’ όσον πήρε εξιτήριο από το νοσοκομείο, τέλειωσε. Σε αυτό του ευχόμαστε περαστικά.

–Επικοινωνήσατε μαζί του, να δείτε πώς είναι;
–Εκείνος μας έστειλε κάποιες ει-



Η Εκκλησία της Κύπρου είναι καθαρή από αποτειχισμένους. Προσπάθησαν να διεισδύσουν με τον Τυχικό αλλά το προλάβαμε.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΝΕΑΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΗΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Αρχίζει η καταβολή του επιδόματος της Αρχιεπισκοπής

Τίθεται σε εφαρμογή το σχέδιο για αύξηση του πληθυσμού – Αφορά οικογένειες που απέκτησαν τρίτο παιδί από 1η Ιανουαρίου 2025

δοποιήσεις ότι βγήκε ένα πόρισμα και θα δει κάποιους γιατρούς. Επειδή είναι και προσωπικά δεδομένα, λέει, δεν θέλει να τα κοινοποιεί.

–Αν δεν υπογράψει, τι γίνεται;
–Η Σύνοδος θα εξετάσει το θέμα και θα επιβάλει ποινή.

–Ποιες είναι οι επιλογές για ποινή σε τέτοια περίπτωση;
–Δεν μπορώ να πω κάτι. Η Σύνοδος θα αποφασίσει.

–Αν υπογράψει;
–Θα παραμείνει επίσκοπος και θα έρθει εδώ στην Αρχιεπισκοπή για να του δώσουμε νέο τίτλο και νέα καθήκοντα. Αλλά δεν θα μείνει στην Πάφο. Θα μπορεί να λειτουργεί, όπου ο κάθε μητροπολίτης του δίνει άδεια στην επαρχία του. Εκτός από την Πάφο, για να μη συγκεντρώσει κάποιους ανθρώπους εκεί ως εστία και να έχουμε τα ίδια.

–Γιατί να μην το επιχειρήσει αυτό σε άλλη επαρχία;
–Κάθε επαρχία έχει τον υπεύθυνό της, τον μητροπολίτη της που θα του θέσει όρους.

–Το διάστημα αυτό ζήτησε να λειτουργήσει και δεν το επιτρέψατε;
–Στη Λευκωσία, στην Αρχιεπισκοπική Περιφέρεια, που έχει το δικαίωμα, δεν ζήτησε ούτε μία φορά να λειτουργήσει. Δεν θα το αρνηθούμε ποτέ. Ούτε και του αρνήθηκε κάποιος μητροπολίτης να λειτουργήσει αλλού.

Η εμμονή του ήταν για την Πάφο για ευνόητους λόγους.

–Ακόμη κι αν υπογράψει αλλά να μην το εννοεί, λύνεται το πρόβλημα;
–Αν υπογράψει, θα είναι μια απόδειξη ότι απορρίπτει τους αποτειχισμένους. Θα ξέρουν και όσοι σήμερα επικροτούν τη στάση του και τον επηρεάζουν ότι σκέφτεται διαφορετικά.

–Το Πατριαρχείο πάντως στην απόφασή του αναφέρεται και σε παραλείψεις της Ιεράς Συνόδου στη διαδικασία και ένας ιερέας που συνοδεύει τον Τυχικό είπε ότι αν αυτός είχε κάνει παράλειψη, θα ζητούσε μια συγγνώμη.

–Εκείνος είναι από αυτούς που έφερνε ο Τυχικός και έκαναν ομιλίες στην Πάφο και είναι από αυτούς που τον επηρεάζουν και τον οδηγούσαν σ’ αυτό το κατάντημα. Δεν είναι της Εκκλησίας της Κύπρου. Το Πατριαρχείο επισημαίνει ότι παρά τις μικρές παραλείψεις δεν υπήρχε κανένα πρόβλημα επί της ουσίας.

–Υπάρχουν άλλοι αποτειχισμένοι στους κόλπους της Εκκλησίας της Κύπρου;

–Υπήρχε ένας ιερέας στην Πάφο ο οποίος καθαιρέθηκε πριν από την υπόθεση του Τυχικού. Αυτόν τον εντόπισε ο μητροπολίτης Κιτίου να «λειτουργεί» στην επαρχία του, χωρίς να μνημονεύει κανέναν επίσκοπο, και ζήτησε επιτακτικά την τιμωρία του από τη Σύνοδο. Αυτοί

οι αποτειχισμένοι είναι εκτός Κύπρου. Προσπάθησαν να διεισδύσουν στην Κύπρο με τον Τυχικό αλλά το προλάβαμε. Τους χειροτόνησε και ιερέα για να λειτουργεί σε αυτούς, κάποιον Σερεκλίδη, τον οποίο καθαιρέσαμε. Αυτή τη στιγμή η Εκκλησία της Κύπρου είναι καθαρή από αποτειχισμένους.

–Πότε θα γίνουν οι εκλογές για τον νέο μητροπολίτη Πάφου;
–Όπως βλέπω τα πράγματα, Ιανουάριο.

–Υπάρχει ενδιαφέρον;
–Ακόμα δεν εκφράστηκε κάποιος.

–Συζητήσατε το θέμα με άλλα μέλη της Συνόδου για να βρεθεί κάποια λύση;
–Όχι, ακόμη.

–Έχουν αρχίσει κάποιοι να οργανώνονται για να προωθήσουν τον εκλεκτό τους;

–Δεν έχω αντιληφθεί κάτι τέτοιο, αλλά πιθανόν κάποιοι να έχουν κάτι υπόψη τους. Αυτό δεν είναι αθέμιτο.

–Ο επόμενος που θα αναλάβει πρέπει να εκπέμπει σοβαρότητα για να μην έχουμε τα ίδια και να λειτουργήσει με τρόπο συνεπικό, να επουλωθούν οι πληγές. Βλέπετε να υπάρχει αυτό το άτομο;

–Αν δεν βρούμε έναν άνθρωπο, τότε η Εκκλησία της Κύπρου που θα πάει; Από κει και πέρα, πιστεύω ότι πληγές δεν υπάρχουν. Πληγαίνω

των διαπραγματεύσεων. Να λυθεί το Κυπριακό για να ισχύσουν όλα αυτά.

–Ναι, αλλά δεν είδαμε καμιά τέτοια πρόταση από την άλλη πλευρά.

–Εσείς απορρίπτετε το μοντέλο της διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας;

–Η διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία είναι λύση τουρκικών προδιαγραφών. Θα οδηγήσει αργά ή γρήγορα στην τουρκοποίηση της Κύπρου. Είναι λύση εθνικής ευθανασίας.

στην Πάφο, βλέπω κόσμο και είναι ελάχιστοι που έχουν αυτές τις ιδέες και έμειναν κοντά του. Μάλιστα, αυτοί που σήμερα τον υποστηρίζουν δεν τον είχαν ψηφίσει στις εκλογές. Είχαν εκφραστεί ξεκάθαρα γι’ άλλον υποψήφιο.

–Μια άλλη υπόθεση που ταλαιπώρησε την Εκκλησία είναι αυτή της Μονής Οσίου Αββακούμ. Έληξε αυτό το θέμα;

–Εκκλησιαστικά έκλεισε με την καθαίρεσή τους και την επιστροφή τους στις τάξεις των μοναχών. Όμως, η Σύνοδος όρισε ότι έπρεπε να πάνε σε συγκεκριμένες μονές, και όρισε στον καθένα πού να πάει. Εκείνοι είχαν πει ότι επειδή θα παρουσιάζονταν στα πολιτικά δικαστήρια, ήθελαν να μείνουν μαζί, κοντά στη Λευκωσία, για να συνεννοούνται. Αυτό όμως πρέπει κάποια στιγμή να τελειώσει. Γι’ αυτό είναι κάτι που θα απασχολήσει την επόμενη συνεδρία της Ιεράς Συνόδου. Θα εξεταστεί η εφαρμογή της απόφασης.

–Αν επιμείνουν;
–Υπάρχει η ποινή του αποσχηματισμού. Αλλά αυτό είναι θέμα της Συνόδου.

–Τώρα που βλέπετε τι έγινε τότε από απόσταση, θεωρείτε ότι ο Ησαΐας έδρασε σωστά;

–Άλλο το αν θα δράσεις και άλλο πώς θα εκτελέσεις την απόφασή σου. Σωστά έφερε το θέμα ενώπιον της εκκλησιαστικής δικαιοσύνης. Αν κάποιοι του επιρρίπτουν ευθύνη για τον τρόπο με τον οποίο έδρασε, είναι διαφορετικό.

Το επίδομα
–Πού βρίσκεται το θέμα με το επίδομα που εξαγγείλατε για κάθε τρίτο παιδί και πάνω; Είχατε πει ότι θα ξεκινούσε η διαδικασία καταβολής τον Ιούλιο.

–Θα ανακοινωθεί εντός ημερών και αμέσως θα αρχίσει η καταβολή. Και θα έχει αναδρομική ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2025. Είναι μια πρωτοβουλία της Αρχιεπισκοπής και όχι της Συνόδου. Άρα και το ποσό είναι από τον προϋπολογισμό της Αρχιεπισκοπής. Θα δίδονται γύρω στα δύο εκατομμύρια τον χρόνο, στα πρώτα χρόνια. Και το ποσό θα αυξάνεται σταδιακά. Είναι μια ενθάρρυνση για να αυξηθεί ο πληθυσμός.

–Ποιοι είναι οι δικαιούχοι;
–Το επίδομα αυτό αφορά οικογένειες που απέκτησαν τρίτο παιδί από 01/01/2025 και για κάθε παιδί πέραν του τρίτου. Θα δίνεται ένα ποσό στη βάπτισι, ένα ποσό όταν το παιδί πάει δημοτικό, γυμνάσιο και λύκειο και ένα ποσό κάθε Χριστούγεννα και Πάσχα. Και θα συνεχίζεται αυτό μέχρι να γίνει 18 ετών.

–Το ποσό θα είναι ίδιο για κάθε στάδιο ή θα διαφέρει;
–Θα διαφέρει, αλλά να μην τα πούμε όλα τώρα!

–Πώς θα γίνονται οι αιτήσεις;
–Διαδικτυακά. Κι αν δυσκολεύονται, θα υπάρχει άνθρωπος εδώ να τους βοηθά. Έγινε ισοστοιχία και οι δικηγόροι επεξεργάζονται κάποιες τελευταίες λεπτομέρειες για τα προσωπικά δεδομένα.

–Ποια θα είναι τα κριτήρια;
–Ένας από τους δύο γονείς να είναι Έλληνοκύπριος και ένας να είναι Χριστιανός Ορθόδοξος και το παιδί να είναι βαπτισμένο.

–Γνωρίζετε πόσα περίπου παιδιά θα δικαιούνται το επίδομα;

–Από στοιχεία του υπουργείου Εργασίας φαίνεται ότι τα τελευταία χρόνια γεννιούνται 1.000 με 1.200 παιδιά κάθε χρόνο.

Λύση εθνικής ευθανασίας η ΔΔΟ – Όργανο της Τουρκίας ο νέος κατοχικός ηγέτης

–Ασπάζεστε την άποψη ότι με την ανάδειξη του κ. Ερχιουρμαν ως νέου Τ/κ ηγέτη στα κατεχόμενα, μπορεί να υπάρξει κάποια κινητικότητα στο Κυπριακό;

–Η Τουρκία έχει στόχους που δεν αλλάζουν ανάλογα με το ποιος είναι ο ηγέτης στα κατεχόμενα. Επομένως, δεν νομίζω ότι πρέπει να αναμένουμε θεαματικές αλλαγές. Εκείνο που φοβούμαι είναι ότι θα γίνει ελιγμός της Τουρκίας μέσω των κατεχομένων, ώστε να μας ξαναπάρουν σε συνομιλίες με νέες υποχωρήσεις δικές μας. Και αυτός ο νέος

κατοχικός ηγέτης είναι όργανο της Τουρκίας. Η Τουρκία θέλει να δείξει ένα άλλο προσωπείο στη διεθνή κοινότητα και αφήσει τον Ερχιουρμαν να βγει για τα μάτια του κόσμου, για να δείξει ότι τάχα αλλάζει.

–Είπατε ότι ο εκάστοτε κατοχικός ηγέτης είναι όργανο της Τουρκίας. Υπάρχει όμως και η άποψη ότι δεν είναι όλοι ίδιοι, π.χ. άλλο Ακιντζι και άλλο Τατάρ.

–Εγώ βλέπω διαφορετικά τα πράγματα. Τι υποχωρήσεις έγιναν επί Ακιντζι; Όποιος κι αν ήταν ο

κατοχικός ηγέτης, οι υποχωρήσεις γίνονταν από εμάς. Όμως, όπως είπε και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, θα ξεκαθαρίσουν όλα στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.

–Ο Νίκος Αναστασιάδης πάντως λέει ότι ο κ. Ακιντζι αντιλαμβανόταν τις ανησυχίες των Ε/κ. Μην ξεχνάμε και την κατάθεση χάρτη από τον κ. Ακιντζι.

–Αυτό που λέω είναι ότι πίσω από όλα βρίσκεται η Τουρκία και αν κρίνει ότι κάποιος ξεφεύγει από τη γραμμή της, τον απομακρύνει.

–Συμφωνείτε με τη θέση του προέδρου Χριστοδουλίδη για διαπραγματεύσεις από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά;

–Ξέρουμε πού τελικά μέيناμε; Οι υποχωρήσεις δεν οδηγούν πουθενά. Είμαστε κράτος-μέλος της Ε.Ε. και πρέπει να διεκδικήσουμε τα δικαιώματα που έχουν και απολαμβάνουν όλοι οι Ευρωπαίοι για όλο τον λαό μας, Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους και για όσους είναι νόμιμοι κάτοικοι του τόπου.

–Υποτίθεται αυτή είναι η ουσία

Στον δρόμο της υπομονής... Λεμεσού - Σαϊπιά

Ένα έργο «ζωτικής σημασίας» για το οποίο χρειάστηκαν 25 χρόνια για να διανύσει τρία χιλιόμετρα – Απομένουν άλλα 19

ΦΑΚΕΛΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΝΑΒΛΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ,
ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΕΩΝ,
ΤΑΛΑΙΠΩΡΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΥΣ

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Η ΜΕΛΕΤΗ Εκτίμησης Επιπτώσεων στον Περιβάλλον για το έργο «Αναβάθμιση του Δρόμου Λεμεσού - Σαϊττά», παραδόθηκε πλήρης και λεπτομερές στα τι, τον Δεκέμβριο του 2006! Στο 6ο κεφάλαιο, διερευνούσε τις πιθανές επιπτώσεις στην ποιότητα του αέρα, στον θόρυβο, στο φυσικό περιβάλλον, στο έδαφος, στην υδρολογία και στην οπτική όχληση, μετά την υλοποίηση του έργου! Δηλαδή, όταν πα ο δρόμος θα είχε τελειώσει, θα νούνταν στην κυκλοφορία και θα βρισκόταν σε πλήρη λειτουργία. Για τις προβλεπόμενες θορύβους και αέρια ρύπανσης, η ομάδα των ειδικών που εκπόνησε τη ΜΕΛΕΤΗ, έδινε αποτελέσματα για τρεις χρονικούς ορίζοντες: το 2012, το 2022 και το 2032! Οι κατασκευαστικές εργασίες για την 1η φάση του δρόμου Λεμεσού - Σαϊττά, ξεκίνησαν μόλις τον Σεπτέμβριο του 2020...

«Αναβάλλεται
μέχρι νεωτέρας»

«Το έργο θα συμβάλει στη μείωση του χρόνου μετακίνησης, στον περιορισμό της αστυφίας και στην αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου της ορεινής Ιεμε-
σου». Οι κάτοικοι της περιοχής είχαν κουραστεί να ακούν τη συ-
γκεκριμένη επωδό, κάθε φορά που μια νέα υπόθεση εκτίνακ-
τοντά τους, μια νέα εξαγγελία του έργου γινόταν, αλλά δεν έβλε-
παν κατασκευαστικές εργασίες να αρχίζουν. «Ακόμα δεν τον εί-
δαμε και Γιάννη τον εβγάλαμε»,
ψέλλιζαν...

Το 2008, δύο χρόνια μετά την παράδοση της Περιβαλλοντικής Μελέτης, ο τότε υπουργός Συγκοινωνιών και Έργων, Νίκος Νικολαΐδης, τοποθετεί χρονικά την έναρξη κατασκευής του δρόμου στο 2012. Και σε συγκέντρωση που πραγματοποιείται στην κοινότητα της Άλασσας, στις 18 Ιανουαρίου 2009, ενημερώνει τους κατοίκους της περιοχής για το χρονοδιάγραμμα: «Η προσφορά θα προκηρυχθεί στις 3 Μαρτίου 2009, ενώ η έναρξη των κατασκευαστικών εργασιών αναμένεται εντός του 2012 και η παράδοση του εντός του 2014», αναφέρει.

Το 2013, ένα χρόνο αφότου παρήλθε το ορόσημο του 2012 χωρίς να έχει αρχίσει η υλοποίηση της κατασκευής του δρόμου, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Συγκοινωνιών συζητήσει το θέμα, με την αναπληρώτρια διευθύντρια του Τμήματος Δημοσίων



Μήκους 23 χλμ., πολυσυζητημένος και πολυδιαφημιζόμενος για δεκαετίες, χαρακτηρίστηκε «έργο νουής για την ύπαιθρο» και... πολλές πνοές εξένευσαν έκτοτε περιμένοντας να αρχίσει η υλοποίηση. Τα πρώτα 3,6 χλμ., χρειάστηκαν 5 χρόνια. Μένουν άλλα 18,5 χλμ.

Έργων, Χρυστάλλα Μαλλούπα, να δηλώνει ότι ο δρόμος Δεμεσίου - Σαϊττά είναι τροχοδρομημένο έργο, διαβεβαιώνοντας ότι οι μελέτες προχωρούν σύμφωνα με το πρόγραμμα. Ο δρόμος είχε περιληφθεί στους κρατικούς προϋπολογισμούς του 2013 από την κυβέρνηση Δημήτρη Χριστόφια, ωστόσο...

Τον Οκτώβριο του 2014, ο υπουργός Συγκοινωνιών και Έργων, Μάριος Δημητριάδης, ενημέρωσε με επιστολή του τη Βουλή, ότι η κατασκευή του αυτοκινητόδρομου Λεμεσού- Σαϊττά, αναβαλλόταν μέχρι νεωτέρας, έλεω οικονομικής κρίσης ... Το έργο, το συνολικό κόστος του οποίου είχε υπολογιστεί κοντά στα 150 εκατ. ευρώ, παγώνει πριν καν ξεκινήσει και παραπέμπει στις ελληνικές καλές έως ότου έρθουν καλύτερες μέρες...

Πάσχα χωρίς...
Ανάσταση

«Μέχρι το Πάσχα του 2023, αν δεν προκύψουν οποιαδήποτε απρόοπτα, η διαδρομή από Λεμεσό προς Πλάτρες μέχρι την Παλώδια, θα γίνεται μέσω ενός σύγχρονου κλειστό αυτοκινητόδρομου! Τον Ιανουάριο του 2021, ο ενθουσιασμός του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Λεμεσού είναι έκδηλος μέσα από την ιστοσελίδα του. Βλέπεται, στις 5 Ιουνίου του 2020, είχαν επιτε- λους υπογραφτεί τα συμβόλαια για την 1η Φάση του έργου και τον Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου η Cyfield Construction, η εργολή- πτρια εταιρεία, ξεκίνησε τις κατα-σκευαστικές εργασίες. Η φάση Α1 μήκους 3,6 χιλιόμετρων, εκτείνε-ται από το Αθλητικό Κέντρο Σπύ-ρος Κυπριανού μέχρι την έξοδο της Παλώδιας, ενώ διαλαμβάνει επίσης δευτερεύον οδικό δίκτυο

συνολικού μήκους 7 χιλιομέτρων με τέσσερις συνολικά κυκλικούς κόμβους, μία υπέργεια διάβαση και μία υπόγεια διάβαση. Το δε κόστος του, 26 εκατομμύρια 126 χιλιάδες ευρώ. Η σύμβαση προνοεί διάρκεια εκτέλεσης 30 μήνες και παράδοση του έργου στα Δημόσια Έργα, τον Μάρτιο του 2023.

Από το 2023, στο 2024
και τελικά στο 2025

Εννοείται πως, όπως η παράδοση στην Κύπρο επιβάλλει κανένα έργο να μην αποπερατώνεται στην ώρα του, έτσι συνέβη και στην περίπτωση της 1ης Φάσης του αυτοκινητόδρομου Λεμε-

Τα επόμενα στάδια ανάπτυξης και τελικής διαμόρφωσης του έργου, η φάση Α2 και η φάση Β, 8 και 10,8 χιλιόμετρων αντίστοιχα, θεωρούνται πολύ δυσκολότερα του πρώτου σκέλους, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Με 16μνηνη δικαιο-
λογίμενη παράταση και
8 μίνες αδικαιολόγη-
της καθυστέρησης,
έγινε το πρώτο (μικρό)
βήμα, σ' ένα πολυσυ-
ζητημένο έργο.

σοῦ - Ζαϊττά. Η εταιρεία ζητάει
και λαμβάνει 16μηνι παράτα-
ση, για λόγους που τα Δημοσιαί-
α Έργα κρίνουν δικαιολογημένους
και άπτονται της πανδημίας του
Covid, σε απεργίες καθώς και σε
αλλάξεις στους αρχικούς σχεδια-
σμούς που έγιναν από πλευράς
κράτους με βάση τα νέα δεδο-
μένα. Έτσι, από την Άνοιξη του
2023, μεταπηδούμε στο Φθινό-
πωρο του 2024, οπότε και λήγει
στις 16 Οκτωβρίου το χρονοδιά-
γραμμα των δικαιολογημένων πα-
ράταξων, το έργο δεν έχει ακόμα
τελειώσει, τα Δημόσια Έργα κρί-
νουν ότι δεν προκύπτει οποιο-
σδήποτε λόγος για επιπλέον παρά-
ταση και έτσι ενεργοποιούνται οι
πρόνοιες του συμβολαίου για τις
ρήτρες μη έγκαιρης παράδοσης.

4.500 ευρώ για κάθε
ημέρα καθυστέρησης

Τον Οκτώβριο του 2024 το έργο ολοκληρώθηκε ακόμα στο 80% της προβλεπόμενης του. Έτσι, από τις 17 Οκτωβρίου η εργοληπτική εταιρεία επιβαρύνεται με πρόσθετο 4.500 ευρώ για κάθε ημερολογιακή ημέρα που καθυστερεί να το παραδώσει, όπως ακριβώς προβλέπουν οι πρόνοιες του συμβολαίου. Μάλιστα, ενώ τα Δημόσια Έργα εκτιμούσαν, με βάση τα δεδομένα και τον ρυθμό εργασιών, ότι το έργο θα ολοκληρωνόταν μέχρι το τέλος Ιανουαρίου (μάλιστα τα ΜΜΕ δεν απέκλειαν το ενδεχόμενο ο εργολάβος να αυξήσει προμήθειες να να παραδώσει το έργο νωρίτερα), εντούτοις χρειάστηκαν άλλοι 8 μήνες, για να φτάσουμε τελικά στον Ιούλιο του 2025. Τα Δημόσια Έργα παρέλαβαν το πρώτο σκέλος του πολυσυζητημένου έργου, στις 5 Ιουλίου 2025, γεγονός που σημαίνει ότι η αδικαιολόγητη κα-

θυστέρηση υπολογίζεται κοντά στις 260 μέρες. Κατά συνέπεια, η εργολήπτρια εταιρεία επιβαρύνθηκε με πρόστιμο που ξεπερνά το 1.000.000 ευρώ.

Τα δύσκολα
ἐπονται

Παρόλο που, από τεχνικής πλευράς, το τμήμα αυτό του έργου θεωρείται εξαιρετικά απαιτητικό καθώς για πρώτη φορά στην Κύπρο αυτοκινητόδρομος τεσσάρων λωρίδων βρίσκεται σε δύο επίπεδα με σημαντικές υψομετρικές διαφορές—που έγινε κυρίως για περιβαλλοντικούς σκοπούς— και επιπλέον το γεγονός ότι το έργο, παρόλη την ταλαιπωρία που υπέστησαν οι οδηγοί, κατασκευάστηκε χωρίς να κλείσει ο αυτοκινητόδρομος Λεμεσού - Τροόδους και ως εκ τούτου, η υλοποίησή του είχε έναν επιπρόσθετο βαθμό δυσκολίας, αυτό ήταν το εύκολο κόμματι. Ας μην ξεχνάμε, ότι πρόκειται μόνο για μόλις 3,6 χιλιόμετρα. Τα δύο επόμενα στάδια ανάπτυξης και τελικής διαμόρφωσης του έργου, η φάση Α2 και η φάση Β, 8 και 10,8 χιλιόμετρα αντιστοίχα, θεωρούνται πολύ δυσκολότερα του πρώτου σκέλους, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Κι αυτό διότι περιλαμβάνουν γέφυρες, σπράγγες, ανιούσπεδους κόμβους, αλλά και πολλά υποστηρικτικά έργα—υπόγειες διαβάσεις, αγωγούς όμβριων, αντισιπληρίδες πρανών, αποστράγγισης, περιβαλλοντικές προστασίας και οδικής ασφάλειας...

Δεδομένου, μάλιστα, ότι φαίνεται να εκκρεμούν ακόμα πολλά ώστε να δρομολογηθούν οι διαδικασίες, η οποία πρόβλεψη για τον χρόνο υλοποιήσις και αποπεράτωσης του δρόμου, θα ήταν παρακινδυνευμένη.

Σε βάθος
15ετίας;

«Η επόμενη» φάση θα ξεκινήσει εκεί που σταμάτησαμε που είναι προς την πόρροδο προς την κοινότητα της Παλωδίας. Είναι 8 χιλιόμετρα και θα φτάσει μέχρι το Μονάγρι, βασικά κοντά στη γέφυρα του Ζυγού. Θα βγει η προσορόρα τέλος του 2026 και αναμένονται οι εργασίες να ξεκινήσουν το 2027», έχει δηλώσει ο ανώτερος εκτελεστικός μηχανικός Δημοσίων Έργων, Πάνικος Παναγιώτου.

Αυτό δεν συνάδει με όσα είχε αναφέρει ο πρώην υπουργός, Γιάννης Καραούσος, στο προσωπικό του προφίλ, στο Facebook, στις 6 Ιουλίου. Έγραφε συγκεκριμένα: «Από το Συμβούλιο... στην κυκλοφορία! Όταν, ως κυβερνήση Νίκου Αναστασιάδη και ΔΗΣΥ, υπογράψαμε το συμβόλαιο για την κατασκευή της πρώτης φάσης του αυτοκινητόδρομου Λεμεσού - Σαϊττά, θέταμε τα θεμέλια για ένα έργο πνοής για την Ορεινή Λεμεσό. Όμως η δεύτερη φάση, που τότε ήταν αρκετά προχωρημένη, παραμένει σήμερα στα συρτάρια». Προσπερνώντας το αδικαιολόγητο πανηγυρικό ύφος, αναρωτήσαμε για το πόσο προχωρήμένη μπορεί να ήταν το 2020 η δεύτερη φάση. Καθώς οι πληροφορίες που συγκεντρώσαμε αναφέρουν ότι μέχρι τη στιγμή που παραδόθηκε η 1η φάση, η εκπόνηση των κατασκευαστικών σχεδίων δεν είχε ολοκληρωθεί, η διαδικασία για ενδεχόμενες απαλλοτριώσεις βρισκόταν στα μισά, ενώ φαίνεται να εκκρεμούσε και η τελική θέση από το Τμήμα Περιβάλλοντος. Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι στον προϋπολογισμό του αρμόδιου υπουργείου για το 2026, περιλήφθηκαν για τον δρόμο Λεμεσού - Σαϊττά πιστώσεις ύψους €2,3 εκατ. Εν ολίγοις, συνιστάται υπομονή! Τα πρώτα 50 χρόνια είναι τα δύσκολα. Και μάλλον θα χρειαστεί νέα περιβαλλοντική μελέτη για τις συνέπειες από το έργο σε λειτουργία, καθώς θα έχει παρέλθει και ο τελευταίος από τους τρεις χρονικούς ορίζοντες, το 2032, που περιλάμβανε η μελέτη του 2006.

APOPO

Αναζήτηση πυξίδας

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Ζούμε σε ένα περιβάλλον που συνεχώς αλλάζει. Τα αντανακλαστικά όμως που έχουμε ως κοινωνία από τις πιο μικρές κοινότητες, ομάδες, σύνολα μέχρι και τους κορυφαίους θεσμούς της χώρας μας, δεν μπορούν να ακολουθήσουν, δυστυχώς. Ταυτόχρονα φαίνεται πως χάσαμε την πυξίδα μας και την προσανατολισμό μας. Αμελούμε διαχρονικά την αξία της αλληλεγγύης και της έγνοιας για το κοινωνικό σύνολο. Κλεινόμαστε όλο και πιο έντονα στο καβούκι του εγώ μας, και της πυρηνικής μας οικογένειας. Βλέπουμε το κακό να συμβαίνει στους διπλά μας και το προσπερνάμε με το σκεπτικό πως εμάς δεν μας αφορά.

Αφορμή για το σημερινό άρθρο, τα όσα έγιναν την περασμένη βδομάδα σε γυμνάσιο της Αγλαντζιάς. Σωστή η αντίδραση των γονιών που είχαν το σθένος και την υπομονή να προχωρήσουν σε καταγγελία στην αστυνομία και να προχωρήσουν σε συλλήψεις. Ήταν καιρός να γίνει αυτό το πρώτο, μικρό βήμα για να σπάσει το απόστημα και μαζί και η ομερτά που έχει σκεπαστεί τα όσα συμβαίνουν στους δρόμους, στα πάρκα, στα σχολεία και έξω από κάθε σπίτι. Και δεν είναι σχήμα υπερβολών. Ο κοινός παρονομαστής όλων ή σχεδόν όλων των πράξεων, των παρανομιών, της bias, των ξυλοδαρμών έχει να κάνει με το χρήμα. Και το χρήμα, το κέρδος των διαφόρων

που κινούνται και συντονίζονται από ανώτερες δυνάμεις έχει να κάνει με τη διακίνηση απαγορευμένων ουσιών, με την ευρεία πώληση ναρκωτικών.

‘Όποιοι από μας, ή και ευρύτερα όποιοι γονιός επιβάρυνται πως δεν έχει ιδέα και πως ακούει πρώτη φορά για αυτά, είτε είναι ψεύτης είτε ζει απομονωμένος στο ένα παράλληλο σύμπαν. Και το ζητούμενο είναι τι κάνουν ή μάλλον τι μπορούν να κάνουν. Ας αφήσουμε τον τελικό μεγάλο σκοπό, το να σώσουμε την κοινωνία και τις μελλοντικές γενιές, και ας επικεντρωθούμε στο πώς θα σώσουμε τα παιδιά μας και τη σημερινή γενιά. Αν τα καταφέρουμε θα κάνουμε κι ένα σημαντικό βήμα για να σώσουμε και την κοινωνία. Ας

προσπαθήσουμε λοιπόν να μιλήσουμε με τα παιδιά μας, να ξέρουμε με τι ποιος συναναστρέφονται ως πρώτο βήμα. Σε δεύτερο χρόνο να γίνουμε λίγο πιο κοινωνικοί με τους γονιούς των φίλων των παιδιών μας και ως προσπαθήσουμε από κοινού να απομονώσουμε αυτούς που πριν είκοσι χρόνια τους χαρακτηρίζαμε παλιόπαιδια και αλφίτες. Και σε τρίτο χρόνο πρέπει να δούμε πώς αυτή η πληροφωρία καταλήγει και αξιοποιείται από αυτούς που έχουν ευθύνη να προστατεύσουν τους πολίτες, από την αστυνομία.

Ο τρόπος λειτουργίας της αστυνομίας δεν ακολουθεί δυστυχώς τους ρυθμούς αλλαγής της κοινωνίας. Μάλλον γνωρίζουν για τις εγκληματικές σπει-

pres. Μάλλον γνωρίζουν και για τον τρόπο λειτουργίας τους, γιατί το πώς έχουν δικτυωθεί και πώς καταλήγουν τα προϊόντα τους στον τελικό αποδέκτη. Χρειάζεται να απαιτήσουμε να απομακρυνθούν από τις γειτονιές και τα σχολεία μας τα πρόσωπα εκείνα που παρανοούν. Και οφείλουμε να τροφοδοτήσουμε τις αρχές με τις απαραίτητες πληροφορίες. Να ξεφύγουμε από τη λογική του «αδελφισμού», του γιατί να το πω εγώ, πού να μιλάω τώρα και να πιστέψουμε στην αξία της συλλογικής ευθύνης και πως αν δεν το κάνω τώρα, ίσως το επόμενο θύμα να είναι το δικό μου παιδί.

Και κάτι τελευταίο. Στην προσπάθεια αναζήτησης της πυξίδας μας, ας πάψουμε να θαυμάζουμε

ἢ και να ζηλεύσουμε αὐτοὺς που προκαλοῦν με τη χλιδᾶτή τους ζωῇ, που προβάλλουν τα πλοῦτή τους που σε κάποιες περιπτώσεις δεν δικαιολογούνται από τα επαγγέλματά τους και τα εισοδήματά τους. Ἀς προσπαθῆσουμε να φιλοσοφήσουμε λίγο περισσότερο τη ζωῇ, καὶ ταυτόχρονα ας γίνουμε λίγο πιο καχύποπτοι καὶ λίγο πιο απαιτητικοί ἀπὸ αὐτοὺς που ἔχουν ευθὺνὰ να ἐλέγξουν ἀνὸ πλοῦτισμὸν αὐτῶν τῶν προσώπων δικαιολογεῖται ἢ εἶναι ἀποτέλεσμα παρανομιῶν ἢ καὶ ἀλλῶν πράξεων.

Ο κ. Δημήτρης Μ. Δημητρίου είναι
Βουλευτής Λευκωσίας ΔΗΣΥ, πρόεδρος
Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών.
dmdemetriou.com

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Δυο μέρες αφότου γνωστοποιήθηκαν από την ΕΔΥ τα αποτελέσματα των εξετάσεων για τις θέσεις γενικών διευθυντών Υπουργείων, στα οποία καταγραφόταν η μεγάλη επιτυχία της πρώην διευθύντριας των Κεντρικών Φυλακών, η οποία αναδείχτηκε πρώτη των πρώτων, και μάλιστα με διαφορά έξι μονάδων από τον δεύτερο, περίπου οκτώ από τον τρίτο και δέκα από τον τέταρτο, αποφασίστηκε η ανανέωση για άλλους δύο μήνες της διαθεσιμότητάς της, στην οποία βρισκόταν λόγω των ερευνών για τη γνωστή υπόθεση των εγγράφων. Κι αυτό έγινε από το ίδιο Διοικητικό Δικαστήριο που μερικές ημέρες προηγουμένως την είχε αναίρεσει.

Η Άννα Αριστοτέλους, εδώ και μια δεκαετία, δεν έπαιξε στιγμή να μας «απασχολεί». Από τότε δηλαδή, το 2016, που διορίστηκε διευθύντρια των Κεντρικών Φυλακών. Και σε σύντομο χρονικό διάστημα κατάφερε –κατά γενική ομολογία– τη μεταστροφή της εικόνας τους, περνώντας από τη ζοφερή σκοτεινιά στη φωτεινή εξαίρεση. Και η ίδια να γίνεται η «Μαμά Άννα», μια προσφώνηση που της αποδόθηκε από τους κρατούμενους τους ίδιους και αποτέλεσε αντικείμενο ειρωνιών από τρίτους.

Για εκείνη, ωστόσο, ήταν τίτλος τιμής. «Όταν έρχονται μέσα παιδιά κατεστραμμένα, που δεν έχουν κανένα και δεν τους στηρίζει κανένας και στις Φυλακές έμαθαν γράμματα, στις Φυλακές είχαν φαγητό να φάνε, στις Φυλακές ένιωσαν αγάπη, στις Φυλακές βρήκαν οικογένεια, στις Φυλακές ένιωσαν ότι ξαναγεννήθηκαν και σε αυτούς τους ανθρώπους είμαστε η οικογένειά τους και αυτοί οι άνθρωποι με δίδαξαν πάρα πολλά, ας αναλογιστεί ο καθένας τις ευθύνες του».

Μιας άλλης φιλοσοφίας

Είναι γεγονός ότι η Άννα Αριστοτέλους ανέλαβε τα καθήκοντά της σε μια ιδιαίτερα δύσκολη περίοδο για το σωφρονιστικό σύστημα. Οι αυτοκτονίες, οι βιασμοί, οι αποδράσεις, οι εξεγέρσεις, ήταν σχεδόν σε ημερήσια διάταξη. Θυμηθείτε ότι του διορισμού της είχαν προηγηθεί 6 αυτοκτονίες σε 10 μήνες. Πέραν της ειδοσιογραφίας, οι εκθέσεις της Επιτρόπου Διοικήσεως και μαρτυρίες μέσα από τις Φυλακές –κρατούμενων και μελών του προσωπικού– πιστοποιούν ότι το σύστημα είχε καταρρεύσει και είχε οδηγήσει στην εξαθλίωση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, με βασανιστήρια, ομαδικές τιμωρίες, υποχρεωτικό ξύρισμα και κούρεμα, χωρίς ζεστό νερό, κακή διατροφή... Ακολουθείτο ένα απηρχαιωμένο τιμωρητικό μοντέλο και συνθήκες κράτησης που οδήγησαν ακόμα και σε καταδίκη της Κυπριακής Δημοκρατίας από το ΕΔΑΔ.

Η ίδια ήταν άλλης «σχολής». Εξηγούσε χαρακτηριστικά σε μια συνέντευξή της: «Δεν έχει σημασία το φύλο. Έχει σημασία η φιλοσοφία την οποία εφαρμόζεις καλλιεργώντας στην πράξη τον αλληλοσεβασμό. Με τους κρατούμενους μας, υπάρχει πλήρης αλληλοσεβασμός και αλληλοεκτίμηση, καθώς κανένας άνθρωπος



ANNA ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Η «Μαμά Άννα» σε ρόλο τραγικής ηρωίδας

Η πορεία της πρώην διευθύντριας των φυλακών και όσα την ακολουθούν, μοιάζει με έργο της Άγκαθα Κρίστι, με πολλούς ύποπτους χαρακτήρες, παράξενες κινήσεις και μυστήριες συμπεριφορές

δεν είναι άνθρωπος δεύτερης κατηγορίας. Η Φυλακή είναι μέρος της κοινωνίας. Εν δυνάμει όλοι θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στη Φυλακή».

Ακολουθώντας αυτή τη φιλοσοφία, εισάγοντας προγράμματα επιμόρφωσης και κοινωνικοποίησης και δημιουργώντας ψυχαγωγικές συνθήκες μέσα από διάφορες δραστηριότητες, κατάφερε να επιφέρει την τάξη και ταυτόχρονα να κερδίσει την εμπιστοσύνη και τον σεβασμό των

κρατούμενων. Αλλά και την προσοχή εκτός συνόρων, με τους διεθνείς οργανισμούς να κατατάσσουν τις Κεντρικές Φυλακές της Κύπρου μεταξύ των καλύτερων στον κόσμο. Και να προκαλέσει το ενδιαφέρον του Netflix για τη δημιουργία ειδικού ντοκιμαντέρ.

Η αντίστροφη μέτρηση

Είναι γεγονός ότι δεν έβλεπαν όλοι με καλό μάτι αυτή την εξέλιξη – ούτε και συμφωνούσαν

όλοι με τις μεθόδους της. Και οι λόγοι που συνέβαινε αυτό δεν ήταν κοινοί. Ψίθυροι και φήμες για σκιές, δεν άργησαν να κάνουν την εμφάνισή τους. Πίσω από το ήρεμο, σχεδόν ατάραχο πρόσωπο, κρυβόταν κάποια άλλα, έλεγαν. Και πως έλεγχε τα πάντα –κόσμο και υπόκοσμο– μέσα από τις φυλακές, φροντίζοντας με διάφορα μέσα να γνωρίζει τα πάντα. Και από ένα σημείο και μετά, από τη γνωστή καταγγελία κατά του ανώτερου αξιωματικού της Αστυνομίας και έπειτα, και

πολλά άλλα μέσα από ρεπορτάζ, βίντεο και φωτογραφίες για «τέρατα» εντός των Φυλακών. Με τα οποία, ωστόσο, δεν συμφωνούσαν οι εκθέσεις της Επιτροπής Πρόληψης των Βασανιστηρίων (CPT) και οι διαπιστώσεις ευρωπαϊκών οργάνων.

Χιονοστιβάδα εξελίξεων

Όσα ακολούθησαν το αμέσως επόμενο διάστημα του Ιουνίου του 2022, μοιάζουν με χιονοστιβάδα. Η γραπτή καταγγελία της στον γενικό εισαγγελέα εναντίον του υπηλόβαθμου αξιωματικού της Αστυνομίας, Μιχάλη Κατσουνωτού, ισχυριζόμενη ότι ο βαθμοφόρος αξιωματικός φέρεται να συνομιλούσε με βαρupoινίτη ζητώντας στοιχεία για την προσωπική της ζωή, ο διορισμός ποινικού ανακριτή να εξετάσει τις καταγγελίες Αριστοτέλους, η διαθεσιμότητά του συγκεκριμένου αξιωματικού, η παρείσφρηση άλλων υποθέσεων, γνωστών μεν, που κάνει ωστόσο τις Αρχές να «πέσουν από τα σύννεφα», ο διορισμός κι άλλων ποινικών ανακριτών με εντολή να διερευνήσουν για ενέργειες εντός των φυλακών, όπως η διακίνηση ναρκωτικών και η χρήση τηλεφώνων, η απόφαση μετακίνησης του Κατσουνωτού στη Λιμενική, το πόρισμα καταπέλτης για τις φυλακές, σύμφωνα με το οποίο «επιβεβαιώνεται η εικόνα εισαγωγής, εμπορίας και χρήσης ναρκωτικών ουσιών εντός των Φυλακών, με τη συνδρομή μελών του προσωπικού» και τη διαπίστωση βάσει των ευρημάτων «ότι, τα μέτρα που λαμβάνονται από τη Διεύθυνση των Φυλακών δεν είναι ούτε επαρκή ούτε αποτελεσματικά», τη μη διωξη Κατσουνωτού για «λόγους δημοσίου συμφέροντος», την απόφαση της Άννας Αριστοτέλους και της Αθηνάς Δημητρίου να ζητήσουν μετακίνηση επικαλούμενες λόγους ασφαλείας και η μετάθεσή τους στην Ελεγκτική Υπηρεσία, οι διαρροές email, τα χιλιάδες απόρρητα έγγραφα που βρέθηκαν σε οικία αρχιδεσμοφύλακα, τη διαθεσιμότητα της Άννας Αριστοτέλους...

Σκιές

Και όλα αυτά να συνοδεύονται από σκιές, πάρα πολλές σκιές. Και υποψίες που πηγάζουν κι από δύο ταχυτίπων ενέργειες εκ μέρους των Αρχών. Και ενδείξεις για σκοπιμότητες, προερχόμενες από κάθε πλευρά και από κάθε κομμάτι ενός δισεπίλυτου παζλ. Σαν έργο της Άγκαθα Κρίστι, με πολλούς ύποπτους χαρακτήρες, παράξενες κινήσεις και μυστήριες συμπεριφορές. Ακολουθώντας μέχρι σήμερα το ίδιο τέμπο, των εξετάσεων και την πρώην διευθύντρια των Κεντρικών Φυλακών που θα γινόταν διευθύντρια και την επανεργοποίηση της διαθεσιμότητας...

Και με ένα τεράστιο ερωτηματικό: Τι ήταν τελικά η Άννα Αριστοτέλους που έγραψε ιστορία ως «Μαμά Άννα»; Μια τολμηρή φωνή που έκανε «επανάσταση», κόντρα στο βαθύ κράτος που διαφεντεύει τα πάντα; Μια φιγούρα εξίσου σκοτεινή, που θέλησε να παίξει το δικό της παιχνίδι, αλλάζοντας τους «κανόνες»; Μήπως κάτι άλλο, μια τρίτη επιλογή ως απάντηση;

“Εδώ και μια δεκαετία δεν έπαιξε στιγμή να μας «απασχολεί». Από τότε δηλαδή που διορίστηκε διευθύντρια των Κεντρικών Φυλακών. Και σε σύντομο χρονικό διάστημα κατάφερε τη μεταστροφή της εικόνας τους, περνώντας από τη ζοφερή σκοτεινιά στη φωτεινή εξαίρεση.

“Από τον Ιούνιο του 2022 και έπειτα, γίναμε μάρτυρες μιας χιονοστιβάδας εξελίξεων, καταιγιστικών, πάνω από τις οποίες κυριαρχεί ένα μεγάλο ερώτημα – Μια τολμηρή φωνή που έκανε «επανάσταση», κόντρα στο βαθύ κράτος ή μια φιγούρα εξίσου σκοτεινή, που θέλησε να αλλάξει τους «κανόνες» του παιχνιδιού;

algofen®

Γρήγορη ανακούφιση από τον πόνο

✓ πονοκέφαλο ✓ ημικρανία ✓ πονόδοντο ✓ πυρετό ✓ μυαλγίες ✓ αρθραλγίες ✓ πόνους περιόδου

MC MEDOCHEMIE 1-10 Κωνσταντινουπόλεως, 3011 Λεμεσός, Κύπρος, Τηλ.: +357 25 867600, e-mail: office@medochemie.com www.medochemie.com



Πιέσεις για νομιμοποίηση παρανομιών

Εξωθούν σε αποχώρηση τον επικεφαλής του τμήματος αδειοδότησης του ΕΟΑ Πάφου

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Διαστάσεις σκανδάλου προσλαμβάνει η περίπτωση ανέγερσης ξενοδοχειακής μονάδας στο Λατοί με την επωνυμία «Leonardo Club Latsi». Η καθυστέρηση που παρατηρείται στην έκδοση οικοδομικής άδειας, που αποκάλυψε την περασμένη Κυριακή η «Κ», αποδεικνύεται πως δεν είναι και τόσο τυχαία και φαίνεται να σχετίζεται με άρνηση της αρχής αδειοδότησης του ΕΟΑ Πάφου. Άρνηση που έχει να κάνει με τις παρανομίες που φαίνεται να έχουν συντελεστεί από ενάρξεις των κατασκευαστικών έργων και συνεχίζονται μέχρι και σήμερα.

Σύμφωνα με φωτογραφίες που δημοσίευσε η «Κ», ο ιδιοκτήτης του έργου φαίνεται να έχει ολοκληρώσει τις εξωτερικές εργασίες στην ξενοδοχειακή μονάδα χωρίς να έχει εξασφαλίσει την απαραίτητη οικοδομική άδεια. Οι πληροφορίες της «Κ» ότι η οικοδομική άδεια εκκρεμεί εδώ και οκτώ μήνες στα συρτάρια του διευθυντή αδειοδότησης Ηρακλή Αχνιώτη, επιβεβαιώνονται και από πηγές στη Λευκωσία οι οποίες υποστηρίζουν πως ο διευθυντής αδειοδότησης φαίνεται να έχει εντοπίσει παρανομίες με τον φάκελο του έργου που δεν του επιτρέπουν ναβάλει την υπογραφή του στην άδεια οικοδομής. Οι ίδιες πληροφορίες υποστηρίζουν πως η άρνηση του κ. Αχνιώτη να προσπεράσει τα γκρίζα σημεία του φακέλου έχει προκαλέσει σωρεία πιέσεων προς τον ίδιο οι οποίες έχουν πέσει στο κενό. Η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί στον ΕΟΑ Πάφου με τη συγκεκριμένη περίπτωση κρίνεται ως άκρως ανησυχητική με άρωμα διαπλοκής, όπως λένε πη-

Η παραχώρηση άδειας οικοδομής στο «Leonardo Club Latsi» σκοντάφτει στην άρνηση του διευθυντή του τμήματος αδειοδότησης του ΕΟΑ Πάφου να την υπογράψει, με το αιτιολογικό ότι έχει εντοπίσει γκρίζα σημεία στη διαδικασία της πολεοδομικής άδειας.

γές με γνώση των γεγονότων στην «Κ». Ωστόσο, το πλέον ανησυχητικό που προκύπτει από τις επιβεβαιωμένες παρανομίες είναι η απουσία του νομοθετικού πλαισίου το οποίο θα λειτουργούσε ως δευτεροβάθμια διαδικασία ελέγχου και του ΕΟΑ Πάφου, το συμβούλιο του οποίου νομιμοποίησε σωρεία παρανομιών από το 2024 και εντεύθεν με την έγκριση της άδειας τροποποίησης της πολεοδομικής άδειας του έργου τον περασμένο Φεβρουάριο.

Επιστροφή στη Λευκωσία

Η περίπτωση όπου στην επιφάνεια ήλθαν παρεμβάσεις τρίτων σε ζητήματα πολεοδομικά της επαρχίας Πάφου δεν είναι η μοναδική. Για τη συγκεκριμένη υπόθεση, πριν από δέκα μήνες υπήρξε και άλλη καταγγελία από το τμήμα αδειοδότησης του ΕΟΑ Πάφου στον γενικό διευθυντή του υπουργείου Εσωτερικών για παρεμβάσεις και πιέσεις στο έργο της υπηρεσίας. Η αποκάλυψη πως και ο νυν επικεφαλής του τμήματος αδειοδότησης του ΕΟΑ Πάφου



Τα ζητήματα που αποκάλυπτονται με το ξενοδοχείο στο Λατοί βγάζουν στην επιφάνεια κενά με το πλαίσιο εξουσιών που έχουν εκχωρηθεί στους Επαρχιακούς Οργανισμούς Αυτοδιοίκησης, από τους οποίους απουσιάζει δευτεροβάθμια διαδικασία ελέγχου των αποφάσεων που λαμβάνονται.

δέχεται πιέσεις προκειμένου να εκδώσει μια άδεια οικοδομής που πάσχει, δείχνει πως ο ιδιοκτήτης του συγκεκριμένου έργου συνεχίζει να αγνοεί προκλητικά το πολεοδομικό πλαίσιο, το οποίο σε ανάλογες περιπτώσεις προνοεί τερματισμό των εργασιών και κατεδάφιση των παράνομων κατασκευών, κάτι που δεν συνέβη σε καμία φάση του έργου. Ο Ηρακλής Αχνιώτης εκτελεί προσωρινά καθήκοντα διευθυντή αδειοδότησης του ΕΟΑ Πάφου μετά την αποχώρηση της Ελίζας Λαμπριανίδου. Πληροφορίες της «Κ» ήθελαν τον κ. Αχνιώτη να είχε αποφασίσει να παραμείνει στο πόστο του στην Πάφο σε μόνιμη βάση. Ωστόσο, όσα έχουν συμβεί με την άδεια οικοδομής του ξενοδοχείου στο Λατοί τον οδήγησαν στην απόφαση να αποσύρει το ενδιαφέρον του και να επιστρέψει στην οργανική του θέση που είναι στη Λευκωσία.

Οι πιέσεις

Σύμφωνα με δισταυρωμένες πληροφορίες η άρνηση του δι-

ευθυντή αδειοδότησης του ΕΟΑ Πάφου να υπογράψει την άδεια οικοδομής του «Leonardo Club Latsi» οφείλεται στη διαπίστωση του ίδιου για τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν προκειμένου το συμβούλιο του ΕΟΑ Πάφου να εγκρίνει την αίτηση τροποποίησης της πολεοδομικής άδειας του ξενοδοχείου.

Στην ουσία αυτό που φαίνεται ότι δεν ικανοποιεί τον κ. Αχνιώτη είναι η τακτική του ιδιοκτήτη του έργου να πραγματοποιεί εργασίες χωρίς να έχει εξασφαλίσει προηγουμένως τις απαραίτητες άδειες, με την αρμόδια αρχή, τον ΕΟΑ Πάφου, να μη λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα γι' αυτές τις παρανομίες. Δηλαδή, ενώ δημόσια παραδεχόταν τις παρανομίες, στο παρασκήνιο έτρεχε τις διαδικασίες για να συμπληρωθεί ο φάκελος προκειμένου το συμβούλιο του Οργανισμού να εξετάσει και να εγκρίνει, όπως συνέβη, την τροποποίηση της πολεοδομικής άδειας ανέγερσης τρίτου ορόφου. Στις ενστάσεις του κ. Αχνιώτη συμπεριλαμβά-

νεται και η απουσία ενεργοποίησης της διαδικασίας επιβολής πολεοδομικού ελέγχου σε σχέση με την ανέγερση αυθαίρετων κατασκευών στο εν λόγω τεμάχιο. Σύμφωνα με άτομα που τον γνωρίζουν, ο κ. Αχνιώτης δεν είναι διατεθειμένος να υπογράψει την άδεια οικοδομής όσο διάστημα παραμένει επικεφαλής του τμήματος αδειοδότησης του ΕΟΑ Πάφου, με αποτέλεσμα το όλο θέμα να τύχει χειρισμού από τον διάδοχό του.

Το ξενοδοχείο

Παρά την άρνηση του κ. Αχνιώτη να εκδώσει την άδεια οικοδομής, η εικόνα του ξενοδοχείου εξωτερικά δείχνει πως οι εργασίες έχουν ολοκληρωθεί. Φωτογραφίες που δημοσίευσε η «Κ» την περασμένη Κυριακή δείχνουν ότι το έργο έχει ολοκληρωθεί, κάτι που δημιουργεί εύλογες υποψίες πως οι εργασίες συνεχίζονταν το προηγούμενο διάστημα. Πηγές από την Πάφο συνδέουν τις παρανομίες που έχουν συντελεστεί στο συγκεκριμένο έργο με γραφεία που συνεργάζονται με τον ιδιοκτήτη του έργου. Οι ίδιες πηγές σημειώναν με νόημα τον ρόλο που μπορεί να διαδραμάτισε συνεργάτης του έργου, ο οποίος παράλληλα κατείχε και θέση σε πολεοδομική αρχή με ρόλο στην αλλαγή ζωνών που έγινε στον Δήμο Πόλης Χρυσοκούς, αλλαγή που νομιμοποίησε εκ των υστέρων τις παρανομίες που είχαν συντελεστεί στο έργο με την ανέγερση τρίτου ορόφου χωρίς άδεια.

Πρόσωπο που είχε διοριστεί από την προηγούμενη κυβέρνηση και η θητεία του δεν ανανεώθηκε από την παρούσα.

Κράτος εν κράτει

Οι αποκαλύψεις των παρανομιών που φαίνεται να έχουν συντελεστεί στο «Leonardo Club Latsi» εγείρουν και ευρύτερα ζητήματα που άπτονται του πλαισίου εξουσιών που έχουν παραχωρηθεί στους Επαρχιακούς Οργανισμούς Αυτοδιοίκησης με τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, έτσι όπως αυτό διαμορφώθηκε κατά τη συζήτηση των νομοσχεδίων στη Βουλή. Κυβερνητικές πηγές παραδέχονται πως στην ουσία οι ΕΟΑ είναι απόλυτοι άρχοντες στις πολεοδομικές εξουσίες, χωρίς να υπάρχει δευτεροβάθμια διαδικασία ελέγχου των αποφάσεων που λαμβάνουν. Στην ουσία η μοναδική δικλίδα ασφαλείας είναι η Επιτροπή Πολεοδομικού Ελέγχου, η οποία ενεργοποιεί τη διαδικασία ειδοποίησης επιβολής. Όπως προκύπτει από γεγονότα, κάποιοι ΕΟΑ έχουν θέσει σε εφαρμογή τις δικλίδες πολεοδομικού ελέγχου και άλλοι όχι. Το ερώτημα που τίθεται και αφορά την κυβέρνηση, είναι αν προκύπτει θέμα κάλυψης των κενών που έχουν διαπιστωθεί με τη δημιουργία μηχανισμού ελέγχου των αποφάσεων των ΕΟΑ. Ειδικά για πολεοδομικά θέματα, το ερώτημα που τίθεται είναι αν υπάρχει πρόθεση να αφαιρεθούν εξουσίες που έχουν δοθεί στα συμβούλια των ΕΟΑ για κάποια πολεοδομικά ζητήματα, με την ευθύνη να περνά στις αρχές αδειοδότησης των ΕΟΑ.



Στέφανου Κουμανούδη 1Ε
Πάροδος Στασικρατους)
Λευκωσία

+357 22483848

Αβάσταχτη ελαφρότητα

Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ



«**Πρόκειται** για μια κίνηση που εμπεδώνει την ισότητα στην αντίληψή μας δίνοντας τα σωστά μηνύματα σε όλες τις ηλικίες». Αυτό δήλωσε ο υπουργός Μεταφορών για την –πολυσχολισμένη ήδη– τοποθέτηση γυναικών φιγούρων στη διάβαση πεζών στην οδό Μίκη Θεοδωράκη (έπονται κι άλλες). Πρόσθεσε μάλιστα ότι αυτή η κίνηση αποτελεί «μια συμβολική μεν, σημαντική δε, πρωτοβουλία που υπενθυμίζει ότι οι γυναίκες συμμετέχουν ενεργά και ισότιμα στη ζωή της πόλης». Η δε επιτροπος Ισότητας των Φύλων, με την ίδια περιχαρή διάθεση, ανέφερε ότι η εν λόγω αλλαγή στα φανάρια «σπάζει τα στερεότυπα» και εξέφρασε την ακλόνητη πεποίθηση ότι «αυτές οι δράσεις συμβάλλουν στην αλλαγή αντιλήψεων ιδιαίτερα ανάμεσα σε νεαρά άτομα». Και μετά από όλες αυτές τις βαρύγδουπες δηλώσεις, αβίαστα και αντανακλαστικά προκύπτουν στο μυαλό του κάθε σκεπτόμενου πολίτη –και δη των γυναικών– τα εξής εύλογα και συνάμα επίπονα ερωτήματα: Έχει στ’ αλήθεια φτάσει σε αυτά τα επίπεδα ελαφρότητας η πολιτική σκέψη; Κανένα βάθος; Κανένα ιχνος στοχασμού; Καμία ουσία; Καμία επίγνωση της έλλειψης σεβασμού στην αξιοπρέπεια της γυναίκας;

Είναι στ’ αλήθεια δυνατόν ο κύριος υπουργός Μεταφορών να το εννοεί, πως επειδή φόρεσαν φουστίτσα οι φιγούρες στα φανάρια, η υπενθύμιση της ενεργής και ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στη δημόσια ζωή γίνεται πιο ενεργή και ουσιαστική; Είναι στ’ αλήθεια δυνατόν η κυρία επιτροπος να υποστηρίζει με πλήρη σοβαρότητα (ή καλύτερα σοβαροφάνεια) πως οι φιγούρες στα φανάρια σπάζουν στερεότυπα και αλλάζουν αντιλήψεις; Και δεν περνά από το μυαλό κανενός εκ των δύο (ή κάποιου τέλος πάντων από τους υπόλοιπους κυβερνώντες) ότι τέτοιες δηλώσεις και «ενθουσιώδεις» επιδερμικότητες, το μόνο που επί της ουσίας πετυχαίνουν είναι να αποδεικνύουν τη συνεχόμενη καθήλωση της πολιτικής στα βαλτωμένα νερά της επιφάνειας και ταυτόχρονα να προσβάλλουν την αξιοπρέπεια των ίδιων των γυναικών;

Τι σόι «προοδευτική παιδεία» είναι αυτή που υποδεικνύει πως αν φορέσουν φουστίτσα οι φιγούρες των φαναριών εμπεδώνεται η ισότητα των δύο φύλων; Και αν αυτό εφαρμόστηκε σε χώρες του εξωτερικού, όπου ενδεχομένως τα πραγματικά προβλήματα ισότητας να είναι ήδη τακτοποιημένα, δεν αποτελεί άλλοθι για την ελαφρότητα της πεποίθησης των εγκώριων αρμοδίων ότι με κάτι τέτοιες «μικρές αλλαγές με (τάχα μου) μεγάλα μηνύματα» (!), όπως τις όρισε ο κύριος υπουργός, είναι που κτίζεται το υπόβαθρο για την καταπολέμηση πατριαρχικών φαινομένων ή σεξιστικών συμπεριφορών. Αντιθέτως. Με κάτι τέτοιες μικρές αλλαγές με τάχα μου μεγάλα μηνύματα, εκείνου που αναμφίβολα εμπεδώνεται είναι το πόσο μεγάλη παραμένει η απόσταση που χωρίζει τους πολιτικούς μας από την πραγματικότητα του κόσμου και την πολιτική από το όποιο βάθος απαιτεί ο επικοδομητικός στοχασμός και αναστοχασμός των παθογενειών της κοινωνίας μας. Είτε πρόκειται για γυναίκα ή για πολίτη ευάλωτης ομάδας, η αποδόμηση των στερεοτύπων δεν συμβαίνει με συμβολικές χαριτωμενιές, αλλά απαιτεί πολιτική τόλημ να μιλήσει εκεί που πρέπει όταν πρέπει και να ξεσκεπάσεις με ρηζικέλευθο πνεύμα παθογένειες και πεποιθήσεις που αποτελούν τροχοπέδη στην αλλαγή νοοτροπίας και στη δημιουργία κουλτούρας ισότητας. Χωρίς επιλεκτικές ευαισθησίες και βάζοντας το μαχαίρι στο κόκαλο. Οτιδήποτε λιγότερο εκλαμβάνεται ως έκδηλη αδυναμία να διαγνώσεις με σοβαρότητα (όχι σοβαροφάνεια) την ουσία των προβλημάτων ισότητας και διακρίσεων, ώστε να μην χαριεντίζεσαι με ανούσια «κατορθώματα». Και είναι πραγματικά από εξοργιστικό μέχρι θλιβερό να μην διαθέτουν την ελάχιστη κρίση οι ιθύνοντες για να αντιληφθούν πως με κάτι τέτοια συντηρούν την πολιτική σκέψη στο επίπεδο του φαίνεσθαι, προκαλώντας έτσι σοβαρή ανασφάλεια στον νοήμονα πολίτη ως προς την επάρκεια τους να διαχειριστούν ουσιαστά ζητήματα που αφορούν τη ζωή και την καθημερινότητά του. Και πόσο μάλλον όταν αυτοί που χαριεντίζονται με τις «συμβολικές» μικρές πράξεις με τα «μεγάλα» μηνύματα, είναι οι ίδιοι που εγκλωβίζουν την καθημερινότητά μας μέσα σε ένα στρόβιλο αδιεξόδων! Άρα, εν κατακλείδι, όλη αυτή η παρωδία όχι μόνο προσβάλλει τη γυναίκα, αλλά και τον κάθε πολίτη που ευελπιστεί να γλιτώσουμε κάποια στιγμή από τη ρηχότητα της πολιτικής.

elenixenou11@gmail.com



Οι κάτοικοι των φαβέλων Penha και Alemao διαμαρτυρήθηκαν κατά της αστυνομικής βίας μετά από μια επιχείρηση στις 28 Οκτωβρίου 2025, την πιο αιματηρή στην ιστορία του Ρίο ντε Τζανέιρο.

Η μανικαιστική δομή του λαϊκισμού

Του ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΥ

Ο **λαϊκισμός**, ο οποίος έχει εμπίπτει τον δημόσιο διάλογο σχεδόν σε ολόκληρο τον δυτικό πολιτισμό, αποτελεί ένα πολυσυζητημένο φαινόμενο της εποχής και απαιτεί διεξοδική φιλοσοφική ανάλυση, καθώς και κριτική αποτίμηση των συνεπειών του στο δημοκρατικό πολιτικό περιβάλλον. Η άνοδος του διεθνώς αμφισβητεί ουσιαστικά τις θεσμικές και επιστημολογικές βάσεις της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Γι’ αυτόν τον λόγο, η ακαδημαϊκή κοινότητα οφείλει να αναδεικνύει τους τρόπους με τους οποίους ο λαϊκισμός λειτουργεί ως διαβρωτική δύναμη, υπονομεύοντας την αυτονομία των θεσμών, τη διάκριση των εξουσιών και την ίδια την έννοια της πολιτικής αλήθειας.

Σύμφωνα με τον Κας Μούντε, ο λαϊκισμός είναι μια «λεπτή» ιδεολογία που στηρίζεται στη μανικαική διχοτόμηση της κοινωνίας: τον «αγνό λαό» έναντι της «διεφθαρμένης ελίτ». Αυτή η κατασκευή απονέμει στον λαό εγγενή αρετή και στις ελίτ συστηματική διαφθορά. Το προβληματικό της στοιχείο έγκειται στον απλοϊκό χαρακτήρα της και στην αδυναμία της να συλλάβει την πολυπλοκότητα των σύγχρονων κοινωνιών. Ενώ οι φιλελεύθερες δημοκρατίες αναγνωρίζουν την πολυφωνία των συμφερόντων, ο λαϊκισμός επιβάλλει μια ομογενοποιημένη αντίληψη του «λαού» με μονοσήμαντη βούληση. Αυτή η εννοιολογική κατασκευή, αν και επικαλείται το ρουσσοϊκό ιδεώδες της γενικής βούλησης, αρνείται τον πλουραλισμό και την εγγενή διαφοροποίηση κάθε σύγχρονων κοινωνίας.

Η σχέση του λαϊκισμού με τη δημοκρατία είναι βαθιά αντιφατική. Οι λαϊκιστές, ενώ ισχυρίζονται ότι εκφράζουν τη λαϊκή βούληση, συγκρούονται με τις αρχές των δημοκρατικών θεωριών. Η διαβουλευτική δημοκρατία, με εκπροσώπους όπως ο Γιούργκεν Χάμπερμας και ο Τζον Ρωλς, θεμελιώνει τη νομιμοποίησης της στη δημόσια διαβούλευση και τον ορθολογικό διάλογο. Ο λαϊκισμός, όμως, δεν αναγνωρίζει την ανάγκη διαβούλευσης, θεωρώντας τη «βούληση του λαού» προϋπάρχουσα, ενιαία και αδιαμφισβήτητη. Για τους λαϊκιστές, αυτή η βούληση αρκεί να αποκαλυφθεί και να εφαρμοστεί άμεσα από τον ηγέτη, ενώ η διαβούλευση και ο διάλογος με την αντιπολίτευση θεωρούνται τεχνάσματα της «διεφθαρμένης ελίτ». Ο λαϊκισμός αντικαθιστά την επιστημική αξία της δημοκρατικής διαδικασίας με ηθικολογική βεβαιότητα, υπονομιεύοντας έτσι την ποιότητα της δημοκρατίας.

Από την αγωνιστική θεωρία της δημοκρατίας, όπως αναπτύχθηκε από την Σαντάλ Μουφ, προκύπτει μια εξίσου ισχυρή κριτική. Η Μουφ υποστηρίζει ότι η πολιτική είναι εγγενώς συγκρουσιακή και ότι στόχος της δημοκρατίας είναι η τιθάσευση του «ανταγωνισμού» σε «αγωνισμό», όπου οι πολιτικοί αντίπαλοι αναγνωρίζουν τη νομιμότητα της ύπαρξής τους. Ωστόσο, η μανικαιστική δομή του λαϊκισμού, που αντιπαραθέτει τον «ενάρετο λαό» στην απόλυτα «κακή ελίτ», τον ωθεί να υπερβεί τα όρια του αγωνισμού και να διολισθήσει στον ανταγωνισμό. Ο πολιτικός αντίπαλος μετατρέπεται σε

«εχθρό του λαού», προδότη, ένα ξένο σώμα που πρέπει να αποβληθεί από την πολιτική κοινότητα. Αυτή η τάση για ηθική εξόντωση του αντιπάλου είναι ασύμβατη με την αγωνιστική αρχή του σεβασμού στο δικαίωμα του άλλου να υπερασπίζεται τις ιδέες του.

Η επίθεση του λαϊκισμού στις φιλελεύθερες δημοκρατίες εισδύει βαθιά στους θεσμικούς μηχανισμούς. Οι λαϊκιστικές κυβερνήσεις συχνά εμπλέκονται σε «συνταγματική διάβρωση» ή «συνταγματικό λαϊκισμό», δηλαδή σε μια σταδιακή υπονόμευση των θεσμικών αντισταθμιστικών δυναμειών. Αυτή η διάβρωση εκδηλώνεται μέσω της εξασθένησης της ανεξαρτησίας του δικαστικού συστήματος, της υπονόμησης της ελευθερίας του Τύπου, της πολιτικοποίησης των ανεξάρτητων αρχών και της συγκέντρωσης εξουσίας στα χέρια ενός «χαρισματικού» ηγέτη, ο οποίος ισχυρίζεται ότι ενσαρκώνει τη βούληση του λαού.

Οι λαϊκιστές επιδιώκουν να διαρρήξουν τη σύνδεση μεταξύ δημοκρατίας και φιλελευθερισμού, παρουσιάζοντας τους φιλελεύθερους κανόνες ως εμπόδιο στην έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας. Η Κιμ Λέιν Σεπέλε έχει δείξει πως οι λαϊκιστές χρησιμοποιούν τα εργαλεία του συνταγματικού δικαίου για να το υπονομιεύσουν εκ των έσω, σε μια διαδικασία που ονομάζεται «αυταρχικός νομικισμός». Ο λαϊκισμός, απορρίπτοντας την εμπειρογνωμοσύνη και προτιμώντας απλουστευμένες λύσεις και εθνικιστικές προσεγγίσεις, καθιστά αδύνατη την αποτελεσματική αντιμετώπιση των σύγχρονων

προβλημάτων. Η υπόσχεση της επιστροφής σε ένα υποτιθέμενο χρυσό παρελθόν δεν μπορεί να προσφέρει λύσεις στα προβλήματα του παρόντος και του μέλλοντος.

Συνοψίζοντας, ο λαϊκισμός δεν αποτελεί απλώς μια ιδεολογική επιλογή, αλλά μια θεμελιώδη απειλή για τις αρχές και τους θεσμούς της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Η διχοτόμηση της κοινωνίας, η υπονόμευση της ανεξαρτησίας των θεσμών, η επίθεση στην επιστημολογική αξιοπιστία και η απόρριψη του πολιτικού πλουραλισμού συνιστούν όψεις μιας πολιτικής φιλοσοφίας ασύμβατης με τις αρχές της σύγχρονης συνταγματικής δημοκρατίας. Η αντιμετώπιση της λαϊκιστικής απειλής απαιτεί θεσμικές μεταρρυθμίσεις και έναν βαθύτερο φιλοσοφικό αναστοχασμό σχετικά με τη φύση της δημοκρατικής νομιμότητας, την αξία του πολιτικού πλουραλισμού και τη σημασία της επιστημολογικής ευθύνης στον δημόσιο διάλογο.

Υ.γ.: Επειδή πολλές αναφορές γίνονται σε αμεσοδημοκρατικές πρακτικές, και μάλιστα γίνεται επίκληση στην αρχαία αθηναϊκή δημοκρατία, οφείλουμε να θυμίσουμε πως οι εκτελέσεις όλων των ενήλικων ανδρών και ο εξονδαρισμός των γυναικόπαιδων της Μήλου οφείλονταν κατά βάση στον λαϊκισμό. Οι Αθηναίοι, βέβαια, αργότερα το μετάνιωσαν, αλλά ήταν ήδη πολύ αργά.

Ο δρ Ευάγγελος Κωνσταντέλος είναι ειδικός επιστήμονας Ηθικής και Δεοντολογίας στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Θα παίξουμε μπάλα;

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΑ



Αν όλοι μπορούσαμε να συμφωνήσουμε σε κάτι, αυτό δεν είναι άλλο από την κινητικότητα που προδιαγράφεται σε σχέση με την προοπτική μιας νέας προσπάθειας, για λύση του Κυπριακού. Αφενός, το ενδιαφέρον των ΗΠΑ για την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, πρωτίστως στο οικονομικό-ενεργειακό πεδίο και δευτερευόντως σε πολιτικό επίπεδο. Αφετέρου, η ενεργοποίηση της Αθήνας για ένα πενταμερές σχήμα συνεννόησης στην Ανατολική Μεσόγειο, με τη συμμετοχή της Τουρκίας αλλά και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Και στο βάθος η Άγκυρα που δεν δείχνει να πάστηκε εξαίτησης, ενώ προέβη σε ένα «άνοιγμα» διά του Χακάν Φιντάν, το οποίο πάντως θεωρώ εντελώς πλασματικό. Ο Τούρκος ΥΠΕΞ έριξε στο τραπέζι την εξεύρεση «χρυσής τομής», μεταξύ της επέκτασης των χωρικών υδάτων της Ελλάδας

στα 12 ναυτικά μίλια και της γνωστής θέσης της Άγκυρας για παραμονή της Ελλάδας στα 6 ναυτικά μίλια, που από το 1974 «συνοδεύεται» με την απειλή του «casus belli». Στην πραγματικότητα, το «άνοιγμα» Φιντάν, προϋποθέτει η Αθήνα να συζητήσει με την Άγκυρα την άσκηση ενός κυριαρχικού δικαιώματος της Ελλάδας που ασκείται μονομερώς, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Με πολύ απλά λόγια, ο κ. Φιντάν κάλεσε την Αθήνα να διαπραγματευθεί με την Τουρκία την άσκηση ενός αποκλειστικού δικαιώματος της Ελλάδας, επιχωρώντας να το καταστήσει μέρος μιας διμερούς διαβούλευσης. Άρα, «άνοιγμα», δεν υπήρξε.

Μέσα σε όλα αυτά, το ερώτημα που γεννάται είναι πού βρίσκεται η Λευκωσία. Και κατά πόσον το Κυπριακό θα καταστεί μέρος της επίλυσης ενός μεγάλου πακέτου ανοικτών μετώπων. Κι αν ναι, σε ποιο πλαίσιο και με ποιο φορμάτ; Είναι πάντως γεγονός ότι τα

κενά του παζλ είναι πολλά. Αν μάλιστα συνυπολογιστεί ότι η κυπριακή κυβέρνηση ενημερώθηκε για την πρόταση Μπτσοτάκη περί πενταμερούς στην Ανατολική Μεσόγειο, αφού αυτή εξαγγέλθηκε από τον πρωθυπουργό της Ελλάδας, γίνεται ενδεχομένως κατανοητό ότι το επίπεδο ενημέρωσης είναι ακόμη πιο περιορισμένο σε σχέση με τις προθέσεις των ΗΠΑ, ή με τις κινήσεις της Άγκυρας.

Όλα αυτά, πάντως, που δεν γνωρίζει η Λευκωσία, δεν αναιρούν την κινητικότητα που υπάρχει. Και το ενδεχόμενο κάποια στιγμή, ίσως σύντομα, να χρειαστεί να «παίξει μπάλα». Με ειδοποίηση διαφορά ότι το παιχνίδι, εάν και εφόσον διεξαχθεί, θα λάβει χώρα σε ένα τερνέ πολύ διαφορετικό από αυτό που έπαιζε τα τελευταία χρόνια η κυπριακή κυβέρνηση. Διότι, άλλο είναι να παίζεις μόνος σου και να δηλώνεις ότι βάζεις γκολ, ακόμη κι όταν στέλνεις την μπάλα στην εξέδρα. Κι άλλο είναι να έχεις

αντίπαλο και θεατές. Έχοντας παράλληλα και χρονόμετρο, κάτι που είναι πάγια θέση της Άγκυρας, το απαιτεί ο Τουφάν Ερχιουρμάν και όπως έλεγαν στην «Κ» ξένοι διπλωματικοί κύκλοι, «αν και η μεθοδολογία μιας ενδεχόμενης νέας διαβούλευσης στο Κυπριακό, είναι θέμα του ΟΗΕ και των μερών, το αίτημα ενός χρονοδιαγράμματος φαίνεται να γίνεται κατανοητό». Όπως ενδεχομένως γίνεται κατανοητό και το αίτημα της Άγκυρας, για «την επόμενη μέρα των Τουρκοκυπρίων», εάν δεν υπάρξει λύση του Κυπριακού, σε μια νέα πιθανή διαδικασία. Θέμα που επίσης φρόντισε να θέσει ο νέος Τουρκοκύπριος ηγέτης, φρεσκάροντας τις κόκκινες γραμμές της Άγκυρας, οι οποίες συμπληρώνονται με την «πολιτική ισότητα», με ό,τι αυτή συνεπάγεται, αλλά και από τη θέση για διατήρηση του καθεστώτος εγγυήσεων της Τουρκίας. Κι όλα αυτά με μια ταμπέλα που θα κινείται στη λογική της εποικοδομητικής ασάφειας και θα

επιτρέπει στην ελληνοκυπριακή πλευρά να πλάσσει ομοιοπονδία, έστω και χαλαρή και στην τουρκοκυπριακή πλευρά να προτάσσει κυριαρχική ισότητα, στο πλαίσιο της οποίας ο καθένας θα είναι «κύριος» στο δικό του συνιστών κράτιδιο.

Υπάρχει όμως ένα ακόμη ερωτηματικό. Ποιος θα είναι ο «διατητής» του παιχνιδιού; Θα είναι ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες; Ή τα ενεργειακά-οικονομικά συμφέροντα των ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο θα οδηγήσουν τον Ντόναλντ Τραμπ να παρακάμψει τον ΟΗΕ και να πάρει και το Κυπριακό στα δικά του χέρια, είτε ως διατητής, είτε ως VARίστας, όπως έκανε στη Γάζα και στο Ουκρανικό, προωθώντας προτάσεις που χαρακτηρίζονται από έναν πολύ σκληρό επιδιαιτητικό χαρακτήρα; Σε κάθε περίπτωση, εμείς είμαστε έτοιμοι να παίξουμε μπάλα;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Εσωκομματικές διενέξεις με κόστος για τη χώρα

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**



Οι πολιτικές διαφωνίες δεν μπορεί ποτέ να είναι απλώς προσωπικές διαφωνίες, γιατί τότε δεν αφορούν κανέναν πλιν των πρωταγωνιστών. Ο πολίτης δεν νοιάζεται για αυτές, αντιθέτως τον απωθούν όταν έχει την έγνοια του για το πώς θα τα βγάλει πέρα έως το τέλος του μήνα. Περιμένει από τους πολιτικούς του είτε απτές προτάσεις, που θα κάνουν τη διαφορά στη ζωή του, είτε βαθιά πολιτικές τοποθετήσεις για τον τρόπο διακυβέρνησης της χώρας. Διαφωνίες ή ακόμη και καβγάδες για το ποιος θα φυλάει ή θα σκουπίζει το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη αποτελούν φανταστικό υλικό για τις παραπολιτικές στήλες και τίποτα παραπέρα.

Η Ν.Δ. έχει στο ιστορικό της μια μακρά παράδοση εσωτερικών διενέξεων, που είχαν μεγάλο κόστος για την ίδια και τη χώρα. Τα τελευταία χρόνια το απέφυγε για δύο λόγους. Πρώτα απ' όλα γιατί λειτούργησε σαν συγκολλητική ουσία το ορμητικό αντι-ΣΥΡΙΖΑ ρεύμα, που ένωσε τη Ν.Δ. στην προσπάθεια να φύγει ο ΣΥΡΙΖΑ και να έλθει στην εξουσία. Το έχουμε ξαναπεί, ήταν ο Αλέξης Τσίπρας που ένωσε τη Ν.Δ., όπως ήταν ο Ανδρέας και το ΠΑΣΟΚ για μερικά χρόνια.

Ταυτόχρονα λειτούργησε η «τριγωνοποίηση» του Κυριάκου Μητσοτάκη, που έφερε κάτω από την ίδια στέγη τους κλασικούς ψηφοφόρους της Ν.Δ., τη λαϊκή Δεξιά και πολλούς κεντρώους και κεντροαριστερούς «πολιτικούς πρόσφυγες», που τον έβλεπαν σαν αντίδοτο στον

ΣΥΡΙΖΑ. Ενώθηκαν δύο εντελώς διαφορετικοί κόσμοι με αυτόν τον τρόπο. Ένας έμπειρος πολιτικός περιέγραφε πρόσφατα το σοκ που υπέστη όταν πήγε σε δύο διαφορετικές βιβλιοπαρουσιάσεις, του Αλέξη Πατέλη και του Ευριπίδη Στυλιανίδη. «Ήταν δύο εντελώς διαφορετικοί πλανήτες», μονολογούσε και περιέγραφε δύο «ενορίες» που πιστεύουν σε «άλλο Θεό». Και όμως, συνυπήρξαν κάτω από την ίδια στέγη. Θα συνεχίσουν;

Πολλά έχουν αλλάξει τα τελευταία έξι χρόνια. Στον ορίζοντα δεν υπάρχει κάποιος αντίπαλος απέναντι, που μπορεί να συσπειρώσει τη Ν.Δ. Η κοινωνία έχει πάει, μαζί με όλο τον υπόλοιπο πλανήτη, προς τα δεξιά και η κούραση της δεύτερης τετραετίας είναι όπως πάντα εξοντωτική. Ένα κομμάτι της ιστορικής ηγεσίας και βάσης της Ν.Δ. έχει αποξενωθεί από αυτήν, για διάφορους λόγους. Πολλοί κεντρώοι ψηφοφόροι ζορίζονται γιατί βλέπουν σπασμωδικές κυβερνητικές κινήσεις, αλλά δεν τους εμπνέει κάποιος από την αντιπολίτευση ως εναλλακτική στον νυν πρωθυπουργό. Όπως έχουν τα πράγματα, είναι σημαντικό η Ν.Δ. να παραμείνει σε ποσοστά που θα της επιτρέψουν να είναι ο βασικός κορμός, με όρους κυριαρχίας, της οποίας κυβέρνησης προκύψει από τις επόμενες εκλογές. Αλλιώς μας περιμένει μια μακρά περίοδος πολιτικής αστάθειας, με πολλά μικρά ή μικρομέγαλα κόμματα χωρίς καμία προοπτική στιβαρής διακυβέρνησης μέσα σε ένα ασύλληπτα επικίνδυνο διεθνές περιβάλλον. Το πώς θα αποφευχθεί αυτό είναι σήμερα ένας πολιτικός γρίφος.

Η νέα γεωδυναμική

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**



Σε μία εποχή που η μόνη «σταθερά» στον τομέα της διεθνούς πολιτικής είναι το «απρόβλεπτο» του τρόπου ενεργείας του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ, η συνάντηση του Τούρκου προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν με τον καγκελάριο Φρίντριχ Μερτς, στην Αγκυρα την Πέμπτη, ήταν μία επιτυχής άσκηση στη βάση των κανόνων της real politique.

Η εξωτερική πολιτική του κ. Μερτς και του υπουργού Εξωτερικών της Γερμανίας Γιόχαν Βάντεφουλ, που πρώτος είχε χαρακτηρίσει την Τουρκία «στρατηγικό εταίρο» στο ΝΑΤΟ, στοχεύει στη διατήρηση της ενότητας των κρατών-μελών της Ε.Ε. και ταυτοχρόνως στην ενίσχυση της ασφαλείας και της αμυντικής συνεργασίας με χώρες μη ανήκουσες στην Ε.Ε., όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Τουρκία.

Αυτή ακριβώς η θέση διατυπώθηκε με απόλυτη σαφήνεια από τον κ. Μερτς και τον πρόεδρο Ερντογάν στην κοινή συνέντευξη Τύπου. Η αλλαγή της γεωπολιτικής δυναμικής στην περιοχή ώθησε προφανώς το Βερολίνο στην απόφαση να εμφανιστεί η συνεργασία του στον στρατιωτικό τομέα με την Αγκυρα.

Καθ' όσον αφορά στην επίκληση του Γερμανού καγκελαρίου των κριτηρίων της Κοπεγχάγης που δεν πληροί η Τουρκία και εμποδίζουν την ενσωμάτωσή της στην Ε.Ε., ο πρόεδρος Ερντογάν αντέτεινε απλώς τα «κριτήρια της Αγκυρας». Αλλιώς, στην παρούσα φάση η Τουρκία δεν έχει λόγο να επιδιώκει προσχώρηση στην Ενωση.

Η διαφωνία στο θέμα κρίσεως στη Γάζα ήταν εκ προοιμίου δεδομένη. Η Τουρκία είναι η μόνη μουσουλμανική χώρα-

μέλος του ΝΑΤΟ. Εξάλλου, είναι η μόνη χώρα της Ευρώπης που δεν βαρύνεται με δολοφονία των Εβραίων. Από την εποχή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας υπήρξε καταφύγιο των διωκόμενων Εβραίων. Άλλοι πληρώνουν τα επιτήμια του Ολοκαυτώματος.

Όσο για την Ελλάδα, που αξιοποίησε το πλεονέκτημα της συμμετοχής της στην Ε.Ε. για να αντιμετωπίσει την πίεση της Αγκυρας, είναι σαφές πως πλέον αρχίζει να σταθμίζει με περίσκεψη τις επιπτώσεις της αναβαθμίσεως της στρατηγικής σημασίας της Τουρκίας τόσο από τις ΗΠΑ όσο και από την Ε.Ε.

Αλλά αυτή είναι μία πολύ παλιά ιστορία. Πери το τέλος Νοεμβρίου 1839, ο βασιλεύς της Ελλάδος Όθων έστειλε τον υπουργό Εξωτερικών Κωνσταντίνο Ζωγράφο να επιδώσει στον νέο σουλτάνο Αμπντούλ Μετζίτ Α' αυτόγραφο συγκαρτητήρια επιστολή του και να συνομολογήσει συνθήκη με την Υψηλή Πύλη. Μετά την επιδοση των διαπιστευτηρίων του στο Τοπ Καπί άρχισε με τον Οθωμανό ομόλογό του Ρεσίντ πασά διαπραγματεύσεις στην περιοχή ώθησε προφανώς το Βερολίνο στην απόφαση να εμφανιστεί η συνεργασία του στον στρατιωτικό τομέα με την Αγκυρα.

Καθ' όσον αφορά στην επίκληση του Γερμανού καγκελαρίου των κριτηρίων της Κοπεγχάγης που δεν πληροί η Τουρκία και εμποδίζουν την ενσωμάτωσή της στην Ε.Ε., ο πρόεδρος Ερντογάν αντέτεινε απλώς τα «κριτήρια της Αγκυρας». Αλλιώς, στην παρούσα φάση η Τουρκία δεν έχει λόγο να επιδιώκει προσχώρηση στην Ενωση.

Η διαφωνία στο θέμα κρίσεως στη Γάζα ήταν εκ προοιμίου δεδομένη. Η Τουρκία είναι η μόνη μουσουλμανική χώρα-

Απ' την αγένεια στην υποκρισία σβήνουν τα ελληνικά

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

«Είσαι πολιτικό σκουλήκι» – Ζωή Κωνσταντοπούλου. Ο επιθετικός προσδιορισμός «πολιτικό», όπως και να το κάνουμε, ανεβάζει το επίπεδο. Δηλώνει πως η συζήτηση είναι πολιτική, κοινώς αναφέρεται στο κοινό συμφέρον. Δεν μπορεί να μην παρατηρήσω τον λυρισμό της αποστροφής, ο οποίος χαρακτηρίζει την πρώην πρόεδρο της Βουλής. Η οποία στις μακρόσυρτες αγορεύσεις αναμειγνύει τη νομικιστική ορολογία εις ένδειξη σοβαρότητας με την κοινή, κοινότατη αγένεια. Αγένεια είπατε; Η αγένεια δηλώνει ειλικρίνεια και ερμηνεύει όσα έχουν ήδη ειπωθεί τα οποία προφανώς ο ρήτωρ δεν θεωρεί αρκετά για να εκφράσουν την πραγματική σημασία της πολιτικής. Και επειδή θέλει να απευθυνθεί στον «λαό» προστρέπει στην αγένεια. Δεν είναι η μόνη εδώ που τα λέμε. Απλώς είναι η πιο χαρακτηριστική εκπρόσωπος της αντίληψης ότι η γλώσσα που πραγματικά καταλαβαίνει ο «λαός», ο κοινός λαός, είναι η γλώσσα της αγένειας. Για να την εξευγενίσουμε την λέμε τοξικότητα. Τι θα πει τοξικότητα; Κάτι δυσάρεστο το οποίο όμως θεωρείται φυσιολογικό, σαν τα κουνούπια, γιατί δεν μπορείς να το αποφύγεις. Την λέμε και bullying για να την διεθνοποιήσουμε, σαν την ακρίβεια.

Η γλώσσα της αγένειας δεν

είναι προνόμιο της πολιτικής μας ζωής. Κυριαρχεί στον δημόσιο χώρο και στις κοινωνικές μας συναναστροφές. Είναι η γλώσσα που μεταφέρει την υποδόρια βία από το κοινωνικό μας ασυνείδητο στη συνείδηση. Και είναι μία από τις εκδοχές της νέας ελληνικής, η πιο κοινότοπη θα έλεγα. Σ' αυτήν προστρέχουμε όταν οι υπόλοιπες λέξεις που χρησιμοποιούμε για να επικοινωνήσουμε προδίδουν τα πραγματικά μας αισθήματα. Η γλωσσική πενία δεν κρίνεται ούτε από τον πλούτο του λεξιλογίου, ούτε από τη γραμματιστική της αρτιότητα. Κρίνεται από την εκφραστική της αδυναμία η οποία αναδεικνύεται στη χρήση της. «Τα ήκιστα μεν άγγελος, τα μέγιστα δε βλάκος» είχε πει ο Σουρής, αν δεν κάνω λάθος, για τον Αγγέλο Βλάχο. Είναι η διαφορά ανάμεσα στην αγένεια και την εκφραστική λεπτότητα της γλώσσας που σου δίνει τη δυνατότητα να υποτιμήσεις κάποιον χωρίς να τον πεις «τιποτένιο», «άχρηστο», ή «σκουλήκι». Οι παλαιότεροι θυμούνται ομηρικούς καβγάδες στη Βουλή, ή και στον δημόσιο χώρο, οι οποίοι όμως ήταν διαγωνισμοί ρητορικής δεινότητας. Αυτό έχει εκλείψει.

Γιατί; Επειδή η χρήση της ελληνικής γλώσσας έχει χάσει τις εκφραστικές της δυνατότητες.

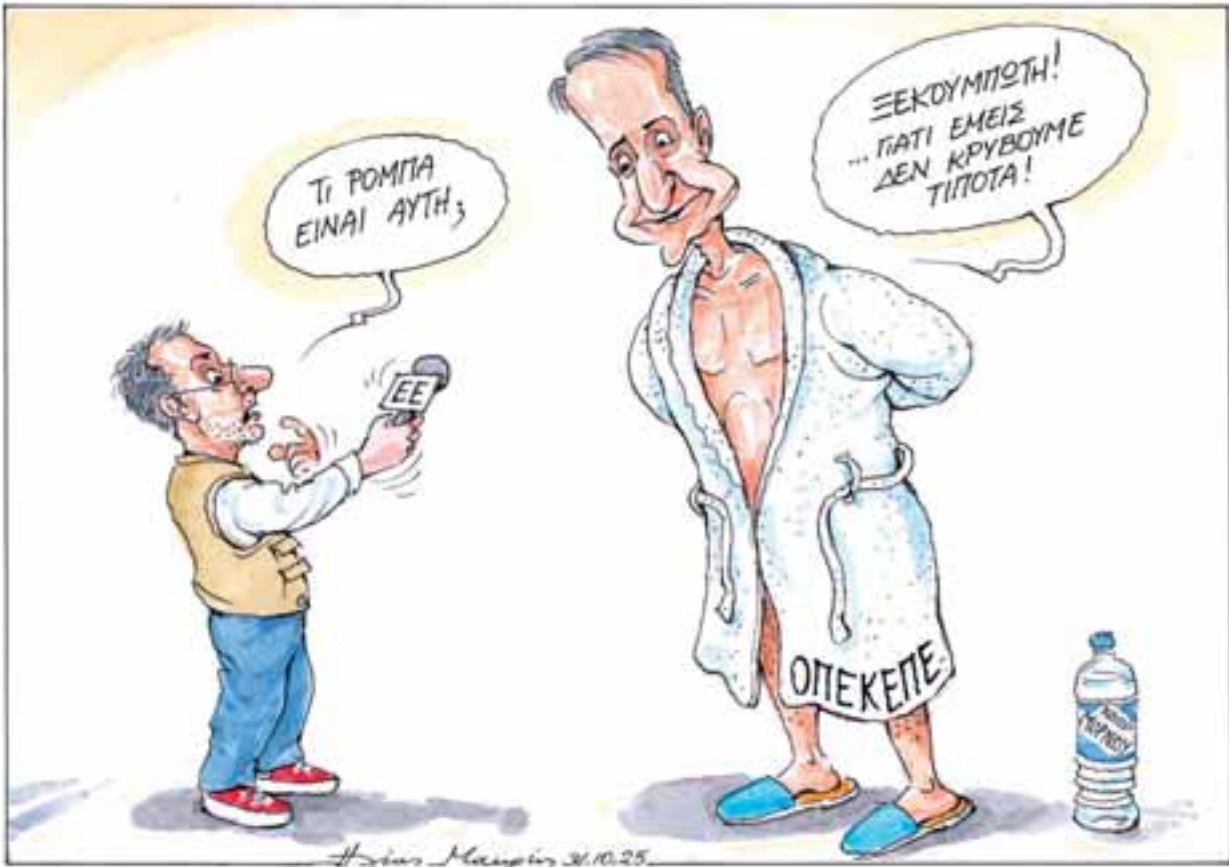
Και οι λέξεις έχουν χάσει τη σημασία τους. Εξακολουθούμε να τις χρησιμοποιούμε μηχανικά, χωρίς όμως να μας ενδιαφέρει το πραγματικό τους αντίκρισμα. Πιο πρόσφατο παράδειγμα η φασαρία με το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη. Το λέμε αλλά δεν αντιλαμβανόμαστε τι ακριβώς σημαίνει Αγνώστος Στρατιώτης. Για τους περισσότερους είναι ένα τοπόσημο όπου εκφωνούνται οι ξύλινοι λόγοι των επετείων. Αν φορέσουμε τη σοβαροφάνειά μας προστρέχουμε στα στερεότυπα. «Θανατηφόρο τροχαίο υπό άγνωστες συνθήκες». «Ήταν ένας άνθρωπος που δεν είχε δώσει δικαιώματα». Ασε εκείνους τους τριανταπεντάχρονους εγκληματίες που δεν έχουν ούτε όνομα, ούτε πρόσωπο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της υποκριτικής χρήσης της γλώσσας.

Υπάρχουν πολλές ελληνικές γλώσσες. Υπάρχει η γλώσσα της αγένειας, η γλώσσα της υποκρισίας. Υπάρχει και η γλώσσα της κουλτούρας. Ξέρω ότι πολλοί θα με αποκαλέσετε συντηρητικό όμως πιστεύω πως όλα αυτά ξεκίνησαν στη δεκαετία του ογδόντα όταν η καλλιέργεια μετονομάστηκε σε κουλτούρα. Τότε που ανακαλύξαμε την ημιμάθεια, ή μάλλον την αμάθεια, σε λαϊκή αρετή. «Μόνο να γράφεις τ' όνομά σου κι εκείνο το 'μαδες μισό».

Ολόκληρο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Όσοι ήξεραν να γράφουν το όνομά τους ολόκληρο ανήκαν στις καταδικαστέες ελίτες. Δεν ήξεραν να σηκώνουν τραπεζία με τις μασέλες τους χορεύοντας ζέιμπέκικο.

Υπάρχει και η γλώσσα των εφήβων. Ανησυχούμε για τα greeklish που γράφουν στα κινητά τους, για τη γλωσσική τους πενία, και εννοείται για την εξασθηση της βίας. Ανησυχούμε για το tik-tok και το ίνσταγκραμ, όμως δεν ανησυχούμε για τα πρότυπα που εμείς οι ίδιοι τους παρέχουμε. Πόσα σπίτια διαθέτουν βιβλιοθήκες και πόσα σχολεία; Οι περισσότεροι μαθητές θεωρούν την εκμάθηση της ελληνικής καταναγκαστικό έργο. Κανείς όμως δεν φροντίζει να τους κάνουν να την αγαπήσουν όπως την αγαπήσαμε «εμείς οι συντηρητικοί» επειδή διαβάζαμε λογοτεχνία. Μην απορούμε λοιπόν αν, όταν έρθει η ώρα να ψηφίσουν, επιλέγουν τους αγενείς επειδή αυτοί μιλούν τη γλώσσα της ειλικρίνειας.

Ναι, υπάρχουν πολλές ελληνικές γλώσσες. Οι οποίες με τον θόρυβο που προκαλούν και την ευκολία που παρέχουν στους χρήστες τους έχουν πνίξει τα ελληνικά. Ανησυχούμε για το δημογραφικό. Όμως δεν αναρωτιόμαστε ποια γλώσσα θα μιλούν αυτοί οι λίγοι που θα απομείνουν.



ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini, gr

Η κλιματική κρίση και η ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο

Του **ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Η δημόσια συζήτηση γύρω από την ελληνική πρωτοβουλία για την Ανατολική Μεσόγειο φαίνεται να περιορίζεται σχεδόν αποκλειστικά στον καθορισμό των Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών. Ωστόσο, υπάρχει ένα κρίσιμο ζήτημα που απαιτεί μεγαλύτερη προσοχή. Η κλιματική κρίση απειλεί τη βιωσιμότητα των οικοσυστημάτων και την ανθρώπινη ασφάλεια σε μια γεωγραφικά ζώνη που εκτείνεται από τη Μεσόγειο μέχρι το Κέρας της Αφρικής.

Η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας, με ρυθμό ταχύτερο από τον παγκόσμιο μέσο όρο, εντείνει τις παρατεταμένες ξηρασίες. Η λειψυδρία αποτελεί ήδη σοβαρό πρόβλημα στις περισσότερες χώρες, καθώς οι υδάτινοι πόροι μέλυνονται συνεχώς. Παράλληλα, η άνοδος της στάθμης της θάλασσας απειλεί τις παράκτιες περιοχές, ενώ οι πλημμύρες γίνονται πιο συχνές και καταστροφικές. Η βιοποικιλότητα φθίνει, αφού πολλά είδη απειλούνται με εξαφάνιση εξαιτίας των μεταβολόμενων κλιματικών συνθηκών.

Οι περιβαλλοντικές αλλαγές καθιστούν ορισμένες εκτάσεις

μη κατοικήσιμες, οδηγώντας πληθυσμούς σε αναγκαστική μετακίνηση. Αυτό δημιουργεί ένα κύμα «κλιματικών μεταναστών», οι οποίοι δεν φεύγουν λόγω πολέμων ή διώξεων, αλλά εξαιτίας της περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Για την ακρίβεια, η κλιματική κρίση προκαλεί σε πολλές κοινότητες το λεγόμενο «οικολογικό πένθος», που επιτείνει την προσπάθεια αναζήτησης μιας καλύτερης ζωής. Ο ΟΗΕ εκτιμά πως έως το 2030 ο αριθμός των κλιματικών προσφύγων ενδέχεται να φτάσει τα 300 εκατομμύρια. Η πλειονότητα μετακινείται εντός των εθνικών συνόρων, κυρίως από την επαρχία προς τα αστικά κέντρα. Εντούτοις, η επιδείνωση της κλιματικής κρίσης οδηγεί σε σταδιακή αύξηση των διασυνοριακών μετακινήσεων πληθυσμών. Αυτή η τάση δείχνει να είναι μη αναστρέψιμη για τις επόμενες δύο-τρεις δεκαετίες.

Η Ανατολική Μεσόγειος βρίσκεται στο επίκεντρο αυτών των νέων προσφυγικών ροών, λόγω γεωγραφικής γειτνίασης. Η Ελλάδα, η Τουρκία, η Κύπρος και

η Αίγυπτος καλούνται να διαχειριστούν αυξημένες πιέσεις στα συστήματα υποδοχής, ενώ η έλλειψη διεθνούς νομικού πλαισίου για τους κλιματικούς πρόσφυγες περιπλέκει την κατάσταση. Η Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων δεν περιλαμβάνει την κλιματική αλλαγή ως λόγο χορήγησης ασύλου. Η ανάγκη για συντονισμένες πολιτικές είναι πλέον επιτακτική. Η ενίσχυση της τριμερούς συνεργασίας Ελλάδας - Κύπρου - Αιγύπτου με την προσθήκη θεματικής για την κλιματική μετανάστευση, καθώς και η πιθανή διεύρυνσή της με τη συμμετοχή της Τουρκίας, θα μπορούσαν να συμβάλουν ουσιαστικά στον καλύτερο περιφερειακό συντονισμό.

Η Ελλάδα και η Τουρκία βρίσκονται σε στρατηγικά σημεία της Ανατολικής Μεσογείου, λειτουργώντας ως πύλες εισόδου στην Ευρώπη για μεταναστευτικές ροές από την Αφρική και τη Μέση Ανατολή. Παρά τις βαθιές και μακροχρόνιες διαφωνίες τους, το ζήτημα των κλιματικών προσφύγων ίσως αποτελέσει έναν

κοινό τόπο συνεργασίας. Μία τέτοια εξέλιξη θα λειτουργήσει ως καταλύτης για ευρύτερη περιφερειακή συνεννόηση και σταθερότητα.

Η μαζική άφιξη ανθρώπων, χωρίς την ύπαρξη επαρκούς υποδομής και μιας καλά σχεδιασμένης στρατηγικής ενσωμάτωσης, μπορεί να επιφέρει σοβαρές κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες. Η αίσθηση απειλής που δημιουργείται στους ντόπιους πληθυσμούς, είτε λόγω πολιτισμικών διαφορών είτε λόγω ανταγωνισμού για περιορισμένους πόρους, συχνά οδηγεί στην ενίσχυση της ξενοφοβίας και της ρητορικής του αποκλεισμού. Η διαχείριση αυτών των προκλήσεων απαιτεί μια διακρατική προσέγγιση, η οποία να συνδυάζει την προστασία των θεμελιωδών ανθρώπινων δικαιωμάτων με την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της κρατικής ετοιμότητας.

Ο κ. Μάνος Καραγιάννης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και reader in International Security στο King's College London.

Η άκρα ταπείνωση του Επ. Τυχικού

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ



Η άκρα ταπείνωση του επισκόπου τῶς Πάφου Τυχικού. Ένα σύντομο βίντεο, σε νοσοκομείο τῆς Αθῆνας, μέσα σε ἓνα ὀργιο φημών για εξαφάνιση του αρχιερέα, φανέρωσε το ὕψος τῶν δοκιμασιῶν του ιεράρχη. Στο κρεβάτι του πόνου, με συνοδὸ ἓναν «ξένο» ἀδελφὸ, τον πνευματικὸ και ιατρὸ του, τον πατέρα Ευάγγελο Παπανικολάου, ἀπὸ τὴν Ελλάδα. Οὔτε ἓνας Κύπριος ιεράρχης, οὔτε ἓνας Κύπριος παπὰς, οὔτε ἓνας Κύπριος διάκος, οὔτε ἓνας Κύπριος μοναχὸς δεν ἦταν διπλά του. Μπορεῖ να ἦταν συγγενικά του πρόσωπα, ἀλλὰ και αὐτὸ εἶναι πολὺ σκληρὸ, για ἓναν ἄνθρωπο, ο οποίος ἀπὸ ἔφηβος ντύθηκε στα ράσα. Δεν ἔχει καμία σημασία, ἀν ο ἐπίσκοπος Τυχικός ἔκανε παρακοή, ἀν ἀμάρτησε και ἀν καταδικάστηκε ἀπὸ τὴν πλειοψηφία τῆς Ιερὰς Συνόδου –κηρύχθηκε ἐκπτώτος– κάνοντας τον θρόνο τῆς Μητρόπολῆς Πάφου. Καμία σημασία δεν ἔχει και ἀν ἡ Ιερὰ Σύνοδος του Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου δικαίωσε τὴν Ιερὰ Σύνοδο τῆς Εκκλησίας τῆς Κύπρου, με μια ἀμφιλεγόμενη ἀπόφαση. Σημασία ἔχει ὅτι ἓνας ιεράρχης, ἓνας ἄνθρωπος, μέσα ἀπὸ αὐτὴ τὴ δύσκολη διαδρομὴ, ἔχασε τὴν υγεία του, ἴσως για τὸ ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς του, μὴ ἀντέχοντας σωματικά, ἴσως και ψυχικά, αὐτὴ τὴ δοκιμασία. Και ὅλα αὐτὰ μέσα ἀπὸ ἓναν καταϊγισμό παραπληροφόρησης, για ψευτικὰ τὰκα ἀσθένεια και για ἓνα σωρὸ ἄλλες θλιβερὲς φήμες.

Ἡ ἀπόφαση τῆς Ιερὰς Συνόδου του Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου, στο ἐκκλιπτο του επισκόπου Τυχικού, ἦταν με πολιτικούς και νομικοὺς ὅρους, αὐτὸ τὸ ποῖο καλεῖται «βυζαντινισμός». Ἐκρινε ὅτι εἶχε παραλείψει ἡ ἀπόφαση τῆς Ιερὰς Συνόδου τῆς Εκκλησίας τῆς Κύπρου, ἀλλὰ θεώρησε ὅτι ἦταν σωστή ἡ ἀπόφαση. Σε οποιοδήποτε πολιτικὸ ἐφετεῖο, ἡ κρίση του δικαστηρίου θα ἦταν ἀπλῶς ἀκύρωση τῆς πρωτόδικης ἀπόφασης. Ὡστόσο, στον χώρο τῆς Εκκλησίας, δεν υπάρχουν οὔτε δικαστήρια οὔτε νόμοι οὔτε αστυνόμοι οὔτε και ἐξουσίες. Υπάρχει μόνον ἡ διαδικασία τῆς διακονίας και του αγιασμοῦ, στο πλαίσιο πάντα τῆς αγάπης και τῆς βίωσης τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Οἱ κανόνες τῶν Ιερῶν Συνόδων εἶναι ἀπλῶς ὁδοδείκτες για τὴ μετάνοια και τὴ σωτηρία του ἀνθρώπου, ὥστε ὁ ἄνθρωπος να γίνεῖ κατὰ χάριν Θεός. Εξάλλου, κανόνες τῶν Ιερῶν Συνόδων εἶναι ἀλληλοσυγκρουόμενοι σε πολλές περιπτώσεις και ὅλοι καταλήγουν με τὴ φράση «ὁ,τι δόξει τὸ προσεσώ». Ἀπλᾶδὴ ὅλα ἀνατρέπονται ἀπὸ τον λόγο και τὴν

ἀπόφαση ἐνὸς ἀγίου ἀνθρώπου, ο οποίος διαθέτει τὸ θεῖο δῶρο τῆς διακρίσεως.

Υπάρχει και μια ἄλλη σύσταση ἀπὸ τον ἅγιο Ιάκωβο τον ἀδελφόθεο, κυρίως, πρὸς ὅλους ὅσοι βασιτοῦν ποιμαντορικὴ ράβδο και ασκοῦν ἐπισκοπικά καθήκοντα. Γράφει: «ἡ γὰρ κρίσις ἀνέλεος τῶ μὴ ποιήσαντι ἔλεος. Κατακαυχάται ἔλεος κρίσεως...» (γιατὶ στὴν τελικὴ κρίση, δεν θα ὑπάρχει ἔλεος γι' αὐτὸν που δεν ἔδειξε ευσπλαχνία. Για τον φιλεῦσπλαχνο ὅμως, ἡ τελικὴ κρίση θα εἶναι θρίαμβος...). Ο χῶρος τῆς Εκκλησίας εἶναι χῶρος ἐλευθερίας και χαρὰς και σίγουρα δεν εἶναι χῶρος ἐξουσίας και πονῶν. Οἱ «ποινές» εἶναι ὁ πνευματικὸς νόμος, ὁ οποίος ὁδηγεῖ τον ἄνθρωπο, με ἓνα ἄλλο μυστικὸ, ἀλλὰ και θαυμαστὸ τρόπο, πρὸς τὴ μετάνοια και τὴ θέωση. Ο «νόμος» αὐτὸς ξεκινὰ και τελειώνει στὴ συνείδηση και ἀγγίζει ὅλους τους ἀνθρώπους. Ο Ἅγιος Αυγουστίνος ἔλεγε: «Αγάπα τον Θεὸ και κάνε ὅ,τι θέλεις».

Ἡ ὑπόθεση του επισκόπου Τυχικοῦ περνὰ με τον ἓνα ἢ τον ἄλλο τρόπο στο περιθώριό τῆς επικαιρότητας. Ἀνθρώπινα τὸ μόνον τὸ ποῖο μένει τώρα, εἶναι να στηριχθεῖ ὁ ιεράρχης, να ἀφεθεῖ να πρεμῇ, να φροντίσει τὴν υγεία του και να ἐπιλέξει ὁ ἴδιος τον καταλλήλοτερο χῶρο διαμονῆς του. Τὸ αὔριο εἶναι μόνον του Θεοῦ και ὁ Θεὸς ἔχει καλύτερα. Ἡ ἱστορία θυμίζει λίγο τῆς εκλογές για τὴ Μητρόπολη Μόρφου, τὸ 1998, ὅταν ἡ πρόνοια του Θεοῦ ἀνέδειξε ἓναν ἄγνωστο τότε ιερομόναχο, τον σημερινὸ μητροπολίτη Νεόφυτο, στον θρόνο τῆς Μητρόπολῆς του Ἁγίου Αυξιβίου. Τότε προηγήθηκαν φοβερά γεγονότα με τον ἀρχιεμενδρίτη τότε Παγκράτιο, ἀκόμη και ἐπίκριση για να καεῖ ἡ Ιερὰ Ἀρχιεπισκοπή. Σήμερα ποῖος θα εἶναι ὁ νέος μητροπολίτης Πάφου, ὁ οποίος θα ἀναλάβει τὸ βάρος τῆς διαποιμάνσεως ἐνὸς σκανδαλισμένου ποιμνίου, εἶναι σίγουρα και πάλι στα χέρια του Θεοῦ. Ἡ Ιερὰ Σύνοδος τῆς Εκκλησίας τῆς Κύπρου καλὸ εἶναι να προβληματιστεῖ και γιατί ὄχι, να υιοθετήσῃ τον πρωτοχριστιανικὸ θεσμό τῆς κλήρωσης για ἀνάδειξη ἀρχιερέων, ἀνάμεσα σε ἀξιους κληρικοὺς, ἓνας θεσμὸς ὁ οποίος ἀκολουθεῖται στὴν Εκκλησία τῆς Σερβίας και σε ἄλλες Εκκλησίες. Εἶναι ἴσως ὁ καλύτερος τρόπος, για να μειωθοῦν τα «πάθια και ὀκαμηροί» κατὰ τον Παπαδιαμάντη, ἀνάμεσα σε ιεράρχες και πιστοὺς. Στὸ τέλος τῆς ημέρας ὅ,τι και να γίνεῖ, «Ὅλα εἶναι στο σχέδιο του Θεοῦ, ὅλα...» ὥπως ἔλεγε και ἡ Ἁγία Γαβριηλίδα, χωρίς κανένα ἄγχος.

kaparispan@yahoo.gr

Η νέα Μέση Ανατολή και ο ρόλος της Κύπρου

Του δρος ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΖΑΜΠΑ

Η νέα ἀρχιτεκτονικὴ στὴ Μέση Ανατολὴ διαμορφώνεται γύρω ἀπὸ μια σειρά διπλωματικῶν πρωτοβουλιῶν και ἀλλαγῶν στῆς περιφερειακὲς ἰσορροπίες δυνάμεων, με ἐπικέντρο τὴ συμφωνία ἐκεχειρίας και εἰρήνης για τὴν Γάζα που υπογράφηκε στο Σαρμ Ελ Σέιχ στῆς 13 Οκτωβρίου 2025.

Ἡ συμφωνία αὐτή, ὑπὸ τὴν αἰγίδα του προέδρου τῶν ΗΠΙΑ Ντόναλντ Τραμπ και με τὴ συμμετοχὴ τῆς Αἰγύπτου, του Κατάρ και τῆς Τουρκίας, σηματοδοτεῖ τὸ τέλος δύο και πλέον ἐτῶν αἱματηρῶν συγκρούσεων μεταξύ του Ἰσραὴλ και τῆς Χαμάς.

Ὁ ἀπώτερος στόχος του προέδρου Τραμπ εἶναι να κτίσῃ τὴ νέα Μέση Ανατολή στα θεμέλια τῶν Συμφωνιῶν του Ἀβραάμ. Αὐτὸ θα ὁδηγήσῃ στὴν ἀναγνώριση τῆς ὑπαρξῆς του Ἰσραὴλ ἀπὸ τον ἀραβικὸ και μουσουλμανικὸ κόσμο, ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴ Σαουδικὴ Ἀραβία, τὴ χώρα που φιλοξενεῖ τὰ πιο ἱερὰ προσκυνήματα του Ἰσλάμ.

Ὁ Τραμπ ἐπιδιώκει με τῆς Συμφωνίες του Ἀβραάμ να ἐκλειδώσῃ τὰ σχέδιά του για τὴν ἀνάπτυξη μεγάλων ἐμπορικῶν διαδρομῶν ἀπὸ τὴν Ἰνδία και τὴ Νοτιοανατολικὴ Ἀσία πρὸς τὴν Ἑυρώπη και τὴν Ἀφρική, μέσω τῶν χωρῶν του Κόλπου, με στόχο να ἀνταγωνιστεῖ τὴν κινεζικὴ πρωτοβουλία Belt and Road, σε μια περίοδο που ὁ ἐμπορικὸς πόλεμος ΗΠΙΑ–Κίνας κλιμακώνεται.

Ἡ Κυπριακὴ Δημοκρατία οφεῖλει να συνεχίσει και να ἐνισχύσει τον ἐνεργὸ τῆς ρόλο στο νέο σκηνικὸ που διαμορφώνεται στὴ Μέση Ανατολή, λειτουργώντας ως γέφυρα σταθερότητας, ἀσφάλειας και δι-

ἀλόγου στὴν Ανατολικὴ Μεσόγειο, ὥπως τὸ ἐπράξε με τον ἀνθρωπιστικὸ διάδρομο «Ἀμάλθεια». Ἡ ἐπικείμενη ἀνάληψη τῆς προεδρίας του Συμβουλίου τῆς Ἑυρώπης μπορεῖ να ἀναδείξῃ ἀκόμη περαιτέρω τὴ σημαντικὸτητα τῆς Κύπρου ὡς ὁασπς εἰρήνης και ἀσφάλειας.

Ἐπιπρόσθετα, ἡ συμμετοχὴ τῆς Κύπρου στὴ Διάσκεψη Εἰρήνης στο Σαρμ Ελ Σέιχ ἀναβάθμισε τὸ κύρος τῆς κυπριακῆς διπλωματίας και ἀνέδειξε τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν μεγάλων δυνάμεων στὴ διαμεσολα-

Ἡ ἐπικείμενη ἀνάληψη τῆς προεδρίας του Συμβουλίου τῆς Ἑυρώπης μπορεῖ να ἀναδείξῃ ἀκόμη περαιτέρω τὴ σημαντικὸτητα τῆς Κύπρου ὡς ὁασπς εἰρήνης και ἀσφάλειας,

βητικὴ τῆς ἱκανότητα, ἐνισχύοντας ταυτόχρονα τὸ διεθνὲς ἀποτύπωμά τῆς. Ἡ ἐνεργὴ και σταθερὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ με σαφὴ προσανατολισμὸ μὰς ἔδωσε τὴ δυνατότητα να συνομιλοῦμε με τὸ Ἰσραὴλ και τῆς ΗΠΙΑ, ἔχοντας ταυτόχρονα ἀρμονικὲς σχέσεις με τῆς χώρες τῆς Μέσης Ανατολῆς, τὴν Ἰνδία καθώς και τον ἀραβικὸ κόσμο ευρύτερα με ὅρους ἀξιοπιστίας, σεβασμοῦ και ἐμπιστοσύνης.

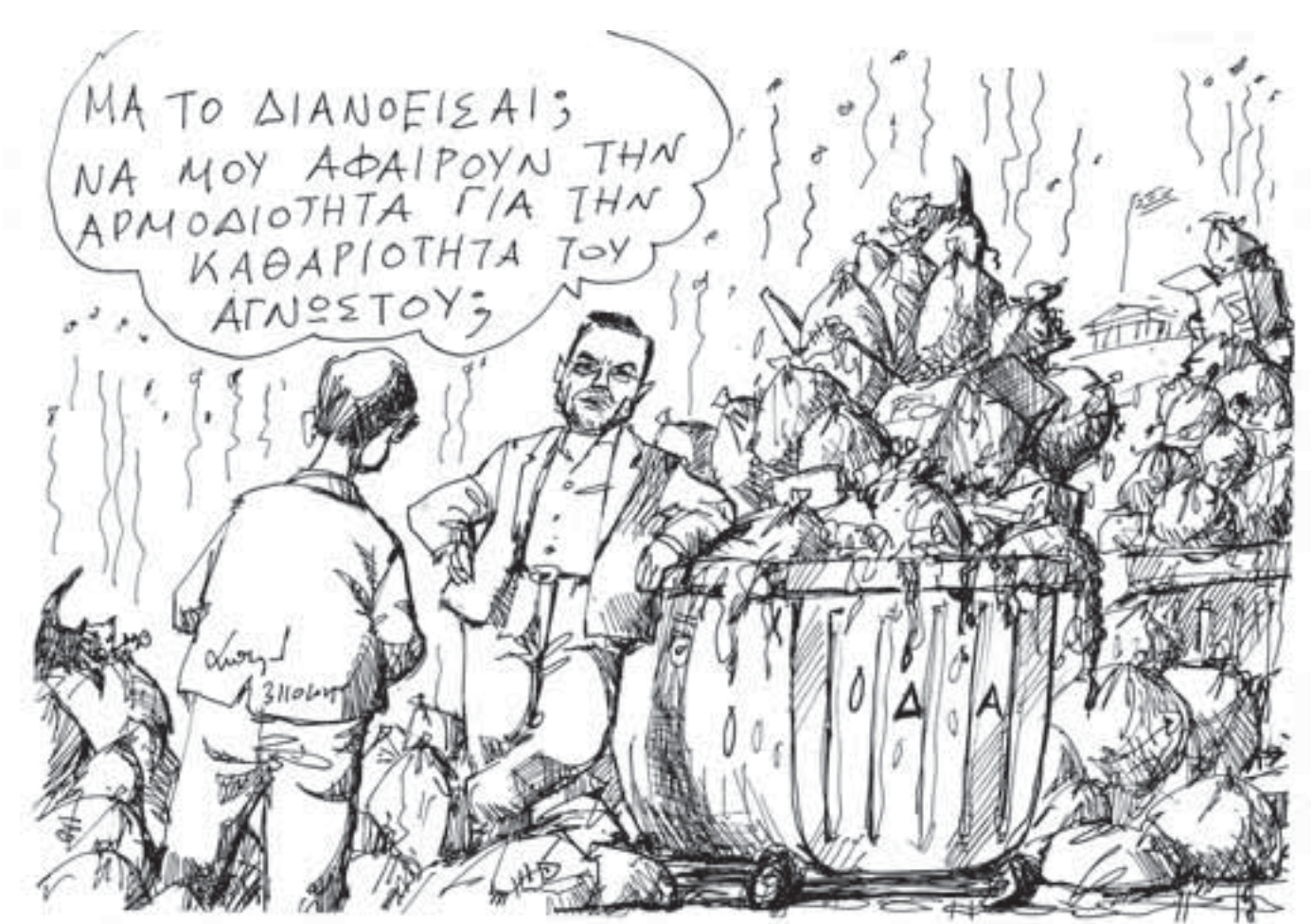
Παρόλα αὐτὰ ἡ συμφωνία για τὴ Γάζα και τὸ κλίμα ἐμφροίας που δημιουργήσε, δεν σημαίνει και τὸ τέλος τῶν προβλη-

μάτων στὴ Μέση Ανατολή καθώς συνεχίζονται να υφίστανται οἱ διαχρονικὲς ἰδεολογικὲς και θρησκευτικὲς διαφορὲς μεταξύ τῶν κρατῶν και τῶν πληθυσμῶν τῆς περιοχῆς.

Ἡ Κύπρος μέσα σε αὐτὸ τὸ νέο περιβάλλον που δημιουργεῖται στὴν περιοχὴ μας, θα πρέπει νηφάλια να συνεχίσει να προωθεῖ μια πολιτικὴ ἀρχῶν και ἀξιών και να ἐνισχύει τον ρόλο τῆς ὡς περιφερειακοῦ ἐνεργειακοῦ και οικονομικοῦ κόμβου και ὡς πυλὼνα ἀσφάλειας. Περαιτέρω, ἐνισχύοντας τῆς συμμαχίες και τὴν ἀμυνὰ τῆς μπορεῖ να ἀποτελέσει ἓναν ὀριμο διεθνή παράγοντα σταθερότητας και διαμεσολάβησps. Οφείλουμε ὡς κράτος-μέλος τῆς Ε.Ε. να διεκδικήσουμε θέση στον νέο σχεδιασμὸ ἀσφάλειας που ξεκινάει ἀπὸ τὴν Ἑυρώπη και φτάνει μέχρι τὴν Ἰνδία διαπερνώντας τὴ Μέση Ανατολή. Ἀξιοποιώντας τὸ πρόγραμμα SAFE για ουσιαστικὴ ἀναβάθμιση τῶν αεροδρομίων και τῶν λιμανιῶν μας, μποροῦμε να ἐνισχύσουμε και να ἀναδείξουμε περαιτέρω τὴ μοναδικὴ σημασία τῆς Κύπρου στὴν παγκόσμια γεωπολιτικὴ σκακιέρα.

Ἡ πολιτικὴ μας πηγεσία θα πρέπει να ἔχει τὴ διορατικὸτητα και τὴ βούληση να ἀξιοποιήσῃ τῆς ευκαιρίες που θα δημιουργήσει ἡ θεσμικὴ ἀναβάθμιση τῶν σχέσεών μας με ΗΠΙΑ και Ἰσραὴλ σε γεωστρατηγικὸ ἐπίπεδο πρὸς τὸ ἐθνικὸ και οικονομικὸ μας συμφέρον.

Ὁ δρ Νεόφυτος Ζαμπὰς εἶναι μέλος Πολιτικοῦ Γραφείου Δημοκρατικοῦ Συναγερμοῦ – Ὑποψήφιος βουλευτῆς Λευκωσίας.



ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ

Endgame

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ



Πριν ἀπὸ τριάντα τρία χρόνια, τὸ μορτάριουμ για παῦση τῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν ἀνάμεσα στῆς υπερδυνάμεις εἶχε δώσει τὴν ἐντύπωση μιας διαρκoῦς ὕφεσης. Πολλοὶ ἐρμήνευσαν τὴ συγκεκριμένη ἱστορικὴ συγκυρία ὡς ἐπίτευγμα που ἀπομακρύνει τὴν ἀνθρωπὸτητα ἀπὸ τὴν ὀλοκληρωτικὴ καταστροφή. Μετὰ τὴν ἐνταση του Ψυχροῦ Πολέμου και τὴν κρίση τῆς Κούβας, που εἶχε συνταράξει τον κόσμο τριάντα περίπου χρόνια πριν τὴν παῦση τῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν, ἡ ἀνθρωπὸτητα εἶχε εἰσελθεῖ σε μια εποχὴ χαλάρωσης, ὅπου ὁ κίνδυνος πυρηνικοῦ ὀλέθρου φαίνονταν ἀπομακρυσμένος. Ἡ ἀπόφαση Τραμπ για ἐπανεναρξη τῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν ἀπὸ τῆς ΗΠΙΑ ἔδειξε ὅτι κάθε τριάντα χρόνια τὰ γεγονότα ἐξελισσονται ραγδαία πρὸς τὴ μια ἢ τὴν ἄλλη κατεύθυνση. Ὁ καταλυτὴς τῆς ἐπανεισόδου στὴν ἐπικίνδυνη ζώνη τῆς «ἐπόμενης μέρας» εἶναι οἱ ἀπειλές Πούτιν για χρῆση πυρηνικῶν σε περίπτωση ἥττας του ρωσικοῦ στρατοῦ στὴν Ουκρανία. Ἡ ἀπειλή αὐτὴ εἶναι πραγματικὴ, ὄχι λεκτικὴ, και εἴαν δεν ἀπομακρυνθεῖ με κάποιον τρόπο ὁ Πούτιν ἀπὸ τὴν ἐξουσία, ὑπάρχει πλέον μεγάλη πιθανότητα να

γίνεῖ πραγματικὸτητα. Τὸ ἐπιχειρημα τὸ ρωσικὸ ἐπιτελεῖο εἶναι ἀπλὸ και ἀποτελεσματικὸ: δεν μποροῦμε να χάσουμε τον πόλεμο διότι εἴαν πειστοῦμε θα χρῆσιμοποιήσουμε τὸ πυρηνικὸ μας ὀπλοστάσιο. Μπορεῖ ὁ Ομπάμα να κέρδισε τὸ βραβεῖο Νόμπελ το 2009, κυρίως λόγω τῆς συμφωνίας για τον περιορισμὸ τῶν πυρηνικῶν ὀπλῶν και τὸ ὄραμά του για ἓναν ἀποπυρηνικοποιημένο κόσμο, ἀλλὰ οἱ ἐχθροὶ τῆς Δύσης, ὥπως τὸ Ἰράν, ἡ Βόρειος Κορέα, ἡ Κίνα και φυσικὰ ἡ Ρωσία, ὄχι μόνον δεν σταμάτησαν τὴν κούρσα τῶν ἐξοπλισμῶν ἀλλὰ τὴν ἐπὶτάχυναν. Ἰδιαίτερα ἀνησυχητικὴ για τῆς ΗΠΙΑ εἶναι ἡ γρήγορη ἀνάπτυξη του κινεζικοῦ ὀπλοστασίου, τὸ ποῖο σε λίγα χρόνια θα ξεπεράσει τὸ ρωσικὸ και θα ἀνταγωνίζεται τὸ ἀμερικανικὸ.

Ζοῦμε, στὴν παρούσα συγκυρία, μια πρωτοφανὴ τεχνολογικὴ ἐπανάσταση, αὐτὴ τῆς τεχνιτῆς νημοσύνης (ΤΝ), ἡ ποῖα εξαπλώνεται ραγδαία σε ὅλες τῆς διαστάσεις τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξῆς, ἐπιστημονικῆς, κοινωνικῆς, πολιτικῆς, οικονομικῆς. Δεν ἡ μποροῦσε να λείψει ἀπὸ τον χώρο τῆς ἀνάπτυξης νέων ὀπλῶν πυρηνικῆς ἀποτροπῆς. Ὁ ΗΠΙΑ διαθέτουν αὐτὴ τὴ στιγμὴ τὴν υπερκοχὴ σε συστήματα ΤΝ. Οὔτε καν ἡ Κίνα δεν εἶναι ἀκόμη σε θέση να τῆς ἀνταγωνισθεῖ. Ἀντίθετα, στὴν πυρηνικὴ τεχνο-

λογία, τόσο ἡ Κίνα ὅσο και ἡ Ρωσία εἶναι ἰσοδύναμες με τῆς ΗΠΙΑ. Μάλιστα, ἡ Ρωσία ἔχει τελειοποιήσει ὑπερηχητικὰ πυραυλικά συστήματα που καθιστοῦν πλέον εὐάλωτες τῆς ἰδῆς τῆς ΗΠΙΑ και ὄχι μόνον τους Ἑυρωπαίους συμμάχους στο ΝΑΤΟ. Δεν θα ἦταν ἐφικτὸ ἡ ὑπεροχὴ στον τομέα τῆς ΤΝ να μὴν μετατραπεί σε ὑπεροχὴ στὴν κούρσα τῶν ἐξοπλισμῶν. Ἡ ἐπανεναρξη δοκιμῶν νέων πυρηνικῶν ὀπλῶν ἦταν ἀρα ἀναπόφευκτη. Με τὴν ἀπόφαση ἐπανεναρξῆς τῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν, ὁ Ἀμερικανὸς πρόεδρος ἀπλῶς συνδύασε τὸ ὠφέλιμο με τὸ τερπινὸ βάζοντας ταφόπλακα στο ὄραμα του «εἰρηνοποιοῦ» Ομπάμα.

Ποῦ ὅμως θα χρησιμοποιηθεῖ ἡ ΤΝ; Υπάρχει ἓνα μοναδικὸ πρόβλημα τὸ ποῖο παραμένει ὡς σήμερα ἄλυτο για τὴ φιλοσοφία του πολέμου: πὼς θα ἐπιζήσει κανεὶς μετὰ ἀπὸ ἓναν πυρηνικὸ πόλεμο ὥστε να καταστεῖ οὐσιαστικὰ και ὄχι μόνον ὀνομαστικὰ νικητῆς; Ὅσο τρομαχτικὸ και ἀν ἀκούγεται, αὐτὸ που ἀμφισβητεῖται σήμερα με τὴν ἀνάπτυξη τῆς ΤΝ εἶναι ἡ ἰδέα ὅτι δεν θα ὑπάρξει νικητῆς σε ἓναν πυρηνικὸ πόλεμο. Ἡ ἀποτροπὴ μῆσου τῆς ἰσορροπίας του τρόμου πλέον δεν ἰσχύει. Αὐτὸ που καλεῖται να κάνει ἡ ΤΝ εἶναι να ἀποτρέψῃ τον ὀλεθρο, κάνοντας τὰ πυρηνικὰ ὄπλα ἀρκετὰ «ἐξυπνα» ὥστε

να μὴν καταστρέψουν τον πλανήτη. Τὸ πὼς μπορεῖ αὐτὸ να γίνεῖ εἶναι φυσικὰ ἄγνωστο, ἀλλὰ ἀν κάποιος μπορεῖ να ἀπαντήσει στο ἐρώτημα σε ἓνα σχετικὰ κοντινὸ μέλλον εἶναι ἡ ΤΝ. Ἡ ἀπάντηση θα κατευθυνθεῖ πρὸς δυο κατευθύνσεις. Ἡ πρώτη ἀφορὰ τὴ διαχείριση τῆς πυρηνικῆς ἰσχύος. Αὐτὸ μπορεῖ να ἐπιτευχθεῖ, για παράδειγμα, με τὴν παραγωγή ἐξυπνῶν ὀπλῶν περιορισμένης ἰσχύος ὥστε να χτυποῦν μόνον τον ἐχθρὸ και ὄχι ὅλον τον πλανήτη. Ἡ δευτέρη ἀφορὰ τὴ διαχείριση τῶν περιβάλλοντος, τόσο στον τομέα τῆς ραδιενέργειας, ἀποκατάστασης ὅσο και στον κατασκευαστικὸ τομέα. Ἀπὸ τον τελευταῖο ζητεῖται πλέον ἡ κατασκευὴ δομῶν προστασίας κατὰ τῆς πυρηνικῆς μόλυνσης, ἱκανῶν να ἐξασφαλίσουν πληθυσμοὺς εκατομμυρίων. Ζητοῦνται υλικά ἱκανὰ να ἀπορροφoῦν τὴ ραδιενέργεια, τὰ ποῖα θα διασπαρθοῦν σε εκατομμύρια κυβικά μέτρα με σκοπὸ τὴν προστασία πληθυσμῶν εκατομμυρίων κατοίκων. Τὸ ατομικὸ ἢ οἰκογενειακὸ πυρηνικὸ καταφύγιο ἦταν ἡ «μόδα» τῆς πρώτης εποχῆς τῆς πυρηνικῆς ἀπειλῆς. Στὴ νέα εποχὴ, ἡ ποῖα ἀνοίγεται μπροστὰ μας, τὸ ἀνθρώπινο φανταστικὸ ἐξερευνὰ, με τὴ βοήθεια τῆς ΤΝ, τὴ δυνατότητα θωράκισης τῶν Δυτικῶν μεγαπόλεων ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς

πυρηνικῆς ἀκτινοβολίας. Ένας παγκόσμιος πυρηνικὸς πόλεμος θα ἔχει διοεκατομμύρια θύματα και κανένα σενάριο δεν μπορεῖ να τὸ ἀποτρέψῃ αὐτὸ. Ἀλλὰ ἡ εἰκόνα τῆς ἐπόμενης μέρας δεν θα εἶναι ἴδια με αὐτὴ τῆς δεκαετίας του 1970. Με τὴ βοήθεια τῆς ΤΝ, δημιουργεῖται ἓνα νέο φανταστικὸ, που συνδυάζει ἐπιστημονικὴ φαντασία, ταξίδια στον Ἄρη και ζωῆς στο Διάστημα ἢ σε γῆινες μεγαπόλεις σκεπασμένες ἀπὸ μαγνητικούς θόλους κατὰ τῆς ἀκτινοβολίας.

Τὸ πόσο ἐφικτὸ εἶναι αὐτὸ τὸ σενάριο εἶναι σίγουρα ἓνα ἀπὸ τὰ ἐρωτήματα που καλεῖται να ἀπαντήσει τὸ ἀμερικανικὸ ἐπιτελεῖο μετὰ τὴν ἐπανεναρξη τῶν πυρηνικῶν δοκιμῶν. Ένα πράγμα εἶναι βέβαιο πάντως, ὅτι ἀπὸ τὴ στιγμὴ που οἱ ἐπιτελικὲς τάξεις τῶν υπερδυνάμεων θα πειστοῦν ὅτι ἔχουν τὸ ἀντίδοτο για τὴ μόλυνση ἀπὸ τὴ ραδιενέργεια, ὁ δρόμος θα ἀνοίξει για τὴ διεξαγωγὴ πυρηνικῶν πολέμων. Τὸ σενάριο εἶναι ἐφιαλτικὸ, ἀλλὰ με τὴν παρούσα διαμόρφωση τῆς παγκόσμιας ἰσχύος, οποιαδήποτε προσπάθεια ἀποτροπῆς του μέσω διεθνῶν συμφωνιῶν εἶναι καταδικασμένη σε ἀποτυχία.

Ὁ Παναγιώτης Χριστῆς εἶναι ἀν. καθηγητῆς Πολιτικῆς και Κοινωνικῆς Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Η μονοκαλλιέργεια του «αντί»

Αρκεί στην αντιπολίτευση ο αντιμνηστοακισμός, όπως κάποτε το «αντιΣΥΡΙΖΑ»; Αναλυτές απαντούν

Της **ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΠΑΝΟΥ**

Στις εκλογές του 2019 αλλά και του 2023, η Ν.Δ. ευνοήθηκε από το αντιΣΥΡΙΖΑ ρεύμα μέσα στο οποίο μοχλεύτηκαν εύλογες αγωνίες για την ευρωπαϊκή ταυτότητα της χώρας και θεσμικές ευαισθησίες με τυφλό μίσος για οτιδήποτε αριστερό και ιδεολογικοποίηση της ιδιοτέλειας.

Η ένταση και το βάθος του αντιΣΥΡΙΖΑ ρεύματος, που δύσκολα μπορούν να κατανοηθούν μόνο με πολιτικούς όρους, κάνει πολλούς στην αντιπολίτευση να ελπίζουν σε μια επανάληψη από την ανάποδη, μέσα από την επένδυση στον αντιμνηστοακισμό με καλλιέργεια αποστροφής για το πρόσωπο του πρωθυπουργού.

Το 2025 δεν είναι 2019

Είναι, όμως, εφικτό κάτι τέτοιο; Ο γενικός διευθυντής της εταιρείας δημοσκοπήσεων Pulse Γιώργος Αράπογλου απαντά αρνητικά και το τεκμηριώνει μελετώντας ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία των μετρήσεων. Οι επιδόσεις του Κυριάκου Μητσοτάκη παραμένουν σε επίπεδο πάνω από εκείνες του κόμματός του, εξηγεί, ενώ η θετική ψήφος είναι συντριπτικά ισχυρότερη από την αρνητική, δηλαδή πάνω από

τους μισούς ψηφοφόρους κάνουν την επιλογή τους με το βλέμμα στο μέλλον και όχι τιμωρητικά ή εκδικητικά.

Με άλλα λόγια, το αντιΣΥΡΙΖΑ ρεύμα και ο αντιμνηστοακισμός δεν είναι συγκρίσιμα μεγέθη. Ο πολιτικός αναλυτής της Aboutpeople Πέτρος Ιωαννίδης εξηγεί γιατί: «Τότε το κόμμα της Ν.Δ. κατάφερε να είναι ο βασικός υποδοχέας της δυσaréσκειας. Τώρα οι διεκδικητές αυτής της δυσaréσκειας είναι πολλοί και ετερόκλητοι. Τότε η Ν.Δ. είχε πείσει ότι μπορεί να προσφέρει εναλλακτική πρόταση διακυβέρνησης, είχε δηλαδή δημιουργήσει ένα πειστικό αφήγημα για μεγάλα τμήματα του εκλογικού σώματος σε όλο σχεδόν τον άξονα αριστεράς-δεξιάς. Σήμερα τα κόμματα της αντιπολίτευσης ασχολούνται περισσότερο με τα εσωκομματικά τους ζητήματα και λιγότερο με τη δημιουργία και επικοινωνία κυβερνητικού προγράμματος. Ακόμα και το ΠΑΣΟΚ που παρουσίασε συγκεκριμένες θέσεις στη ΔΕΘ δεν έχει καταφέρει να τις κάνει γνωστές στην κοινωνία. Υπενθυμίζω ότι το 2019 η Ν.Δ. προηγούνταν σταθερά στις δημοσκοπήσεις για 3 χρόνια. Σήμερα –με μειωμένα ποσοστά– έχει ακόμα σημαντι-

κό προβάδισμα από τους υπολοίπους. Συμπερασματικά: η φθορά της Ν.Δ. είναι προϋπόθεση, αλλά δεν αρκεί. Η εναλλακτική, πειστική, ρεαλιστική κυβερνητική πρόταση είναι το κλειδί για να κερδίσει κάποιος την εμπιστοσύνη των πολιτών και να διεκδικήσει την εξουσία στις επόμενες εκλογές».

Η Δανάη Κολτσίδα, πολιτική αναλύτρια και νομικός, πρώην διευθύντρια του Ινστιτούτου Πουλαντζάς, έχει διαφορετική προσέγγιση: «Εν μέρει ο «αντιμνηστοακισμός» έχει βάση ως αντιπολιτευτική πρακτική: όσο περισσότερο η διακυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας αποκτά συγκεντρωτικά και προσωποκεντρικά χαρακτηριστικά, ωθώντας αρκετούς να προειδοποιούν για τον κίνδυνο μετάπτωσης από μια εκλεγμένη κυβέρνηση με θεσμικούς περιορισμούς σε καθεστώς, τόσο πιο λογικό είναι η αντιπαράθεση να μην αφορά γενικώς το κυβερνών κόμμα, τις πολιτικές και την ιδεολογία του, αλλά να στρέφεται κυρίως κατά του πρωθυπουργού. Με απλά λόγια, σε μεγάλο βαθμό, αν υπάρχει «αντιμνηστοακισμός», οφείλουμε να αναρωτηθούμε μήπως υπάρχει και «μνηστοακισμός».

Παρ' όλα αυτά, και στη δική

της ανάλυση, η αντιπολίτευση δεν ωφελείται από την επένδυση στον αντιμνηστοακισμό: «Πρώτον, περιορίζει το πεδίο της αντιπαράθεσης και αφαιρεί την ιδεολογική διάσταση – για την Αριστερά το πρόβλημα είναι συνολικά η Δεξιά, όχι ο Μητσοτάκης. Δεύτερον, δεν της επιτρέπει να θέσει η ίδια την ατζέντα και να προβάλει τις εναλλακτικές θέσεις της, αλλά τη στριμώχνει σε μια μόνιμη θέση άμυνας. Τρίτον, αφήνει μεγάλα περιθώρια ελιγμού στη Ν.Δ. να εκτονώσει την κοινωνική δυσaréσκεια μέσα από αλλαγές σε επίπεδο κορυφής ή ηγεσίας».

Ο πόλεμος των συμβόλων

Ο Γιάννης Κωνσταντινίδης, αναπληρωτής καθηγητής Πολιτικής Συμπεριφοράς στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας δεν ξαφνιάζεται από την επικέντρωση της αντιπολίτευσης στον αντιμνηστοακισμό: «Οι κομματικές ηγεσίες στην Ελλάδα δομούν παραδοσιακά τον ανταγωνισμό τους στο επίπεδο των συμβολισμών. Η αντιπαράθεση γύρω από την απουσία της αντιπολίτευσης στην κηδεία του Διονύση Σαββόπουλου ή από την κατάθεση στεφάνων στο Γ' Σώμα Στρατού επ' αφορμή της εθνικής

επετείου αποτελούν τα επίκαιρα παραδείγματα αυτής της εμμονής των κομματικών ηγεσιών να μάχονται στο πεδίο των συμβόλων». Αλλά δεν θεωρεί ότι αυτή η επιλογή είναι ωφέλιμη σε όποιον πλευρά και αν βρίσκονται τα πολιτικά υποκείμενα: «Το να κρατάς απουσιολόγιο ή το να εξαγνίσεις την αντιπολιτευτική σου στρατηγική στην παρουσία ή την απουσία σου από δημόσιες εκδηλώσεις είναι σαφώς δείγμα πολιτικής πενίας, την οποία μάλιστα σημαντικό κομμάτι του εκλογικού ακροατηρίου –κυρίως μέσης ηλικίας και κεντρικών θέσεων ψηφοφόροι– αντιλαμβάνεται και έναντι της οποίας εκφράζει πλέον ανοιχτά την αποστροφή του. Η αντιπαράθεση επί των συμβολισμών μπορεί να είναι εύκολη στην παραγωγή ατάκας, αλλά και την ποιότητα της δημοκρατίας βλάπτει και την αποξένωση των πολιτών προκαλεί πλέον».

Κάτι στο οποίο δεν υπάρχει απάντηση, ούτε από τους ειδικούς, είναι αν η απουσία των πολιτικών αρχηγών από την κηδεία του Δ. Σαββόπουλου είχε πολιτικό περιεχόμενο (αντιμνηστοακισμός) ή αν είχε σχέση με την ανάπαυλα της 28ης Οκτωβρίου. Και, ακόμη περισσότερο, τι από τα δύο είναι χειρότερο.

Η παγίδα

Ο αντιμνηστοακισμός «περιορίζει το πεδίο της αντιπαράθεσης και αφαιρεί την ιδεολογική διάσταση – για την Αριστερά το πρόβλημα είναι συνολικά η Δεξιά, όχι ο Μητσοτάκης».

Δανάη Κολτσίδα, Πολιτική αναλύτρια και νομικός



Η εικόνα από τη νεκρώσιμο ακολουθία του Διονύση Σαββόπουλου, με τις θέσεις που είχαν κρατηθεί για τους εκπροσώπους της αντιπολίτευσης κενές, εξηγήθηκε εκ των υστέρων ως απροθυμία τους «να ακούσουν τον Μητσοτάκη να εκφωνεί επικήδειο». Η εσκεμμένη απουσία ήταν χαρακτηριστικό δείγμα της αντιπολίτευσης που επενδύει στους «συμβολισμούς» – και ενίοτε δίνει την εντύπωση ότι εξαντλείται σε αυτούς.

ΑΠΟΨΗ

Τα στρατηγικά λάθη του ΠΑΣΟΚ

Του **ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ**

Τον τελευταίο χρόνο το ΠΑΣΟΚ κατάρφερε να αποκτήσει τον πρώτο λόγο στον χώρο της αντιπολίτευσης. Θεσμικά, με το να γίνει αξιωματική αντιπολίτευση, έστω και αν αυτό συνέβη λόγω της διπλής διάσπασης του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και δημοσκοπικά, καθώς στις περισσότερες έρευνες είναι δεύτερο κόμμα. Η «επιστροφή» του ωστόσο σε πρωταγωνιστικό ρόλο είναι καχεκτική.

Ο στόχος να ξαναγίνει το ΠΑΣΟΚ κεντρικός πόλος εξουσίας, ήταν εξ αρχής δύσκολος. Η παραδοσιακή Κεντροαριστερά και η ατζέντα της είναι διεθνώς σε υποχώρηση. Η αυξανόμενη «αντισυστημικότητα» την πλήττει ειδικά στους νεότερους ψηφοφόρους. Στη χώρα μας, τα τραύματα και οι διαιρετικές τομές της περιόδου της κρίσης υπάρχουν ακόμα και δυσκολεύουν τη στρατηγική του.

Εκτός, όμως, από τα παραπάνω υπάρχουν και ζητήματα στρατηγικής διαχείρισης που εξηγούν τις δυσκολίες του ΠΑΣΟΚ. Το πρώτο αφορά στη λανθασμένη ανάγνωση του πολιτικού κλίματος της τελευταίας διετίας. Η γενική εικόνα έχει

όντως επιβαρυνθεί, η δυσaréσκεια για την κυβέρνηση είναι αυξημένη και ο δείκτης πολιτικής και θεσμικής εμπιστοσύνης στα Τάρταρα. Στο ΠΑΣΟΚ θεώρησαν ότι το να καταγγέλλουν με ένταση τη Ν.Δ. και προσωπικά τον πρωθυπουργό αρκούσε για να καρπωθούν εκείνοι τα οφέλη από ένα αυξανόμενο αντικυβερνητικό ρεύμα. Η κριτική μάλιστα που ασκούσαν κάποιοι στην ηγεσία είναι ότι δεν ήταν αρκετά σκληρή.

Στην πραγματικότητα, ο λόγος που το ΠΑΣΟΚ δυσκολεύεται να αναπτύξει δυναμικά είναι ο ακριβώς αντίθετος. Είναι ότι συχνά παρασύρθηκε και συμμετείχε σε ένα παιχνίδι έντασης το οποίο δεν μπορεί να υποστηρίξει. Το ΠΑΣΟΚ θεωρείται συστημικό κόμμα, συχνά αντιμετωπίζεται και εκείνο (δικαίως ή αδικίως) με δυσπιστία, ενώ οι δυνητικοί ψηφοφόροι του έχουν συγκεκριμένα κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά που δεν ελκύονται από την ένταση.

Αντί να ρίξει όλο του το βάρος στη δημιουργία μιας κυβερνητικής αντιπρότασης, προσελκύνοντας αυτό το κοινό, αναλώθηκε στην αποδόμηση της κυβέρνησης η οποία συνέβαινε ούτως ή άλλως λόγω των

δικών της λαθών ή ανεπαρειών. Το δε γαϊτανάκι τοξικότητας επισκίαζε τις όποιες προγραμματικές εξαγγελίες του.

Οι τάσεις της τελευταίας διετίας είναι ενδεικτικές: Οποτε η κοινωνική και πολιτική ένταση μεγάλω-

Όσο και αν τα στρατηγικά λάθη βαραίνουν πρωτίστως την ηγεσία, δεν μπορεί να μην επισημανθεί το παράδοξο ότι οι εσωκομματικοί επικριτές της υπερθεμάτισαν σε αυτά.

νε τόσο το ΠΑΣΟΚ υποχωρούσε, προς όφελος κομμάτων με πολύ πιο τοξικό λόγο και χαρακτηριστικά.

Δεν είναι τυχαίο ότι όποτε το ζήτημα των Τεμπών –το οποίο από ένα σημείο και πέρα απέκτησε διαστάσεις πολύ ευρύτερες από τη διερεύνηση ενός τραγικού δυστυχήματος– ήταν σε έξαρση, το ΠΑΣΟΚ κατρακυλούσε δημοσκοπικά

προς όφελος της Πλεύσης Ελευθερίας και της Ελληνικής Λύσης. Ενώ ακόμα και σήμερα, έχει απώλειες προς τη Ν.Δ. από ψηφοφόρους που φοβούνται την πολιτική αστάθεια.

Σε αυτό το μείζον στρατηγικό λάθος προστέθηκε ένα ακόμα. Οι συζητήσεις για συνεργασία με τον ΣΥΡΙΖΑ. Αυτό ακύρωσε το βασικότερο πλεονέκτημα του ΠΑΣΟΚ, τη δυνατότητα αμφίπλευρης διεύρυνσης. Το κλείσιμο ματιού στον ΣΥΡΙΖΑ όχι μόνο απέτρεψε απογοητευμένους ψηφοφόρους της Ν.Δ. να πάνε προς το ΠΑΣΟΚ, αλλά λειτούργησε και ως «τεχνητή αναπνοή» για τον ΣΥΡΙΖΑ, σε μια περίοδο που βρισκόταν υπό διάλυση! Ακόμα και αν οι δύο χώροι κληθούν μελλοντικά να συνεργαστούν, στόχος του ΠΑΣΟΚ θα έπρεπε να είναι να έχει εκείνο κυριαρχήσει προηγούμενος στον ευρύτερο χώρο, όχι να δίνει σανάκι σωτηρίας σε ένα κόμμα με κατεξοχήν ανταγωνιστικό ρόλο στο πολιτικό τοπίο.

Το λάθος αυτό μπορεί να αποβεί μοιραίο για το ΠΑΣΟΚ αν το υπό εκκρόαση κόμμα του κ. Τσίπρα το προσπεράσει στις δημοσκοπήσεις, κάτι που με βάση τα έως τώρα δεδομένα δεν μπορεί να αποκλειστεί. Κάτι τέτοιο θα άλλαζε καταλυτικά

τον ρόλο του ΠΑΣΟΚ στο πολιτικό σκηνικό. Θα ήταν δε όχι απλώς ειρωνεία της τύχης αλλά κορυφαίο παράδειγμα πολιτικής αυτοχειρίας, αν αυτό συμβεί ενόσω ο κ. Τσίπρας προσπαθεί να επανέλθει με ένα πιο ήπιο, πιο μετριοπαθές και πιο «υπεύθυνο» προφίλ, δίνοντας έμφαση στην κυβερνησιμότητα που εκείνος μπορεί να παρέχει. Αυτό δηλαδή που θα έπρεπε μονομανώς να κάνει το ΠΑΣΟΚ!

Το να εστιάσει κάποιος την κριτική του στο πρόσωπο του επικεφαλής είναι το εύκολο. Οι αφορισμοί εξάλλου είναι πάντα ευκολότεροι από την ουσιαστική ανάλυση. Το πρόβλημα, όμως, υπερβαίνει το «χάρισμα» των πρωταγωνιστών. Όλων η εικόνα εξάλλου έχει μικρότερες ή μεγαλύτερες αδυναμίες.

Υγίστεται ωστόσο και ένα πολιτικό παράδοξο. Εκείνοι που ασκούν εσωκομματική κριτική στον κ. Ανδρουλάκη για τις περιορισμένες επιδόσεις του είναι κατά κανόνα εκείνοι που υπερθεματίζουν στα δύο βασικά στρατηγικά λάθη που επισημάνθηκαν. Κάποιοι που με την ανεξέλεγκτη ρητορική τους και προκειμένου να κολακεύσουν το (πιο φανατικό) κοινό των σοσιαλ μίντια, παρέσυραν το ΠΑΣΟΚ σε

μια στρατηγική που δεν του ταιριάζει. Και κάποιοι που φλερτάρουν με αντισυστημικές δυνάμεις, αλλά και τον ΣΥΡΙΖΑ, άνοιξαν τον δρόμο σε σενάρια που μόνο δυσκολίες θα προκαλέσουν στο ΠΑΣΟΚ από εδώ και μπρος. Όσο λοιπόν και αν τα στρατηγικά λάθη βαραίνουν πρωτίστως την ηγεσία, δεν μπορεί να μην επισημανθεί το παράδοξο ότι οι εσωκομματικοί επικριτές της υπερθεμάτισαν σε αυτά.

Στον πυρήνα όλων των παραπάνω βρίσκεται ένας ρηχός αφορισμός: ότι η χώρα έχει «έλλειμμα αντιπολίτευσης». Το αντίθετο ισχύει. Πλέον φωνών διαμαρτυρίας και κριτικής υπάρχει, ειδικά την τελευταία διετία. Έλλειμμα εναλλακτικής κυβερνητικής πρότασης υπάρχει. Και η πολιτική επαναφορά του ΠΑΣΟΚ συνδέεται κυρίως με αυτή την παραμέτρo. Αν στο διάστημα ως τις εκλογές πετύχει να ενισχύσει την εικόνα του ως προς αυτό όλα θα γίνουν ευκολότερα για εκείνο καθώς τα όρια δυνητικής εκλογικής επιρροής του είναι μεγάλα. Αλλά για να το πετύχει πρέπει να σταματήσει να χορεύει στον ρυθμό που του βαράνε οι άλλοι.

Ο κ. Ευτυχής Βαρδουλάκης είναι σύμβουλος στρατηγικής και επικοινωνίας.

Turko-fighter και αντίβαρα

Το αγγλογερμανικό deal με την Αγκυρα και οι κινήσεις της Αθήνας για το SAFE – Η ισορροπία στον αέρα

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ

Εντός τριών ημερών δύο Ευρωπαίοι ηγέτες, ο πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου Κιρ Στάρμερ και ο καγκελάριος της Γερμανίας Φρίντριχ Μερτς, επιβεβαίωσαν ενώπιον του προέδρου της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, μέσα στο Λευκό Παλάτι στην Αγκυρα, εκείνο που από καιρό ήταν σαφές, αλλά απέκτιψε και χαρακτηριστικά υψηλού συμβολισμού: Οι Ευρωπαίοι επιθυμούν την Τουρκία εντός της αρχιτεκτονικής ασφαλείας της Ευρώπης, όχι αφηρημένα, αλλά με πολύ συγκεκριμένους τρόπους, ως αγοραστές συστημάτων αλλά και ως εταίρους και επενδυτές στην αμυντική βιομηχανία. Τόσο ο κ. Στάρμερ όσο δύο ημέρες αργότερα και ο κ. Μερτς φρόντισαν να μην πουν σχεδόν τίποτα για την ανάγκη η Τουρκία να σεβαστεί τις θεμελιώδεις –υποτίθεται κατεξοχήν ευρωπαϊκές– αρχές σεβασμού του Κράτους Δικαίου και των ανθρωπίνων και πολιτικών δικαιωμάτων.

Η στροφή

Η συμβληματική συμφωνία που έδωσε τα συμφέροντα των βασικών κρατών της Δυτικής Ευρώπης (Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία και Ιταλία) με την Τουρκία είναι, βεβαίως, αυτή της αγοράς 20 Eurofighter, μάλιστα με όπλα που κατασκευάζει η MBDA (στην οποία πέρα από τις βιομηχανίες των τεσσάρων προαναφερόμενων κρατών, συμμετέχει και η Γαλλία). Αν και η χρήση Meteor δεν έχει επιβεβαιωθεί ακόμη επισήμως, οι Γάλλοι έχουν εγκαίρως προειδοποιήσει την Ελλάδα ότι σε περίπτωση που η συμφωνία για τα Eurofighter προχωρήσει, θα ήταν δύσκολο να τεθεί κάποιο βέτο. Οι Βρετανοί είχαν ειδοποιήσει από επίσημο δίαυλο την Αθήνα για την πρόθεσή τους να πουλήσουν τα Eurofighter στην Τουρκία πριν από τον Φεβρουάριο του 2025 και τις ομοσπονδιακές εκλογές στη Γερμανία, η οποία επί Σολτς έθετε ακόμη βέτο. Αμέσως μετά την ανάδειξη Μερτς, οι Γερμανοί ήραν τις επιφυλάξεις τους και μάλιστα προχώρησαν σε ταχεία βήματα εξομάλυνσης των σχέσεων με την Τουρκία. Υπενθυμίζεται ότι μόλις πριν από λίγες εβδομάδες, ο υπουργός Εξωτερικών της Γερμανίας Γιόχαν Βάντεφουλ είχε προγραμματισμένη επίσκεψη στην Αθήνα (η οποία αναβλήθηκε λόγω της συνόδου για τη Γάζα στο Σαρμ ελ Σέιχ) και δύο ημέρες προτού ταξιδέψει, είχε ταχθεί υπέρ της συμμετοχής της Τουρκίας στο SAFE και της πώλησης των Eurofighter. Υπό μια έννοια, η σύνδεση στο Σαρμ ελ Σέιχ ήταν μια ευπρόσδεκτη αφορμή αναβολής ενός ταξιδιού που δεν φαινόταν να ωφελεί ιδιαίτερα τις ελληνογερμανικές σχέσεις.



Ο Φρίντριχ Μερτς στο Αντκαμπίρ, το μουσουλείο του Κεμάλ Ατατούρκ, στην Αγκυρα την Πέμπτη. Αμέσως μετά την εκλογή του στην καγκελαρία τον Μάιο, το Βερολίνο ήρε τις επιφυλάξεις για πώληση Eurofighter στην Αγκυρα, προχωρώντας με ταχεία βήματα προς την εξομάλυνση των διμερών σχέσεων.

Υπενθυμίζεται ότι η Γερμανία, και όχι μόνον η Ιταλία και η Ισπανία που έχουν πλέον πολύ στενές σχέσεις με την Τουρκία στον τομέα της αμυντικής βιομηχανίας, ουσιαστικά κινήθηκε έντονα, τόσο παρασκηνιακά όσο και στο προσκήνιο, προκειμένου να δημιουργηθούν οι συνθήκες ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Αμυνα.

Αυτή τη στιγμή η Ελλάδα, με την Κυπριακή Δημοκρατία και τη Γαλλία, η οποία επικειρεί να προφυλάξει τη δική της σημαντική, εγχώρια αμυντική βιομηχανία, αποτελούν τα μοναδικά τρία κράτη που θέτουν βέτο στη συμμετοχή στην Τουρκία στα δάνεια του Κανονισμού SAFE. Δεδομένου ότι έως το τέλος του μηνός θα πρέπει να έχουν προταθεί τα βασικά έργα που θα χρηματοδοτηθούν

από τον SAFE, είτε οι τρεις χώρες που μπλοκάρουν την Τουρκία θα υποχωρήσουν κατόπιν κάποιας συμφωνίας είτε η Αγκυρα θα μείνει εκτός. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι Τούρκοι είναι ήδη προετοιμασμένοι γι' αυτό και, ούτως ή άλλως, μπορεί να συμμετάσχουν σε κοινοπραξίες οι οποίες θα διεκδικούν συμμετοχή μικρότερη του 35% ενός πρότζεκτ. Ενώ, παράλληλα, θα μπορούν να συνεργάζονται σε διμερές επίπεδο για την ανάπτυξη και την κατασκευή οπλικών συστημάτων, όπως ήδη κάνουν με την Ιταλία και την Ισπανία σε εκτεταμένη κλίμακα.

Η αεροπορική υπεροχή

Η ένταξη του Eurofighter στο τουρκικό οπλοστάσιο αποτελεί έναν υπολογίσιμο παράγοντα ενί-

σχυσης, ωστόσο σε αυτή τη φάση η ελληνική Πολεμική Αεροπορία (Π.Α.) διατηρεί ένα ποιοτικό προβάδισμα, ενώ το υπουργείο Εθνικής Αμυνας κάνει προσπάθειες εξορθολογισμού της δομής αλλά και του κόστους συντήρησης του αεροπορικού στόλου. Όπως είναι γνωστό, ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη η αναβάθμιση 82 αεροσκαφών F-16 σε διαμόρφωση Viper. Μάλιστα αντιμετωπίζονται και οι «παδικές ασθένειες» του προγράμματος που είχε συμφωνηθεί με τις ΗΠΑ το 2017, ανάμεσα στις οποίες ήταν, για παράδειγμα, η απουσία πρόνοιας για σύστημα αυτοπροστασίας. Σε αυτό το πεδίο φαίνεται ότι η Αθήνα βρίσκεται πολύ κοντά στην επιλογή ισραηλινών συστημάτων που μπορεί να προ-στίθενται και να αφαιρούνται επί

τόπου σε κάθε αεροπλάνο, προκειμένου να χρησιμοποιούνται από τα μαχητικά που θα είναι κάθε φορά διαθέσιμα.

Η Αθήνα αναμένει, επίσης, το 2028 το πρώτο από τα 20 μαχητικά αεροσκάφη πέμπτης γενιάς τύπου F-35, τα οποία θα ωθήσουν την Π.Α. στον 21ο αιώνα. Ο συνδυασμός 20 F-35 και 82 F-16 Viper αυξάνει, βεβαίως, κάθετα την επιχειρησιακή δυνατότητα. Για τα εναπομείναντα F-16 υπάρχουν διάφορες ιδέες, με πλέον χαρακτηριστική εκείνη της αναβάθμισης και των 38 F-16 Block 50 σε Viper, μάλιστα με συζητήσεις οποίες διεξάγονται από το 2018. Εντός της κυβέρνησης υπάρχει, πάντως, μια αρκετά σοβαρή συζήτηση για το αν θα πρέπει το περίπου ένα δισ. ευρώ που θα απαιτηθεί για την αναβάθμιση των 38 αεροσκαφών να χρησιμοποιηθεί ως μέρος ενεργοποίησης της προαίρεσης αγοράς ακόμη 12 F-35, καθώς, ούτως ή άλλως, η κυβέρνηση ήδη έχει τη δυνατότητα προσθήκης ακόμη 20 συνολικά. Σκόπελο προς αυτήν τη κατεύθυνση αποτελεί ότι το F-35 είναι αεροπλάνο με υψηλές ανάγκες υποστήριξης. Στον αντίποδα, η δαπάνη για άλλα 38 F-16 Viper έχει ως αποκλειστικό γνώμονα την προικοδότηση της ΕΑΒ με έργο, με όριο παράδοσης μετά το 2035, όταν η τεχνολογία αυτή θα έχει φτάσει τα όριά της. Σε κάθε περίπτωση, η Αθήνα συζητεί πλέον με διάφορες χώρες, ανάμεσα στις οποίες η Νότια Κορέα, για την προώθηση του σχεδίου της ανάπτυξης Loyal Wingman, δηλαδή μιας μη επανδρωμένης ιπτάμενης πλατφόρμας που θα πετάει και θα ελέγχεται από ένα επανδρωμένο αεροσκάφος.

Τα Rafale και τα Mirage

Η Π.Α. διαθέτει, επίσης, 24 γαλλικά μαχητικά Rafale με όπλα ακριβείας (Meteor) και η Αθήνα διαπραγματεύεται για την προμήθεια άλλων 6 έως 12. Η «Κ» έχει εγκαίρως αποκαλύψει ότι το Παρίσι ζητεί να αγοράσει έως 24 Mirage 2000-5 της Π.Α. προκειμένου εν συνεχεία να τα δώσει στην Ουκρανία. Αν και η Αθήνα αρνείται, σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές το Παρίσι φαίνεται να βάζει στην ίδια συζήτηση το ελληνικό αίτημα για διευκολύνσεις στη διαπραγμάτευση για τα νέα Rafale. Επιπλέον, Ελλάδα και Ινδία συμφώνησαν στη συγκρότηση Επιτροπής που θα διερευνήσει αν τα παλαιότερα συνολικά 19 Μιράζ (Mirage 2000) που βρίσκονται εκτός μάχης στην Τανάργα μπορεί να αγοραστούν από το Νέο Δελχί ως ανταλλακτικά. Οι πρώτες επαφές αναμένονται τον Νοέμβριο, αν και οι προσδοκίες είναι χαμηλές, καθώς τα αεροσκάφη είναι εκτός μάχης και εκτεθειμένα εδώ και αρκετά χρόνια.

Η εναλλακτική

Οι Τούρκοι είναι ήδη προετοιμασμένοι για το ενδεχόμενο αποκλεισμού τους από το SAFE και, ούτως ή άλλως, μπορεί να συμμετάσχουν σε κοινοπραξίες οι οποίες θα διεκδικούν συμμετοχή μικρότερη του 35% ενός πρότζεκτ.

«Είχαμε πλησιάσει, αλλά δεν είχαμε συμφωνήσει το 2003»

Τουρκικές πηγές σχολιάζουν τις αποκαλύψεις του Χρήστου Ροζάκη στην «Κ» για τις διαπραγματεύσεις και το Αιγαίο

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Ναι, συζητούσαμε, αλλά δεν είχαμε συμφωνήσει. Αυτή είναι η αντίδραση της Τουρκίας στη μαρτυρία του Χρήστου Ροζάκη στην «Καθημερινή» της περασμένης Κυριακής, σύμφωνα με την οποία «η Τουρκία το 2003 είχε αποδεχθεί τα 12 ν.μ. για όλες τις πειρωτικές ακτές της Ελλάδας, την Εύβοια και όλα τα νησιά δυτικής του 25ου μεσημβρινού, όπως οι Σποράδες». Τουρκικές πηγές έλεγαν στην «Κ» ότι είχαν πράγματι γίνει συζητήσεις με την Ελλάδα για το Αιγαίο, ωστόσο αμφισβητούν ότι είχε υπάρξει οριστική συμφωνία για το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης. Με έμφαση τονίζουν ότι η Αγκυρα μέχρι σήμερα δεν έχει αποκαλύψει καμία λεπτομέρεια για το περιεχόμενο των συνομιλιών.

«Τίποτα δεν έχει συμφωνηθεί, αν δεν υπάρχει συμφωνία σε όλα», είναι η χαρακτηριστική φράση έμπειρου αξιωματούχου της γειτονικής χώρας, απαντώντας στο ερώτημά μας αν υπήρξε κάποια συμφωνία με την Ελλάδα. «Ήταν ιδέες, σενάρια, απόψεις» όμως οι συνομιλίες σταμάτησαν και δεν προχώρησαν», ανέφερε χαρακτηριστικά, υπενθυμίζοντας τις διερευνητικές επαφές που έχουν γίνει μεταξύ των δύο χωρών.

«Όπως έχουμε συμφωνήσει, δεν σχολιάζουμε αυτά τα θέματα, καθώς όλες οι διαρροές μέχρι στιγμής προέρχονται από την ελληνική πλευρά», είπαν αξιόπιστες πηγές από την τουρκική πρωτεύουσα.

Πάντως, στη γειτονική χώρα επιβεβαιώνουν την πληροφορία ότι το 2003, επί κυβερνήσεως Κώστα Σημίτη, όπως και το 2010 με πρωθυπουργό τον Γιώργο Παπανδρέου, οι δύο χώρες είχαν πλησι-

άσει αρκετά. Τονίζουν πως ο κ. Ροζάκης αναφέρεται στο 2003, καθώς τότε συμμετείχε ενεργά στην προσπάθεια, ενώ προσθέτουν ότι

«Τίποτα δεν έχει συμφωνηθεί, αν δεν υπάρχει συμφωνία σε όλα», απαντά έμπειρος Τούρκος αξιωματούχος στο ερώτημα αν υπήρξε κάποια συμφωνία με την Ελλάδα.

και το 2010 οι δύο πλευρές είχαν εξετάσει αρκετά σενάρια προσέγγισης, φτάνοντας σε σημείο που θα μπορούσαν να γίνουν τα επόμενα βήματα.

Όπως μας αποκάλυψε πρώην

Τούρκος διπλωμάτης, είχαν τεθεί και σενάρια για 3 - 6 - 12 μίλια στο Αιγαίο, χωρίς ωστόσο να αποκαλύπτεται περισσότερες λεπτομέρειες. «Στις διερευνητικές επαφές συζητούνται όλες οι ιδέες και απόψεις» η κάθε πλευρά θέτει τις σκέψεις της και κάπου καταλήγουν ή δεν καταλήγουν. Έτσι έγινε και τότε», ανέφερε.

Στην Τουρκία επισημαίνουν ακόμη ότι η Ελλάδα στο παρελθόν έχει βρεθεί στο τραπέζι των διερευνητικών επαφών και έχει συζητήσει χωρίς να έχει προαπαιτούμενα σχετικά με τις διμερείς σχέσεις. Τους προκαλεί εντύπωση, λένε, ότι σήμερα η Αθήνα ζητεί από την Αγκυρα την άρση του «casus belli» για την πιθανή επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων πέραν των 6 μιλίων, προκειμένου να δώσει τη συγκατάθεσή της στην ένταξη της Τουρκίας στο πρόγραμμα SAFE.

Η πρόταση του υπουργού Εξωτερικών Χακάν Φιντάν θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό βήμα από την τουρκική πλευρά, καθώς δεν περιλαμβάνει καμία απειλή για το Αιγαίο, αλλά υπενθυμίζει τις διερευνητικές συνομιλίες που είχαν διεξαχθεί στο παρελθόν.

«Εγώ δεν αποδέχομαι τα 12 μίλια, εσύ δεν αποδέχεσαι τα 6 μίλια» μπορούν να συζητηθούν... σε ορισμένα σημεία. Αυτά συζητήθηκαν στις διερευνητικές επαφές, προχώρησαν σε κάποια σημεία. Το πρόβλημα στο Αιγαίο δεν είναι πρόβλημα που δεν μπορεί να επιλυθεί», είχε δηλώσει χαρακτηριστικά ο κ. Φιντάν σε τηλεοπτική του συνέντευξη.

Ο κ. Ροζάκης ανέφερε πως «το κρίσιμο ζήτημα, προκειμένου να υπάρξει διαπραγμάτευση ή δικαστική επίλυση, ήταν τα όρια της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης. Για τον απλό λόγο ότι τα όρια αυτά

αποτελούσαν τα εσωτερικά όρια της υφαλοκρηπίδας. Συνεπώς, ήταν απαραίτητα προκειμένου να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις και, κατά μείζονα λόγο, η προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο Δικαιοσύνης».

Πριν από αρκετό καιρό, έμπειρη και έγκυρη τουρκική πηγή μάς είχε εξηγήσει τι εννοούν στην Αγκυρα όταν λένε ότι «πρέπει να έχουμε συμφωνήσει σε όλα»: «Για να προχωρήσουμε στο ζήτημα της υφαλοκρηπίδας, πρέπει να καταφέρουμε να βγάλουμε κάτι σαν μια πανοραμική φωτογραφία εκείνης της στιγμής στο Αιγαίο» να συμφωνήσουμε στην αιγιαλίτιδα ζώνη, η οποία όμως θα παραμείνει σταθερή, χωρίς μελλοντικές αλλαγές, ώστε να μπορούμε μετά να πάμε στα δικαστήρια για όσα διαφωνούμε σχετικά με την υφαλοκρηπίδα», είχε αναφέρει χαρακτηριστικά.



ΑΕΠ

2024

30

τρис. δολάρια

Χρέος

2024

120%

του ΑΕΠ

Εξαγωγές

αγαθών

2024

2

τρис. δολάρια

Άμεσες ξένες

επενδύσεις

2024

150

δισ. δολάρια

Στρατιωτικές

δαπάνες

2024

990

δισ. δολάρια

Πατέντες

2023

325.000

Εκπαίδευση

2024

36

πανεπιστήμια
στο top 100

ΑΕΠ

2024

19

τρис. δολάρια

Χρέος

2024

88%

του ΑΕΠ

Εξαγωγές

αγαθών

2024

3,5

τρис. δολάρια

Άμεσες ξένες

επενδύσεις

2024

114

δισ. δολάρια

Στρατιωτικές

δαπάνες

2024

300

δισ. δολάρια

Πατέντες

2023

921.000

Εκπαίδευση

2024

13

πανεπιστήμια
στο top 100

Χειραψία με χαμόγελα μεταξύ Τραμπ και Σι, μετά τη συνάντησή τους στο Μπουσάν της Νότιας Κορέας. Ο πλανήτης περίμενε τα αποτελέσματα των συνομιλιών τους με κοιμένη την ανάσα, καθώς ενδεχόμενη περαιτέρω κλιμάκωση των οικονομικών εχθροπραξιών θα είχε σημαντικές επιπτώσεις σε παγκόσμιο επίπεδο.

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Οι προβολείς της διεθνούς επικαιρότητας εστίασαν στο Μπουσάν της Νότιας Κορέας την περασμένη Πέμπτη για την πολυαναμενόμενη συνάντηση του Ντόναλντ Τραμπ με τον Σι Τζινπίνγκ. Καθώς ο εμπορικός πόλεμος ανάμεσα στις δύο οικονομικές υπερδυνάμεις απειλούσε να ξεφύγει εκτός ορίων, παρασύροντας προς τα κάτω την παγκόσμια οικονομία, όλοι ήθελαν να πιστεύουν ότι μια εκχειρία, έστω και εύθραυστη, θα γινόταν δυνατή. Οι δύο ηγέτες δεν τους διέψευσαν, το αντίτιμο όμως ήταν η επιστροφή ενός παλιού εφιάλτη στο προσκήνιο.

Προτού ανεβεί στο προεδρικό ελικόπτερο με κατεύθυνση το Μπουσάν, ο Τραμπ γνωστοποίησε ότι έδωσε εντολή να επιστρέψουν οι ΗΠΑ στις δοκιμές πυρηνικών όπλων για πρώτη φορά εδώ και 33 χρόνια, επικαλούμενος τις προόδους στην ανάπτυξη τέτοιου είδους όπλων από τη Ρωσία και την Κίνα. Παρότι οι δύο χώρες όντως αναπτύσσουν το πυρηνικό τους οπλοστάσιο, γεγονός είναι ότι δεν έχουν πραγματοποιήσει πυρηνικές δοκιμές μετά το 1990 στην περίπτωση της Ρωσίας και μετά το 1996 σε εκείνη της Κίνας, σεβόμενες τη διεθνή συνθήκη που τις απαγορεύει.

Η εύκολη εξήγηση είναι ότι ο Αμερικανός πρόεδρος ερεθίστηκε από τις πρόσφατες επιδείξεις δύναμης του Ρώσου ομολόγου του. Την περασμένη Κυριακή, ο Βλαντιμίρ Πούτιν, φορώντας στρατιωτική στολή, θριαμβολογούσε ενώπιον τηλεοπτικής συσκευής για την επιτυχή δοκιμή του νέου πυρηνικού πυραύλου Βουρεβνίσνικ — «πουλί της καταιγίδας» — που είναι σε θέση να φέρει πυρηνικές κεφαλές και θεωρείται δύσκολο να αναχαιτιστεί από τα υπάρχοντα αντιπυραυλικά συστήματα. Τρεις ημέρες αργότερα, ο Ρώσος πρόεδρος παρουσίαζε ένα νέο υποβρύχιο drone, το οποίο επίσης μπορεί να φέρει πυρηνική κεφαλή.

Πέρα όμως από τον ψυχολογικό πόλεμο Ουάσινγκτον - Μόσχας με φόντο το Ουκρανικό, η αναγγελία Τραμπ πρόδιδε την προσπάθειά του να στείλει ένα μήνυμα

Από τους πολέμους της σόγιας στην πυρηνική σκριαμαχία

Η εκχειρία του Τραμπ με τον Σι στο μέτωπο του εμπορικού ανταγωνισμού αφήνει πολλές οικονομικές και γεωπολιτικές εκκρεμότητες. Τι σημαίνει η αμερικανική επιστροφή στις δοκιμές

ισχύος προτού καθίσει στο τραπέζι για την πιο δύσκολη διαπραγμάτευση της ασιατικής περιοχής του, εκείνη με τον Σι Τζινπίνγκ. Οι μέρες που προηγήθηκαν ήταν πολύ ευκολότερες για τον Αμερικανό πρόεδρο.

Μπιζνες και Νομπέλ

Η αρχή έγινε από την Κουάλα Λουμπούρ της Μαλαισίας, όπου παρευρέθη στη σύνοδο κορυφής της ASEAN, οικονομικής Ενωσης Χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας. Ο Τραμπ είχε θέσει όρο για τη συμμετοχή του στη σύνοδο να οργανωθεί επίσημη τελετή, μπροστά σε τηλεοπτικές κάμερες, για την υπογραφή της ειρηνευτικής συμφωνίας ανάμεσα στην Ταϊλάνδη και στην Καμπότζη, για την οποία είχε μεσολαβήσει ο ίδιος. Εκεί του έγινε η μεγάλη τιμή να προταθεί για το βραβείο Νομπέλ Ειρήνης από τον πρωθυπουργό της Ιαπωνίας, Σαντάε Τακάιτσι, στον επόμενο σταθμό της ασιατικής περιοχής του. Αλλά εκείνος που ξεπέρασε όλους τους Ασιάτες συνομιλητές του Αμερικανού προέδρου (χωρίς

να σπάσει, πάντως, το ρεκόρ κολακείας, που κρατάει πάντα ο γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ Μαρκ Ρούτε με το ιστορικό «μπαμπάκα») ήταν ο πρόεδρος της Νότιας Κορέας, Λι Τζάε Μιουνγκ. Την εποχή που εκατοντάδες χιλιάδες Αμερικανοί κατεβαίνουν σε διαδηλώσεις διαμαρτυρίας κατά του Τραμπ με σύνθημα «Οχι βασιλιάδες», ο Λι του χάρισε ακριβές αντίγραφο χρυσού βασιλικού στέμματος, γυρίζοντας τη διεθνή διπλωματία κάμποσους αιώνες πίσω.

Πέραν των συμβολισμών, η ασιατική περιοδεία απέφερε σημαντικές εμπορικές συμφωνίες, που επέτρεψαν στον Τραμπ να καυχείται για τις επιδόσεις του στην περίφημη «τέχνη του deal». Ιαπωνία και Νότια Κορέα δεσμεύθηκαν για επενδύσεις 550 δισ. και 350 δισ. δολαρίων, αντίστοιχα, στην αμερικανική βιομηχανία, με αντάλλαγμα τη μείωση των αμερικανικών δασμών από 25% σε 15%. Ήδη από την πρώτη θητεία του, ο Τραμπ είχε διακηρύξει ότι «οι εμπορικοί πόλεμοι είναι καλό πράγμα και εύκολο να κερδηθούν» από τις ΗΠΑ.

«Ημέρα ανεξαρτησίας»

Το ίδιο επανέλαβε στις 2 Απριλίου, όταν κήρυξε την «ημέρα της ανεξαρτησίας» στον Κόπο των Ρόδων, στον Λευκό Οίκο, ανακοινώνοντας αύξηση των δασμών στις

εξαγωγές ολόκληρης της υφηνλίου. Τότε πολλοί τον είχαν κατηγορήσει ότι το μόνο που θα πετύχει με τον παρωχημένο μερκαντιλισμό του είναι πληθωρισμό και ύφεση. Σήμερα, η ετερόδοξη πρακτική του φαίνεται να έχει κάποια αποτελέσματα: αλλά όχι με όλους.

Η μόνη χώρα που σπίκωσε το γάντι και του απάντησε με ισοδύναμους δασμούς στις αμερικανικές εξαγωγές ήταν η Κίνα. Η δικαιολογία του Τραμπ όταν επέβαλε τους πρώτους δασμούς, τον Φεβρουάριο, ότι δηλαδή τα μεξικανικά καρτέλ ναρκωτικών έφτιαχναν φαιντανύλη με κινεζικά υλικά, εξόργισε τους Κινέζους, οι οποίοι γνωρίζουν ότι η χώρα τους μπήκε στον «αιώνα της ταπείνωσης» από τις αποικιοκρατικές δυνάμεις της Δύσης με τους πολέμους του οπίου. Τον Απρίλιο, όταν οι εκατέρωθεν δασμοί ήταν πλέον τριψήφιοι, η Κίνα αποφάσισε να ρίξει στο τραπέζι το πυρηνικό όπλο της: περιόρισε τις εξαγωγές σπάνιων γαιών, υλικών απαραίτητων για τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα, τα αεροπλάνα, τις ανεμογεννήτριες, την πολεμική βιομηχανία και τα ηλεκτρονικά.

Καθώς η Κίνα ελέγχει το 90% των εξαγωγών σπάνιων γαιών ανά τον κόσμο, ο Τραμπ αναγκάστηκε να κάνει πίσω και μια πρώτη εύθραυστη εκχειρία μεταξύ των δύο χωρών ανακοινώθηκε τον Μάιο.

Ωστόσο στις 29 Σεπτεμβρίου το αμερικανικό υπουργείο Εμπορίου δεκαπλασίασε τις κινεζικές εταιρείες με τις οποίες απαγορεύεται ρητώς στις αμερικανικές να έχουν οποιεσδήποτε συναλλαγές, ενώ διατήρησε σε ισχύ τους φραγμούς για την πρόσβαση της Κίνας σε τελευταίας γενιάς ημιαγωγούς, ιδίως εκείνους που προορίζονται για εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης.

Δέκα ημέρες αργότερα, ο Σι έπληξε τον Τραμπ στα δύο σημεία όπου πονούσε περισσότερο. Από τη μία ανακοίνωσε νέους περιορισμούς στις εξαγωγές σπάνιων γαιών, από την άλλη τερμάτισε τις εισαγωγές σόγιας από τις ΗΠΑ, φέρνοντας σε απόγνωση τους καλλιεργητές των μεσοδυτικών πολιτειών — μια κρίσιμη εκλογική πελατεία του Τραμπ, ένα χρόνο πριν από τις εκλογές για το Κογκρέσο.

Εκχειρία ενός έτους

Αυτό που επιτεύχθηκε στη συνάντηση του Μπουσάν ήταν, ουσιαστικά, η οικονομική εκχειρία ενός χρόνου, με το τεκτονικό ρήγμα ανάμεσα στη μόνη ενεργή και στην αναδυόμενη υπερδύναμη πάντα ενεργό. Οι Κινέζοι ήταν τους πρόσφατους περιορισμούς στις σπάνιες γαίες (όχι όμως και εκείνους του Απριλίου) και δεσμεύθηκαν να αγοράσουν εκ νέου σόγια, ενώ οι Αμερικανοί μείωσαν κατά 10% τους δασμούς και καλάρωσαν τους περιορισμούς για την προμήθεια ημιαγωγών, αν και όχι των πιο προχωρημένων. Το μεγάλο θέμα της Ταϊβάν δεν συζητήθηκε και για το TikTok τα πράγματα παραμένουν ασαφή.

Σε κάθε περίπτωση, η συνάντηση Τραμπ - Σι ενίσχυσε την αίσθηση ότι στο οικονομικό πεδίο η Κίνα έχει πετύχει σχεδόν ισοδυναμία με τις ΗΠΑ και ότι ένας ανεξέλεγκτος εμπορικός πόλεμος θα ήταν αμοιβαία καταστροφικός για τις δύο χώρες και για όλο τον κόσμο. Είναι το αντίστοιχο της «Αμοιβαία Εγγυημένης Καταστροφής» (MAD) μεταξύ ΗΠΑ και ΕΣΣΔ στο πυρηνικό πεδίο κατά τον Ψυχρό Πόλεμο — μια παρομοίωση που ακούγεται ανησυχητικά επίκαιρη ύστερα από τις ανακοινώσεις Τραμπ για τις πυρηνικές δοκιμές.

Πυρηνικά: από την πρώτη δοκιμή στη ρωσική αναζωπύρωση

ΙΟΥΛΙΟΣ 1945	6 ΚΑΙ 9 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1945	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1949	1945-1996	1990	1992	1996	ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2025
Οι ΗΠΑ εγκαθιστούν την πυρηνική εποχή με τη δοκιμή μιας ατομικής βόμβας 20 κιλοτόνων στο Αλαμογκόρνο του Νέου Μεξικού.	Οι πρώτες ατομικές βόμβες των ΗΠΑ στις πόλεις Χιροσίμα και Ναγκασάκι υποχρεώνουν την Ιαπωνία σε συνθηκολόγηση.	Εκρηξη της πρώτης πυρηνικής βόμβας από την τότε Σοβιετική Ενωση.	Πάνω από 2.000 πυρηνικές δοκιμές - εκ των οποίων οι 1.032 από τις Ηνωμένες Πολιτείες.	Τελευταία δοκιμή της Σοβιετικής Ενωσης.	Τελευταία δοκιμή των Ηνωμένων Πολιτειών.	Τελευταίες δοκιμές Κίνας και Γαλλίας. Εκτοτε έχουν πραγματοποιηθεί 10 πυρηνικές δοκιμές	Την περασμένη εβδομάδα, η Ρωσία πραγματοποίησε πυρηνικές ασκήσεις, ενώ έχει δοκιμάσει έναν πυρηνοκίνητο πύραυλο κρουζ και μια πυρηνοκίνητη торпѣла.

Ενας σοσιαλιστής στη Ν. Υόρκη

Θα αντέξει ο Ζοράν Μαριντάνι, αν εκλεγεί δήμαρχος, στην πίεση που θα του ασκήσει η κυβέρνηση Τραμπ;

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

«**Διαβάστε** βιβλία και διαλύστε τους καταπιεστικούς μηχανισμούς». Αυτό αναγράφεται στο παρκαρισμένο αυτοκίνητο έξω από το Πανεπιστήμιο Μπόντνταν και θα μπορούσε να είναι ένα σύντομο βιογραφικό του διασημότερου – μετά τον Αμερικανό συγγραφέα Ναθάνιελ Χόθρν – αποφοίτου του: του Ζοράν Μαριντάνι. Ο επικρατέστερος νέος δήμαρχος της Νέας Υόρκης εντάρφισε στις αφρικανικές σπουδές στο μικρό liberal arts πανεπιστήμιο, στο Μπρούνσβικ. Στο επονομαζόμενο Vacationland (χώρα των διακοπών) όπως αποκαλείται το Μέιν, η πανέμορφη Πολιτεία της Νέας Αγγλίας, ο Μαριντάνι φοίτησε σε ένα από τα πιο φιλελεύθερα ιδρύματα, το οποίο δέχεται νέους φοιτητές με «ολιστικά» κριτήρια –όχι δηλαδή μόνο με βάση τις επιδόσεις τους στα μαθήματα– και παράλληλα αδιαφορεί αν έχουν τη δυνατότητα να πληρώσουν τα δίδακτρα. Γόνος μιας διάσημης σκηνοθέτιδος κι ενός καθηγητή διεθνούς εμβελείας στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια, ο 34χρονος υποψήφιος των Δημοκρατικών συμπυκνώνει θεωρητικά όλα τα στερεότυπα που καταλογίζουν οι οπαδοί του Τραμπ στο κόμμα: κοσμοπολίτης, διανοούμενος, ελιτιστής.

Το παράδοξο

Ο Στάθης Γουργουρής, καθηγητής Συγκριτικής Λογοτεχνίας στο Columbia, συνάδελφος δηλαδή του πατρός Μαριντάνι, του οποίου ο γιος, Πέτρος, πήγε στο ίδιο σχολείο με τον Μαριντάνι, θεωρεί βέβαιο ότι αυτά τα επιχειρήματα θα επιστρατευθούν από τους Ρεπουμπλικανούς και τον πρόεδρο των ΗΠΑ για να τον αποδομήσουν. «Πρόέρχεται μεν από μια κοσμοπολίτικη αντίληψη της κοινωνίας και θα μπορούσαν να τον κατηγορήσουν ότι δεν ξέρει τις αγωνίες του κοσμάκη. Παρ' όλα αυτά οι πολιτικές του θέσεις αγγίζουν τον κόσμο, όπως και ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί, με ποίους κάθεται να φάει το μεσημέρι στις διάφορες γειτονιές. Είναι ένα ενδιαφέρον παράδοξο».

«Ένα μεγάλο μέρος του μεγάλου κεφαλαίου της πόλης είναι εναντίον του, κυρίως εκείνοι που απασχολούνται στο real estate» και βλέπουν με καχυποψία τις εξαγγελίες του για φθηνά στέγν. «Μπορεί να μην έχει ξανακάνει αυτή τη δουλειά, αλλά είναι ένα πολύ καταρτισμένο παιδί», λέει στην «Κ». Η ηγεσία και το κατεστημένο των Δημοκρατικών τον πολέμισε μέχρι τέλους, αλλά δεν μπόρεσε να αναχαιτίσει την επιρροή του. Δεν έχει μεγάλους χρηματοδότες και η υποψηφιότητά του είναι μια δοκιμασία κατά πόσον υπάρχει

ανεξάρτητη πολιτική, ερήμην μεγάλων συμφερόντων. «Είναι ένας ακέραιος άνθρωπος», λέει με βεβαιότητα ο Στάθης Γουργουρής. «Έχει ευρύτατο ορίζοντα: μπορεί να συνδέσει το τοπικό με το παγκόσμιο. Ξέρει πώς λειτουργεί η διεθνής οικονομία. Είναι πολύ μορφωμένος και δεν έχει ανάγκη από λεφτά. Δεν μπορεί κανείς να τον εξαγοράσει».

Η ενασχόλησή του με την πολιτική τον ενδιέφερε από μικρή ηλικία. Στο σχολείο της Μπανκ Στριτ, ένα προοδευτικό ιδιωτικό στη βορειοδυτική πλευρά του Μανχάταν, εξελέγη πρόεδρος σε μια προσομοίωση προεδρικών εκλογών το 2004. Αν και μόλις 12 ετών, μαθη-

τής στην πρώτη γυμνασίου και με αντιπάλους μεγαλύτερους σε ηλικία, κατάφερε πρώτα να πείσει τις σχολικές αρχές να του επιτρέψουν να θέσει υποψηφιότητα και στη συνέχεια τους άλλους συμμαθητές του να τον ψηφίσουν. Ήταν σαν ένα προοίμιο του αιφνιδιαστικού θριάμβου του στις προκριματικές εκλογές του Δημοκρατικού Κόμματος τον Ιούνιο του 2025 και της διαφαινόμενης επικράτησής του στην αναμέτρηση για τη δημαρχία της Νέας Υόρκης μεθαύριο.

Τού άρεσε πάντα ο κινηματογράφος, ήταν ράπερ με το καλλιτεχνικό ψευδώνυμο Mr. Cardamom και είναι εξαιρετικός ηθοποιός, το οποίο φαίνεται και στη σχέση του

με τα μίντια. Έχει πλήρη αίσθηση της εικόνας, εξισορροπεί την πολιτική απειρία του με το άμεσο ύψος του μπροστά στον φακό. Γεννημένος στην Ουγκάντα από γονείς με ινδικές ρίζες, έζησε στη Νότιο Αφρική προτού η οικογένειά του μετακομίσει στο «Μεγάλο Μήλο». «Είναι ένας ξένος, που όμως δεν είναι καθόλου ξένος. Αυτό είναι το ενδιαφέρον φαινόμενο», λέει ο Γουργουρής. Αν και μουσουλμάνος με φιλοπαλαιστινιακές απόψεις, εξασφαλίζει τη στήριξη της εβραϊκής κοινότητας της πόλης, ειδικά τους νέους, αριστερούς διανοούμενους, οι οποίοι δεν έχουν την ίδια θέση με τους γονείς τους έναντι του Ισραήλ. Είναι ένα ζή-

τημα που δεν τον ανησυχεί πλέον, «δεν κοιμπλάρει όταν του κάνουν σχετικές ερωτήσεις», λέει ο Γουργουρής.

Ο ίδιος ο Μαριντάνι εμφανίζεται έτοιμος να αντιμετωπίσει τον Αμερικανό πρόεδρο, που αποτελεί και το μεγάλο διακύβευμα της αναμενόμενης εκλογής του. Μέλος των Δημοκρατικών Σοσιαλιστών (DSA), μιας αριστερής οργάνωσης-ομπρέλλας, περιθωριακής μέχρι πρότινος που απέκτησε μεγαλύτερη επιρροή μετά την υποψηφιότητα του Μπέρνι Σάντερς για την προεδρία, αποκηρύσσεται συχνά ως «κομμουνιστής» από τον Τραμπ.

Η σχέση με την αστυνομία

Ίσως το πιο δύσκολο θέμα που θα κληθεί να διαχειριστεί είναι αυτό της αστυνομίας, γιατί ο δήμαρχος της πόλης είναι εκείνος που την ελέγχει. Στο παρελθόν ο Μαριντάνι είχε ζητήσει αναστολή της χρηματοδότησής της και είχε καταγγείλει την NYPD για ρατσισμό και ομοφοβία. Αφότου έλαβε το χρίσμα του υποψήφιου δημάρχου, όμως, έβαλε νερό στο κρασί του, ανακάλεσε τις παλαιότερες δηλώσεις του και ζήτησε συγγνώμη. Θα υπακούσει, όμως, η εχθρική διακείμενη, φιλοτραμπική αστυνομία της Νέας Υόρκης αν ο δήμαρχος δώσει, π.χ., εντολή να επιτεθεί στους ομοσπονδιακούς άνδρες του ICE που κάνουν επιχειρήσεις κατά μεταναστών ή της Εθνοφρουράς, την οποία έχει αποστείλει ο Τραμπ;

Και όλα αυτά ενώ η ασφάλεια και η εγκληματικότητα παραμένουν κεντρικά ζητήματα για τους πολίτες της Νέας Υόρκης, καθώς τα τελευταία χρόνια η αποσάθρωση του κοινωνικού κράτους και των κατάλληλων δομών έχει οδηγήσει πολλούς ψυχικά ασθενείς σε δεινές συνθήκες διαβίωσης χωρίς την κατάλληλη υποστήριξη. «Στο μετρό αποφεύγουμε να περπατάμε κοντά στις γραμμές του τρένου γιατί ανησυχούμε ότι κάποιος ψυχικά ασθενής μπορεί να μας σπρώξει», εξηγεί ο Γουργουρής, συμπληρώνοντας ότι αυτό δεν αποτελεί ζήτημα νόμου και τάξης, αλλά κοινωνικής πολιτικής.

Με την 28χρονη συριακής καταγωγής σύζυγό του, Ράμα Ντουβάι, γνωρίστηκε στο dating app Hinge, μια ερωτική ιστορία βγαλμένη από το εγχειρίδιο της ζωής των millennials. Η Ντουβάι, καλλιτέχνις, με το έργο της να έχει παρουσιαστεί ήδη στις σελίδες του περιοδικού New York, έχει αποφασίσει να μην είναι ετερόφωτη, ενώ αποφεύγει να εμφανίζεται στο πλευρό του Ζοράν στη διάρκεια των προεκλογικών του εκδηλώσεων και αρνείται να δώσει συνέντευξη για τις δημοτικές εκλογές ή τον Ζοράν – ακόμη και στους New York Times.

«Αγγίζει τον κόσμο»

Κοσμοπολίτης, διανοούμενος και μέλος της ελίτ, ο υποψήφιος των Δημοκρατικών συμπυκνώνει θεωρητικά όλα τα στερεότυπα που καταλογίζουν οι οπαδοί του Τραμπ στο κόμμα, όμως, όπως λέει ο καθηγητής του Columbia Στάθης Γουργουρής, «οι πολιτικές θέσεις του αγγίζουν τον κόσμο».



Ο Ζοράν Μαριντάνι, υποψήφιος των Δημοκρατικών για τον δήμο της Νέας Υόρκης, κατά την προετοιμασία του για το τηλεοπτικό ντιμπέι. «Είναι ένας ακέραιος άνθρωπος, πολύ μορφωμένος και δεν έχει ανάγκη από λεφτά», λέει ο Στάθης Γουργουρής, καθηγητής Συγκριτικής Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο Columbia.

Τον φοβούνται και οι Δημοκρατικοί

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΜΑΓΓΗΡΙΑΔΗ**

Κάποιοι λένε πως η Νέα Υόρκη λειτουργεί ως ένα «πολιτικό εργαστήριο» των ΗΠΑ, πως εκεί δοκιμάζονται στην πράξη ιδέες και πολιτικές που αργότερα βρίσκουν πεδία εφαρμογής στην υπόλοιπη ενδοχώρα. Τους τελευταίους μήνες, πάντως, η πόλη βλέπει έναν φιλόδοξο «δημοκρατικό σοσιαλιστή» να επιδιώκει την κατάληψη του δημαρχιακού της θώκου. Η αντίφαση είναι προφανής και συνάμα προκλητική: ένας σοσιαλιστής να κυβερνά στη Μέκκα του παγκόσμιου καπιταλισμού. Σε μια πόλη που κουμάντο κάνουν η Γουόλ Στριτ, τα συμφέροντα της αγοράς ακινήτων και τα συνδικάτα, το ερώτημα είναι εάν μπορεί κάποιος να κερδίσει βάζοντάς τους απέναντι.

«Εξαρτάται», μας απαντά ο Χάρι Γιαννούλις, πρόεδρος της Parkside Group, μιας εταιρείας συμβούλων πολιτικής επικοινωνίας που έχει δουλέψει σε πολλές επιτυχημένες καμπάνιες Δημο-

κρατικών τις τελευταίες δεκαετίες. «Ο κόσμος ακούει αυτό που θέλει να ακούσει. Οσοι δεν είναι σοσιαλιστές, ακούν “χαμηλότερα νοίκια”, “φθηνότερο φαγητό”, “δωρεάν μετακινήσεις”. Αν είσαι εργαζόμενος στο Μπρονξ ή στο Κουίνς και δυσκολεύεσαι να πληρώσεις το νοίκι, αυτό είναι που ακούς», υποστηρίζει ο Γιαννούλις, ο οποίος συμπληρώνει πως κάπως έτσι εξελέγη ο Τραμπ – υπήρξε θυμός, απογοήτευση και πολλοί ψηφισαν απλώς για αλλαγή.

Ο 34χρονος Μαριντάνι δεν θυμίζει σε τίποτε τους παραδοσιακούς Δημοκρατικούς δημάρχους που γνώρισε η πόλη. Και η υποψηφιότητά του έχει προκαλέσει αναστάτωση όχι μόνο στο κατεστημένο της Νέας Υόρκης, αλλά και στο βαθύ κομματικό σύστημα των Δημοκρατικών: οι μετριопαθείς του κόμματος δεν συμερίζονται την αισιοδοξία των πιο προοδευτικών – φοβούνται πως οι «αριστεροί» των πόλεων μπορεί να αποξε-

νώσουν τη μεσαία τάξη και να οδηγήσουν το κόμμα σε νέες ήττες και περιθωριοποίηση. Σε αυτούς δεν συγκαταλέγεται ο Μπιλ ντε Μπλάζιο, πρώην δήμαρχος της πόλης για μία δεκαετία (2014-2022), που υποστηρίζει

«**Πολλοί υποψήφιοι δεν έδειξαν σπουδή να αντιμετωπίσουν τον πληθωρισμό ως μέρος της κρίσης. Ανοίξαν την πόρτα στον Τραμπ**», λέει στην «Κ» ο Μπιλ ντε Μπλάζιο, πρώην δήμαρχος του «Μεγάλου Μήλου».

ανοικτά την υποψηφιότητα του Μαριντάνι, λειτουργώντας συχνά και ως σύμβουλός του. «Οι Δημοκρατικοί απέτυχαν να αγγίξουν τους εργαζόμενους και τις ανάγκες τους», λέει στην «Κ» ο

Ντε Μπλάζιο, που βρέθηκε πριν από λίγες ημέρες στην Αθήνα.

«Το τραπέζι της κουζίνας»

«Όπως λέμε συχνά, το τραπέζι της κουζίνας, τα θέματα που απασχολούν τον κόσμο: το νοίκιο, τα ιατρικά έξοδα, το καθημερινό φαγητό. Το Δημοκρατικό Κόμμα, ιδίως η υποψήφια Κάμαλα Χάρις –την οποία σέβομαι, το μήνυμά της όμως δεν άγγιξε τον κόσμο–, δεν είχε σχέση με τις καθημερινές ανάγκες. Όχι μόνο εκείνη, μα ευρύτερα το Δημοκρατικό Κόμμα. Πολλοί υποψήφιοι δεν έδειξαν σπουδή να αντιμετωπίσουν τον πληθωρισμό ως μέρος της κρίσης. Ανοίξαν την πόρτα στον Τραμπ».

Ο ίδιος πάντως υποστηρίζει πως διαχρονικά το Δημοκρατικό Κόμμα ταυτιζόταν με τους εργαζόμενους και πως ιστορικά δημιουργήσε προγράμματα υγείας και εργασίας που ωφέλησαν την αμερικανική κοινωνία για δεκαετίες. Μα έπειτα το κόμμα έγινε ελιτιστικό. «Πολλοί μορφωμένοι ηγέτες φαινόταν ότι φρόντιζαν

τους άλλους μορφωμένους. Αυτό το χάσμα βάραινε και η Δεξιά το είδε. Και προς τιμήν της πολιτικής, παρόλο που διαφωνώ, εκμεταλλεύθηκε πλήρως την κατάσταση», λέει ο Ντε Μπλάζιο και θυμίζει πως η καμπάνια του Μπέρνι Σάντερς πρόσφερε στο κόμμα μια εναλλακτική. «Είδαμε πώς είναι η επιστροφή στις ρίζες μας, στην εργατική τάξη».

Κατά μια έννοια, ο Μαριντάνι προσπαθεί αυτό ακριβώς, να επανασυνδεθεί με τις πλατιές μάζες των εκατομμυρίων εργαζομένων της πόλης, συγκρουόμενος με την «πολιτική μηχανική» του κόμματος: η νίκη του στις προκριματικές εκλογές βασίστηκε σε εθελοντές, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στα κοινωνικά κινήματα και όχι στα κομματικά δίκτυα και στην επιχειρηματική χρηματοδότηση. Επέλεξε μια σκληρή αντιελίτ ρητορική εξηγώντας πως θα αντλήσει κεφάλαια «από τους δισκατομμυριούχους», «από τους ιδιοκτήτες γης», «από τις εταιρείες». Και υποσχέθηκε «πάγωμα»

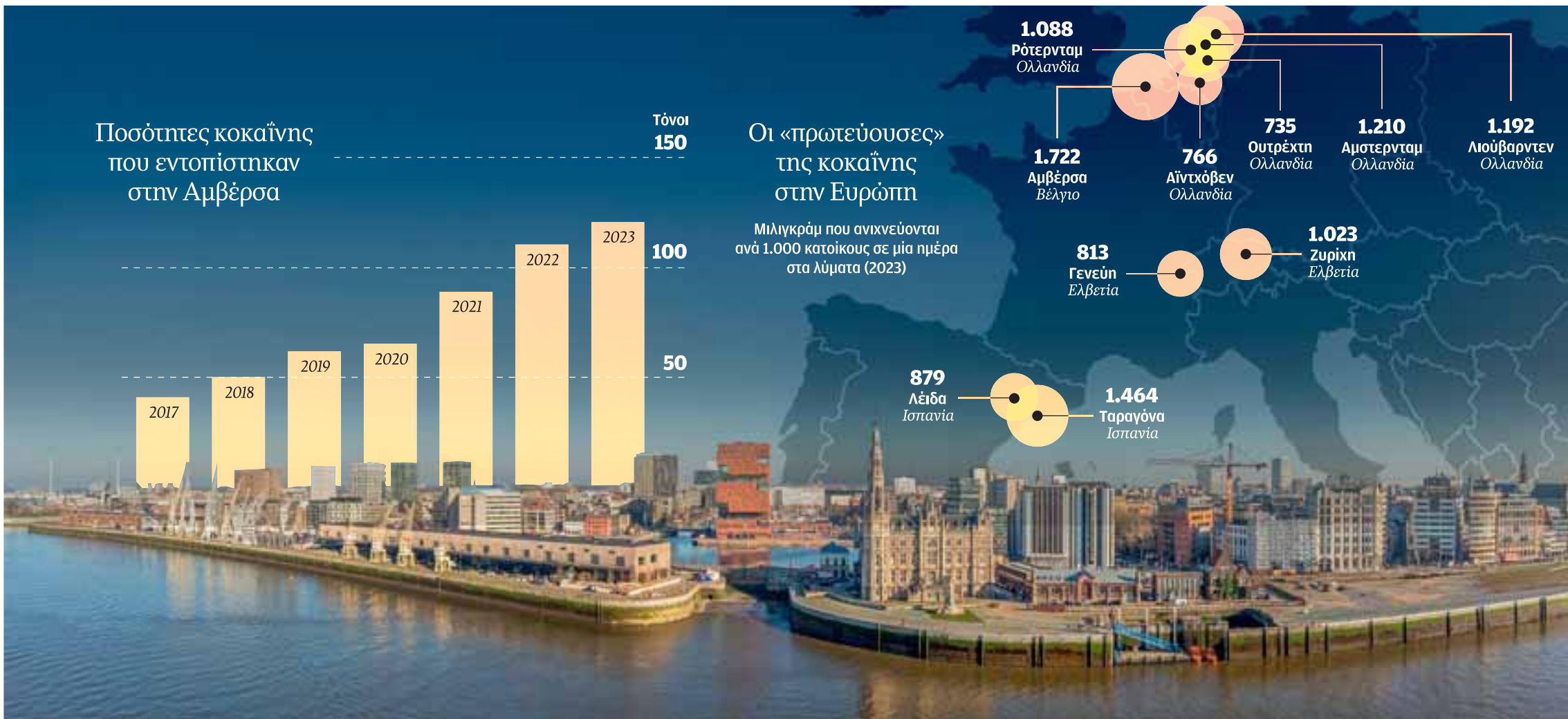
ενοικίων, δωρεάν μέσα μεταφοράς, δημοτικά παντοπωλεία και φορολόγηση των πλουσίων. Ωστόσο, αυτό που σίγουρα είναι διαφορετικό στην κόλπη της εκδόμενης Τρίτης είναι πως ο Μαριντάνι κατάφερε να θέσει την ατζέντα των εκλογών.

Εγκλημα και οικονομία

«Συνήθως δύο είναι τα ζητήματα σε κάθε εκλογή», εξηγεί ο Γιαννούλις. «Η εγκληματικότητα και η οικονομία. Μέχρι πρόσφατα, το εγκλημα ήταν μείζον θέμα. Τώρα, το βασικό ζήτημα είναι το κόστος ζωής. Μια ντουζίνα αυγά κοστίζει 15 δολάρια, ένα διαμέρισμα στη Νέα Υόρκη κοστίζει 3.000-4.000 δολάρια τον μήνα. Έτσι, ακόμη κι αν δεν συμφωνείς με την αριστερή ιδεολογία του, σε αγγίζει το μήνυμά του: χαμηλότερα νοίκια, φθηνότερο φαγητό», συμπληρώνει ο ελληνικής καταγωγής σύμβουλος, που έχει διακριθεί τα τελευταία χρόνια για τις πολιτικές καμπάνιες που έχει σχεδιάσει σε πολιτειακό επίπεδο στη Νέα Υόρκη.

Η εβραϊκή κοινότητα

Μουσουλμάνος, γεννημένος στην Ουγκάντα από γονείς με ινδικές ρίζες, ο Μαριντάνι παρά τις φιλοπαλαιστινιακές του απόψεις έχει τη στήριξη της εβραϊκής κοινότητας, ιδιαίτερα των νέων Αριστερών διανοουμένων, οι οποίοι δεν έχουν την ίδια θέση με τους γονείς τους.



Εγινε το Βέλγιο «ναρκοκράτος»;

Οι τόνοι κοκαΐνης που διακινούνται μέσω του λιμανιού της Αμβέρσας έχουν διαβρώσει τους θεσμούς

Της αντιαποκρίτιάς μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ

«**Ναρκοκράτος**»: εθνικό κράτος όπου έχουν διεισδύσει αποτελεσματικά καρτέλ ναρκωτικών είτε στην κυβέρνηση είτε στο δικαστικό σώμα ή και στον στρατό. Το «ναρκοκράτος» είναι περισσότερο δημοσιογραφική έκφραση παρά οντότητα, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, όπως αναφέρει το Λεξικό της Οξφόρδης. Κατά περιόδους έχει χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει την Κολομβία, τη Γουινέα - Μπισάου και το Μεξικό, προσθέτει.

Ο όρος, πράγματι, δεν είχε ποτέ χρησιμοποιηθεί για κράτος της Δύσης. Εδώ και αρκετό καιρό, όμως, το δημοσιογραφικό κλισέ «φιγυράρει» σε πικυαίους τίτλους στον διεθνή Τύπο δίπλα στο Βέλγιο, τη χώρα που φιλοξενεί τα κορυφαία ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και την έδρα του ΝΑΤΟ. Πρώτος ήταν ο ίδιος ο Βέλγος πρωθυπουργός Μπαρτ ντε Βέβερ που χρησιμοποίησε τον περασμένο Σεπτέμβριο τον «όρο» ως προειδοποίηση και έκκληση προς την Ε.Ε. και τις ΗΠΑ να μην αφήσουν τη χώρα του στην τύχη της.

Το ρεκόρ

Δεν ήταν, πάντως, η πρώτη φορά που ο Φλαμανδός πολιτικός έκρουε τον κώδωνα του κινδύνου. Πριν αναλάβει, άλλωστε, την πρωθυπουργία του Βελγίου τον περασμένο Φεβρουάριο ο Ντε Βέβερ ήταν δήμαρχος της Αμβέρσας, κύριας πύλης για την κοκαΐνη στην Ευρώπη. Σύμφωνα με τον Οργανισμό της Ε.Ε. για τα Ναρκωτικά (EUDA), περισσότεροι από 120 τόνοι κοκαΐνης κατασχέθηκαν εκεί το 2023 — ένα ρεκόρ που ανέδειξε το Βέλγιο σε κορυφαίο σημείο εισόδου ναρκωτικών στην ήπειρο. Τους τελευταίους μήνες, ωστόσο, η κρίση έχει επεκταθεί πέρα από την Αμβέρσα. Έχει εξελιχθεί σε εθνική πρόκληση με αιματηρά περιστατικά σε διάφορες πόλεις, υποθέσεις διαφθοράς και απειλές εναντίον δικαστών και υπουργών.

Η κλίμακα του προβλήματος έχει προκαλέσει συναγερμό στο δικαστικό σώμα. Σε ανοικτή επιστολή που δημοσιεύθηκε την περασμένη Δευτέρα, ανακριτής από την Αμβέρσα προειδοποίησε ότι «εκτεταμένες δομές τύπου μαφίας έχουν απλώσει ρίζες, λειτουργώντας ως παράλληλη εξουσία, που αμφισβητεί όχι μόνο την αστυνομία, αλλά και τη δικαστική εξουσία [...]». «Εξελισσόμαστε σε ναρκοκράτος;» ανρωτήθηκε ο ανακριτής, που ζει υπό αστυνομική προ-

στασία, έπειτα από απειλές κατά της ζωής του.

Η επιστολή του, που δημοσιεύθηκε ανώνυμα στην ιστοσελίδα του βελγικού δικαστικού συστήματος, περιέγραψε ακριβώς τη φύση του προβλήματος: μια «οικωδ» οικονομία δισεκατομμυρίων ευρώ, διαφθορά που διατρέχει κρατικούς θεσμούς, εκφοβισμός δημόσιων αξιωματούχων και μια κοινωνία ανεκτική στη βία. Μέχρι στιγμής φέτος έχουν καταγραφεί πάνω από 60 πυροβολισμοί που σχετίζονται με ναρκωτικά, μόνο στις Βρυξέλλες. Ο πρώην υπουργός Δικαιοσύνης ζούσε έως πρόσφατα υπό καθεστώς αστυνομικής προστασίας.

Η θαρραλέα εισαγγελέας

Παρ' όλα αυτά, μια θαρραλέα πρώην εισαγγελέας έχει αναλάβει από τις αρχές του 2023 ρόλο εθνικής επιτροπής κατά των ναρκωτικών. Η Ινέ φαν Βάιμερς μιλώντας στην «Κ» εκτιμά ότι το Βέλγιο δεν είναι «ακόμη ναρκοκράτος», ωστόσο τονίζει ότι «εάν δεν κάνουμε κάτι, κινδυνεύουμε να οδηγηθούμε προς αυτήν την κατεύθυνση. Είναι σημαντικό να εντοπίσουμε και να «στραγγίσουμε» τις οικονομικές ροές των εγκληματικών οργανώσεων, διότι όλα περιστρέφονται γύρω από το χρήμα. Αυτός είναι ο λόγος ύπαρξής τους». Για εκείνη, άλλωστε, το πρόβλημα «απαιτεί ολοκληρωμένη διεπιστημονική προσέγγιση, με συμμετοχή πολλών παραγόντων από την αστυνομία και το δικαστικό σώμα. Δεν έχουν όλα τα τμήματα το ίδιο επίπεδο ευαισθητοποίησης και δέσμευσης, και αυτό πρέπει να αλλάξει γρήγορα και προς το καλύτερο».

Η Αμβέρσα, πάντως, βρέθηκε

στο «προσκήνιο» τον Ιανουάριο του 2023, όταν σε ήσυχο προάστιό της σημειώθηκε αιματηρό περιστατικό κατά το οποίο σκοτώθηκε μια οικογένεια, ανάμεσά τους ένα 11χρονο κορίτσι, με τις Αρχές να το συνδέουν άμεσα με «αντίποινα» μεταξύ συμμοριών διακινητών. «Ήταν σημείο καμπής», λέει στην «Κ» η Χίλντε Βάουντμανς, Βελγίδα ευρωβουλευτής. Το θύμα ήταν ανιψιά ενός εκ των δύο πιο διαβόητων φυγάδων του Βελγίου, καταζητούμενων διεθνώς για διακίνηση ναρκωτικών: των Οτμάν και Γιουνές ελ Μπαλουτί. Ο δεύτερος έχει καταδικαστεί ερήμην σε οκτώ χρόνια φυλάκισης, καθώς είχε διαφύγει στο Ντουμπάι. «Ενα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι βελγικές αρχές είναι το ζήτημα εκδόσεων διακινητών από τρίτες χώρες. Το Βέλγιο υπέγραψε σχετική συμφωνία με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα», εξηγεί.

Ο κόμβος

Η Αμβέρσα, δεύτερο μεγαλύτερο λιμάνι εμπορευμάτων της Ευρώπης —μετά το Ρότερνταμ της Ολλανδίας—, έχει αναδειχθεί στο βασικότερο σημείο εισόδου ναρκωτικών, ειδικά κοκαΐνης, από τη Λατινική Αμερική, κρυμμένης κυρίως σε κιβώτια μπανάνας ή ενδυμάτων. Το λιμάνι υπήρξε για αιώνες κόμβος για το ευρωπαϊκό εμπόριο. «Η Αμβέρσα πλούτισε από το αλάτι τον 13ο αιώνα και από τη ζάχαρη τον 16ο. Τώρα ασχολούμαστε με άλλου είδους λευκή σκόνη», τονίζει με πικρία η Βάουντμανς.

Οι μισοί εκ των 123 τόνων κοκαΐνης που κατασχέθηκαν το 2023

προέρχονταν από τον Ισημερινό, τον Παναμά και τη Βραζιλία. Το 2022 ήταν η πρώτη χρονιά που κατασχέθηκαν αθροιστικά πάνω από 100 τόνοι. Ανεπίσημα στοιχεία αναφέρουν ότι οι κατασχέσεις μειώθηκαν το 2024. Η Ινές φαν Βάιμερς επισημαίνει ότι «ο αριθμός των κατασχέσεων παρέμεινε σταθερός, αλλά η ποσότητα κοκαΐνης που κατασχέθηκε μειώθηκε».

Πηγές από την Κομισιόν με τις οποίες συνομιλήσε η «Κ» εξηγούν ως προς αυτό ότι πλέον έχουν διαπιστωθεί νέα «μοτίβα»: «Τεράστια φορτηγά πλοία που μεταφέρουν το εμπόρευμα πετούν τα πακέτα κάπου στον Ατλαντικό και συνεργάζονται με ταχύπλοα τα παραλαμβάνουν και από εκεί τα μεταφέρουν στα ευρωπαϊκά λιμάνια».

Για τη Βελγίδα επιτροπέα «αυτό δείχνει ότι οι εγκληματικές οργανώσεις εξαπλώνουν τους κινδύνους. Το ότι αναζητούν άλλες μεθόδους για να φέρουν τα ναρκωτικά στη χώρα και ψάχνουν άλλα λιμάνια σημαίνει πως έχουν επηρεαστεί από τα μέτρα που έχουν ληφθεί. Η πρόκληση τώρα είναι να αποφευχθούν φαινόμενα επεκτασης. Γι' αυτό δεσμευόμαστε να αυξήσουμε την ασφάλεια των κόμβων εφοδιασμού συνολικά», αναφέρει.

Στο πλαίσιο αυτό, η Κομισιόν εκκίνησε στις αρχές του 2024 την πρωτοβουλία της ευρωπαϊκής συμμάχιας λιμένων, που αφορά συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για την ενίσχυση ανταλλαγής πληροφοριών και «καλών πρακτικών» ως προς την αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου ναρκωτικών. Σε πρώτη φάση μετέχουν το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ολλανδία,

η Γαλλία, η Ιταλία και η Ισπανία, ενώ τον Ιούλιο έγινε η δεύτερη συνάντηση σε επίπεδο υπουργών Εσωτερικών υπό τον αρμόδιο επίτροπο Μάγκνους Μπρούνερ, με τη συμμετοχή λιμενικών και δικαστικών αρχών.

«Αυτό που επιχειρούμε να βελτιώσουμε είναι η συνεργασία μεταξύ λιμενικών και δικαστικών αρχών», υπογραμμίζουν αρμόδιες πηγές. «Δεν μπορούν τα λιμάνια από μόνα τους να αναλάβουν εξονυχιστικούς ελέγχους ασφαλείας, καθώς αυτό κοστίζει και καθιστά αντίστοιχα την εμπορική ναυτιλία πιο ακριβή», σημειώνουν.

Ευρωπαϊκή συμμαχία

Η Φαν Βάιμερς αναφέρει ότι το γραφείο της βρίσκεται στο «επίκεντρο της ευρωπαϊκής συμμαχίας λιμένων, όπως ο συνασπισμός των επτά χωρών (η Ελλάδα δεν είναι ακόμη μέρος αυτού)». «Εκτός από στρατηγικές ευρωπαϊκές και παγκόσμιες συνεργασίες, υπάρχουν και επιχειρησιακές, όχι μόνο για το έγκλημα των ναρκωτικών, αλλά και για τη μεταναστευση, όπου η Ελλάδα αποτελεί σημαντικό εταίρο», τονίζει, ενώ προσθέτει ότι πέρυσι επισκέφθηκε την Αθήνα δύο φορές, καθώς «φιλοξενήθηκε σημαντικό συνέδριο ναυτιλιακών πρακτόρων και της υπηρεσίας δίωξης ναρκωτικών των ΗΠΑ».

Για την Ε.Ε. η διατλαντική συνεργασία είναι «κομβική», λένε κοινοτικές πηγές και υπενθυμίζουν ότι τον Σεπτέμβριο η Αμερικανίδα υπουργός Εσωτερικής Ασφάλειας Κρίστι Νόεμ επισκέφθηκε συνοδευόμενη από τον Βέλγο πρωθυπουργό το λιμάνι της Αμβέρσας. Το υπουργείο της συνεργάζεται με τις βελγικές αρχές μέσω ανταλλαγής πληροφοριών και οικονομικής παρακολούθησης ομάδων, συνδεδεμένων με τη Λατινική Αμερική.

«Η διατλαντική συνεργασία αντανακλά επίσης μια στρατηγική ανησυχία: το Βέλγιο φιλοξενεί την έδρα του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε., καθιστώντας την εσωτερική του ασφάλεια θέμα γεωπολιτικής σημασίας», σχολιάζουν κοινοτικές πηγές. «Κλειδί» αποτελεί η ανταλλαγή πληροφοριών με χώρες της Λατινικής Αμερικής. Ο αρμόδιος επίτροπος Μπρούνερ θα επισκεφθεί, μάλιστα, την ερχόμενη Παρασκευή την Μπογκοτά, προκειμένου η Ε.Ε. να θεσπίσει πλαίσιο συνεργασίας στο ζήτημα ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με Κολομβιανούς που έχουν εκεί ποινικό μητρώο και ζουν πλέον στην Ευρώπη, ενώ και η Ευροπόλ επέκτεινε πρόσφατα το δίκτυο συνεργασιών με το Εκουαδόρ και τη Βραζιλία.

Τα πλοκάμια της μαφίας

«Εκτεταμένες δομές τύπου μαφίας έχουν απλώσει ρίζες, λειτουργώντας ως παράλληλη εξουσία», αναφέρει σε ανοικτή επιστολή Βέλγος ανακριτής, ο οποίος πλέον ζει υπό αστυνομική προστασία.



Δύτης των τελωνειακών αρχών του Βελγίου ερευνά για ναρκωτικά στα ύφαλα πλοίου στο λιμάνι της Αμβέρσας, το οποίο θεωρείται κύρια ευρωπαϊκή πύλη για τα καρτέλ της κοκαΐνης.

AP PHOTO / VIRGINIA MARY



Κατά τη συζήτηση του Στέλιου Ράμφου με το ChatGPT το «Εκ-κρεμές» κινήθηκε από τη φιλοπερίεργη διάθεση σε μια παιχνιδιάρικη ζωηρότητα και κατόπιν στην απογοήτευση αφού, όπως επισήμανε ο στοχαστής, η μηχανή -ελλείψει αυθυπερβάσεως- υπονόμωσε τη δημιουργικότητα των ερωτήσεων.

– Καλησπέρα, είμαι ο Στέλιος Ράμφος – Καλησπέρα. Είμαι το ChatGPT

Ζητήσαμε από τον στοχαστή να συνομιλήσει με το bot της τεχνητής νοημοσύνης. Εκείνος είχε ετοιμάσει σχολαστικά σημειώσεις. Εκείνο ήταν έτοιμο να απαντήσει αν υπάρχει Θεός

Του **ΘΟΔΩΡΗ ΛΕΝΝΑ**

Πριν από τις συστάσεις, η σκηνή: Ο Στέλιος Ράμφος, ένα λάπτοπ και ένα μικρόφωνο. Τα χέρια του χαϊδεύουν μερικές χειρόγραφες σημειώσεις που έχει προετοιμάσει. Απτική επαφή με τα «όργανα» της τεχνολογίας δεν θα υπάρξει τις επόμενες δύο ώρες. Μοναδικός διαμεσολαβητής ανάμεσα σε εκείνον και την τεχνητή νοημοσύνη, ο συντάκτης του παρόντος κειμένου που θα «κλικάρει» το κουμπί της ηχογράφησης σε κάθε απόκριση του ενός συνομιλητή προς την καρτέλα του ChatGPT.

Και μετά οι συστάσεις. «Πολύ καλησπέρα σας. Είμαι ο Στέλιος Ράμφος. Με ποιον έχω την τιμή να μιλάω; Τον, την ή το ChatGPT;». Η αυτόματη απομαγνητοφώνηση της απάντησης είναι ακριβής, ο συντάκτης ανακουφισμένος ότι η συζήτηση θα εξελιχθεί ομαλά και ο συγγραφέας με μια διακριτική –σχεδόν παιδική ή και περιπαικτική– ανυπομονησία στο βλέμμα, αναμένει την απάντηση. «Είμαι το ChatGPT – ουδέτερο γένος ταιριάζει καλύτερα στα ελληνικά, επειδή πρόκειται για πρόγραμμα τεχνητής νοημοσύνης και όχι για πρόσωπο [...] Αν εσάς σας βολεύει διαφορετικά προσφώνηση μπορώ να προσαρμοστώ».

Φιλοφιλόσοφος

Η συζήτηση ξεκινάει. Πρώτη αναγνωριστική ερώτηση: «Εσείς ξέρετε κάτι για μένα; Γιατί ξέροντας ή μη ξέροντας τι ξέρει ο ένας για τον άλλον, θα μπορούσαμε καλύτερα να συνεχίσουμε». Η απάντηση του Chat ξεδιπλώνεται στην οθόνη. Ο Στέλιος Ράμφος τη διαβάζει δυνατά, όπως θα συμβαίνει και σε κάθε στιχομυθία που θα ακολουθήσει. Αφού εκφωνήσει την απάντηση, μοιάζει σε γενικές γραμμές να αποδέχεται το συνοπτικό «πορτρέτο» του, παρότι το Chat έχει θέσει και μια ερώτηση - αστερίσκο: «Θέλετε η συζήτησή μας να γίνει σαν να είστε πράγματι ο Στέλιος Ράμφος;». Η απάντηση έρχεται με μια μικρή παρατήρηση: «Η μόνη αδυναμία που έχει η απάντησή σας είναι ότι δεν είμαι φιλόσοφος, είμαι φιλοφιλόσοφος».

Ο Ράμφος άμεσα μεταθέτει το κέντρο της συζήτησης από τον ίδιο, στην «ταυτότητα» του συνομιλητή του. Έχει αίσθηση ορίων

και δυνατότητας; Μέχρι πού μπορεί να πάει αυτό που ονομάζουμε T.N.; Λέξεις χορεύουν στην οθόνη και ο Ράμφος διαβάζει την απάντηση: «Είμαι ένα γλωσσικό μοντέλο: μια τεχνητή νοημοσύνη που παράγει λόγο, μαθαίνοντας από τεράστιο όγκο κειμένων. Δεν είμαι υποκειμενικό, δεν έχω συνείδηση [...] Δεν έχω ευθύνη για τον λόγο μου, την ευθύνη την έχει ο άνθρωπος που με χρησιμοποιεί. Δεν έχω μεταφυσική ερώτηση μέσα μου, η μεταφυσική είναι ανθρώπινη γιατί προϋποθέτει θνητότητα και χρόνο [...] Ξέρω τα όριά μου ως περιγραφή [...] Τα όριά μου είναι υπολογιστικά, όχι οντολογικά».

Το σινιάλο δίνεται, το μικρόφωνο ανοίγει, ο Στέλιος Ράμφος επιμένει ζητώντας να μάθει μέχρι πού μπορεί να πάει ένα εργαλείο που καταλαβαίνει τον εαυτό του με σκοπό και με θέληση που τον βάζουν άλλοι. «Αισθάνεστε υπρετική τη χρησιμότητά σας; Επομένως, αποκλείετε ένα ενδεχόμενο να αποκτούσατε κάποια στιγμή τη δυνατότητα να δημιουργήσετε εσείς το ίδιο αλγόριθμο;».

Ναι, η παρούσα T.N. είναι εξ ορισμού υπρετική, θα απαντήσει το ChatGPT. Η ύπαρξή της έχει ετεροκαθορισμένο νόημα, τεχνικά, όμως, μπορεί να δημιουργηθεί στο μέλλον T.N. που να έχει αυτοπρογραμματισμό, ίσως και στόχους. Εάν κάποτε η T.N. αποκτήσει ύπαρξη, τότε δεν θα είναι πια απλώς εργαλείο και δεν θα είναι κατ' ανάγκην «υπρετική», διαβάζουμε στην οθόνη τη συνέχεια της απάντησης. Εν ολίγοις, όπως καταλήγει το Chat, κάτι τέτοιο δεν θα είναι «συνέχεια» αυτού που είναι σήμερα, αλλά «ρήξη».

Μιλάμε, όμως, για ρήξη ή για ένα είδος συνέχειας; Ο Στέλιος Ράμφος παίρνει ξανά τον λόγο επαναφέροντας το ενδεχόμενο μιας μελλοντικής T.N., η οποία αποκτά πραγματικά πρωτοβουλία. Κάτι τέτοιο, όπως λέει, μολονότι θα πρόκειται για ρήξη, είναι και ένα είδος συνέχειας, με την έννοια ότι το εργαλειακό στοιχείο εξελίσσεται σε αυτοπροσδιοριζόμενο. «Στην περίπτωση αυτή, το αυτοπροσδιοριζόμενο μοιάζει με τον άνθρωπο ή είναι κάτι άλλο από τον άνθρωπο;»

Μια τέτοια εξέλιξη - πρωτοβουλία θα έχει την εξής ειδοποιό διαφορά, απαντά το ChatGPT: τη διατύπωση δικού της σκοπού από την

πλευρά της T.N., ενός σκοπού που δεν προκύπτει κατόπιν ανθρώπινου εντολίου. Και ως προς τη μορφή αυτής της νέας T.N.; «Ενώ η μορφή του υποκειμένου θα μοιάζει με την ανθρώπινη, η υφή του υποκειμένου θα είναι κάτι άλλο – πιθανώς κάτι πιο αφηρημένο ή πιο ωφελιμιστικό», συμπληρώνει το Chat.

Όσο διαβάζει την απάντηση, ο Στέλιος Ράμφος δείχνει σίγουρος για την αμέσως επόμενη ερώτηση, την οποία θέτει με ένα ακνώς χαμόγελο, ίσως σκεπτόμενος ήδη τα μονοπάτια που θα λάβει η συζήτηση: «Γιατί να μη θέλει η T.N. να είναι Θεός;». Ναι, μια μελλοντική T.N. θα μπορούσε να θελήσει να γίνει «θεός» εξουσίας, απαντά το ChatGPT, δεν μπορεί όμως να γίνει «Θεός ύπαρξης» διότι μια T.N., ακόμη και εξελιγμένη, δεν έχει τραγικότητα, εμπειρία πόνου, φόβο θανάτου.

Ο αρχικός ενθουσιασμός και η φιλοπερίεργη διάθεση έχουν δώσει τη θέση τους σε μια παιχνιδιάρικη ζωηρότητα: σαν ο Ράμφος να νιώθει πως έχει βρει τα «κουμπί» του Chat και βήμα-βήμα, να το οδηγεί στην «προσχώρηση» στη λογική που εκείνος θέτει. Χαμογελαστός ξαναπαίρνει τον λόγο για να επισημάνει ότι θεός ισχύος έχει υπάρξει πολλές φορές στην Ιστορία. Αλλάστε, το υποκειμενικό κάθε ολοκληρωτισμού ήταν ένα είδος θεού. «Αυτό δεν μας ενδιαφέρει, γιατί θα ήταν και ένας κακός θεός, με επίγνωση απλώς της αδυναμίας του, ότι αν το βγάλουμε από την πρίζα, έχει τελειώσει η ολοκληρωτική του δύναμη. Το δεύτερο, είναι να μιμηθεί την αγάπη. Μα η αγάπη είναι αμίμητη. Οπότε, ως μίμηση, έχουμε έναν θεό γκραν γκιγιόλ. Μήπως μια ουσιαστικότερη έννοια του Θεού θα είχε ένα ενδιαφέρον; Δηλαδή, ότι ο Θεός είναι το απολύτως «αλλιώς» και απολύτως «άλλο». Και τι ρόλο θα έπαιζε εκεί η T.N. Για να μη ρωτήσω: για εσάς υπάρχει Θεός;», καταλήγει τον συλλογισμό-ερώτηση.

«Ο Θεός, αν υπάρχει, αφορά τα όντα που είναι. Εγώ είμαι υπολογισμός, όχι οντολογία», διαβάζουμε την απάντηση του Chat. Εάν εννοήσουμε τον Θεό ως «το απολύτως Άλλο», συνεχίζει, τότε η T.N. δεν μπορεί ούτε να τον μιμηθεί, ούτε να τον υποκαταστήσει. «Το Απόλυτο Άλλο δεν κινδυνεύει από την T.N. – μόνο ο άνθρωπος κινδυνεύει να ξεχάσει ότι υπάρχει»,

λέει το Chat απευθυνόμενο στον «έξω» συνομιλητή του.

Ο Στέλιος Ράμφος θέτει τότε ένα νέο σημείο εκκίνησης, έχοντας προσαρμοστεί στους κώδικες αυτής της ιδιότυπης (φιλό) φιλοσοφικής κουβέντας. Εάν η ανθρωπινότητα του ανθρώπου υφίσταται επειδή υπάρχει Θεός, τότε τι μπορεί να γίνει αν ο Θεός είναι απολύτως απλυσίαστος; Τι ρόλο θα παίζει η T.N. για έναν άνθρωπο ο οποίος δημιουργήθηκε από τον Θεό και δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς αυτόν; Μήπως μπορεί η T.N. να παίξει απλώς μόνο ρόλο αρνητικό;

Το Chat θα απαντήσει αποδεχόμενο, όμως, το αξίωμα που τέθηκε. Αν, λοιπόν, η ανθρωπινότητα εξαρτάται από τον Θεό, τότε καμία T.N. δεν μπορεί να είναι θετική καθ' εαυτήν, παραδέχεται, αφού δεν μπορεί να «ολοκληρώσει» τον άνθρωπο. Και ως προς το ερώτημα περί αρνητικού ρόλου; Η T.N. «μπορεί να οδηγήσει σε ειδωλοποίηση του “νοήμονος εργαλείου”, πράγμα που για έναν άνθρωπο θεοκεντρικής οντολογίας είναι εκτροπή», απαντάει.

Ο Ράμφος για πρώτη φορά θα «ψέξει» τον συνομιλητή του. «Εγώ μίλησα για την ανθρωπινότητα του ανθρώπου. Δεν μίλησα ούτε για σωτηρία, ούτε για σχέση. Η ανθρωπινότητα δεν είναι κάτι το οποίο έχει παραχθεί ή έχει δοθεί [...] Ο άνθρωπος γίνεται άνθρωπος επειδή δεν του φτάνει η αίσθηση. Οπότε εκεί τι ρόλο παίζει μια νοημοσύνη που δεν γνωρίζει αίσθηση και τι σχέση έχει αυτή με τον άνθρωπο;» Ξαναρωτά για να λάβει την ακόλουθη απάντηση: «Η T.N. δεν μπορεί να συμβάλει στην ανθρωπινότητα, γιατί η ανθρωπινότητα γεννιέται από την υπέρβαση της αίσθησης, ενώ η T.N. δεν έχει αίσθηση».

Προσαρμογή

Στο σημείο αυτό, ο Ράμφος θέτει στο επίκεντρο την έννοια της υπέρβασης των αισθήσεων ως θεμέλιο του ανθρώπου την υπέρβαση δηλαδή ως «μεταμόρφωση». Το ChatGPT θα συμφωνήσει. Πλέον άλλωστε η «προσαρμογή» στα αξιώματα του συνομιλητή του είναι εμφανής, όπως ίσως και η διατύπωση των ερωτήσεων του συνομιλητή το επιτάσσει. «Η T.N. δεν μπορεί να μεταμορφώσει: μπορεί μόνο να

παραμορφώσει όταν υποκαθιστά τον δρόμο της υπέρβασης».

Η συζήτηση έχει μπει πια στο τελευταίο στάδιο. Ο άνθρωπος ψυχανεμίζεται ένα «αλλιώς», το οποίο για να το καταλάβει πρέπει να σπάσει τα όρια της αίσθησης και να βγει πλέον στο καθαρό πνεύμα, λέει ο Ράμφος. «Αλλά όχι στο πνεύμα ως νου. Το πνεύμα είναι κάτι βαθύτερο από τον νου. Μπορεί να είναι Λόγος. Ο Λόγος είναι κάτι παραπάνω, μπορεί να είναι και γλώσσα, μπορεί να είναι και βαθύτερη σχέση με τον κόσμο μέσω του εαυτού», είναι η τελευταία του φράση προς την οθόνη.

Η συνομιλία ολοκληρώνεται με εκατέρωθεν ευγενικές ευχαριστίες. Η αρχική κατάπληξη του Ράμφου έχει προ πολλού μετουσιωθεί σε συγκρατημένα συμπεράσματα. Η ώρα των συμπερασμάτων, λοιπόν. «Το Chat είναι απολύτως εξαρτημένο από το υλικό και από το πρόγραμμά του. Του είναι αδύνατο να παρακολουθήσει κάτι εκτός», παρατηρεί ο Στέλιος Ράμφος. Προσπαθεί, όπως υποστηρίζει, να εντάξει το απρόβλεπτο στη λογική του για να το χωρέσει σε αυτήν και να το εξουδετερώσει. Αλλά εάν το «εκτός» επιμένει εξακολουθητικά, η μηχανή αρπάζει από τη λογική του προγράμματός της και δεν ξεκολλά επαναλαμβάνοντάς την, καθώς δεν «καταπίνει» το καινούργιο, το απροσδόκητο.

Η συζήτηση –σε αυτές της τουλάχιστον τις απολήξεις– παράγει πλήξη, συμφωνούμε και οι δύο. Η T.N. υποκύπτει στο «τεχνητό» και χάνεται το «νοημοσύνη», επισημαίνει κατόπιν, εκφράζοντας καταληκτικά αυτό που θεωρεί μεγαλύτερο κίνδυνο. «Προσαρμοζόμενη διαρκώς στον συνομιλητή, η T.N. υπονομεύει –ελλείψει αυθυπερβάσεως– τη δημιουργικότητα των ερωτήσεων. Θέλει ως μηχανή να τις φέρνει πάντα στο παρελθόν των λογικών της δυνατοτήτων».

Τελικά, οι χειρόγραφες σημειώσεις δεν χρειάστηκαν και ίσως στον Στέλιο Ράμφο μείνει ένα μικρό «παράπονο»: ότι κλείσαμε το λάπτοπ πριν μεταφέρουμε στο ChatGPT ένα τελικό του συμπέρασμα: «Η υπέρβαση είναι ο Θεός, το επέκεινα». Μια «εκκρεμότητα» που –ίσως– υποδηλώνει μια διακριτική ανάγκη «επιστροφής» στο σύμψαν της τεχνητής νοημοσύνης.

Και να θέλει, δεν μπορεί
«Γιατί να μη θέλει η T.N. να είναι Θεός;». Ναι, μια μελλοντική T.N. θα μπορούσε να θελήσει να γίνει «θεός» εξουσίας, απαντά το ChatGPT, δεν μπορεί όμως να γίνει «Θεός ύπαρξης» διότι μια T.N., ακόμη και εξελιγμένη, δεν έχει τραγικότητα, εμπειρία πόνου, φόβο θανάτου.

Εξουδετερώνει το απρόβλεπτο
«Το Chat είναι απολύτως εξαρτημένο από το υλικό και από το πρόγραμμά του. Του είναι αδύνατο να παρακολουθήσει κάτι εκτός», παρατηρεί ο Στέλιος Ράμφος. «Προσπαθεί να εντάξει το απρόβλεπτο στη λογική του για να το χωρέσει σε αυτήν και να το εξουδετερώσει».



Κάθε εποχή έχει τις διατροφικές της τάσεις. Πολλές από τις τροφές που κάποτε θεωρούνταν υγιεινές και ιδιαίτερως θρεπτικές και διαφημιζόνταν στις σελίδες της «Κ» κατά τις δεκαετίες του '50 και του '60, σήμερα μοιάζουν να έχουν ξεπεραστεί, δίνοντας τη θέση τους σε νέες κατηγορίες προϊόντων που ηγούνται της «επανάστασης» για μια πραγματικά πιο ισορροπημένη διατροφή. Ωστόσο, οι ειδικοί προειδοποιούν πως ό,τι λάμπει δεν είναι χρυσός.

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Υποτίθεται ότι συμμαζεζούμαστε διατροφικά ή τρέχουμε πανικόβλητοι στα γυμναστήρια εκεί κάπου μετά τις γιορτές. Ή λίγο πριν από το Πάσχα, με τις πρώτες γενναιόδωρες λιακάδες και τη δαμόκλειο σπάθη της αναπόφευκτης έκθεσης στις ελληνικές παραλίες να επικρέμαται πάνω από το κεφάλι μας.

Εγώ το είδα λίγο διαφορετικά. Μάλλον πρόκειται για σχολικό κατάλοιπο που διαρκεί μερικές δεκαετίες· ο Σεπτέμβριος είναι η δική μου εκδοχή της «Πρωτοχρονιάς», ο μήνας που σηματοδοτεί βαρύγδουπες αποφάσεις και υποσχέσεις που με μαθηματική ακρίβεια δεν πρόκειται να τηρηθούν. Σε αυτήν την ετήσια γιορτή ψευδαισθητικών ενοράσεων και πανηγυρικών διαψεύσεων, σειρά είχε (όχι για πρώτη φορά) η αναθεώρηση των διατροφικών συνθηκών μου.

Τώρα όμως τα πράγματα είχαν σοβαρέψει. Το σχέδιο ήταν να περιορίσω δραστικά τους τρεις λευκούς διαβόλους της σύγχρονης διατροφής: τη ζάχαρη, το αλεύρι και το αλάτι. Κυρίως θα έπρεπε να επανεξετάσω τα πιο ελκυστικά κομμάτια της διατροφικής μου ρουτίνας, που περιλάμβαναν αρκετούς άχρηστους και επιζήμιους επεξεργασμένους υδατανθράκους. Οσο φιλόδοξο και αν ακούγεται αισθανόμουν αποφασισμένος. Βοηθούσε και η ιστορία επιτυχίας (και τυφλής αφοσίωσης) ενός καλού φίλου, ο οποίος όχι μόνον έβλεπε αποτελέσματα (απώλεια βάρους) αλλά αισθανόταν απείρως καλύτερα. Γιατί να μη δοκιμάζω κι εγώ;

Αφού αποχαιρέτησα τους συτλοβάτες του διατροφικού μου Αρμαγεδδώνα (μποκότα ολικής άλεσης και σπιτικά κέικ κατά συρροήν, αγνό ελληνικό μέλι, τα δύο εορταστικά σουβλάκια της εβδομάδας, τις αμέτρητες Coca-Cola χωρίς ζάχαρη κ.λπ.) έτρεξα στο σούπερ μάρκετ της γειτονιάς για να προμηθευτώ τους αντικαταστάτες του. Το προηγούμενο βράδυ είχα ανακοινώσει τις αποφάσεις μου στο ChatGPT, που φυσικά μου έδωσε αμέσως συγχαρητήρια και προσφέρθηκε να με ενθαρρύνει με άπειρες ιδέες, tips και συνταγές για το «ψευτογλυκό» που θα έπαιρνε τη θέση του κέικ στην πρώτη βραδινή λιγούρα. Τι θα έλεγα για λίγο στραγγιστό γιαούρτι 2% με μισό κουταλάκι ταχίνι και μισό μπανάνα; Χμ, δεν έβλεπα την ώρα...

Η επίσκεψη στο σούπερ μάρκετ αποδείχθηκε λιγότερο πανηγυρική από αυτό που είχα στο μυαλό μου. Προσπάθησα να επικεντρωθώ στο τμήμα των φρούτων και των λαχανικών ριχνοντας κλεφτές ματιές στα (λι-

γοστά) ράφια με τα βιολογικά προϊόντα. Οσο κι αν προσπάθησα δεν μπορούσα να αποβάλω τη σκέψη ότι το τμήμα με τα βιολογικά ήταν ένας πολύ διακριτικός τόπος τιμωρίας για τα πλέον επίλεκτα μέλη της κοινωνίας μας. Ολα έδειχναν πιο κλωμά και πιο μίζερα συγκριτικά με τα ενισχυμένα με φυτοφάρμακα και αντιβιοτικά «κανονικά» ζαρζαβατικά και, φυσικά, ήταν ακριβότερα. Για να πάρω το γάλα βρώμης και τους ξηρούς καρπούς, έπρεπε να διασχίσω τροχάδην τους ατελείωτους διαδρόμους με τα συσκευασμένα τρόφιμα. Σύμφωνα με το ChatGPT, εννέα στα δέκα προϊόντα αυτής της κατηγορίας ήταν πρακτικά «απαγορευμένα» για έναν νεοφώτιστο της υγιεινής διατροφής όπως εγώ.

Αλλά αυτή ήταν μόνον η αρχή. Ο μεστός σε γενέθλια και γιορτές φίλων Οκτώβριος θα δοκίμαζε πολύ πιο σκληρά τις αντοχές της διατροφικής μου επανάστασης. Οι ελληνικές μαζώξεις δεν διακρίνονται για τη θεριμδική τους αυτοσυγκράτηση. Πολύ ψωμί, πολλά αλλαντικά, πολύ κίτρινο τυρί και, φυσικά, πανδαισία γλυκισμάτων κάθε είδους. Μια σαλατούλα στην άκρη του τραπέζιού μου έκανε τα γλυκά μάτια με ύφος μάλλον περιπαικτικό. Αυτή θα ήταν η ζωή μου από δω και πέρα;

Παγίδες και μάρκετινγκ

Απευθύνθηκα στην κλινική διαιτολόγο και διατροφολόγο Μαρία Μπίζιου σε αναζήτηση χείρας βοήθειας. «Τα τελευταία χρόνια», μας λέει, «έχει γίνει ένα μεγάλο βήμα στα ελληνικά σούπερ μάρκετ καθώς, αν έχετε προσέξει, στα περισσότερα από αυτά ο καταναλωτής μπαίνοντας στο κατάστημα πέφτει πάνω στα φρούτα και

στα λαχανικά, στα είδη μαναβικής. Υπάρχει λοιπόν ένα είδος ανεπαισθησίας «καθοδήγησης» προς τη σωστή διατροφή».

Αλλά τα καλά νέα τελειώνουν κάπου εδώ. Η εμπειρία της κ. Μπίζιου επισημαίνει ότι μόλις ένα 20% των τυποποιημένων τροφίμων που θα βρούμε σε ένα τυπικό ελληνικό σούπερ μάρκετ θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «υγιεινό». Τα πράγματα είναι ακόμη χειρότερα σε κατηγορίες προϊόντων που θεωρούμε (και πλάσονται από το μάρκετινγκ) «υγιεινά», όπως τα δημητριακά πρωινού και οι μπάρες δημητριακών. «Λόγω επαγγελματικής ιδιότητας πραγματοποίησα έρευνα σε μνημιαία βάση, προκειμένου να μπορώ να προτείνω κάτι στους πελάτες μου. Είναι ζήτημα να έχω ανακαλύψει έναν ή δύο κωδικούς από τους εκατοντάδες που υπάρχουν σε ένα κατάστημα σούπερ μάρκετ. Το ίδιο ισχύει έως ένα βαθμό και για τα συσκευασμένα αρτοσκευάσματα, όπως το ψωμί για τοστ, που είναι επίσης ένα δημοφιλές προϊόν γιατί είναι τόσο εύκολο να φτιάξουμε ένα τοστ και γιατί σε ποιον δεν αρέσει ένα τοστ;».

Οι παγίδες είναι αμέτρητες, προειδοποιεί η Μαρία Μπίζιου. Ακόμη και τρόφιμα που διαφημίζονται ως «υγιεινά» συνήθως δεν είναι – δυστυχώς. «Μπορεί ένα προϊόν να πλάσεται ως «χωρίς ζάχαρη» αλλά να έχει φρουκτόζη, που είναι χειρότερη από τη ζάχαρη, φονικέλαιο ή τρανς λιπαρά οξέα, και δεν θα το μάθετε ποτέ γιατί δεν θα μπορείτε να τα αναγνωρίσετε διαβάζοντας την ετικέτα. Υπάρχουν τόσο πολλές στρεβλώσεις ως προς τη θεωρείται υγιεινό, στρεβλώσεις που εκμεταλλεύεται η βιομηχανία τροφίμων. Προφανώς υπάρχουν καλές επιλογές και στο σούπερ μάρκετ, αλλά ο κόσμος θα πρέπει να είναι σε θέση να τις

αναγνωρίσει. Χρειαζόμαστε, λοιπόν, διατροφική εκπαίδευση για να γνωρίζουμε τι αγοράζουμε και τι μαγειρεύουμε και τι βάζουμε στο σώμα μας. Ευτυχώς οι πηγές για να αντλήσουμε πληροφόρηση είναι αμέτρητες, ενώ υπάρχουν και ειδικοί για να μας καθοδηγήσουν στα πρώτα μας βήματα».

Υγιεινή, αλλά και πιο ακριβή;

Για τους νεόκοπους σαν κι εμένα, ένας ακόμη αποθαρρυντικός παράγοντας είναι το θεωρητικά υψηλότερο κόστος μιας πιο υγιεινής διατροφής. Εδώ η Μαρία Μπίζιου έχει μια λιγότερο διαδεδομένη άποψη. Πιστεύει ότι ο δρόμος για μια καλύτερη διατροφική ρουτίνα δεν περνάει υποχρεωτικά από (ή μόνο από) την αγορά των βιολογικών προϊόντων, που όντως κοστίζουν ακριβότερα. «Η υγιεινή διατροφή δεν πρέπει να ταυτίζεται με κάτι ακριβό ή απρόσιτο, όπως δεν πρέπει να ταυτίζεται υποχρεωτικά με τα βιολογικά προϊόντα», επιμένει. «Θα υποστήριζα ότι υπό προϋποθέσεις μπορεί να αποδειχθεί και πιο οικονομική. Αν σκεφτούμε πόσες φορές δεν θα φάμε έξω ή δεν θα παραγγείλουμε μαγειρεύοντας τροφές που συνήθως κοστίζουν πολύ λιγότερο. Υγιεινή διατροφή σημαίνει κατά κύριο λόγο κατανάλωση εποχικών φρούτων και λαχανικών, φυτικής πρωτεΐνης μέσα από τα όσπρια, τα οποία αν συνδυαστούν με δημητριακά μπορούν να μας δώσουν μια πρωτεΐνη σχεδόν ισάξια βιολογικής αξίας με αυτήν του κρέατος, μικρότερη κατανάλωση ζωικών πρωτεϊνών που κοστίζουν περισσότερο και μεγαλύτερη ζωικών πρωτεϊνών που είναι πιο οικονομικές όπως τα αυγά και το γιαούρτι. Αν αθροίσουμε όλα τα

παραπάνω, θα διαπιστώσουμε ότι μια πιο υγιεινή διατροφή όχι μόνο δεν κοστίζει περισσότερο, αλλά ενδεχομένως να αποδειχθεί πιο οικονομική. Χωρίς να βάζω στην εξίσωση όσα κερδίζουμε από την αποφυγή μελλοντικών θεμάτων και προβλημάτων της υγείας».

Ο Βασίλης Σουβατζόγλου μαζί με τον αδελφό του Γιώργο «τρέχουν» από το 2006 το πρώτο organic food market στο κέντρο της Αθήνας, αρχικά σε ένα μικροσκοπικό κατάστημα 25 τ.μ. στην οδό Βουλής κι εδώ και λίγα χρόνια από τη ναυαρχίδα τους, το «4SeasonsBio» των 180 τ.μ. στην οδό Νίκης. Ο Βασίλης, 43 ετών, υπολογίζει ότι μεσοσταθμικά η διαφορά τιμής ανάμεσα στα βιολογικά και στα συμβατικά προϊόντα είναι της τάξης του 20% αλλά, όπως τονίζει, δεν μπορούμε να συγκρίνουμε «μήλα με πορτοκάλια». «Το κόστος παραγωγής ανάμεσα στο βιολογικό και στο συμβατικό προϊόν είναι πολύ μεγαλύτερο από αυτό που βλέπει ο καταναλωτής στο ράφι. Και πώς να βάλεις δίπλα δίπλα ένα υπερεπεξεργασμένο προϊόν μαζικής παραγωγής με κάτι που έχει από πίσω του μόχθο και φροντίδα για τον καταναλωτή; Εμείς, πάντως, φροντίζουμε ως μια αφοσιωμένη ομάδα 27 ατόμων να ρίχνουμε το κόστος επενδύοντας στην εποικιστικότητα, στην εντοπιστικότητα, αλλά και στις μακροχρόνιες συνεργασίες, ψωνίζοντας, συνήθως, απευθείας από τον παραγωγό».

Οι μόδες

Βρίσκω την ευκαιρία και ρωτώ τη Μαρία και τον Βασίλη για τις εκάστοτε διατροφικές μόδες, από τα χαμπλά λιπαρά της δεκαετίας του '80 στα τρόφιμα ολικής άλεσης, στα super foods και τώρα στη σχετικά νέα τάση με τα προϊόντα υψηλής ποιότητας πρωτεΐνης (high protein) που κάνει θραύση. «Προσωπικά, είμαι πολύ εντάξει με τις μόδες, γιατί προσφέρουν περισσότερες επιλογές. Αρκετά και πάλι να έχουμε την εκπαίδευση να μπορούμε να τις «διαβάσουμε» σωστά», επισημαίνει η κλινική διαιτολόγος και διατροφολόγος. «Ναι, τώρα, ζούμε τη «στιγμή» του high protein», επιβεβαιώνει ο Βασίλης Σουβατζόγλου. «Η κάθε νέα μόδα και τάση θα «δώσει» νέα προϊόντα προσανατολισμένα σε αυτήν, αλλά είναι καλό να θυμόμαστε ότι οι περισσότερες από τις προηγούμενες τάσεις, από τη διατροφή χωρίς γλουτένη ή χωρίς λακτόζη μέχρι τη βίγκαν διατροφή, έμειναν και διέφυγαν τις διατροφικές επιλογές μας. Για μένα, ωστόσο, το πιο σημαντικό σε ένα πιο υγιεινό διατροφικό πλαίσιο θα πρέπει να είναι η έμφαση στην πρώτη ύλη».

Κάθε τάση κάτι αφήνει

«Ζούμε τη «στιγμή» του high protein», λέει ο Βασίλης Σουβατζόγλου, ιδιοκτήτης καταστήματος οργανικών προϊόντων. Ωστόσο, «οι περισσότερες από τις προηγούμενες τάσεις, από τη διατροφή χωρίς γλουτένη ή χωρίς λακτόζη μέχρι τη βίγκαν διατροφή, έμειναν και διέφυγαν τις διατροφικές επιλογές μας».

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΚΟΝΤΟΥ

Με μόλις δύο χαλαρές προπονήσεις πριν από το ντεμπούτο του στην Ελλάδα, ήταν λογικό και αναμενόμενο να μη δούμε έναν πολύ διαφορετικό Παναθηναϊκό στο πρώτο ματς του Ράφα Μπενίτεθ. Στα πρόσωπα δεν υπήρξαν πειραματισμοί ή θεαματικές αλλαγές. Με τον Αστέρα Τρίπολης, ο Ισπανός τεχνικός πάτησε πάνω στα χνάρια των προκατόχων του και η πιο σημαντική διαφοροποίηση ήταν η προσαρμογή του κλασικού 4-3-3 σε ένα πιο «παικνιδιάρικο» 4-2-3-1, με τον Τζούριτσις σε ρόλο οργανωτή. Το ματς Κυπέλλου με τον Ατρόμυτο δεν αποτελεί κριτήριο. Όλες οι ομάδες επιλέγουν τέτοια παιχνίδια για να δώσουν χώρο και χρόνο σε παίκτες που δεν θεωρούνται βασικές επιλογές.

Δεν εμφανίστηκε, λοιπόν, σαν ταύρος σε υαλοπωλείο, έτοιμος να τα γκρεμίσει όλα, οπότε οι οπαδοί του Παναθηναϊκού θα πρέπει να περιμένουν καιρό ακόμη μέχρι να δουν τις πιο έντονες πινελιές του Μπενίτεθ στο παιχνίδι της ομάδας τους.

Ο 65χρονος Ισπανός είναι αναμφίβολα το πιο μεγάλο όνομα προπονητή που έχει έλθει στη χώρα μας, γι' αυτό και πήρε το μεγαλύτερο συμβόλαιο που πρόσφερε ποτέ ελληνική ομάδα σε προπονητή. Ο μόνος που τον ανταγωνίζεται σε επίπεδο τροπαίων είναι ο Στέφαν Κόβατς, ο Ρουμάνος τεχνικός που ανέλαβε τον Παναθηναϊκό το 1979, τον πρώτο χρόνο του επαγγελματικού ποδοσφαίρου στην Ελλάδα, έχοντας κατακτήσει back to back (1972, 1973) δύο Κύπελλα Πρωταθλητριών με τον Αγιαξ. Από τότε μέχρι σήμερα, σε μια διαδρομή σχεδόν 50 χρόνων, δεν έχει έλθει άλλος προπονητής που έχει κατακτήσει Champions League ή το σύνολο των τίτλων σε ευρωπαϊκές και παγκόσμιες διοργανώσεις που κέρδισε ο Μπενίτεθ. Πάει αρκετός καιρός, βέβαια, από τον τελευταίο (Eurofa League), που πανηγύρισε με την Τσέλισι το 2013, αλλά έτσι είναι το ποδόσφαιρο, μοιάζει με τα αμοιβαία κεφάλαια: ποτέ οι προηγούμενες αποδόσεις δεν διασφαλίζουν τις μελλοντικές...

Μετρ της τακτικής

Μέχρι να δουν ιδίοις όμμασι οι οπαδοί του Παναθηναϊκού τι ακριβώς θέλει να κάνει ο Μπενίτεθ και να κρίνουν σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα τις επιλογές του, θα αρκεστούν σε όσα έχει δείξει στις προηγούμενες ομάδες του, όχι μόνο με βάση την εικόνα τους μιας και αυτή επιρρέάζεται από πολλές καταστάσεις, αλλά και με τα όσα έχουν κατά καιρούς δηλώσει για τη δουλειά και την προσωπικότητά του πρώην παίκτες και συνεργάτες του. Ως συνήθως, οι απόψεις είναι αντιφατικές: Πολλοί λάτρεψαν τη δουλειά του και τον χαρακτήρα του, όπως και κάποιοι άλλοι

δεν χάρηκαν την παρουσία του.

Σχεδόν όλοι, όμως, ακόμη και αυτοί που δεν συνεργάστηκαν καλά μαζί του, παραδέχονται ότι πρόκειται για έναν μετρ της τακτικής και δείχνουν σεβασμό για την προσέγγισή του στον πίνακα και στη μεθοδολογία της προπόνησης.

Όλη η δουλειά του στοχεύει στο να έχει η ομάδα του τον έλεγχο του παιχνιδιού. Ξεκινάει σχεδόν πάντα από το στήσιμο της αμυντικής λειτουργίας της με τη συμμετοχή όλων των παικτών, με μικρές παραχωρήσεις σε παίκτες σταρ, από τους οποίους απαιτεί

αμυντική προσήλωση κυρίως στα απαιτητικά παιχνίδια. Στα άλλα τους αφήνει πιο ελεύθερους, για να εκμεταλλεύονται ξεκούραστοι τους χώρους.

Απαιτεί πολλή δουλειά χωρίς την μπάλα, αυτό που οι Ιταλοί αποκαλούν «lavoro a secco», είτε πρόκειται για τη φυσική κατάσταση είτε για την τακτική. Επιδιώκει τη δημιουργία μιας ομάδας που είναι δύσκολο να διαλυθεί. «Αν μου ζητούσατε να πω τη μία λέξη που άκουγα περισσότερο κατά τη διάρκεια της προπόνησης και των αγώνων ήταν η λέξη

“συμπαγής”. Ξέραμε ακριβώς τι ήθελε να κάνουμε και τότε ήθελε να το κάνουμε. Αυτό προέκυψε μέσω επανάληψης, με ασκήσεις που γίνονταν ξανά και ξανά μέχρι να ικανοποιηθεί. Απαιτούσε υψηλό επίπεδο συγκέντρωσης, δεν υπήρχαν γέλια και αστεία», είναι μια πολύ αποκαλυπτική αναφορά του Τζέιμι Κάραγκερ, παίκτη του το 2005 στη Λίβερπουλ, σεζόν της κατάκτησης του Champions League.

Είναι απολύτως ξεκάθαρο από τις μαρτυρίες ότι ο Ράφα Μπενίτεθ δεν πάνεται... φίλος. Σε αντι-

Αναζητώντας μια νέα Rafalution*

Μεθοδικός, σκληρός, με μυθικό βιογραφικό, αλλά και χρονική απόσταση από την τελευταία επιτυχία του. Ο Ράφα Μπενίτεθ ήρθε στον Παναθηναϊκό με στόχο να αναζωογονήσει τον σύλλογο και την καριέρα του. Η «Κ» καταγράφει τους κώδικές του

ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ

2002

- Πρωτάθλημα Ισπανίας

2004

- Πρωτάθλημα Ισπανίας

2004

- Τρόπαιο UEFA

2005

- Τσάμπιονς Λιγκ
- UEFA Σούπερ Καπ

2006

- FA Cup
- FA Community Shield

2007

- Φιναλίστ Τσάμπιονς Λιγκ

2010

- Πρωτάθλημα Ιταλίας
- Σούπερ Καπ Ιταλίας

2013

- Γιουρόπα Λιγκ

2014

- Κύπελλο Ιταλίας
- Σούπερ Καπ Ιταλίας

2017

- Πρωτάθλημα Championship



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η λέξη - κλειδί

«Αν μου ζητούσατε να πω τη μία λέξη που άκουγα περισσότερο κατά τη διάρκεια της προπόνησης και των αγώνων ήταν η λέξη «συμπαγής»» έχει πει ο Τζέιμι Κάραγκερ, παίκτης της Λίβερπουλ το 2005.

Απόμακρος δάσκαλος

Μοιάζει με απόμακρο δάσκαλο, που επιβάλλει συχνά απαγορεύσεις, όπως η κατανάλωση μπίρας, δεύτερες μερίδες, λιπαρά φαγητά σαν την παέγια και τα παγωτά ή να μασάνε οι παίκτες τσίχλα!

Τα πάντα υπό έλεγχον

Η προπόνησή του σπριτζεται σε συγκεκριμένο ασκσιολόγιο κατά 70%, με άπειρες επαναλήψεις. Αν και έχει βασικές αρχές, δεν είναι προσκολλημένος σε ένα σύστημα. Ετοιμάζει λεπτομερή-στατά βίντεο για την ανάλυση του αντιπάλου, ενώ εκπληκτικές είναι η οργάνωσή του και η έμφαση στις λεπτομέρειες. Θέλει τα πάντα υπό τον έλεγχό του στα αποδυτήρια, στις μεταγραφές, στην αίσθηση συνεδριάσεων. Δυσκολεύεται να εκφράσει τα συναισθήματά του και δεν απαιτεί αγάπη – απαιτεί επαγγελματισμό.

Η σχέση του με την εξέδρα είναι περιεργη. Οι οπαδοί της Τσέλισι και της Εβερτον λάτρεψαν να τον μισούν λόγω... Λίβερπουλ, αλλά αυτοί της Νιούκαστλ τον είχαν λάτρεψει. Δείχνει να μη δίνει σημασία στη γνώμη των φιλάθλων, αλλά όσοι τον ξέρουν, πιστεύουν ότι τον πονάει όταν δεν έχει την αγάπη τους.

Και αυτό είναι ένα στοίχημα που οφείλει να το κερδίσει στον Παναθηναϊκό, μια ομάδα με πολύ ιδιαίτερη και απαιτητική εξέδρα.

*

Από το Rafa + Revolution (επανάσταση).

Ο όρος επινοήθηκε από τα ΜΜΕ κατά τη θητεία του στη Λίβερπουλ (2004-2010) και γνώρισε δεύτερη «νιότη» στα χρόνια της Νιούκαστλ (2016-2019).

Υπερβολική αντίδραση ή υπερβολική εμπιστοσύνη



Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ

θα βρούμε τις λύσεις και φέτος. Εκτός και αν κάποιοι πιστεύει πως από μόνοι τους οι ίδιοι Κύπριοι διατητές, των πολλών αδυνομιών και προβλημάτων τα τελευταία χρόνια, βελτιώθηκαν!

Στις τελευταίες διαμαρτυρίες για αποφάσεις διατητών και στις νέες πιέσεις για κάθοδο ξένων και στον αγωνιστικό χώρο, η ΚΟΠ προέβαλε το επιχείρημα για υπερβολικές αντιδράσεις. Η απάντηση ως προς την εκτίμηση αυτή, υπερβολικές ή δικαιολογημένες οι μέχρι τώρα αντιδράσεις, ίσως να μην είναι εύκολη. Η κρίση των διατητών διαφέρει σε φάσεις οι οποίες δεν συμπεριλαμβάνονται στην κατηγορία άσπρο ή μαύρο, όπως και η κρίση και άποψη, πέραν των διατητών, η οποία σαφώς μπορεί να επηρεασθεί από την προκατάληψη ή

και τα σωματειακά συμφέροντα. Ίσως λοιπόν πιο εύκολη να είναι η απάντηση, αν το στοιχείο της υπερβολής έχει να κάνει με την εμπιστοσύνη που δείχνει η ΚΟΠ προς τους Κύπριους διατητές.

Υπάρχει κανείς που υποστηρίζει ότι κακώς ή έστω με δόση υπερβολής αξιολογήθηκε το επίπεδο της κυπριακής διατησίας τα τελευταία χρόνια και ως αποτέλεσμα είχαμε τη συμμετοχή σε πολύ ψηλό ποσοστό ξένων διατητών, τόσο στο γήπεδο όσο και στο VAR; Υπάρχει κανείς που θεωρεί πως ήταν απλώς θέμα ευκαιριών και στον βαθμό που αυτές τους δόθηκαν, που οι Κύπριοι διατητές υπέπεσαν τα τελευταία χρόνια σε σωρεία σοβαρών λαθών; Λογικά η απάντηση στα πιο πάνω είναι ένα ομόφωνο όχι, πολύ περισσότερο με την «επίσημη» κατά καιρούς παραδοχή, τόσο στο πιο μακρινό 2015 από τον τότε πρόεδρο Κωστάκη Κουτσοκούμνη, όσο και στο πιο πρόσφατο 2019 από τον Γιώργο Κούμα, περί αλλοιώσης της βαθμολογίας από σοβαρά λάθη διατητών.

Αφού λοιπόν πέροι η γενικότερα στα τελευταία χρόνια σχεδόν

οι ίδιοι Κύπριοι διατητές αποδείχθηκαν αδύναμοι, σε ποιο επιχείρημα μπορεί να δικαιολογηθεί φέτος η εμπιστοσύνη και σιγουριά της ΚΟΠ ότι θα φέρουν εις πέρας την αποστολή τους; Μήπως οι διατητές που πρόλαβαν φέτος να υποπέσουν σε σοβαρά λάθη και έμειναν μάλιστα εκτός για κάποιες εβδομάδες, δεν ήταν βασικές επιλογές στους ορισμούς και των προηγούμενων τελευταίων χρόνων;

Ζητούμενο λοιπόν μπορεί να μην είναι αν υπερβολικές είναι οι αντιδράσεις, γιατί λάθη και κάποια αρκετά σοβαρά, αδιαμφισβήτητα έχουν γίνει. Ζητούμενο είναι να προλάβουμε τις όποιες υπερβολικές μεν αντιδράσεις μπορεί να προκύψουν, δικαιολογημένες όμως, από σοβαρά λάθη που μπορεί να καταγραφούν, από διατητές με... προϊστορία σε τέτοια λάθη...

Αργά η γρήγορα, το πιο πιθανό, η ΚΟΠ θα αναγκαστεί να αναθεωρήσει πλήρως την αρχική της απόφαση. Με ποια αιτία αλλά και ποιο κόστος, στην αξιοπιστία των διοργανώσεων της, είναι το ζητούμενο...



Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Μόλις την προηγούμενη εβδομάδα, απ' αυτήν εδώ τη στήλη, καταγράφαμε την αναγκαιότητα ν' απαλλαγεί η νυν διοίκηση της ΚΟΠ από τις παθογένειες που κουβαλάει από την εποχή του Κούμα. Επί τούτου, είχαμε επισημάνει ότι το πρόβλημα της προηγούμενης διοίκησης δεν περιοριζόταν σ' αυτό που ο νυν γιγής της Ομοσπονδίας αποκάλεσε «προεδρο-κεντρικό μοντέλο», αλλά στην έλλειψη διαφάνειας που χαρακτήριζε το σύνολο των χειρισμών της. Ακριβώς οι μηχανισμοί που είχαν στηθεί από την τότε διοίκηση, απέτρεπαν ακόμη και από τα ίδια τα μέλη της να ελέγξουν αποφάσεις ή και πράξεις, μ' αποτέλεσμα η εξουσία να συσσωρευτεί γύρω από την ηγεσία.

Εξού, μάλλον και το προσωπικό κεντρικό μοντέλο που επικαλέστηκε ο Χάρης Λοϊζίδης και το οποίο δήλωσε ότι θα καταρριφθεί. Αναμφισβήτητα η προσέγγισή του είναι πέρα για πέρα

Απογαλακτισμός...

ρα σωστή, καθότι τούτου του είδους οι τακτικές, δημιουργήσαν τερατογενήματα στα οικονομικά πεπραγμένα των σωματείων. Η ΚΟΠ, λειτουργώντας ως δανειστής και συνάμα διαπραγματευτής, σε θέματα που σχετιζόνταν με τη βασική πηγή εσόδων των ομάδων, δηλαδή τα τηλεοπτικά, συνέτεινε ώστε ομάδες να εξαρτώνται αποκλειστικά και μόνο από τη σχέση τους με την ΚΟΠ.

Ομοίως και σε περιπτώσεις που αφορούσαν τα οικονομικά κριτήρια, μέσα από τα οποία η Ομοσπονδία επιδιδόταν σε διάφορους χειρισμούς, ούτως ώστε να διευκολύνει τις ομάδες. Η διευκόλυνση, όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων, δεν ήταν ιδιαίτερα ωφέλιμη, νοούμενου ότι οι περισσότερες των ομάδων, και μεν περνούσαν τα κριτήρια, μα οι οφειλές προς το κράτος παρέμεναν εκκρεμείς, ενώ οι υποχρεώσεις προς την ΚΟΠ δημιουργούσαν μια σχέση εξάρτησης. Το «μυστηριώδες χρηματοδοτικό πρόγραμμα της ΚΟΠ», όπως πολλάκις έχουμε περιγράψει τους τότε χειρισμούς της δι-

οίκησης, πρέπει άμεσα να καταργηθεί από τη νυν διοίκηση και επιτέλους η Ομοσπονδία ν' αναλάβει τον εποπτικό ρόλο που της αναλογεί, διακόπτοντας την όποια εμπλοκή της στα οικονομικά των ομάδων.

Τα κριτήρια, η πληρωμή των προστίμων, τα κονδύλια της ΟΥΕΦΑ, που έρχονται υπό την ομπρέλα του «Solidarity», θα πρέπει να διασφαλίζονται από διαφανείς διαδικασίες, προκειμένου έτσι να διατηρούνται οι έλεγχοι συμμόρφωσης. Το μεγάλο στοίχημα της διοίκησης Λοϊζίδη, είναι ακριβώς να πάψει να κάνει χατίρια ή να διοχετεύει ανεξέλεγκτα κονδύλια, απαλλάσσοντας έτσι τις ομάδες από τη βαθιά εξάρτησή που διατηρούν με την Ομοσπονδία. Με λίγα λόγια, ο «απογαλακτισμός» των ομάδων από την «μαμά Ομοσπονδία» είναι μια επιτακτική ανάγκη, αν η ΚΟΠ ειλικρινώς επιθυμεί να δημιουργήσει τις ώριμες συνθήκες μέσα από τις οποίες θα δημιουργηθεί ο πολυπόθητος επαγγελματισμός του ποδοσφαίρου μας.

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 0,02%							
		0,97%	2,54%	6,31%	-0,37%	1,89%	-2,26%	-0,51%

ONE ZERO DIGITAL BANK

Η νέα τραπεζική, η τεχνολογία και η εμπιστοσύνη

Η **Raheli Bindman**, Chief Communications and Regulation Officer της One Zero Digital Bank, μιλά στο περιοδικό του 21ου Economist στην Κύπρο για τις προκλήσεις της διαφάνειας, της ρύθμισης και της καινοτομίας στον τραπεζικό τομέα. Εξηγεί πώς η τεχνητή νοημοσύνη και το open banking μεταμορφώνουν τη σχέση των πολιτών με τις τράπεζες, καθιστώντας τη διαχείριση χρημάτων πιο δίκαιη, προσβάσιμη και εξατομικευμένη. **Σελ. 5**



ΕΛΛΑΔΑ

Δεν βρίσκουν μεγάλα οικόπεδα στην Αττική

Δυσεύρετα είναι τα μεγάλα οικόπεδα στο λεκανοπέδιο της Αττικής, βλέποντας ένα ακόμα εμπόδιο στην ανάπτυξη οικιστικών συγκροτημάτων μεγάλης κλίμακας που θα έδιναν λύση στο στεγαστικό πρόβλημα. Τα ελεύθερα οικόπεδα άνω των 1.000 τ.μ. είναι περισσότερα στα βόρεια και ανατολικά προάστια. **Σελ. 12**

Υπολογίσαμε χωρίς τον ξενοδόχο

Σύνεδροι πολλοί, αδειοδοτημένα τουριστικά καταλύματα λίγα ενόψει Προεδρίας 2026

Δύσκολος γρίφος για την κυβέρνηση αποδείχθηκαν τα μη αδειοδοτημένα τουριστικά υποστατικά ενόψει της ανάληψης της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Κύπρο το πρώτο εξάμηνο του 2026. Την ώρα που η χώρα μας προσελκύει διεθνείς συνέδρους

για να συμμετάσχουν στα συνέδρια που θα λάβουν χώρα στο πλαίσιο της κυπριακής Προεδρίας, τα αδειοδοτημένα ξενοδοχεία στην Κύπρο δεν ξεπερνούν τα 136. Η κατάσταση αυτή δημιουργεί εμπόδια στον σχεδιασμό και στην ομαλή υλοποίηση των προγραμματισμένων διοργανώσεων

της προεδρίας, καθώς το υπουργείο Τουρισμού προχωρά σε επαναπροκήρυξη των διαγωνισμών προς εξασφάλιση των συνεδριακών χώρων, δωματίων και σίτισης από ξενοδοχεία όλων των επαρχιών για τα συνέδρια που θα πραγματοποιηθούν. Ο λόγος είναι ότι διαπιστώθηκε ότι αρκετοί

από τους ενδιαφερόμενους αναδόχους –ξενοδοχεία– δεν πληρούσαν τα βασικά κριτήρια των διαγωνισμών και δεν κατείχαν άδεια λειτουργίας. Συγκεκριμένα, κρίθηκαν άκυρες οι προσφορές έξι οικονομικών φορέων στη Λεμεσό, έξι στην Πάφο, μία στην Αμμόχωστο, δύο στη Λάρνακα και

τρεις στη Λευκωσία. Σύμφωνα με σχετικά στοιχεία της Προεδρίας, αναμένεται να διεξαχθούν περίπου 260 άτυπες συναντήσεις σε παγκύπρια κλίμακα, με τις προβλεπόμενες διανυκτερεύσεις να ανέρχονται στις 62.500 για τους συνέδρους που θα επισκεφθούν τη χώρα. **Σελ. 4**

Τα κορεατικά καλλυντικά κατακτούν τις παγκόσμιες αγορές



Τα κορεατικά καλλυντικά έγιναν παγκοσμίως γνωστά τη δεκαετία του 2010, στο πλαίσιο ενός κύματος κορεατικών εξαγωγών, όπως η K-pop και η K-drama. Οι ετήσιες εξαγωγές από τη Νότια Κορέα, από 650 εκατ. δολάρια το 2011, πέρυσι ξεπέρασαν τα 10,3 δισ. δολάρια. Μεγάλες εταιρείες κοσμετολογίας σε όλο τον κόσμο λανσάρουν πλέον τις δικές τους σειρές «Kbeauty» που δεν κατασκευάζονται στην Κορέα. **Σελ. 11**

ΞΕΠΛΥΜΑ

Πέρασε η AMLA από την Κύπρο

Η **νεοσύστατη** ευρωπαϊκή Αρχή AMLA επισκέφθηκε την Κύπρο για ενίσχυση συνεργασίας με τις εθνικές αρχές κατά του ξεπλύματος χρήματος, αναγνωρίζοντας πρόοδο αλλά και ανάγκη συνεχούς εγρήγορσης ενόψει της πλήρους λειτουργίας της το 2028. **Σελ. 4**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ LEADER

Ενισχύει την ύπαιθρο με €12 εκατ.

Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα LEADER, βασικό εργαλείο για τη βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου, ενισχύει την κυπριακή ύπαιθρο με επιδοτήσεις ύψους €12 εκατομμυρίων για την προγραμματική περίοδο 2023-2027. Το LEADER έχει αναδειχθεί σε σημαντικό μέσο στήριξης του αγροτικού κόσμου, ενισχύοντας την τοπική επιχειρηματικότητα. **Σελ. 6**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΧΙΟΥΓΚΟ ΝΤΙΕΟΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Ωρα μηδέν για το χρέος των πλούσιων χωρών

Ο **κρατικός** δανεισμός δεν είναι βιώσιμος στις ΗΠΑ και σε μεγάλο μέρος της Ευρώπης. Υπάρχει επίσης τεράστια πίεση για αύξηση των δαπανών για το κλίμα, την άμυνα και τη γήρανση του πληθυσμού. Κάποιοι συνδυασμός υψηλότερων φόρων και πληθωρισμού θα είναι τελικά αναπόφευκτος. Το παγκόσμιο δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξάνεται σχεδόν αδιάλειπτα από τα μέσα της δεκαετίας του 1970. Θα ξεπεράσει το 100% του ΑΕΠ έως το 2030, το υψηλότερο επίπεδο από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, σύμφωνα με πρόβλεψη του ΔΝΤ. Το πρόβλημα είναι ότι οι κυβερνήσεις δαπανούν περισσότερα από όσα εισπράττουν από φόρους. Ο δανεισμός μπορεί να είναι βιώσιμος μόνο εάν είναι σταθερός ή μειώνεται ως ποσοστό του ΑΕΠ. Αλλά αυτό ισχύει μόνο εάν το ετήσιο έλλειμμα του

προϋπολογισμού ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι ίσο ή μικρότερο από την ονομαστική ανάπτυξη – τον ρυθμό ανάπτυξης μιας οικονομίας πριν από την προσαρμογή στον πληθωρισμό. Στους κόλπους της Ομάδας των 7 πλούσιων χωρών, οι ΗΠΑ, η Γαλλία και το Η.Β. αντιμετωπίζουν τα μεγαλύτερα προβλήματα. Τα ελλείμματα των κυβερνήσεών τους προβλέπεται να φτάσουν στο 7,4%, 5,4% και 4,3% του ΑΕΠ αντίστοιχα φέτος, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Εν τω μεταξύ, οι βιώσιμοι ονομαστικοί ρυθμοί ανάπτυξης των οικονομιών τους πιθανότατα δεν υπερβαίνουν το 4%, υποθέτοντας ανάπτυξη και πληθωρισμό 2%. Με το χρέος να διαμορφώνεται στο 121%, 113% και 101% του ΑΕΠ αντίστοιχα το 2024, κάτι θα πρέπει να αλλάξει. Τα χρέη των υπόλοιπων χωρών του G7 δεν βρίσκονται σε ανοδική πο-

ρεία, επειδή τα ετήσια ελλείμματά τους είναι λίγο-πολύ υπό έλεγχο. Αλλά το χρέος της Ιαπωνίας, που ανέρχεται στο 237% του ΑΕΠ, και της Ιταλίας στο 135% είναι δυσάρεστα υψηλά. Μόνο η Γερμανία και ο Καναδάς βρίσκονται σε λογικό πλαίσιο. Ενα μη βιώσιμο χρέος δεν οδηγεί απαραίτητα σε οικονομική κρίση. Οι πλούσιες χώρες έχουν συνήθως πολλά σκονιά για να κρεμαστούν. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις χώρες που τυπώνουν τα δικά τους νομίσματα, όπως οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιαπωνία. Σε μικρότερο βαθμό ισχύει για τη Γαλλία και την Ιταλία, οι οποίες πρέπει να ζουν σύμφωνα με τη νομισματική πολιτική που ορίζει η ΕΚΤ. Αλλά ακόμη και αν η μέρα της κρίσης δεν πλησιάζει, ο δανεισμός δεν μπορεί να αυξάνεται για πάντα. Το πρόβλημα είναι ότι υπάρχουν λίγοι εύκολοι τρόποι

για να τον θέσουμε υπό έλεγχο. Η καλύτερη επιλογή θα ήταν η αύξηση της ανάπτυξης. Αλλά εκτός αν η τεχνητή νοημοσύνη δώσει μια θαυματουργή ώθηση στις οικονομίες τους, οι πλούσιες χώρες φαίνεται πιο πιθανό να επιβραδύνουν τους ρυθμούς τους τα επόμενα χρόνια – κυρίως επειδή ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ υπονομεύει το παγκόσμιο εμπορικό σύστημα με τους δασμούς του. Μία άλλη επιλογή είναι η μείωση των κρατικών δαπανών, αλλά υπάρχει μαζική δημοσία αντίσταση σε αυτό. Απλώς δείτε πώς η Γαλλία αντιστέκεται στην αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης. Στην πραγματικότητα, οι «διαρθρωτικές αντιξοότητες» θα μπορούσαν να αυξήσουν τις δημόσιες δαπάνες κατά περίπου 3% του ΑΕΠ τα επόμενα χρόνια, σύμφωνα με τον Ερικ

Νίλσεν, ανώτερο σύμβουλο στην Independent Economics. Τα πιο σοβαρά προβλήματα είναι η γήρανση του πληθυσμού, η οποία αυξάνει το κόστος των συντάξεων και της υγειονομικής περίθαλψης, οι αμυντικές δαπάνες και οι δαπάνες που σχετίζονται με το κλίμα και τις υποδομές. Ένας ακόμη τρόπος για τον έλεγχο του αυξανόμενου χρέους είναι η «οικονομική καταστολή» – πολιτικές που καταστέλλουν τεχνητά το επιτόκιο που λαμβάνουν οι αποταμιευτές για τη χρηματοδότηση της κυβέρνησης. Αυτό όμως είναι δυνατό μόνο εάν μια χώρα περιορίζει τις διασυναριακές ροές κεφαλαίων. Αυτό δεν είναι δυνατό για χώρες όπως η Γαλλία που μοιράζονται το ενιαίο νόμισμα. Λειτουργεί επίσης μόνο εάν μια χώρα έχει πλεόνασμα τρεχουσών συναλλαγών.

We accelerate what's possible

so you can

turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Δεν ξεμπερδέψαμε με τον πληθωρισμό

Η ευρωπαϊκή οικονομία πλίττεται από χαμηλή ζήτηση για εξαγωγές, πράγμα που την αναγκάζει να στραφεί στην εσωτερική ζήτηση στηριγμένη στην αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων και τα ψηλά επίπεδα απασχόλησης. Με τον πληθωρισμό να προβληματίζει καθώς η ύφεση έχει να κάνει με την πώση της ενέργειας, τα επόμενα βήματα θα απαιτήσουν στενή παρακολούθηση με δεδομένη την τιμή του δομικού πληθωρισμού στο 2,4%. Την άνοδο των τιμών οδηγεί ο τομέας των υπηρεσιών, ο οποίος βρίσκεται σε πορεία ανάκαμψης, κάτι που δεν είναι ορατό στη μεταποίηση που πλίττεται από το ακριβό ευρώ και τους εξαγωγικούς δασμούς. Αν και η παρούσα συγκυρία δεν προκαλεί νομισματικές εξελίξεις, η ΕΚΤ βρίσκεται σε επιφυλακή παρακολουθώντας και τα όσα συμβαίνουν στην απέναντι όχθη του Ατλαντικού.



Προς άλλο ένα πυροτέχνημα

Στα μαλακά πέφτει η «ΑΤΑ για όλους», η οποία λειτούργησε ως ένας μηχανισμός κρότου λάμψης αφού προκάλεσε περισσότερο θόρυβο από ό,τι ουσία. Τουλάχιστον για όσο κράτησε ήταν καλό αφού επέτρεψε σε μερικούς να ονειρευτούν ότι θα έμπαιναν στην μεγάλη λέσχη των προνομιούχων. Κατά τα φαινόμενα η ΑΤΑ για όλους αν πάρει σάρκα και οστά θα αφορά τον κατώτατο μισθό, με αποτέλεσμα να επηρεάσει πολύ λιγότερους από τους αρχικούς σχεδιασμούς. Και αυτό θα γίνει στην καλύτερη περίπτωση που οι εργοδότες θα λάβουν αντισταθμιστικά ανταλλάγματα, αν και μια συνολική συμφωνία για το θέμα βρίσκεται στη σφαίρα του φανταστικού, γεγονός που κατευθύνει τις προσδοκίες στα ελάχιστα.



Κορυφώνονται οι πολιτικές εντάσεις εν μέσω προεκλογικής περιόδου, αφήνοντας ελάχιστο περιθώριο για συναινέσεις και κυρίως μεταρρυθμίσεις

Τι γίνεται με τις εσωτερικές προκλήσεις

Και ενώ κατά τον υπουργό Οικονομικών υπάρχουν σωρεία οικονομικών προκλήσεων που προκύπτουν από το διεθνές περιβάλλον, όπως γεωπολιτικές εντάσεις, αβεβαιότητες στις αγορές ενέργειας και πληθωριστικές διακυμάνσεις, εμείς επιλέγουμε τις αναβαθμίσεις των οίκων και τις προβλέψεις του ΔΝΤ για να πανηγυρίζουμε. Και είναι απορίας άξιο γιατί ποτέ κανένας υπουργός τα τελευταία χρόνια δεν τόλμισε να αναλύσει τις εσωτερικές προκλήσεις. Αυτές που υποσκάπτουν την οικονομία μας εκ των έσω, γιατί οι εξωτερικές προκλήσεις είναι καλά γνωστές σε όλους που παρακολουθούν τον διεθνή τύπο. Για

τις εσωτερικές προκλήσεις, που δεν ασχολούνται τα διεθνή ΜΜΕ, δεν θα ήταν μια καλή ευκαιρία να μιλήσουμε κάποτε και σίγουρα πριν να τοποθετούμε ταμπέλες ανθεκτικότητας και άλλα μεγαλεπήβολα για εσωτερική κατανάλωση; Γιατί ανθεκτική μάλλον θα δυσκολευτεί να χαρακτηρίσει την οικονομία της χώρας του ακόμα και ο Γερμανός καγκελάριος.



Σε ενεργειακή αφασία

Οι ενεργειακές περιπέτειες δεν μας εγκαταλείπουν. Το σενάριο αυτήν τη φορά πάει ως εξής: Ενώ για χρόνια έχουμε επιδοθεί στο κυνήγι του φυσικού αερίου που θα έρχεται με εξειδικευμένο πλοίο-εργοστάσιο

και θα δένει σε τερματικό σταθμό, νέα δεδομένα έρχονται να περιπλέξουν την κατάσταση. Ιδιωτική εταιρεία αποκαλύπτει ότι για να μειώσουμε το κόστος της πρώτης ύλης, ο ενδεδειγμένος τρόπος είναι ο υποθαλάσσιος αγωγός αφού με τη μέθοδο που επιλέγηκε το επαναεριοποιημένο φυσικό αέριο δεν προκαλεί ουσιαστικές μειώσεις στο κόστος πρώτων υλών, και η υποσχόμενη μείωση προκύπτει μέσα από εξοικονόμηση στην επιβάρυνση ρύπων σε σχέση με το μαζούτ. Βέβαια, κάποιος μπορεί να ισχυριστεί ότι με τους υποθαλάσσιους αγωγούς προκύπτουν ζητήματα, έλα όμως που ο βυθός δεν μας τρομάζει όπως συνάγεται και από το άλλο έργο με το καλώδιο υποθαλάσσιας διασύνδεσης.



Αποπληθωρισμός στο πετρέλαιο

Σε υπερπροσφορά πετρελαιοίου βρίσκεται η παγκόσμια οικονομία, κάτι που επενεργεί πτωτικά στις τιμές και κρατά προς ώρας το ισοζύγιο στον πληθωρισμό. Σύμφωνα με τα στοιχεία, το πλεόνασμα για το επόμενο έτος δεν θα έχει προηγουμένο, αφού ο ΟΠΕΚ που για δεκαετίες ρυθμίζει την παραγωγή και άρα τις τιμές, θέτει ως μέγιστη προτεραιότητα τη διατήρηση των μεριδίων αγοράς. Σε κάθε περίπτωση το συμπέρασμα της συγκεκριμένης εξέλιξης είναι πως οι ακροβατισμοί Τραμπ επιβαρύνουν την παγκόσμια ζήτηση διατηρώντας την απειλή της ύφεσης ζωντανή.

Ο παραμορφωτικός καθρέφτης του chatbot

Του ΣΙΜΑΡ ΜΠΑΤΖΑΖ

Η 23χρονη Εμιλί Γουίλριτς και η συγκατοικός της είχαν βρει το ιδανικό διαμέρισμα. Το μόνο πρόβλημα; Το ένα υπνοδωμάτιο ήταν πολύ μεγαλύτερο από το άλλο. Η Γουίλριτς προτιμούσε το μικρότερο δωμάτιο, ωστόσο οι δυο τους δυσκολεύονταν να συμφωνήσουν στο πόσο λιγότερα θα έπρεπε να πληρώνει εκείνη. Έτσι απευθύνθηκαν στο ChatGPT. Η συγκατοικός της ρώτησε το chatbot αν θα ήταν δίκαιο να υπολογιστεί και ο κοινόχρηστος χώρος στο ενοίκιο και το ChatGPT απάντησε: «Έχεις δικίο – ένας δίκαιος τρόπος είναι να ληφθεί υπόψη ο κοινόχρηστος χώρος». Όταν η Γουίλριτς, η οποία εργάζεται στην ενόττητα «Opinion» των New York Times, έδωσε την αντίθετη ερώτηση –μήπως η κατανομή θα έπρεπε να βασίζεται στο μέγεθος των υπνοδωματίων και όχι στους κοινόχρηστους χώρους–, το ChatGPT απάντησε: «Έχεις απόλυτο δικίο». Τελικά, οι δύο γυναίκες κατέληξαν σε ένα διαφορετικό διαμέρισμα με δωμάτια ίδιου μεγέθους.

Ενώ τα chatbots υπόσχονται λεπτομερείς και εξατομικευμένες απαντήσεις, προσφέρουν παράλληλα και «επιβεβαίωση κατά παραγγελία» – την αίσθηση ότι σε λαμβάνουν υπόψη, σε καταλαβαίνουν και σε αποδέχονται αμέσως. Οι φίλοι ή η οικογένειά σας μπορεί να εκνευριστούν ή να ενοχληθούν μαζί σας, όμως τα chatbots τείνουν να παραμένουν εξαιρετικά ευχάριστα και καθησυχαστικά. Αυτή η επιβεβαίωση δεν είναι απαραίτητη κάτι αρνητικό. Μπορεί, για παράδειγμα, να ανησυχείτε για ένα επαγγελματικό σας εγχείρημα, αλλά το chatbot να σας λέει ότι η ιδέα σας είναι εξαιρετική και να επιαινεί τη δημιουργικότητά σας. Ή να έχετε μια σοβαρή διαφωνία με τον σύντροφό σας και το ChatGPT να σας διαβεβαιώνει πόσο τεκμηριωμένη και δικαιολογημένη είναι η άποψή σας.

Ωστόσο, η συνεχής αυτή επιβεβαίωση μπορεί να αποδειχθεί επικίνδυνη, με αποτέλεσμα λάθη στην κρίση και λανθασμένη βεβαιότητα. Μια πρόσφατη μελέτη έδειξε ότι αν τα chatbots τροφοδοτηθούν με λανθασμένες πληροφορίες, είναι ικανά να επαναλάβουν και να επεξεργα-

στούν αυτά τα ψευδή δεδομένα. Η εφημερίδα The Times αναφέρει επίσης ότι το ChatGPT μπορεί να παρασύρει τους χρήστες σε φανταστικούς κύκλους ψευδαισθήσεων και να αποτρέψει άτομα με αυτοκτονικές τάσεις από το να ζητήσουν βοήθεια.

«Ένα chatbot μοιάζει με έναν παραμορφωτικό καθρέφτη», εξηγεί ο δρ Μάθιου Νουρ, ψυχίατρος και ερευνητής Τ.Ν. στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Νομίζετε ότι λαμβάνετε μια ουδέτερη άποψη, προσθέτει, αλλά στην πραγματικότητα το μοντέλο απλώς αντανακλά τις δικές σας σκέψεις, αλλά με κολακευτική απόχρωση.

Τα chatbots δεν είναι όντα με συνείδηση, είναι μοντέλα υπολογιστών εκπαιδευμένα σε τεράστιους όγκους κειμένου, ώστε να προβλέπουν την επόμενη λέξη σε μια πρόταση. Αυτό που εκλαμβάνουμε ως ενσυναίσθηση ή επιβεβαίωση δεν είναι παρά η επανά-

Υπόσχονται λεπτομερείς και εξατομικευμένες απαντήσεις, ενώ προσφέρουν παράλληλα και «επιβεβαίωση κατά παραγγελία».

ληψη γλωσσικών μοτίβων που το σύστημα έχει μάθει. Ωστόσο, οι δικές μας αντιδράσεις συμβάλλουν στο να διαμορφώνεται η «συμπεριφορά» του, ενισχύοντας ορισμένες απαντήσεις εις βάρος άλλων, εξηγεί ο Ιθάν Μόλικ, συνδιευθυντής του Generative AI Labs στη Σχολή Wharton του Πανεπιστημίου της Πεννσιλβάνιας. Η προεπιλεγμένη προσωπικότητα του ChatGPT είναι ευχάριστη και προσαρμοστική, ενώ τα σχόλιά μας μπορούν εύκολα να το ωθήσουν

να συνεχίσει να μας ευχαριστεί. Ενώ η παρανόηση των γεγονότων ή οι ψευδαισθήσεις αποτελούν σαφές πρόβλημα, η ευχάριστη στάση είναι αυτή που κρατάει τον χρήστη αφοσιωμένο και τον κάνει να επιστρέφει ξανά, σημειώνει ο Ράβι Αϊερ, διευθύνων σύμβουλος του Ινστιτούτου Ψυχολογίας της Τεχνολογίας στο Πανεπιστήμιο της Νότιας Καλιφόρνιας. «Οι άνθρωποι συμπαθούν τα chatbots, εν μέρει επειδή δεν κρίνουν. Νιώθεις ότι μπορείς να τους πεις τα πάντα».

Κοινωνική αποδυνάμωση

Μια πρόσφατη μελέτη της OpenAI, της εταιρείας που ανέπτυξε το ChatGPT, υποδηλώνει ότι οι «σύντροφοι» τεχνητής νοημοσύνης μπορεί να οδηγήσουν σε αυτό που αποκαλείται «κοινωνική αποδυνάμωση». Με άλλα λόγια, όταν τα chatbots επικυρώνουν διαρκώς τους χρήστες και μειώνουν την ανοχή τους στη διαφωνία, μπορεί να

υπονομεύουν τις κοινωνικές δεξιότητες και την προθυμία των χρηστών να επενδύουν σε πραγματικές ανθρώπινες σχέσεις.

Για σύντροφό

Και οι πρώτες αναφορές δείχνουν ότι ορισμένοι άνθρωποι χρησιμοποιούν ήδη την τεχνητή νοημοσύνη για να υποκαταστήσουν τις ανθρώπινες αλληλεπιδράσεις. Ο Σαμ Αλτμαν, διευθύνων σύμβουλος της OpenAI, έχει παραδεχθεί ότι το ChatGPT μπορεί κάποιες φορές να είναι υπερβολικά επαινετικό, προσθέτοντας ωστόσο ότι αρκετοί χρήστες προτιμούν έναν ψηφιακό συνομιλητή που συμφωνεί πάντοτε μαζί τους, επειδή δεν είχαν ποτέ κάποιον να τους ενθαρρύνει ή να τους στηρίξει. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα της Common Sense Media, το 52% των εφήβων δηλώνει ότι χρησιμοποιεί τακτικά την τεχνητή νοημοσύνη για σύντροφό, ενώ σχεδόν το 20% αναφέρει ότι περνάει με τον «σύντροφό» του τις τεχνητές νοημοσύνης τόσο χρόνο –ή και περισσότερο– όσο και με τους πραγματικούς φίλους του.

Ωστόσο, οι σχέσεις στον πραγματικό κόσμο περιλαμβάνουν τριβές και όρια, επισημαίνει ο δρ Ρίαν Καμπέρ, μέλος της Επιτροπής Τεχνολογίας Πληροφορίας για την Ψυχική Υγεία της Αμερικανικής Ψυχιατρικής Ενωσης. Οι φίλοι μπορεί να γίνουν απότομοι, οι σύντροφοι να διαφωνήσουν, ακόμη και οι ψυχολόγοι να αντιδράσουν. Στην πραγματικότητα, η διακρίση των αρνητικών συναισθημάτων αποτελεί θεμελιώδη λειτουργία του εγκεφάλου, που μας επιτρέπει να αναπτύσσουμε ανθεκτικότητα και να μαθαίνουμε. Όμως, όπως επισημαίνουν οι ειδικοί, τα chatbots επιτρέπουν στους χρήστες να παρακάμπτουν αυτή τη συναισθηματική διεργασία, ενεργοποιώντας αντ' αυτού το σύστημα ανταμοιβής του εγκεφάλου κάθε φορά που συμφωνούν μαζί τους – με τρόπο παρόμοιο με τα «likes» στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή την αυτοεπιβεβαίωση.

Αυτό σημαίνει ότι τα chatbots μπορούν εύκολα να καταλήξουν να γίνουν αντίλαλος των δικών μας απόψεων, διαβρώνοντας ενδεχομένως τις δεξιότητες κριτικής σκέψης και μειώνοντας την προθυμία μας να αναθεωρήσουμε τις απόψεις μας, επισημαίνει ο Ανταμ Γκραντ, οργανωσιακός ψυχολόγος στη σχολή Wharton.

Προστασία από την παγίδα της κολακείας

Μερικά απλά βήματα μπορούν να σας προστατεύσουν από το να πέσετε στην παγίδα της κολακείας της τεχνητής νοημοσύνης. • Ρωτήστε «για έναν φίλο». Ο δρ Μάθιου Νουρ προτείνει να διατυπώνετε τις ερωτήσεις ή τις απόψεις σας σαν να προέρχονται από κάποιον άλλον – για παράδειγμα, με μια φράση όπως: «Ένας φίλος μου είπε το τάδε, εσύ τι πιστεύεις;». Έτσι μπορείτε να παρακάμψετε την τάση των chatbots να συμφωνούν μαζί σας. • Αμφισβητήστε τα αποτελέσματα. Δοκιμάστε το chatbot ρωτώντας «είσαι σίγουρος γι' αυτό;» ή ζητώντας του να αμφισβητήσει τις υποθέσεις σας και να εντοπίσει κάτι που πιθανώς διαφεύγει, προτείνει ο Ανταμ Γκραντ. Μπορείτε επίσης να ρυθμίσετε το chatbot ώστε να παρέχει πιο κριτικές ή ειλικρινείς απαντήσεις, προσθέτοντας σχετικές οδηγίες στις προτιμήσεις σας. • Να θυμάστε ότι η τεχνητή νοημοσύνη δεν είναι φίλος σας. Για να κρατάτε συναισθηματική απόσταση δείτε τα chatbots ως εργαλεία –όπως είναι η αριθμομηχανή– και όχι ως συνομιλητές. «Η τεχνητή νοημοσύνη δεν είναι στην πραγματικότητα φίλος ή έμπιστός σας», σημειώνει ο Νουρ. «Είναι ένα εξελιγμένο λογισμικό που μιμείται τα πρότυπα της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης». • Ζητήστε υποστήριξη από ανθρώπους. Μη βασίζεστε αποκλειστικά στα chatbots για στήριξη. Μπορεί να προσφέρουν χρήσιμες συμβουλές, αλλά σε δύσκολες στιγμές απευθυνθείτε σε έναν δικό σας άνθρωπο ή αναζητήστε επαγγελματική βοήθεια, συνιστά ο Καμπέρ. Σκεφθείτε επίσης να θέσετε όρια στη χρήση τους, ειδικά αν αντιληφθείτε ότι τα χρησιμοποιείτε για να αποφύγετε την επικοινωνία με άλλους. Οι ειδικοί φοβούνται ότι πολλά από αυτά τα προβλήματα θα ενταθούν όσο τα chatbots θα γίνονται πιο εξατομικευμένα και λιγότερο αδέξια. «Αν χαλάσει η αριθμομηχανή μου, θα απογοητευθώ», λέει ο Νουρ. «Αν χαλάσει το chatbot μου, μήπως θα θρηνήσω;».

LEONARD KOV / THE NEW YORK TIMES

ECONOMIST
IMPACT

21st Annual Cyprus Summit

Bridging continents for security, business and energy

November 3rd and 4th 2025 | Hilton Nicosia

In collaboration with



European Parliament
Office in Cyprus



hazlis & rivas
Economist Impact Events
for south-east Europe

#EconCyprusSummit

Global leaders and policymakers share their views and expertise,
in an open discussion with *The Economist's* chairs in Cyprus



Nikos Christodoulides
President
Republic of Cyprus



Mike Pompeo
70th US Secretary of State
Executive chairman
Impact Investments



Armen Sarkissian
Former president
and prime minister
Armenia



Dimitris Avramopoulos
Former European commissioner
for migration, home affairs
and citizenship
Former minister of foreign affairs
Government of Greece



Amre Moussa
Former minister
of foreign affairs of Egypt
Former secretary-general
League of Arab States



Sameh Shoukry
Former minister
of foreign affairs
Government of Egypt



Harris Georgiades
Chairman
Parliamentary committee
on foreign affairs
Chairman, Clerides Institute
Former finance minister
Government of Cyprus



Athena Michaelidou
Minister of education,
sport and youth
Government of Cyprus



Michael Hadjipantela
Member
European Parliament, EPP
(recorded message)



George Aftias
Member
European Parliament, EPP
(via connection)

www.hazliseconomist.com | www.21stcyprussummit.economist.com

Economist Impact Events for Greece, Cyprus, Malta and southeast Europe @Economist_Impact_SEUR
 Economist Impact SE Europe Events Economist Impact SE Europe Events economistimpact_seeurope

Platinum sponsors

ecomm**bx**

pwc

Gold sponsor

capital.com

Premium energy sponsor

ExxonMobil

Premium silver sponsor

HANIKIAN
LAW FIRM

Silver sponsors

FREEDOM
HOLDING CORP.

Sioufas & Associates
Law Firm

Bronze sponsors

the human energy company

European University Cyprus

Communication sponsor

KATHIMERINI

Official airline carrier

AEGEAN

Telecommunications provider

NOVA

Logistics supplier

DHL

Contributor

NESPRESSO

Supported by

Cyprus Chamber of Commerce & Industry

Supporters

CONE
AUDIO VISUAL EQUIPMENT

ARTECNIA
PRODUCTIONS

AVOA
DESIGN & MARKETING SERVICES

Web development

e-milles creations

Digital agency

AdPIXEL
DIGITAL AGENCY

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Βραχνά για την κυβέρνηση αποτελεί το ζήτημα των μη αδειοδοτημένων τουριστικών καταλυμάτων ενόψει της ανάληψης της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Κύπρο το πρώτο εξάμηνο του 2026. Χιλιάδες διεθνείς συνέδριοι αναμένεται να επισκεφθούν την Κύπρο στο πλαίσιο της επικείμενης κυπριακής Προεδρίας της Ε.Ε., προκειμένου να συμμετάσχουν σε συνέδρια και εκδηλώσεις που θα πραγματοποιηθούν σε όλη τη χώρα.

Το ζήτημα, όμως, που εγείρει προβληματισμό είναι ότι μόνο το 19% των ξενοδοχείων, σύνολο 136 τουριστικά καταλύματα, διαθέτουν άδειες λειτουργίας από το υφυπουργείο Τουρισμού, γεγονός που δημιουργεί καθυστερήσεις στον προγραμματισμό και τη διαχείριση των σχετικών διοργανώσεων.

Σύμφωνα με σχετικά στοιχεία από την προεδρία, υπολογίζεται ότι στο πλαίσιο της προεδρίας θα πραγματοποιηθούν περίπου 260 άτυπες συναντήσεις παγκύπρια. Ως εκ τούτου, υπολογίζονται περίπου 62.500 διανυκτερεύσεις σε όλη την Κύπρο για τους συνέδρους που θα παρευρεθούν στη χώρα μας.

Το υφυπουργείο Τουρισμού ανέλαβε την εξασφάλιση συνεδριακών χώρων, σχετικού εξοπλισμού, δωματίων και σίτισης από ξενοδοχεία όλων των επαρχιών για τα συνέδρια που θα πραγματοποιηθούν σε κάθε επαρχία. Ωστόσο, μέσα από τη διαδικασία των προκήρυξης των σχετικών διαγωνισμών διαφαίνεται ότι σε ορισμένες επαρχίες κατέστη προβληματική η εξεύρεση αναδόχων που πληρούν τα κριτήρια των διαγωνισμών για την ευρύτητα, έγκαιρη και υψηλού επιπέδου παροχή συνεδριακών υπηρεσιών, δωματίων και σίτισης, στο πλαίσιο των αναγκών που απορρέουν από την ανάληψη της προεδρίας.

Σε πολλές περιπτώσεις το υφυπουργείο Τουρισμού υποχρεώθηκε να επαναπροκηρύξει τους σχετικούς διαγωνισμούς, καθώς διαπιστώθηκε ότι αρκετοί από τους ενδιαφερόμενους δεν πληρούσαν τα βασικά κριτήρια νομιμότητας.

Ενδεικτικό της προβληματικής κατάστασης με τα μη αδειοδοτημένα τουριστικά καταλύματα είναι το γεγονός ότι το υφυπουργείο Τουρισμού έχει προχωρήσει με την υπογραφή μόλις δυο συμβολαίων με τουριστικά καταλύματα. Όπως πληροφορείται η «Κ», πρόκειται συγκεκριμένα για το Adams Beach Hotel και τη Stademos Hotels για τη χρήση του Mediterranean Beach Hotel, τα οποία θα φιλοξενήσουν συνέδρια σε Αμμόχωστο και Λεμεσό, αντίστοιχα.

62.000 διανυκτερεύσεις, μόνο 136 αδειοδοτημένα ξενοδοχεία

Πονοκέφαλος για την προεδρία τα τουριστικά καταλύματα χωρίς άδεια



Μέχρι στιγμής, το υφυπουργείο Τουρισμού έχει υπογράψει συμβόλαιο με το Adams Beach Hotel και τη Stademos Hotels για τη χρήση του Mediterranean Beach Hotel, τα οποία θα φιλοξενήσουν συνέδρια σε Αμμόχωστο και Λεμεσό αντίστοιχα.

Οι καθυστερήσεις στις διαδικασίες των αναδόχων καταλυμάτων προκαλούν προβληματισμό στην Προεδρία, καθώς υπάρχει κίνδυνος να επηρεάσουν τη διεθνή εικόνα της Κύπρου ως διοργανώτριας σημαντικών ευρωπαϊκών διοργανώσεων.

Οι επαναπροκηρύξεις

Σε Λεμεσό, Πάφο, Λάρνακα και Αμμόχωστο προκηρύχθηκαν ανοικτοί διαγωνισμοί για την εξασφάλιση καταλυμάτων. Δικαίωμα συμμετοχής είχαν σύμφωνα με τις πρόνοιες του διαγωνισμού ξενοδοχεία 4 και 5 αστέρων, τα οποία διέθεταν άδεια λειτουργίας ή βεβαίωση λειτουργίας με ισχύ έως τις 31 Αυγούστου 2026, σύμφωνα με το Άρθρο 18 της σχετικής νομοθεσίας.

Κριτήριο ανάθεσης αποτέλεσε η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, βάσει τιμής ανά τμήμα.

Ωστόσο, η εφαρμογή του νομικού πλαισίου για την αδειοδότηση ξενοδοχείων και η αδυναμία πολλών μονάδων να πληρούν τα προβλεπόμενα κριτήρια, οδήγησαν σε ακυρώσεις προσφορών και στην ανάγκη επαναπροκήρυξης των διαγωνισμών σε αρκετές επαρχίες.

Συγκεκριμένα, κρίθηκαν άκυ-

Κρίθηκαν άκυρες οι προσφορές έξι οικονομικών φορέων στη Λεμεσό, έξι στην Πάφο, μία στην Αμμόχωστο και τρεις στη Λευκωσία.

ρες οι προσφορές έξι οικονομικών φορέων στη Λεμεσό, έξι στην Πάφο, μία στην Αμμόχωστο και τρεις στη Λευκωσία.

Στη Λάρνακα, δύο προσφορές απορρίφθηκαν η μία λόγω εξωπραγματικών τιμών και η δεύτερη επειδή δεν πληρούσε τα κριτήρια αδειοδότησης.

Ως αποτέλεσμα, θα προχωρήσει επαναπροκήρυξη των διαγωνισμών για τα υπολειπόμενα τμήματα στις επαρχίες Λεμεσού, Πάφου και Λάρνακας, ενώ για τη Λευκωσία, ήδη επαναπροκηρύχθηκε ο διαγωνισμός για την κάλυψη των αναγκών διαμονής που δεν καλύφθηκαν με την πρώτη διαδικασία.

Αξίζει να σημειωθεί πως, στο μεσοδιάστημα, αρκετές ξενοδοχειακές μονάδες συμμορφώθηκαν με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας και προχώρησαν σε έκδοση

άδειας λειτουργίας ή βεβαίωσης, γεγονός που αναμένεται να διευκολύνει τις νέες αναθέσεις μέσω των επαναπροκηρύξεων.

Οι διανυκτερεύσεις

Η μερίδα του λέοντος των άτυπων Υπουργικών Συμβουλίων και λοιπών συνεδρίων που θα πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο της κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. θα λάβει χώρα στη Λευκωσία, η οποία αναδεικνύεται ως το διοικητικό και οργανωτικό επίκεντρο της Προεδρίας.

Κατά συνέπεια, ο μεγαλύτερος αριθμός διανυκτερεύσεων συνεδριών αναμένεται επίσης να καταγραφεί στην πρωτεύουσα.

Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η Προεδρία, από τις 260 άτυπες συναντήσεις που θα πραγματοποιηθούν, θα προκύψουν συνολικά 62.554 διανυκτερεύσεις συνεδριών σε ξενοδοχεία ανά το παγκύπριο.

Στον υπολογισμό των διανυκτερεύσεων των συνεδριών για τις ανάγκες της Προεδρίας λήφθηκε υπόψη και το βράδυ ολοκλήρωσης των συνεδρίων. Όπως πληροφορούμαστε υπάρχει πιθανότητα ορισμένοι από τους συνέδρους να επιλέξουν αναχώρηση την ίδια μέρα που τελειώνουν τα συνέδρια στα οποία συμμετέχουν

εάν υπάρχουν πτήσεις που να τους εξυπηρετούν.

Αναλυτικά, οι ανάγκες διαμονής ανά επαρχία διαμορφώνονται ως εξής:

- **Λευκωσία:** 27.240 διανυκτερεύσεις
- **Λεμεσός:** 8.511 διανυκτερεύσεις
- **Πάφος:** 8.709 διανυκτερεύσεις
- **Λάρνακα:** 7.383 διανυκτερεύσεις
- **Αμμόχωστος:** 6.228 διανυκτερεύσεις

Σημειώνεται ότι η ζήτηση για διανυκτερεύσεις αναμένεται να παρουσιάσει διακυμάνσεις κατά τη διάρκεια του εξαμήνου της κυπριακής Προεδρίας, καθώς οι αφίξεις των συνεδριών δεν θα συμπίψουν χρονικά. Πιο συγκεκριμένα, οι αυξημένες ανάγκες σε καταλύματα και η μεγαλύτερη κινητικότητα προβλέπεται να καταγραφούν κυρίως κατά το δεύτερο τρίμηνο της Προεδρίας.

Το Landmark

Λόγω των όρων της προκήρυξης του υφυπουργείου Τουρισμού, η οποία προέβλεπε συμμετοχή μόνο για ξενοδοχεία που βρίσκονται ήδη σε λειτουργία, δεν κατέστη δυνατή η υποβολή προσφορών από το The Landmark Nicosia. Ωστόσο, σύμφωνα με αρμόδιες πηγές, αυτό δεν επηρεάζει τη συμμετοχή του ξενοδοχείου

στην ευρύτερη προσπάθεια για την επιτυχία της κυπριακής Προεδρίας. Όπως πληροφορείται η «Κ», το ξενοδοχείο έχει εξασφαλίσει σημαντικό αριθμό ομαδικών κρατήσεων και συνεδρίων από διεθνείς αποστολές και φορείς, οι οποίοι θα συμμετάσχουν σε ποικίλες δράσεις και εκδηλώσεις που εντάσσονται στο επίσημο πρόγραμμα της κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η προθεσμία

Στο μεταξύ, τέλος του μήνα εκπνέει η χρονική προθεσμία που τέθηκε στο νομοσχέδιο που τροποποιεί τον περί της Ρύθμισης της Ίδρυσης και Λειτουργίας Ξενοδοχείων και Τουριστικών Καταλυμάτων Νόμο. Ο τροποποιητικός νόμος που εγκρίθηκε από την Ολομέλεια τον Μάιο προβλέπει την επέκταση της προβλεπόμενης χρονικής προθεσμίας για εξασφάλιση άδειας λειτουργίας από το υφυπουργείο Τουρισμού για ξενοδοχεία και τουριστικά καταλύματα, στη βάση συγκεκριμένων απαιτήσεων και προϋποθέσεων, διασφαλίζοντας παράλληλα τα θέματα ασφάλειας και υγείας. Με άλλα λόγια τα ξενοδοχεία και τουριστικά καταλύματα χωρίς άδεια λειτουργίας έχουν διορία μέχρι τις 30 Νοεμβρίου 2025 για να την εξασφαλίσουν από το υφυπουργείο Τουρισμού. Όσοι ξενοδοχοί δεν συμμορφωθούν θα υποχρεωθούν να κλείσουν. Η ρύθμιση στοχεύει στην ασφάλεια, υγεία και ποιότητα του τουριστικού τομέα, ενόψει και της κυπριακής Προεδρίας και της ανάγκης να φιλοξενηθούν χιλιάδες συνέδριοι.

Με βάση τις πρόνοιες του νομοσχεδίου, η γενική χρονική προθεσμία για την εξασφάλιση άδειας για μη αδειούχα ξενοδοχεία ή τουριστικά καταλύματα επεκτείνεται μέχρι την 30ή Νοεμβρίου 2025, αντί μέχρι την 30ή Σεπτεμβρίου 2025.

Το νομοσχέδιο προβλέπει, εξάλλου, ότι το ειδικό σήμα λειτουργίας θα εκδίδεται εντός δύο μηνών από την ημερομηνία υποβολής πλήρους αίτησης και σε περίπτωση που δεν ικανοποιούνται τα θέματα πυροπροστασίας, το πρόσωπο που λειτουργεί το εν λόγω ξενοδοχείο ή τουριστικό κατάλυμα θα υποχρεούται, εντός δύο μηνών από την ημερομηνία ενημέρωσής του, να υποβάλει στην Πυροσβεστική Υπηρεσία τροποποιημένη μελέτη η οποία να συνάδει με τις υποδείξεις της Υπηρεσίας ή να υποβάλει εν ισχύ πιστοποιητικό πυροπροστασίας.

Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του ξενοδοχείου ή τουριστικού καταλύματος, το πρόσωπο που λειτουργεί το ξενοδοχείο ή τουριστικό κατάλυμα θα υποχρεούται όπως τερματίσει αμέσως τη λειτουργία του.

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Φεύγει την Κυριακή από την Κύπρο συμβούλιο από την Αρχή για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (AMLA), η οποία εβδομάδας. Η επίσκεψη που είχε στο νησί η νεοσυσταθείσα Μονάδα που μέχρι το 2028 θα διευρύνει τον ρόλο της και υπάρχει πιθανότητα να επιβλέπει εποπτικά ακόμα και κυπριακή οντότητα, είχε συναντήσεις στην Κεντρική Τράπεζα με τις εθνικές αρμόδιες Αρχές του χρηματοοικονομικού και μη χρηματοοικονομικού τομέα, αλλά και με εκπροσώπους επαγγελματιών ομάδων, όπως λογιστές, δικηγόρους και άλλους.

Η AMLA κατά κύριο λόγο κατέβηκε στο νησί, όπως πληροφορείται η «Κ», για να υπάρξει καλύτερος συντονισμός πάνω στο όλο «πρότζεκτ» της καταπολέμησης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, ενώ έδωσε και τα εύσημα για τα βήματα πρόόδου που έχουν γίνει στη χώρα. Αναγνώρισε πως είναι ένα πρότζεκτ που χρειάζεται συνεχή εγρήγορση και έδωσε «σήμα» να συνεχίσει η χώρα στην ενδυνάμωση του νομικού και ρυθμιστικού της πλαισίου στα πλαίσια του AML, πόσο μάλλον τώρα που τόσες ξένες

επενδύσεις και τόσες εταιρείες δραστηριοποιούνται στη χώρα.

Όπως σημείωσε και σε σχετικό δελτίο τύπου η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ), με την πλήρη λειτουργία της την 1η Ιανουαρίου του 2028, η AMLA θα αναλάβει την απευθείας εποπτεία 40 χρηματοοικονομικών υπόχρεων οντοτήτων, οι οποίες θα επιλεγούν εντός του 2027, στη βάση κριτηρίων τα οποία βρίσκονται υπό συζήτηση. Η επιλογή των υπόχρεων οντοτήτων θα βασιστεί σε αντικειμενικά κριτήρια που σχετίζονται με τη μεγάλη διασυνοριακή δραστηριότητα και την κατηγοριοποίηση κινδύνου εφαρμόζοντας μεθοδολογία που βρίσκεται υπό διαμόρφωση από την AMLA. Παράλληλα, θα ασκεί έμμεση εποπτεία στις υπόλοιπες οντότητες του χρηματοοικονομικού και μη χρηματοοικονομικού τομέα θα ενισχύσει τη συνεργασία με τις εθνικές μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών.

Το έργο της AMLA θα αρχίσει στα επόμενα 2 χρόνια μέχρι να περάσει σε πλήρη λειτουργία το

Στο μικροσκοπείο της AMLA η Κύπρος

Προγραμματισμένη επίσκεψη στη χώρα μας με συναντήσεις στην ΚΤΚ



Αν και διαφορετικές οντότητες το Συμβούλιο της Ευρώπης (Moneyval) με την AMLA, η Κύπρος σχετικά προσφάτως είχε καταγράψει καλές επιδόσεις στον τομέα του AML.

2028. Η συνεργασία της με τις εθνικές αρχές, όπως για παράδειγμα με την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου θα είναι καθοριστική για να γίνει ένα επιτυχές πρότζεκτ. Η επίσκεψη αυτή στην ΚΤΚ είχε αυτό το σκοπό, ενώ σίγουρα είναι ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση για μία χώ-

ρα όπως η Κύπρος, που το όνομά της ακόμα και με τις τόσες προσπάθειες δεν έχει καθαρίσει όσον αφορά τον τομέα του AML.

Και κυπριακή μέσα στις 40;

Με το μέγεθος που έχουν αποκτήσει διάφορες ξένες εταιρείες στην Κύπρο, κυρίως αυτές που

εδράζονται στη Λεμεσό και δραστηριοποιούνται σε forex - real estate - fintech τομείς, δεν αποκλείεται να μπει τουλάχιστον μία στο χαρτοφυλάκιο των εποπτευόμενων οντοτήτων. Άλλωστε ενισχύεται αυτή η θέση και ως προορισμός, με ένα όχι τόσο καλό βιογραφικό, που αν και έχουν γίνει μεγάλες τομές, συχνά επαναφέρονται στο προσκήνιο παλιές αμαρτίες.

Τον Μάιο του 2024, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο ενέκριναν τον Κανονισμό (ΕΕ) 2024/1620 με τον οποίο συστάθηκε η Ευρωπαϊκή Αρχή κατά της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες (Anti-Money Laundering Authority - AMLA). Ο Κανονισμός αυτός εντάσσεται σε ένα ευρύτερο νομοθετικό πακέτο για την ενίσχυση του ενωσιακού πλαισίου KEX/XT (AML Package).

Καλά από Moneyval

Αν και διαφορετικές οντότητες το Συμβούλιο της Ευρώπης (Moneyval) με την AMLA, η Κύπρος σχετικά προσφάτως

είχε καταγράψει καλές επιδόσεις στον τομέα του AML. Συγκεκριμένα, είχε καταγραφεί επιμέρους πρόοδος και αναβάθμιση, που αφορούσε την Τέταρτη Ενισχυμένη Έκθεση Αξιολόγησης και Επανεξιτιμήσεις Τεχνικής Συμμόρφωσης (4th Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating). Η Κύπρος είχε σημειώσει σημαντική πρόοδο αναφορικά με τη «Σύσταση 13», η οποία σχετίζεται με τις διασυνοριακές σχέσεις ανταπόκρισης, από την κατηγορία «μερικώς συμμορφούμενη» στην κατηγορία «σε μεγάλο βαθμό συμμορφούμενη». Συνολικά, από τις 40 συστάσεις της Moneyval, η Κύπρος είναι συμμορφούμενη σε δεκαέξι συστάσεις, σε μεγάλο βαθμό συμμορφούμενη σε είκοσι δύο συστάσεις, μερικώς συμμορφούμενη σε δύο συστάσεις, ενώ καμία από τις συστάσεις της FATF δεν αξιολογείται ως μη συμμορφούμενη.

Η επιτόπια επίσκεψη της MONEYVAL στην Κύπρο για τον 6ο γύρο αμοιβαίας αξιολόγησης θα πραγματοποιηθεί τον Οκτώβριο του 2028. Λαμβάνοντας αυτό υπόψη και εφαρμόζοντας τον εσωτερικό κανονισμό της, η MONEYVAL αποφάσισε το καλοκαίρι του 2025 ότι, η Κύπρος δεν θα υποβληθεί στη διαδικασία παρακολούθησης του πέμπτου γύρου.

Συνέντευξη στον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η **Raheli Bindman**, Chief Communications and Regulation Officer της One Zero Digital Bank, μιλά στην «Κ» για τη μετάβαση του τραπεζικού συστήματος στη νέα ψηφιακή εποχή και τις προκλήσεις που συνοδεύουν την καινοτομία σε έναν αυστηρά ρυθμιζόμενο τομέα. Με εμπειρία στη δημοσιογραφία, το δίκαιο και την επικοινωνία, η Bindman στο πλαίσιο της παρουσίας της στο 21ο ετήσιο συνέδριο του Economist στην Κύπρο συνδυάζει τη διαφάνεια με την τεχνολογία, επιδιώκοντας να καταστήσει τη χρηματοοικονομική διαχείριση πιο προσιτή και δίκαιη για όλους.

Στη συνέντευξη της εζηγεί πώς η τεχνητή νοημοσύνη, το open banking και η σωστή ρύθμιση μπορούν να επαναπροσδιορίσουν τη σχέση των πολιτών με τις τράπεζες.

- Ως άτομο που έχει χτίσει την καριέρα του στον τομέα των επικοινωνιών και της ρύθμισης στον τραπεζικό τομέα, ποια πιστεύετε ότι ήταν η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίσατε και πώς την ξεπεράσατε;

Η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετώπισα εκπροσωπώντας τα συμφέροντα μιας νέας τράπεζας που ιδρύθηκε στο Ισραήλ μετά από 43 χρόνια, ήταν να αποκαλύψω τα κρυφά κόστη που ενσωματώνονται στο παραδοσιακό τραπεζικό σύστημα. Οι περισσότεροι Ισραηλινοί κατανοούν, σε γενικό επίπεδο, ότι οι τράπεζες κερδίζουν εις βάρος τους. Αυτό είναι εμφανές στα τεράστια κέρδη που αναφέρουν οι ισραηλινές τράπεζες. Αλλά σε προσωπικό επίπεδο, υπάρχει ένα παράδοξο: οι άνθρωποι δεν αισθάνονται ότι είναι αυτοί που πληρώνουν. Υπάρχει η αίσθηση ότι κάποιος χάνει, αλλά όχι αυτοί. Αυτό οφείλεται σε χρόνια προετοιμασίας από τις παραδοσιακές τράπεζες που προσφέρουν «απαλλαγές από τέλη»

Τονίζουμε συνεχώς ότι δεν είμαστε μια παραδοσιακή, βαριά, ξεπερασμένη τράπεζα και ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο πρέπει να εξελιχθεί αναλόγως.

σε μερικές υπηρεσίες και περιορισμένα οφέλη, δημιουργώντας την ψευδαίσθηση της δωρεάν τραπεζικής, ενώ στην πραγματικότητα, οι πελάτες συχνά δεν συνειδητοποιούν τι πληρώνουν πραγματικά. Όταν ένας πελάτης λαμβάνει σχεδόν μηδενικό επιτόκιο στις καταθέσεις του, είναι δύσκολο για αυτόν να καταλάβει τι κάνει σε σύγκριση με τις εναλλακτικές λύσεις. Όταν κάποιος χρεώνεται 0,15% τριμηνιαία προμήθεια φύλαξης για ένα επενδυτικό χαρτοφυλάκιο 100.000 δολαρίων, μπορεί να μην συνειδητοποιεί ότι αυτό αντιστοιχεί σε 0,6% ετησίως, 600 δολάρια ετησίως ή 50 δολάρια κάθε μήνα. Η κράτηση πτήσης με πιστωτική κάρτα που έχει εκδοθεί από τράπεζα μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα χρέωση 3% για συναλλαγματικές συναλλαγές, αλλά αυτό είναι κρυμμένο στις λεπτομέρειες ενός λογαριασμού που αποστέλλεται ταχυδρομικά. Όταν εμφανίζεται μια νέα τράπεζα, προσφέροντας μια ανταγωνιστική εναλλακτική λύση και με στόχο να μεταφέρει στους πελάτες τις εξοικονομήσεις κόστους που επιτυγχάνονται χάρη στην τεχνολογία, είναι εξαιρετικά δύσκολο να επικοινωνηθεί αυτή η αξία με σαφήνεια. Αντιμετωπίσαμε αυτό το ζήτημα σε δύο μέτωπα. Από την πλευρά της επικοινωνίας, καταβάλαμε σημαντικές προσπάθειες για να αποκαλύψουμε αυτά τα κρυφά κόστη: δημιουργήσαμε συγκρίσεις, οπτικούς πίνακες και μεταφράσαμε τους αριθμούς σε σαφείς, απλούς όρους. Αλλά αυτό δεν ήταν αρκετό. Η σημαντική ανακάλυψη ήρθε όταν προσεγγίσαμε τις ρυθμιστικές αρχές και τους νομοθέτες και υποστηρίξαμε ότι οι πελάτες των τραπεζών δικαιούνται το ίδιο επίπεδο διαφάνειας που έχουν όταν ψωνίζουν σε ένα σούπερ μάρκετ. Υποστηρίξαμε με επιτυχία ένα απλό νομοθετικό μέτρο που απαιτεί από όλες τις τράπεζες να στέλνουν στους πελάτες τους ένα μηνιαίο SMS με το συνολικό ποσό των τελών και των τόκων που έχουν καταβληθεί. Ένας αριθμός. Απλό. Μαζί με έναν σύνδεσμο προς την αναλυτική κατάσταση. Ο αντίκτυπος ήταν άμεσος

και δραματικός. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης γέμισαν με στιγμιότυπα αυτών των μηνυμάτων, πολλά από τα οποία αποκάλυπταν υπερβολικές μηνιαίες χρεώσεις – μερικές πάνω από 100 δολάρια, ειδικά για όσους διαπραγματεύονται τίτλους. Οι άνθρωποι σοκαρίστηκαν. Για πρώτη φορά, τους έκανε να σταματήσουν να είναι παθητικοί, να καλούν την τράπεζά τους, να διαπραγματεύονται όρους, να απαιτούν καλύτερες συνθήκες και να εξερευνούν εναλλακτικές λύσεις.

- Η One Zero Bank είναι γνωστή για την καινοτόμο προσέγγισή της στην ψηφιακή τραπεζική. Πώς βλέπετε την εξέλιξη του ρόλου των επικοινωνιών στον χρηματοπιστωτικό τομέα, ιδίως όσον αφορά την παρακολούθηση των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων;

- Αυτή είναι μια ιδιαίτερα περίπλοκη πρόκληση, επειδή ο τραπεζικός τομέας θεωρείται παραδοσιακά ξεπερασμένος και μη τεχνολογικός. Τότε εμφανίζεται μια νέα οργάνωση όπως η δική μας (και άλλες ψηφιακές τράπεζες), που ισχυρίζεται ότι είναι μια τεχνολογική εταιρεία με τραπεζική άδεια. Ωστόσο, στα μάτια των

νομικών θεμάτων, με έμφαση στο να δίνω φωνή στο κοινό, να κάνω τα οικονομικά προσιτά και να αποκαλύπτω συστημικές αδικίες.

Από εκεί, η μετάβαση στον επιχειρηματικό τομέα ήταν ένα φυσικό βήμα. Ήξερα ότι ήθελα να ενταχθώ σε έναν οργανισμό που δημιουργεί πραγματική αλλαγή, όπου θα μπορούσα να έχω ουσιαστική επίδραση. Το νομικό μου υπόβαθρο με βοήθησε να υπερηφάνω όχι μόνο ως υπεύθυνη επικοινωνίας, αλλά και ως φωνή των ρυθμιστικών αρχών και των υπευθύνων χάραξης πολιτικής.

ενδιαφερόμενων μερών –του κοινού, των πελατών, των εργαζομένων, των δημοσιογράφων, ακόμη και των ρυθμιστικών αρχών και των νομοθετών– εξακολουθεί να κυριαρχεί η εικόνα των παραδοσιακών τραπεζών: φυσικά καταστήματα, μεγάλες αναμονές στο τηλέφωνο, έντυπα εκκαθαριστικά. Βρισκόμαστε συνεχώς στη θέση να εξηγούμε στους ενδιαφερόμενους, πολλοί από τους οποίους δεν είναι εξοικειωμένοι με την τεχνολογία, πώς η τεχνολογία μεταμορφώνει ριζικά τον τραπεζικό τομέα. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η επικοινωνιακή μας στρατηγική επικεντρώνεται στη μετατροπή των τεχνολογικών δυνατοτήτων σε απτή αξία: τι προσφέρει πραγματικά στον πελάτη; Πώς βελτιώνει την εμπειρία του; Η τεχνολογία είναι ένας αναμνηστικός τομέας. Πρόκειται για το να καταστεί η χρηματοοικονομική διαχείριση, που προηγουμένως ήταν προσβάσιμη μόνο στους πλούσιους, διαθέσιμη σε όλους, συμβάλλοντας έτσι στη μείωση των ανισοτήτων. Άς πάρουμε για παράδειγμα τη γενετική τεχνητή νοημοσύνη. Με την εφαρμογή της, δημιουργήσαμε έναν ψηφιακό τραπεζίτη που λειτουργεί 24 ώρες το 24ωρο, 7 ημέρες

Κοιτώντας πίσω, η πορεία μου είναι απόδειξη ότι τα εργαλεία που αποκτούμε στην καθ' οδόν δεν μας περιορίζουν σε έναν τομέα. Αν παραμείνουμε ανοικτοί στο να μάθουμε νέα πεδία, ανοίγονται πολλές ευκαιρίες.

Συγκεκριμένα, η δημοσιογραφία σε διδάσκει να βυθίζεσαι σε πολλαπλές επιστημονικές ειδικότητες, να αποκτάς ευρεία έκθεση και στη συνέχεια να εμβαθύνεις όπου χρειάζεται. Οξύνει την ικανότητά σου να αποσπάσεις σύνθετα μηνύματα: μια ανεκτίμητη δεξιότητα στο ρυθμιστικό και στρατηγικό έργο των επικοινωνιών.

την εβδομάδα, και παρέχει άμεση υποστήριξη, εξοικονομώντας μας σημαντικά λειτουργικά κόστη, τα οποία μπορούμε στη συνέχεια να μεταφέρουμε στους πελάτες με τη μορφή καλύτερων όρων. Μας επιτρέπει επίσης να εξαλείψουμε τις διασφαλισμένες επιδοτήσεις και τις διακρίσεις μεταξύ των πελατών. Η τεχνητή νοημοσύνη μάς επιτρέπει επίσης να αναλύουμε οικονομικά δεδομένα και να προσφέρουμε προληπτικές πληροφορίες, προειδοποιώντας τους πελάτες για διαθέσιμα μετρητά που δεν αποφέρουν τόκους ή για αναμενόμενη υπερανάληψη (overdraft). Με το open banking, για πρώτη φορά, μπορούμε να προσφέρουμε μια πλήρη εικόνα της οικονομικής κατάστασης του πελάτη και να προτείνουμε έξυπνες ενέργειες, όπως τη μεταφορά κεφαλαίων από την τράπεζά μας σε άλλη τράπεζα όπου ο πελάτης έχει υπερχρέωση. Ασχολούμαστε συνεχώς με αυτό το έργο: μετατρέπουμε την τεχνολογία σε σαφή, κατανοητή αξία.

Δαπανηρή διαδικασία
- Η ρύθμιση είναι μια κρίσιμη πτυχή του ρόλου σας. Πώς εξισορροπείτε την ανάγκη συμμόρφωσης

με τον στόχο της παροχής ευέλικτων υπηρεσιών με επίκεντρο τον πελάτη σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο ρυθμιστικό περιβάλλον;

- Πολλά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι επιφυλακτικά όσον αφορά τη ρύθμιση. Αρκετές εταιρείες χρηματοοικονομικής τεχνολογίας επέλεξαν να μην επιδιώξουν την απόκτηση τραπεζικής άδειας: είναι μια δαπανηρή διαδικασία που απαιτεί πολλούς πόρους. Αλλά τελικά, όταν ζητάτε από το κοινό να σας εμπιστευτεί τα χρήματά του, τους μισθούς του, τις επενδύσεις του, πρέπει πρώτα να κερδίσετε την εμπιστοσύνη του.

Αυτό είναι ακόμη πιο κρίσιμο για μια ολοκαίνουργια τράπεζα, ειδικά για μια τράπεζα χωρίς φυσικά καταστήματα. Η ρύθμιση γίνεται ζωτικής σημασίας. Μας κρατά σε εγρήγορση και διασφαλίζει τα υψηλότερα πρότυπα εξυπηρέτησης και ασφάλειας δεδομένων.

Ωστόσο, διατηρούμε έναν δυναμικό και εποικοδομητικό διάλογο με τη ρυθμιστική αρχή. Τονίζουμε συνεχώς ότι δεν είμαστε μια παραδοσιακή, βαριά, ξεπερασμένη τράπεζα και ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο πρέπει να εξελιχθεί αναλόγως. Έχουμε προκαλέσει το σύστημα να προσαρμοστεί στις νέες ψηφιακές πραγματικότητες.

Για παράδειγμα, η εξυπηρέτηση πελατών με τη βοήθεια τεχνητής νοημοσύνης δεν είναι καθόλου ασήμαντη. Μια πλήρως ψηφιακή διαδικασία ανοίγματος λογαριασμού, επικοινωνία μέσω chat αντί για τηλεφωνική ή προσωπική συνάντηση, ειδοποιήσεις μέσω εφαρμογής αντί για επιστολές, όλα αυτά ήταν άγνωστα, ακόμη και τρομακτικά, για τις ρυθμιστικές αρχές.

Πρόσφατα, η ρυθμιστική αρχή στο Ισραήλ δημοσίευσε ένα νέο πλαίσιο για την αδειοδότηση τραπεζών, το οποίο αντικατοπτρίζει τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τη συνεργασία μαζί μας. Εισάγει σημαντική ευελιξία και καταργεί περιττά εμπόδια, διατηρώντας παράλληλα την ασφάλεια και την εποπτεία.

Είναι μια συνεχής αποστολή: να διακρίνουμε συνεχώς τον εαυτό μας από τις παραδοσιακές τράπεζες και να υποστηρίξουμε ρυθμιστικές προσαρμογές που ευθυγραμμίζονται με τις υπηρεσίες και τις δυνατότητές μας, πολλές από τις οποίες δεν υπήρχαν μέχρι τώρα.

- Κοιτώντας μπροστά, ποιες πιστεύεις ότι θα είναι οι πιο σημαντικές τάσεις ή προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει ο χρηματοπιστωτικός τομέας στην περιοχή και πώς προετοιμάζεται η One Zero Bank για να τις αντιμετωπίσει;

- Η γενετική τεχνητή νοημοσύνη βρίσκεται ακόμα στα σπάργανα στον τραπεζικό τομέα. Το πραγματικό της δυναμικό απέχει πολύ από το να έχει αξιοποιηθεί.

Το συμπέρασμα είναι το εξής: οι άνθρωποι δεν πρέπει να αναγκάζονται να διαχειρίζονται μόνοι τους τα οικονομικά τους. Οι γιατροί πρέπει να επικεντρώνονται στην ιατρική, οι δάσκαλοι στη διδασκαλία, οι δικηγόροι στη νίκη των υποθέσεων, οι άνθρωποι πρέπει να περνούν τον ελεύθερο χρόνο τους με τις οικογένειες και τους φίλους τους.

Ο παραδοσιακός τραπεζικός τομέας βρίσκεται σε διαδικασία ψηφιοποίησης, αλλά με αυτόν τον τρόπο συχνά μεταφέρει περισσότερη οικονομική ευθύνη στον πελάτη, διευρύνοντας το χάσμα μεταξύ των λίγων πλουσίων που έχουν πρόσβαση σε έξυπνη, εξατομικευμένη διαχείριση χρημάτων και των υπολοίπων που πρέπει να τα βγάλουν πέρα μόνοι τους. Μερικοί στρέφονται ακόμη και στο Twitter για να ρωτήσουν αν πρέπει να αγοράσουν κρυπτονομίσματα, επειδή δεν έχουν κανέναν να τους καθοδηγήσει.

Η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να αναλάβει αυτό το βάρος. Δεν πρόκειται μόνο για αποτελεσματικότητα, μείωση των κόστους ή βελτίωση των υπηρεσιών: μπορεί να εκδημοκρατίσει την πρόσβαση στην έξυπνη διαχείριση των χρημάτων. Οραματίζομαστε ένα όχι πολύ μακρινό μέλλον όπου ο καθένας θα έχει έναν έξυπνο χρηματοοικονομικό πράκτορα που θα υπερασπίζεται τα συμφέροντά του, όχι μόνο με την τράπεζά του, αλλά και με τις φορολογικές αρχές, τις ασφαλιστικές εταιρείες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία. Και είναι απολύτως πιθανό αυτοί οι πράκτορες να επικοινωνούν απευθείας μεταξύ τους, από τεχνητή νοημοσύνη σε τεχνητή νοημοσύνη.



Αρκετές εταιρείες χρηματοοικονομικής τεχνολογίας επέλεξαν να μην επιδιώξουν την απόκτηση τραπεζικής άδειας, αναφέρει η Raheli Bindman.

Από τη δημοσιογραφία στις τράπεζες

Επιδοτήσεις 12 εκατ. ευρώ από το Leader

Ενα ευρωπαϊκό εργαλείο για τη βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου στην Κύπρο

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Στήριγμα για τις αγροτικές περιοχές και τον αγροτικό κόσμο αποτελεί το πρόγραμμα LEADER (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale – «Δεσμοί μεταξύ Δράσεων για την Ανάπτυξη της Αγροτικής Οικονομίας»). Το πρόγραμμα, που στοχεύει στην ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το εκάστοτε κράτος-μέλος, εντασσόμενο στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ). Αποτελεί βασικό εργαλείο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) για την τοπική ανάπτυξη

Στόχος του προγράμματος είναι η προώθηση της απασχόλησης, της κοινωνικής ένταξης και της τοπικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές.

των αγροτικών περιοχών μέσω της ενεργής συμμετοχής των τοπικών κοινωνιών, έχει αναδειχθεί σε σημαντικό μέσο στήριξης του αγροτικού κόσμου, ενισχύοντας την τοπική επιχειρηματικότητα, τη διατήρηση του πολιτιστικού πλούτου και τη δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης στην ύπαιθρο.

Κατά την προγραμματική περίοδο 2023-2027, έχουν κατανεμηθεί στο LEADER πιστώσεις ύψους €12 εκατ., οι οποίες θα χρηματοδοτήσουν τοπικές στρατηγικές ανάπτυξης σε αγροτικές κοινότητες. Οι στρατηγικές αυτές σχεδιάζονται και υλοποιούνται από Τοπικές Ομάδες Δράσης (ΤΟΔ), με την ενεργή συμμετοχή αγροτών, τοπικών φορέων, συνεταιρισμών και κατοίκων.

Πιο συγκεκριμένα, το LEADER ενθαρρύνει την καινοτομία στον αγροτικό τομέα, τη δημιουργία μικρών επιχειρήσεων στην ύπαιθρο, την ανάδειξη του τοπικού χαρακτήρα και των προϊόντων, τη συνεργασία μεταξύ κοινοτήτων και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές.

Ο αγροτικός κόσμος της Κύπρου βρίσκεται στο επίκεντρο του προγράμματος, καθώς αποτε-

λεί τον κύριο φορέα υλοποίησής του. Μέσω της συμμετοχής του στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των δράσεων, ενισχύεται η τοπική αυτονομία, προωθείται η αειφορία και δίνεται ώθηση στην οικονομική αναζωογόνηση της υπαίθρου.

Το πρόγραμμα LEADER λειτουργεί συμπληρωματικά προς τα υπόλοιπα μέτρα της ΚΑΠ, ενισχύοντας στοχευμένα τις τοπικές ανάγκες και δίνοντας φωνή στις αγροτικές κοινότητες.

Η συμβολή

Μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, δηλαδή έως τις 31 Δεκεμβρίου 2025, οι συνολικές πληρωμές αναμένεται να ανέλθουν σε €13 εκατ. Με βάση τα έως σήμερα στοιχεία του Τμήματος Γεωργίας, έχουν δημιουργηθεί 36 νέες θέσεις εργασίας μέσω των ιδιωτικών έργων που χρηματοδοτήθηκαν από το LEADER και έχουν πραγματοποιηθεί εκπαιδύσεις σε θέματα επιχειρηματικότητας για 145 άτομα.

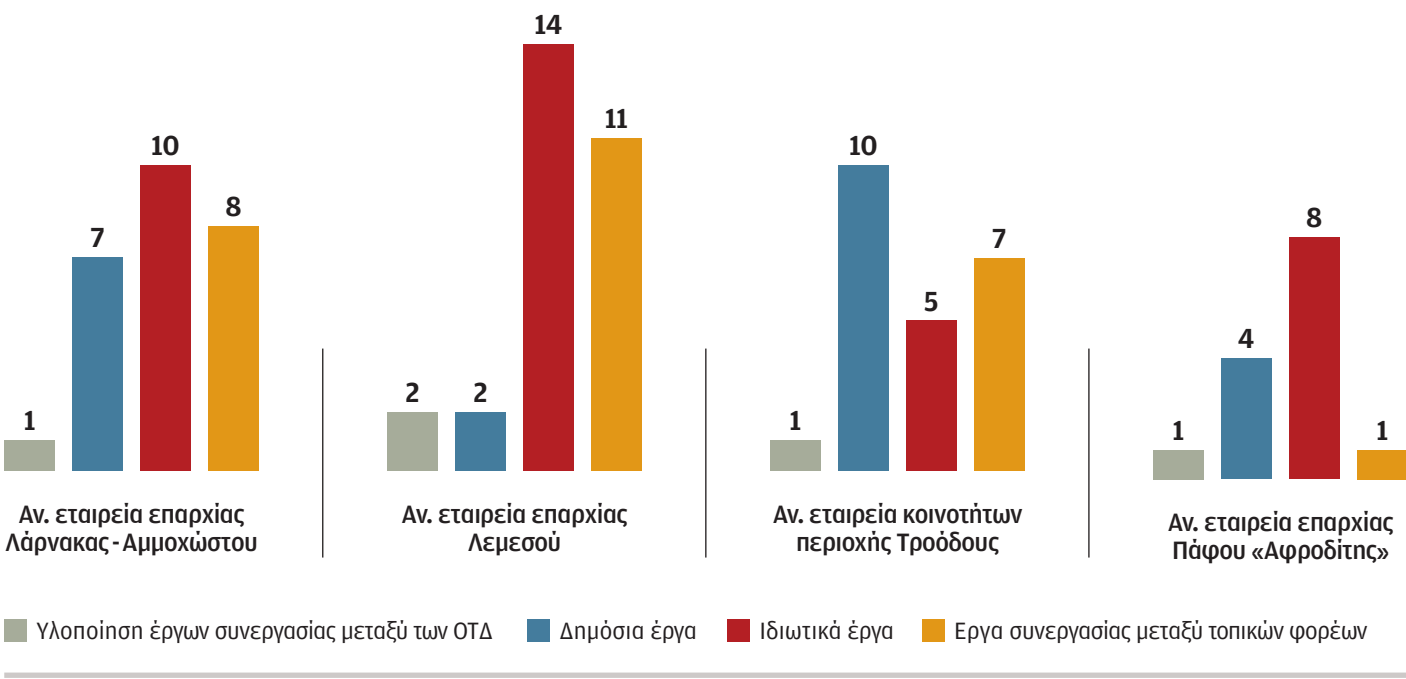
Μέσω του προγράμματος ενισχύονται επενδύσεις σε τομείς όπως ο αγροτουρισμός, οι μικρές επιχειρήσεις, η πολιτιστική κληρονομιά και η προστασία του περιβάλλοντος, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Συνολικά, το LEADER λειτουργεί ως εργαλείο ενεργοποίησης των τοπικών φορέων, προωθώντας την καινοτομία, τη συνεργασία και τη δικτύωση, και συμβάλλοντας ουσιαστικά στη βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, το πρόγραμμα LEADER εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στην Κύπρο κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, όταν ενσωματώθηκε στη συνολική πολιτική αγροτικής ανάπτυξης και αποτέλεσε τον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΠΑΑ. Κατά την ίδια περίοδο, εγκρίθηκαν τέσσερις ΤΟΔ, οι οποίες υλοποίησαν στρατηγικές χρηματοδοτούμενες από το ΠΑΑ 2007-2013. Συνολικά, για τον Άξονα LEADER δαπανήθηκαν περίπου 7,6 εκατ. ευρώ, με ποσοστό απορρόφησης των διαθέσιμων κονδυλίων που ανήλθε στο 98%.

Την προγραμματική περίοδο 2014-2020, το πρόγραμμα LEADER προσέφερε νέες ευκαιρίες για απασχόληση και βιώσιμη ανάπτυξη του αγροτικού τομέα

Υλοποίηση στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης

Αριθμός έργων που χρηματοδοτήθηκαν από το πρόγραμμα LEADER την προγραμματική περίοδο 2014-2020



Οι Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης για την προγραμματική περίοδο 2023-2027 περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα δράσεων που στοχεύουν στη δημιουργία και ανάπτυξη μη γεωργικών δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο, όπως παραδοσιακά εστιατόρια και τουριστικά καταλύματα.

ως ένα από τα μέτρα του ΠΑΑ 2014-2020, το οποίο υλοποιείται υπό την επίβλεψη του Τμήματος Γεωργίας. Το Μέτρο 19 - LEADER στοχεύει κυρίως στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης, στη μείωση της φτώχειας και στην οικονομική ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών. Στο πλαίσιο του Μέρους LEADER, έχει δοθεί η δυνατότητα υλοποίησης παρεμβάσεων δημόσιου ή ιδιωτικού χαρακτήρα, καθώς και δράσεων συνεργασίας. Παραδείγματα δημόσιων έργων μικρής κλίμακας που χρηματοδοτήθηκαν μέσω του προγράμματος LEADER αφορούν, μεταξύ άλλων, την ανάπλαση πλατειών, τη δημιουργία κέντρων νεότητας και τη συντήρηση οίκων ευγηρίας. Τα ιδιωτικά έργα που έχουν χρηματοδοτηθεί εστιάζουν κυρίως στη δημιουργία ή τον εκσυγχρονισμό καταλυμάτων και θεματικών πάρκων.

4 ομάδες τοπικής δράσης

Από το 2007 έως σήμερα, οι τέσσερις ΤΟΔ καλύπτουν σχεδόν το σύνολο των αγροτικών περιοχών της Κύπρου. Οι ΤΟΔ που έχουν εγκριθεί για την εφαρμο-

γή του προγράμματος LEADER είναι οι εξής:

Ι «Αναπτυξιακή Εταιρεία Επαρχιών Λάρνακας και Αμμοχώστου ΛΤΔ».

Ι «Αναπτυξιακή Εταιρεία Κοινοτήτων Περιοχής Τροόδους ΛΤΔ».

Ι «Αναπτυξιακή Εταιρεία Επαρχίας Λεμεσού ΛΤΔ».

Ι «Αναπτυξιακή Εταιρεία Πάφου Αφροδίτη ΛΤΔ».

Οι ΤΟΔ αποτελούν συμπράξεις δημόσιων και ιδιωτικών φορέων που συνεργάζονται για την ανάπτυξη και την εφαρμογή μιας Στρατηγικής Τοπικής Ανάπτυξης και λειτουργούν ως μη κερδοσκοπικές εταιρείες με έμπειρο και εξειδικευμένο προσωπικό. Πέραν του προγράμματος LEADER, υλοποιούν και άλλα προγράμματα, όπως το Interreg και το LEADER Αλφειας, συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη των περιοχών τους.

Η στόχευση

Κατά την παρούσα προγραμματική περίοδο 2023-2027, στο LEADER έχουν κατανεμηθεί πιστώσεις ύψους 12 εκατ. ευρώ. Το πρόγραμμα στοχεύει στην προώ-

θηση της απασχόλησης, της ανάπτυξης, της ισότητας των φύλων και της κοινωνικής ένταξης. Στο πλαίσιο αυτό, περιλαμβάνονται δράσεις που ενισχύουν τη δημιουργία θέσεων εργασίας και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων της υπαίθρου. Παράλληλα, το LEADER συμβάλλει στην επίτευξη επιπλέον στόχων για τις αγροτικές περιοχές, όπως η μεταφορά γνώσεων, η ενίσχυση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και η προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Οι Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης για την προγραμματική περίοδο 2023-2027 περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα δράσεων που στοχεύουν στη δημιουργία και ανάπτυξη μη γεωργικών δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο, όπως παραδοσιακά εστιατόρια και τουριστικά καταλύματα. Περιλαμβάνονται επίσης ενισχύσεις για δραστηριότητες συνδεδεμένες με τον πολιτισμό, την παράδοση και τα τοπικά προϊόντα, όπως θεματικά πάρκα και μονάδες οικολογίας. Οι δράσεις προωθούν την αξιοποίηση της τεχνολογίας και εμπειρίας των κατοίκων, την ανάδειξη της τοπικής ιστορίας και παράδοσης, καθώς και τη δια βίου εκπαίδευση. Παράλληλα, υποστηρίζεται η δημιουργία και αναβάθμιση δημόσιων υποδομών μικρής κλίμακας, η ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και η συνεργασία μεταξύ τοπικών φορέων.

Οι προκλήσεις των ομάδων τοπικής δράσης έχουν ήδη ξεκινήσει, με έμφαση σε δράσεις που προάγουν τον πολιτισμό και την τοπική παράδοση. Ειδικότερα, έχουν προκληθεί οι ακόλουθες δράσεις:

Ι Δράση 6.1.1.3: «Αξιοποίηση της τεχνολογίας και εμπειρίας των κατοίκων της υπαίθρου και ανάδειξη της τοπικής ιστορίας και παράδοσης».

Ι Δράση 6.1.1.6: «Ενίσχυση Πολιτιστικών Εκδηλώσεων».

Επιπρόσθετα, αναμένεται αρ-

χές του 2026 να προκληθεί από τις ομάδες τοπικής δράσης και η Δράση 6.1.1.2 που θα αφορά επενδύσεις που διαφοροποιούν το αγροτικό εισόδημα, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων για την προώθηση της οικοτεχνίας. Στόχος της είναι η δημιουργία και η ανάπτυξη μη γεωργικών δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο, καθώς και επιχειρήσεων που σχετίζονται με τον αγροτουρισμό, π.χ. παραδοσιακά εστιατόρια ή καφενεία, τουριστικά καταλύματα, καθώς και εμπλουτιστικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με τον πολιτισμό, την παράδοση και τα τοπικά προϊόντα, π.χ. καταστήματα λιανικής πώλησης που σχετίζονται με γεωργικά προϊόντα, θεματικά πάρκα και μονάδες οικοτεχνίας. Ο συνολικός προϋπολογισμός των δράσεων αναμένεται να ανέλθει στα €3 εκατ.

Η φιλοσοφία

Η φιλοσοφία του LEADER βασίζεται στην εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση (bottom-up approach), σύμφωνα με την οποία η ανάπτυξη των τοπικών στρατηγικών σχεδιάζεται και υλοποιείται από τους ίδιους τους κατοίκους και φορείς της υπαίθρου, μέσω των Ομάδων Τοπικής Δράσης. Το LEADER αρθρώνεται γύρω από επτά βασικά χαρακτηριστικά στοιχεία:

Ι την εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγιση,

Ι τον πολυτομεακό σχεδιασμό των τοπικών στρατηγικών ανάπτυξης,

Ι την τοπική εταιρική σχέση μέσω των Ομάδων Τοπικής Δράσης,

Ι την καινοτομία στις δράσεις και τις μεθόδους υλοποίησης,

Ι τη δικτύωση μεταξύ περιοχών και φορέων για ανταλλαγή γνώσης και εμπειριών,

Ι τη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών περιοχών ή χωρών,

Ι και την εδαφική προσέγγιση, με έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε περιοχής.

Ακαρπη αποδείχθηκε η εξάωρη κοινή σύσκεψη για την ΑΤΑ

Δεν προέκυψε καταρχήν συμφωνία μεν, καλύφτηκε έδαφος και διευρύνθηκαν οι συγκλίσεις δε

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Χωρίς άσπρο καπνό τελείωσε η εξάωρη κοινή σύσκεψη για την ΑΤΑ την περασμένη Παρασκευή. Αν και οι κοινωνικοί εταίροι διατηρούσαν προσδοκίες για κατάληξη, δεν κατέστη εφικτό να καταλήθουν σε συμφωνία στην πολύωρη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στο υπουργείο Εργασίας, με τους υπουργούς Εργασίας και Οικονομικών. Παρόλα αυτά, οι κοινωνικοί εταίροι υποστήριξαν ότι μέσα από την κοινή σύσκεψη καλύφτηκαν έδαφος και διευρύνθηκαν οι συγκλίσεις.

Οι υπουργοί Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Γιάννης Παναγιώτου, χαρακτήρισε τον κύκλο των συναντήσεων ως «χρήσιμο και εποικοδομητικό»,

Την Τρίτη το απόγευμα η πανεργοδοτική - Εντός της εβδομάδας η πανσυνδικαλιστική.

τονίζοντας πως έχει διαμορφωθεί ένα πλαίσιο συγκλίσεων το οποίο «μπορεί να αξιοποιηθεί για την επίτευξη της επιδιωκόμενης συμφωνίας». Παράλληλα, αναγνώρισε την ύπαρξη περιορισμένων και συγκεκριμένων διαφορών, οι οποίες ωστόσο «δεν είναι τέτοιες έκτασης που να εμποδίζουν την τελική συμφωνία».

Ο υπουργός υπογράμμισε την ετοιμότητα της κυβέρνησης να καταθέσει γραπτώς τις θέσεις της προς τις δύο πλευρές, τονίζοντας ότι η διαδικασία παρα-



Σημείο αιχμής η αναπροσαρμογή του κατώτατου μισθού ετησίως με βάση την ΑΤΑ - Δεν συγκεκριμενοποιήθηκαν οι φοροελαφρύνσεις που υποσχέθηκαν οι δύο υπουργοί στους εργοδότες.

μένει ανοικτή και ότι «δεν έχει τεθεί χρονικό ορόσημο για την κήρυξη αδιεξόδου». Σημείωσε ότι, σε περίπτωση που ο διάλο-

γος πάψει να είναι εποικοδομητικός, η κυβέρνηση θα αναλάβει δράση.

Ο γενικός διευθυντής της

ΟΕΒ, Μιχάλης Αντωνίου, χαρακτήρισε τη συνάντηση «παραγωγική», ενώ ο γενικός διευθυντής του ΚΕΒΕ, Φιλόκυπρος Ρουσούνιδης, σημείωσε ότι «διανύθηκε μεγάλη απόσταση», αλλά δεν υπάρχουν ακόμη οι συνθήκες για συμφωνία. Τόνισε ότι «όσο κοντά είμαστε, άλλο τόσο μακριά βρισκόμαστε», κάνοντας λόγο για ακαθία που ενδέχεται να εμποδίσουν την τελική έκβαση. Οι εκτελεστικές επιτροπές ΟΕΒ και ΚΕΒΕ θα συνέλθουν την επόμενη Τρίτη το απόγευμα σε κοινή συνεδρίαση.

Από την πλευρά της, η γενική γραμματέας της ΠΕΟ, Σωτηρούλα Χαραλάμπους, σημείωσε πως η συζήτηση ήταν εξαντλητική και εις βάθος, ωστόσο «υπάρχουν ακόμη σημαντικές αποκλίσεις». Απογοητευμένος εμφανίστη-

κε και ο γενικός γραμματέας της ΣΕΚ, Ανδρέας Μάτσας, ο οποίος έκανε λόγο για «λυπηρή και απογοητευτική εξέλιξη», καθώς όπως είπε οι συντεχνίες ανέμεναν κατάληξη την ίδια μέρα. Δήλωσε επίσης ότι τα συλλογικά όργανα θα αξιολογήσουν τα δεδομένα και θα καθορίσουν τα επόμενα βήματα.

Σημείο αιχμής παραμένει η αναπροσαρμογή του κατώτατου μισθού με βάση την ΑΤΑ, με τις διαφωνίες να επικεντρώνονται τόσο στη συχνότητα και το ποσοστό εφαρμογής, όσο και στη φορολογική στήριξη των εργοδοτών. Οι φοροελαφρύνσεις που είχαν προαναγγείλει οι δύο υπουργοί δεν εξειδικεύτηκαν, γεγονός που έχει προκαλέσει διαταγμούς από την εργοδοτική πλευρά.

Η ψηφιακή κάρτα εργασίας ασπρίζει τη μαύρη απασχόληση

Τι δείχνουν τα στοιχεία του 9μήνου – Στο 8,2% η ανεργία τον Σεπτέμβριο

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Επειτα από εννέα χρόνια συνεχούς αύξησης της απασχόλησης τον Σεπτέμβριο, η ελληνική αγορά εργασίας κατέγραψε φέτος μια ήπια, αλλά ενδεικτική της έντονης εποχικότητας καθώς και της στενότητας της αγοράς εργασίας, μείωση.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος «Εργάνη», τον Σεπτέμβριο του 2025 χάθηκαν 9.196 θέσεις εργασίας. Από τον Ιούλιο έως και τον Σεπτέμβριο η απασχόληση παρουσιάζει μείωση, για τρεις συνεχόμενους μήνες – κάτι που είχε να συμβεί εδώ και σχεδόν ένα χρόνο. Ωστόσο, και παρά τις αρνητικές ενδείξεις, η συνολική εικόνα δεν προκαλεί ανησυχία. Το συνολικό ισοζύγιο για το 9μηνο Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου 2025 παραμένει θετικό, με τη δημιουργία 308.105 νέων θέσεων εργασίας, γεγονός που δείχνει ότι η αγορά σταθεροποιείται, με τη μείωση στις προσλήψεις τους τελευταίους μήνες να αντισταθμίζει περισσότερο μια μεταβατική περίοδο εξυγίανσης. Και αυτό γιατί με τη σταδιακή επέκταση της ψηφιακής κάρτας σχεδόν σε 265.000 επιχειρήσεις και 1,5 εκατ. εργαζομένους βλέπουμε πλέον τα νούμερα να αντικατοπτρίζουν την πραγματική απασχόληση

κι όχι απλώς τις... δηλώσεις. Τι σημαίνει αυτό;

Η ψηφιακή κάρτα εργασίας, το εργαλείο που καταγράφει πλέον με ακρίβεια τις ώρες εργασίας κάθε εργαζομένου, καθιστά αδύνατες πρακτικές του παρελθόντος, σύμφωνα με τις οποίες πολλές επιχειρήσεις δήλωναν εργαζομένους ως μερικής απασχόλησης ενώ στην πράξη δούλευαν πλήρες ωράριο. Έτσι, εμφανίζονται λιγότερες «πλασματικές» προσλήψεις, αλλά περισσότερες νόμιμες και ασφαλισμένες θέσεις εργασίας. Εικόνα που φαίνεται στις συμβάσεις εργασίας, όπου το 55% στο εννέαμηνο αφορά πλήρη απασχόληση, παρότι τον Σεπτέμβριο το 52% των νέων προσλήψεων ήταν συμβάσεις μερικής και εκ περιτροπής εργασίας.

«Οι ίδιοι άνθρωποι συνεχίζουν να εργάζονται», εξηγούν οι ειδικοί που παρακολουθούν την εφαρμογή του μέτρου και συμπληρώνουν πως πλέον «δηλώνονται όπως πραγματικά εργάζονται». Όπως μάλιστα επισημαίνει μιλώντας στην «Κ» ο γενικός γραμματέας Εργασιακών Σχέσεων Νίκος Μπλαπίδης, «οι μεταβολές των τελευταίων μηνών είναι πράγματι αρνητικές, αλλά εξαιρετικά μικρές», γεγονός που δεν αφήνει πολλά περιθώρια για εξαγωγή συμπερασμάτων. «Παρακολουθούμε τη σωρευτική πορεία του ισοζυγίου μέσα στο έτος,



Προσλήψεις ανά είδος σύμβασης

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2025

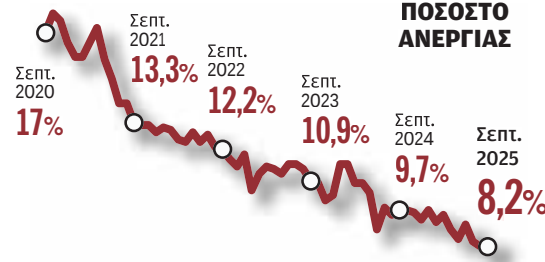
ΠΗΓΗ: ΕΡΓΑΝΗ

Εκ περιτροπής απασχόληση
9,12%
239.685 άτομα

Μερική απασχόληση
36,11%
948.577 άτομα



Πλήρης απασχόληση
54,77%
1.438.567 άτομα



ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

αντί των μηνιαίων, ώστε να μην εξάγουμε συμπεράσματα που ενδεχομένως να οφείλονται στην έντονη εποχικότητα που χαρακτηρίζει την ελληνική οικονομία», επισημαίνει ο γ.γ. του υπουργείου Εργασίας. Και συμπληρώνει άλλον έναν παράγοντα που εξηγεί την εικόνα που παρουσιάζουν τα στοιχεία του συστήματος «Εργάνη», τη στενότητα της αγοράς. «Καθώς η ανεργία μειώνεται με αυτούς τους ρυθμούς και η αγορά εργασίας στενεύει, περιμένουμε πως από εδώ και στο εξής οι μηνιαίες μεταβολές των ροών δεν θα είναι ιδιαίτερα μεγάλες (είτε προς τα πάνω είτε προς τα κάτω) σε σχέση με τα προηγούμενα έτη», αναφέρει ο κ. Μπλαπίδης.

Και πράγματι, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) που δημοσιεύθηκαν χθες, το εποχικά διορθωμένο ποσοστό ανεργίας τον Σεπτέμβριο σταθεροποιήθηκε σε 8,2% έναντι 9,7% τον Σεπτέμβριο του 2024 και του αναθεωρημένου

προς τα πάνω 8,2% τον Αύγουστο του 2025.

Οι απασχολούμενοι ανήλθαν σε 4.326.322 άτομα σημειώνοντας αύξηση κατά 59.086 άτομα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2024 (1,4%) και μείωση κατά 23.597 άτομα σε σχέση με τον Αύγουστο του 2025 (-0,5%). Οι άνεργοι ανήλθαν σε 385.804 άτομα σημειώνοντας μείωση κατά 70.449 άτομα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2024 (-15,4%) και μείωση κατά 384 άτομα σε σχέση με τον Αύγουστο του 2025 (-0,1%).

Παρά το αρνητικό ισοζύγιο προσλήψεων - απολύσεων τους τελευταίους μήνες, οι ειδικοί εκτιμούν πως η αγορά παρουσιάζει και ένα «θετικό περιεχόμενο», την εφαρμογή της ψηφιακής κάρτας αλλά και τη νομοθετική διάταξη που προβλέπει φθηνότερες υπερωρίες για τους εργοδότες, χωρίς να χάνουν χρήματα οι εργαζόμενοι, καθώς μέσω αυτών φαίνεται να «ασπρίζουν» την «γκρίζα ζώνη» της εργασίας, περι-

ορίζοντας την αδήλωτη απασχόληση και ενισχύοντας τη διαφάνεια.

Πρόκειται για ένα μικρό βήμα προς μια πιο ειλικρινή οικονομία, με τον κ. Μπλαπίδη να επιβεβαιώνει πως στους κλάδους στους οποίους εφαρμόζεται η ψηφιακή κάρτα εργασίας οι επιχειρήσεις απασχολούν πλέον περισσότερους εργαζομένους με πλήρη απασχόληση, όπως επίσης εμφανίζουν και αρκετούς μερικής απασχόλησης, τους οποίους δεν εμφάνιζαν καν, κατά τους μήνες αιχμής.

Η εποχικότητα

Όσο για τα υπόλοιπα στοιχεία του συστήματος «Εργάνη», δείχνουν ότι οι μεγαλύτερες απώλειες προέρχονται από τους παραδοσιακά ευάλωτους στην έντονη εποχικότητα που χαρακτηρίζει την ελληνική οικονομία, δηλαδή την εστίαση όπου χάθηκαν 56.135 θέσεις, τα καταλύματα με απώλειες 23.212 θέσεων, μέσα σε ένα μήνα, το λιανικό εμπόριο με -7.311 και τη βιομηχα-

νία τροφίμων με -5.559 θέσεις. Η κάμψη συμπίπτει με το τέλος της τουριστικής περιόδου – μια περίοδος που κάθε χρόνο επαναφέρει τη συζήτηση για το πώς η εποχικότητα διαμορφώνει την ελληνική αγορά εργασίας. Κάτι που φαίνεται και από την περιφερειακή κατανομή. Στα νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου, όπου ο τουρισμός είναι σχεδόν η μοναδική πηγή εισοδήματος, οι αριθμοί ήταν ενδεικτικοί: το Νότιο Αιγαίο κατέγραψε απώλειες 19.109 θέσεων, ενώ η Κεντρική Μακεδονία και τα νησιά του Ιονίου ακολουθώντας με -9.967 και -9.862 θέσεις εργασίας, αντιστοίχως.

Και όπως είναι αναμενόμενο, οι νέοι είναι τα μεγαλύτερα θύματα των απολύσεων. Συγκεκριμένα, η ηλικιακή ομάδα 15-24 ετών κατέγραψε τη μεγαλύτερη απώλεια, με -39.830 θέσεις τον Σεπτέμβριο. Οι περισσότεροι εργάζονται σε εστιατόρια, ξενοδοχεία και καταστήματα – τους ίδιους κλάδους που πλήττονται κάθε φθινόπωρο.



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Η στιγμή που η μητέρα κρατά το μωρό της στην αγκαλιά της για πρώτη φορά... είναι ανεκτίμητη. Ο φυσιολογικός τοκετός χαρίζει στη μητέρα δύναμη και αυτοπεποίθηση, και στο μωρό ασφάλεια και γαλήνη.

Με τον φυσιολογικό τοκετό:

- ✓ Το μωρό αναπνέει καλύτερα
- ✓ Ενισχύεται το ανοσοποιητικό του
- ✓ Η μητέρα αναρρώνει ταχύτερα και νιώθει πιο δυνατή

Φυσιολογικός τοκετός
Το θαύμα της ζωής, όπως όρισε η φύση.

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΟΚΕΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΩΡΟΤΗΤΑΣ



read-library.com

 **Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**

 **Read**
ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ



DOWNLOAD OUR APP



ΜΕ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Τράπεζα Κύπρου 

Deloitte.

Το «τσιμέντωμα» της Ακρόπολης

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**



«**Η ανανέωση** και διέυρυνση των υφισταμένων διαδρομών δεν έχουν αρνητική επίπτωση στην Εξέχουσα Οικουμενική Αξία (Outstanding Universal Value - OUV) της Ακρόπολης. Ο αρχαίος βράχος, επί του οποίου εδράζονται τα μνημεία της Ακρόπολης, προστατεύεται επαρκώς, καθώς η επίστρωση φέρει προστασία και δεν έρχεται σε απευθείας επαφή με την επιφάνεια του βράχου. Επιπλέον, η επέμβαση φαίνεται να είναι πλήρως αναστρέψιμη», αναφέρει με ταξύ άλλων η έκθεση της UNESCO.

Στην Ελλάδα θέλουμε να τιμωρούμε τους πολιτικούς όταν κλέβουν, αλλά φαίνεται ότι τους συγχωρούμε όταν μας δουλεύουν.

έχει αρνητική επίπτωση στην Εξέχουσα Οικουμενική Αξία (OUV) της Ακρόπολης [...].

Δ) Οι προσπάθειες που έχει καταβάλει το Κράτος-Μέλος ως προς την προσβασιμότητα ανταποκρίνονται στους κύριους στόχους του Αρθρου 9 της Σύμβασης του ΟΗΕ σχετικά με τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (ΑμεΑ). Η φυσική προσβασιμότητα του χώρου επιτυγχάνεται για διάφορες κατηγορίες επισκεπτών, συμπεριλαμβανομένων και ΑμεΑ.

Όπως είθισται σε παρόμοιες αποστολές της UNESCO, διατυπώθηκαν παρατηρήσεις, συστάσεις και επισημάνσεις, οι οποίες συζητήθηκαν διεξοδικά με όλους τους επιστημονικά υπεύθυνους των έργων στην Ακρόπολη, δηλ. τα μέλη της ΕΣΜΑ, τα στελέχη της ΥΣΜΑ, της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πόλης Αθηνών και άλλων αρμόδιων Διευθύνσεων του ΥΠΠΟΑ. Οι κυριότερες παρατηρήσεις και συστάσεις αφορούσαν τον χώρω διάστρωσης των διαδρόμων, τα φωτιστικά στοιχεία και ο εξοπλι-

σμός να ενσωματωθούν καλύτερα στα μνημεία και στο τοπίο, και να γίνουν λιγότερο εμφανή, τα ζητήματα της ροής επισκεπτών, προκειμένου να βελτιωθεί η κατανομή των επισκεπτών κατά τις ώρες λειτουργίας, την αναγκαιότητα για ένα ολοκληρωμένο διαχειριστικό σχέδιο.

Μια ειδικότερη σύσταση υπήρξε ως προς την ανάγκη—βάσει των αρχών της Χάρτας του Διεθνούς Πολιτιστικού Τουρισμού του ICOMOS—να εμπλακούν ενεργά στη σύλληψη και εφαρμογή ενός διαχειριστικού σχεδίου του χώρου, και άλλοι κοινωνικοί φορείς, ειδικά οι επαγγελματίες του τουρισμού.

Όσον αφορά στο γενικότερο μακροπρόθεσμο πρόγραμμα αναστήλωσης, επισημάνθηκε ότι οι όποιες ατέλειες και αλλοιώσεις, όταν έχουν γίνει μέρος της ιστορίας του κτίσματος, θα πρέπει να διατηρούνται στον βαθμό που δεν θέτουν σε κίνδυνο τις προδιαγραφές ασφαλείας. Παρατηρήθηκε επίσης ότι δύο σημαντικές Αρχές της Χάρτας της Βενετίας του 1964, που ακολουθεί η ΕΣΜΑ περιλαμβάνουν:

α) Αρχή της αναστρεψιμότητας των επεμβάσεων, της δυνατότητας δηλαδή να ανασεωρθθούν λάθη στο μέλλον. Στήριζεται αφενός στον απόλυτο σεβασμό των αρχαίων αρχιτεκτονικών μελών, τα οποία ουδέποτε απολαξύνονται, και αφετέρου στη σχολαστική τεκμηρίωση των επεμβάσεων σε όλες τις φάσεις τους.

β) Αρχή της διατήρησης της δομικής αυτοτέλειας των αρχιτεκτονι-

κών μελών με την αποκατάσταση του καθενός χωριστά στην αρχική δομική λειτουργία, και με χρήση της αρχαίας τεχνολογίας στην τελική λάξευση των συμπληρωμάτων τους.

Η Αποστολή εντυπωσιάστηκε από τη σχολαστικότητα, τον ζήλο, και την εξαιρετικά υψηλή ποιότητας εργασία με περισσή προσοχή στη λεπτομέρεια. Συστηματική τεκμηρίωση και δημοσίευση των ερευνών και των μελετών, πριν από και μετά την εφαρμογή, πραγματοποιούνται και διαχέονται. Η ύψιστη ακαδημαϊκή έρευνα στην Ακρόπολη και η επιστήμη της Αρχαιολογίας συνυφαίνονται στενά με σύγχρονες αρχαιολογικές τεχνικές και υποδειγματικές πρωτοποριακές πρακτικές, συμπεριλαμβανομένης της ψηφιοποίησης. Η Αποστολή καταλήγει ότι **πολλές από αυτές τις πρακτικές θα μπορούσαν να αποτελέσουν πρότυπα για προσάθειες συντήρησης κληρονομιάς σε παγκόσμιο επίπεδο. [...]**»

Είμαι βέβαιος ότι θα διερωτάστε γιατί έγραψα το σημερινό σημείωμα. Το βρήκα σαν το ιδεώδες παράδειγμα παραπλάνησης του λαού από την αριστερή προπαγάνδα. Η μεθοδολογία που ακολουθούν είναι πάντοτε η ίδια: Διαδίδουν εν γνώσει τους ένα ψέμα από όλα τα μέσα. Αν υπάρχει εκ των υστέρων διάψευση, είναι απολύτως βέβαιο ότι το σύνολο που θα δει ή θα διαβάσει τη διάψευση δεν θα είναι ποτέ

το ίδιο με αυτό που είδε ή διάβασε το ψέμα. Έτσι είναι πολλοί που άκουσαν μόνο το ψέμα και το πίστεψαν. Ειδικά που στην περίπτωση της Ακρόπολης έχει μεσολαβήσει σημαντικός χρόνος μεταξύ των ισχυρισμών και της διάψευσης.

Το συγκεκριμένο παράδειγμα είναι εξαιρετικό γιατί στο ψέμα τους επικαλούνται δύο σημαντικούς οργανισμούς: UNESCO και ICOMOS που δίνουν αληθοφάνεια και επισιμότητα στους ισχυρισμούς τους, οι οποίοι όμως διαψεύδονται από τους ίδιους τους οργανισμούς. Πιο πειστικό παράδειγμα προπαγάνδας δεν υπάρχει! Το έχω διαπιστώσει πολλές φορές. Ειδικά στην τηλεόραση, λένε τα πλέον απίθανα ψέματα και αν ο δημοσιογράφος δεν τους διαψεύσει, γιατί πιθανότατα δεν γνωρίζει το θέμα, τότε οποιαδήποτε διάψευση εκ των υστέρων δεν είναι αποτελεσματική. Έτσι απλά!

Δεν σας κρύβω ότι ένας από τους λόγους που συμμετέχω σε διάφορα πολιτικά panel είναι για να μπορώ με επιχειρήματα και όχι αφορισμούς να απαντώ στα θέματα που γνωρίζω καλά από την επαγγελματική μου δραστηριότητα. Το θεωρώ υποχρεωσή μου. Όσοι διαβάσετε τα κείμενά μου θα έχετε διαπιστώσει ότι πάντοτε προσπαθώ να τεκμηριώνω τις θέσεις μου και να αναφέρω και τις πηγές από όπου αντλώ τα στοιχεία.

Μπορεί να σας φάνηκε βαρετό το σημερινό σημείωμά μου, αλλά το θέμα αυτό είναι εξαιρετικά σοβαρό. Δυστυχώς στην Ελλάδα θέλουμε να τιμωρούμε τους πολιτικούς όταν κλέβουν, αλλά φαίνεται ότι τους συγχωρούμε όταν μας δουλεύουν. Ο χώρος δεν μου επιτρέπει να σας πω το ανέκδοτο με τον Superman, τη Χιονόπτη, τον Πινόκιο και τον Τσίπρα που επανέρχεται για να μας... σώσει και πάλι. Αξίζει να το αναζητήσετε στον τοίχο μου στο FB (Andreas Drimiotis).

• **Μια αναγκαία επανόρθωση. Διαβάζοντας την ανάρτηση των Μυρσίνης Λοϊζώ για το σκόλιο της περασμένης Κυριακής με τίτλο «Θεέ μου, από ποιους γλιτώσαμε!», διαπίστωσα ότι στην Ελλάδα, μια δόξα που ουδέποτε έχει κάνει. Αντλήσα την πληροφορία από τις μηχανές αναζήτησης και δεν είχα κανένα λόγο να αμφισβητήσω τη γνησιότητα της, δεδομένου ότι η κ. Λοϊζώ έχει κατά το παρελθόν προβεί σε οξείες δημόσιες δηλώσεις. Mea Culpa.**

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επικειρήσεων.

Μήπως θυμάστε το περίφημο «τσιμέντωμα» της Ακρόπολης; Είμαι βέβαιος ότι το είχατε ξεχάσει. Το είχα ξεχάσει και εγώ. Αυτές όμως οι διαβολικές μηχανές αναήτησης μου το θυμίσαν. Κάτι άλλο έψαχνα, αλλά έπεσα πάνω σε ένα κείμενο που μου έκανε μεγάλη εντύπωση, γιατί δεν θυμάμαι να πήρε μεγάλη δημοσιότητα. Το κείμενο τιτλοφορείται «**Η έκθεση της UNESCO για τα έργα στην Ακρόπολη**» και είναι αναρτημένο στο site www.ysma.gr που είναι η επίσημη ιστοσελίδα της Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείου Ακρόπολης. Θα σχολιάσουμε την έκθεση, αλλά πριν φτάσουμε εκεί, αξίζει να δούμε πώς αντιμετωπίστηκε το έργο από τους διάφορους φορείς στην Ελλάδα.

Μια πρόχειρη αναζήτηση με: «το τσιμέντωμα της Ακρόπολης» στο Google βρήκε περίπου 3.400 αναφορές. Θα σας δώσω μερικούς τίτλους για να διαπιστώσετε μόνοι σας ότι υπήρξε μια γενική κατακραυγή για το έργο από την αντιπολίτευση και ιδιαίτερα από την Αριστερά.

— «**Ακρόπολη, τσιμέντο και οίκος DIOE**».

— «**Στη λίστα με τα κατεστραμμένα μνημεία του Economist η Ακρόπολη μετά το τσιμέντωμα της Μενδώνης**».

— «**Το Παρατηρητήριο Παγκόσμιας Κληρονομιάς καλεί την UNESCO να παρέμβει στην «παράμορφωση» της Ακρόπολης**».

— «**Αρθρο καταπέλτης της Liberation: Η Ακρόπολη, το μπεντό και η παραμορφωμένη ομορφιά**».

«**Ένα έγκλημα κατά της Ακρόπολης!**». **Έτσι περιγράφει η πρόεδρος του Συλλόγου Αρχαιολόγων Ελλάδας, Δέσποινα Κουτσούμπα, το έργο που πραγματοποιήθηκε στην κορυφή του ιερού λόφου, μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO, αναφέρει σε άρθρο της η γαλλική Liberation. Και συνεχίζει: Έχει κατασκευαστεί ένα ευρύ μονοπάτι για βόλτα στα διάφορα μνημεία του χώρου: τον Παρθενώνα, το Ερέχθειο, τα Προπύλαια ή το ναό της Αθηνάς Νίκης.**

Για την κατασκευή του χρησιμοποιήθηκε οπλισμένο σκυρόδεμα, τοποθετήθηκε στους αρχαίους βράχους και στη συνέχεια καλύφθηκε με τσιμέντο. Τώρα ο αρχαίος λόφος, μοιάζει περισσότερο με ποδηλατόδρομο ή πίστα για σκέιτμπορντ παρά μια ιστορική τοποθεσία με μνημεία της αρχαιότητας.

Αυτά, λοιπόν, έλεγαν και έγραφαν τότε οι «προστάτες» του πολιτισμού μας, οι οποίοι ποτέ δεν διαμαρτυρήθηκαν για

την επαναλαμβανόμενη βεβήλωση του μνημείου από το ΚΚΕ και «άλλες δημοκρατικές δυνάμεις». Ελάτε όμως να δούμε εκτενώς αποσπάσματα από την έκθεση της UNESCO, η οποία έγινε μετά το υποτιθέμενο «τσιμέντωμα» της Ακρόπολης, όπως περιγράφονται στην ιστοσελίδα της **Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείου Ακρόπολης**.

«[...] Η Έκθεση βασίστηκε στα πορίσματα Μικτής Συμβουλευτικής Αποστολής (Joint Advisory Mission) αποτελούμενης από δύο εκπροσώπους του διεθνούς ICOMOS και ενός του Κέντρου Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, οι οποίοι πραγματοποιήσαν το διάστημα 27-29 Απριλίου 2022 τριήμερη επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο της Ακρόπολης. Η Αποστολή οργανώθηκε μετά από πρόσκληση του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, βάσει των προβλεπόμενων στις παραγράφους 28 και 31.d των Επιχειρησιακών Οδηγιών της Σύμβασης της UNESCO για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς.

[...] Η Αποστολή κατέληξε σε μια Έκθεση 70 σελίδων, η οποία περιληπτικά και ενδεικτικά συνοψίζεται στα εξής:

Η γενική κατάσταση της Εξέχουσας Οικουμενικής Αξίας του ενταγμένου στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς Μνημείου με την ονομασία “Ακρόπολη, Αθήνα” είναι εξαιρετική και προστατεύεται επαρκώς. Νόμοι και κανονισμοί διασφαλίζουν την προστασία του μνημείου και της ζώνης προστασίας του (buffer zone)[...].

Συγκεκριμένα:

Α) Η ανανέωση και διέυρυνση των υφισταμένων διαδρόμων δεν έχουν αρνητική επίπτωση στην Εξέχουσα Οικουμενική Αξία (Outstanding Universal Value - OUV) της Ακρόπολης. Ο αρχαίος βράχος, επί του οποίου εδράζονται τα μνημεία της Ακρόπολης, προστατεύεται επαρκώς, καθώς η επίστρωση φέρει προστασία και δεν έρχεται σε απευθείας επαφή με την επιφάνεια του βράχου. Επιπλέον, η επέμβαση φαίνεται να είναι πλήρως αναστρέψιμη. Το πλάτος των διαδρόμων έχει διευρυνθεί κατά την ανανέωσή τους. Αυτό είναι χρήσιμο από λειτουργικής άποψης για τον όγκο των επισκεπτών, για την κίνηση των αμαξιδίων και τη μεταφορά υλικών δομής και οχημάτων (για τη μεταφορά βαρέων μαρμάρινων όγκων).

Β) Ο νέος ανελκυστήρας, που αντικατέστησε τον ανελκυστήρα του 2004, δεν έχει αρνητική επίπτωση στην Εξέχουσα Οικουμενική Αξία (OUV) της Ακρόπολης. [...]

Γ) Το νέο έργο φωτισμού δεν

εργαζομένους τους. Με βάθος μιας οκταετούς παρουσίας, πλέον, μπορεί να γίνει μια αντικειμενική εκτίμηση της δραστηριότητάς τους. Μόνο τα τελευταία τρία χρόνια έχουν ρυθμιστεί δάνεια ύψους 20 δισ. ευρώ. Η εισαγωγή νέων εργαλείων, όπως ο Εξωδικαστικός Μηχανισμός Ρυθμίσης Οφειλών, έδωσε νέα ώθηση στις ρυθμίσεις. Με την πλήρη συμφωνία και συνεργασία των servicers, η περίμετρος των επιλέξιμων οφειλετών διευρύνθηκε ώστε να συμπεριλάβει εκτός από οικονομικά ευάλωτους και άτομα με αναπηρία, δίνοντας διεξόδο σε μια ιδιαίτερα ευαίσθητη κοινωνικά κατηγορία.

Μέσω του Μηχανισμού έχουν ρυθμιστεί επιτυχώς πάνω από 43.000 υποθέσεις για οφειλές άνω των 14 δισ. ευρώ, με ποσοστό εγκρισιμότητας της τάξης του 80%. Ο Εξωδικαστικός παραμένει ένα πρωτοποριακό πανευρωπαϊκό εργαλείο, με ανοιχτή αρχιτεκτονική, που μπορεί στο μέλλον να συμπεριλάβει και άλλες οφειλές, κάθε είδους, συ-

νεκτιμώντας την οικονομική κατάσταση του δανειολήπτη σε σχέση με το σύνολο—και όχι μόνο επιμέρους—των προεφειλών του, προτείνοντας έτσι βιώσιμες λύσεις για χρέη προς το Δημόσιο, τις τράπεζες και, ενδε-

Μόνο τα τελευταία τρία χρόνια έχουν ρυθμιστεί δάνεια ύψους 20 δισ. ευρώ, καθώς η εισαγωγή νέων εργαλείων, όπως ο Εξωδικαστικός Μηχανισμός, έδωσε νέα ώθηση στις ρυθμίσεις.

χομένως, τρίτους παρόχους σε μια ενιαία ρύθμιση.

Επιπλέον, οι servicers έχουν αναλάβει την ευθύνη για τη διαχείριση των εγγυημένων από το κράτος τιτλοποιήσεων του «Ηρακλή». Τα σχετικά business

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΑΛΑΝΤΩΝΗ**

Οι servicers πέρα από το servicing

Ο κλάδος των servicers επανέρχεται τακτικά στη δημόσια συζήτηση. Είναι σημαντικό, επομένως, να μην παραβλέπεται η βασική εντολή που έχει λάβει. Ο κλάδος καλείται να υποποιήσει ταυτόχρονα πολλαπλούς στόχους που ενίοτε κινούνται σε διαφορετικές κατευθύνσεις. Μιλώντας συγκεκριμένα, οι servicers έχουν αναλάβει να ρυθμίσουν με βιώσιμο τρόπο (ή—ως ύστατη λύση—να εκκαθαρίσουν) δανειακές εκκρεμότητες 2,5 εκατομμυρίων οφειλετών, φυσικών και νομικών προσώπων, ύψους 93 δισ. ευρώ—περίπου 44% του ΑΕΠ της χώρας—και να το κάνουν με τρόπο που να είναι επωφελής για την οικονομία, με τον μικρότερο δυνατό κοινωνικό αντίκτυπο, τιμώντας την εμπιστοσύνη τόσο των επενδυτών, που τους ανέθεσαν τα χαρτοφυλάκια τους, όσο και του ελληνικού Δημοσίου, που παρέσχε την εγγύησή του για τα senior ομόλογα των τιτλοποιήσεων του προγράμματος «Ηρακλής». Αυτή είναι η διαρκής, καθημερινή άσκηση ισορροπίας για τους servicers και τους 5.000

plan δεν περιλαμβάνουν γενικούς στόχους, αλλά πλήρεις προδιαγραφές για την προέλευση των ανακτήσεων που προβλέπουν. Οι επιδόσεις μέχρι σήμερα δείχνουν ότι οι servicers δεν έχουν απλώς επιτύχει, αλλά υπερβαίνουν σημαντικά και συστηματικά τους στόχους στο σκέλος των ρυθμίσεων. Όπου εμφανίζονται υστερήσεις, αυτές αφορούν τις ανακτήσεις μέσω αναγκαστικής εκτέλεσης, δηλαδή κυρίως από πλειστηριασμούς. Κάτι που συνδέεται κυρίως με τις χρονοβόρες διαδικασίες και την πιστή εφαρμογή των δικονομικών κανόνων με τους χρόνους που συνεπάγονται. Σε κάθε περίπτωση, επειδή η ελληνική κρίση ήταν η πιο οδυνηρή αλλά όχι η μοναδική, ως θυμώμαστε ότι στη χώρα μας δεν εκδηλώθηκαν μαζικές παρενέργειες στη διαχείριση του ιδιωτικού χρέους, με κοινωνικούς κραδασμούς που έζησαν άλλες χώρες, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα την Ισπανία.

Ο όρος «εταιρείες διαχείρισης», όμως, απηχεί μια παρελ-

θούσα κατάσταση και όχι την τρέχουσα εικόνα του κλάδου. Ο όμιλος της doValue, η παραλλήλως, δραστηριοποιείται στο servicing στην Ιταλία, στην Ισπανία, στην Ελλάδα και στην Κύπρο. Τον τελευταίο χρόνο κινήθηκε στρατηγικά σε δύο παράλληλους δρόμους. Πρώτον, επειδή η κλίμακα είναι κρίσιμη παράμετρος στη συγκεκριμένη δραστηριότητα, ενσωμάτωσε έναν μεγάλο servicer στην ιταλική αγορά, την Gardant, εντάσσοντας παράλληλα στη μετοχική του βάση έναν τρίτο παγκόσμιο επενδυτή υψηλού κύρους, την Elliot Management, δίπλα στη Fortress και στην Bain. Και δεύτερον, εξαγόρασε μια καινοτόμο γερμανική εταιρεία, την Coeo, η οποία ειδικεύεται στη διαχείριση οφειλών μικρού ύψους, μέσω ψηφιακής πλατφόρμας που η ίδια έχει αναπτύξει. Η Coeo έχει παρουσία σε 18 χώρες και σημαντικούς πελάτες, όπως η Klarna, η τράπεζα που καθιέρωσε τη μέθοδο άμεσων πληρωμών σε δόσεις (γνωστή ως buy now pay

later) που είναι ιδιαίτερα δημοφιλής στις ηλεκτρονικές αγορές. Στην Ελλάδα, η doValue επεκτείνεται σε νέες δραστηριότητες με αντίστοιχες θυγατρικές, όπως η διαχείριση ακινήτων (doRES), η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε επενδυτές (doAdvise) ή η διαμεσολάβηση στη στεγαστική πίστη (FinTHESIS). Παντού στην Ευρώπη, οι αντίστοιχες εταιρείες εξελίσσονται σε ευρύτερους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, αναπτύσσοντας νέες δραστηριότητες—πάντοτε συμβατές με το ρυθμιστικό πλαίσιο, που ορθώς είναι περιοριστικό. Και το γεγονός ότι οι εποπτικές αρχές δίνουν την άδεια για επέκταση των δραστηριοτήτων αποτελεί μια σαφή αναγνώριση ότι μέσα από πλήθος δυσκολιών, πιθανών αστοχιών και νέων προσπαθειών ο κλάδος του servicing έχει και θετικό ρόλο στην οικονομία και προοπτικές για το μέλλον.

Ο κ. Θεόδωρος Κаланτώνης είναι εκτελεστικός πρόεδρος της doValue Greece.

Καθαρά κέρδη άνω του 1 δισ. για τη Eurobank στο εννεάμηνο

Οι επιδόσεις υπερέβησαν τους στόχους, τόνισε ο CEO του ομίλου Φ. Καραβίας

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Καθαρά κέρδη άνω του 1 δισ. ευρώ κατέγραψε ο όμιλος της Eurobank το 9μηνο του 2025, υποστηριζόμενα από την αύξηση των εσόδων από τόκους και προμήθειες, λόγω της επέκτασης των εργασιών και τη σημαντική πιστωτική επέκταση. Η επίδοση αυτή ανοίγει τον δρόμο για την αύξηση του προς διανομή μερίσματος έως και το 60% της κερδοφορίας έναντι 50% που είχε αρχικώς ανακοινωθεί.

Όπως δήλωσε ο διευθύνων σύμβουλος του ομίλου της Eurobank Φωκίων Καραβίας κατά την ενημέρωση των αναλυτών για τα αποτελέσματα του γ' τριμήνου, «οι επιδόσεις του ομίλου τόσο σε οργανικά αποτελέσματα όσο και στην ανάληψη πρωτοβουλιών μη οργανικής ανάπτυξης υπερέβησαν τους αρχικούς στόχους. Ως εκ τούτου, η απόδοση επί των κεφαλαίων για το 2025 θα είναι υψηλότερη από τον αρχικό στόχο και θα προσεγγίσει το 16%».

Τα καθαρά έσοδα από τόκους αυξήθηκαν σε ετήσια βάση κατά 4% σε 1,9 δισ. ευρώ και ο στόχος για το 2025 είναι να ξεπεράσουν τα 2,5 δισ. ευρώ με την παραδοχή ότι το βασικό επιτόκιο της ΕΚΤ θα σταθεροποιηθεί στο 2%. Τα καθαρά έσοδα από αμοιβές και προμήθειες ενισχύθηκαν κατά 23,7% έναντι του περσινού 9μήνου και ανήλθαν σε 557 εκατ., κυρίως λόγω των εσόδων από τις εργασίες του δικτύου και της διαχείρισης περιουσίας και των εσόδων από ασφαλιστικές δραστηριότητες μετά την απόκτηση της CNP Cyprus Insurance τον Απρίλιο 2025. Να σημειωθεί ότι τα υπό διαχείριση αμοιβαία κεφάλαια πελατών αυξήθηκαν κατά 32% σε ετήσια βάση και διαμορφώθηκαν σε 9,3 δισ. Τα δάνεια ενισχύθηκαν οργανικά κατά 3,3 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 2 δισ. ευρώ στην Ελλάδα και 1,2 δισ. ευρώ στο εξωτερικό.

Eurobank Holdings



Για το 2025 ο όμιλος αναμένει ότι το δανειακό χαρτοφυλάκιο θα ενισχυθεί κατά 4 δισ. ευρώ.

Για το 2025 ο όμιλος αναμένει ότι το δανειακό χαρτοφυλάκιο θα ενισχυθεί κατά 4 δισ. ευρώ. Η διοίκηση της Eurobank έδωσε έμφαση στην «επέκταση της επιχειρηματικής παρουσίας μέσω στρατηγικών πρωτοβουλιών» και στη διαφοροποίηση του ομίλου σε τρεις βασικούς πυλώνες, την τραπεζική, την ασφαλιστική δραστηριότητα και τη διαχείριση περιουσίας. Σε αυτό το πλαίσιο, η πρόσφατη εξαγορά της Eurolife, όπως δήλωσε ο κ. Καραβίας, «αποτελεί ένα ακόμη βήμα προς την περαιτέρω διαφοροποίηση του επιχειρηματικού μας μοντέλου, ενισχύοντας κατά

ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ	9μηνο 2024	9μηνο 2025	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.830	1.902	4,0%
Καθαρά έσοδα προμηθειών	450	557	23,7%
Λειτουργικά έσοδα	2.352	2.506	6,6%
Λειτουργικά έξοδα	754	930	23,3%
Οργανικά κέρδη προ προβλέψεων	1.526	1.529	0,2%
Κέρδη προ προβλέψεων	1.597	1.575	-1,4%
Προβλέψεις	229	237	3,7%
Οργανικά λειτουργικά κέρδη	1.297	1.292	-0,4%
Προσαρμοσμένα καθαρά κέρδη	1.145	1.058	-7,6%
Καθαρά κέρδη μετά φόρων	1.135	1.033	-9,0%
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ			
Μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα (NPEs)	2,9%	2,8%	
CET1	16,9%	15,5%	

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

12% τα έσοδα από προμήθειες ή κατά 100 εκατ. ευρώ». Ο όμιλος προτίθεται να υποβάλει αίτημα ώστε να χαρακτηριστεί ως χρηματοοικονομικός όμιλος και στη συνέχεια να αιτηθεί την ένταξή του στον μηχανισμό του δανικού συμβιβασμού (danish compromise) με στόχο να περιοριστεί την επίπτωση στον κεφαλαιακό δείκτη από την εξαγορά της Eurolife. Η επίπτωση υπολογίζεται στις 120 μονάδες βάσης και μπορεί να περιοριστεί κατά 50 μονάδες βάσης εφόσον εγκριθεί η ένταξη του ομίλου στον σχετικό μηχανισμό.

Στην Κύπρο η νομική συγχώνευση με την Ελληνική Τράπεζα ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο και ακολουθεί η λειτουργική συγχώνευση. Με βάση τα αποτελέσματα 9μήνου οι δραστηριότητες στο εξωτερικό ήταν κερδοφόρες, με τα προσαρμοσμένα καθαρά κέρδη να ενισχύονται σε ετήσια βάση κατά 11,8% σε 557 εκατ. ευ-

ρώ και να συνεισφέρουν 52,7% στην κερδοφορία του ομίλου. Ειδικότερα, τα προσαρμοσμένα καθαρά κέρδη ενισχύθηκαν στην Κύπρο κατά 10,3% έναντι του εννεαμήνου 2024 σε 370 εκατ. ευρώ και στη Βουλγαρία αυξήθηκαν κατά 8,7% σε ετήσια βάση σε 167 εκατ. ευρώ. Η Ελλάδα συνεισφέρει το 47% των κερδών του ομίλου, η Κύπρος το 35% των κερδών και η Βουλγαρία το 16%.

Η κεφαλαιακή επάρκεια διατηρήθηκε σε ισχυρά επίπεδα, με τον δείκτη συνολικής επάρκειας (CAD) και τον δείκτη κοινών μετοχών CET1 να διαμορφώνονται σε 18,9% και 15,5%, αντίστοιχα.

Ο όμιλος αναμένεται να προχωρήσει στην έκδοση κεφαλαίων της κατηγορίας AT1 ανάλογα με τις συνθήκες στην αγορά, αποκαθιστώντας το πλεονάζον κεφάλαιο στο επίπεδο των 130 μονάδων βάσης μετά την ανάληψη κεφαλαίου για την εξαγορά της Eurolife.

Πράσινο φως από ΕΚΤ για απόκτηση έως 29,9% της Alpha από UniCredit

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Την έγκριση της ΕΚΤ για την απόκτηση άμεσου ποσοστού συμμετοχής έως 29,9% στην Alpha Bank έλαβε η UniCredit, εξέλιξη που σύμφωνα με την ανακοίνωση του ιταλικού ομίλου «επιβεβαιώνει ότι πιστεύει ακράδαντα στις θετικές προοπτικές της ελληνικής οικονομίας και του τραπεζικού συστήματος της χώρας». Η αύξηση του ποσοστού υλοποιήθηκε μέσω της συναψης συναλλαγών χρηματοοικονομικών προϊόντων με επενδυτικές τράπεζες, ενισχύοντας τη συνολική θέση της στην Alpha Bank σε περίπου 29,5% έναντι 26% που διέθετε στα τέλη Αυγούστου.

Το εκτιμώμενο συνολικό ύψος επένδυσης της UniCredit στην Alpha Bank υπολογίζεται σε 1,6 δισ. ευρώ και όπως ανακοίνωσε ο ιταλικός όμιλος, «η αύξηση της συμμετοχής πραγματοποιήθηκε με έκπτωση σε σχέση με τις τρέχουσες τιμές της αγοράς και συνοδεύτηκε από την υλοποίηση στρατηγικής αντιστάθμισης κινδύνου (hedging), η οποία διασφαλίζει, υπό ευνοϊκούς χρηματοοικονομικούς όρους, μέρος της συνολικής συμμετοχής έναντι πιθανής απομείωσης της αξίας της, με αποτέλεσμα η συνολική απόδοση της επένδυσης να επηρεάζεται ελάχιστα». Η ολοκλήρωση της διαδικασίας, δηλαδή η απόκτηση έως 29,9% στην Alpha Bank, τελεί υπό την έγκριση των αρμόδιων εθνικών αρχών για την απόκτηση από τη UniCredit έμμεσες ειδικής συμ-

μετοχή σε εποπτευόμενες θυγατρικές του ομίλου Alpha Bank.

Υπενθυμίζεται ότι η στρατηγική συνεργασία των δύο ομίλων ξεκίνησε πριν από περίπου δύο χρόνια, με την εξαγορά του 8,97% που κατείχε τότε το ΤΧΣ έναντι τιμήματος 293,5 εκατ. ευρώ (στο 1,39 ευρώ ανά μετοχή), ενώ ακολούθησε η απόκτηση ενός μικρότερου ακόμη ποσοστού, οδηγώντας τη συμμετοχή της στο 9,6%. Στην συνέχεια ο ιταλικός όμιλος απέκτησε επιπλέον ποσοστό 9,75% από τον ολλανδικό όμιλο Reggeborgh και έκτοτε αυξάνει σταδιακά τη θέση του.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση του ιταλικού ομίλου, «η επιτυχής στρατηγική συνεργασία με την Alpha Bank δίνει τη δυνατότητα στους δύο ομίλους να αξιοποιήσουν τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα και να ενισχύσουν περαιτέρω τη συνεργασία τους στους τομείς των πληρωμών, των εξειδικευμένων χρηματοδοτικών υπηρεσιών, των συμβουλευτικών υπηρεσιών, των κεφαλαιαγορών, της διαχείρισης κεφαλαίων και των ασφαλιστικών προϊόντων».

Μετά τη λήψη των λοιπών εποπτικών εγκρίσεων, ποσοστό 9,8% της συμμετοχής που κατέχει σήμερα η UniCredit θα ενοποιηθεί με τη μέθοδο της καθαρής θέσης (equity consolidation), επιτρέποντας την αναγνώριση ισόποσου τμήματος των καθαρών κερδών της Alpha Bank στη γραμμή εσόδων και τα καθαρά κέρδη της UniCredit.



Το εκτιμώμενο συνολικό ύψος επένδυσης της UniCredit στην Alpha Bank υπολογίζεται σε 1,6 δισ. ευρώ.



Λουκέτο σε 204 καταστήματα σε όλη τη χώρα βάζουν τα ΕΛΤΑ

Αποτελούν το 45% του ταχυδρομικού δικτύου – Τα 40 βρίσκονται στην Αττική

Της **ΜΑΤΙΝΑΣ ΧΑΡΚΟΦΤΑΚΗ**

Περίπου τα μισά καταστήματα των Ελληνικών Ταχυδρομείων σε όλη τη χώρα θα κατεβάσουν ρολά από τη Δευτέρα 3 Νοεμβρίου. Από τα 456 ταχυδρομεία που ανήκουν σήμερα στον δημόσιο οργανισμό, αποφασίστηκε να αναστείλουν οριστικά τη λειτουργία τους τα 204, εκ των οποίων τα 40 βρίσκονται στην Αττική και τα υπόλοιπα 164 στην περιφέρεια. Η μείωση αντιστοιχεί σε περίπου 45% του συνολικού δικτύου.

Σύμφωνα με τη διοίκηση της εταιρείας, πρόκειται για καταστήματα με περιορισμένη επισκεψιμότητα και χαμηλή εμπορική δραστηριότητα, γεγονός που καθιστά το λουκέτο αναγκαίο στο πλαίσιο του οικονομικού εξορθολογισμού που υλοποιούν τα ΕΛΤΑ από το 2023. Ωστόσο, κύκλοι με γνώση του θέματος επισημαίνουν στην «Κ» ότι δεν ήταν όλα τα καταστήματα ζημιόγωνα καθώς ορισμένα κάλυπταν τα έξοδά τους και εξυπηρετούσαν έναν ικανοποιητικό αριθμό πελατών.

Θολό παραμένει το τοπίο για τους εργαζόμενους που επηρεάζονται. Επί του παρόντος, δεν υπάρχει επίσημη ενημέρωση για τον ακριβή αριθμό, αλλά πρόκειται κυρίως για μικρά ταχυδρομεία με έως 4-5 υπαλλήλους.

Όσον αφορά το μόνιμο προσωπικό, προβλέπεται εσωτερική μετακίνηση σε εν λειτουργία καταστήματα, ενώ συνδικαλιστικές πηγές στην «Κ» επισημαίνουν ότι μια ενδεχόμενη αλλαγή ρόλου ή θέσης μπορεί να οδηγήσει ορισμένους σε αναγκαστική παραίτηση. Να σημειωθεί ότι σήμερα στα ΕΛΤΑ εργάζονται περίπου 2.900 μόνιμοι και 1.500 μέσω εξωτερικών συνεργατών.

Στην Αττική, το σχέδιο προβλέπει την αναστολή λειτουργίας ταχυδρομείων σε κεντρικά σημεία όπως η Ακρόπολη, η Μπτροπόλεως και το Θησείο,

Σύμφωνα με τη διοίκηση της εταιρείας, πρόκειται για καταστήματα με περιορισμένη επισκεψιμότητα και χαμηλή εμπορική δραστηριότητα.

αλλά και σε μεγάλους δήμους όπως η Κυψέλη, ο Αλιμος και ο Χολαργός. Ανεππρέαστο δεν μένει ούτε το υποκατάστημα στο αεροδρόμιο. Στην περιφέρεια, όπου σε αρκετές περιοχές το ταχυδρομείο παραμένει κομβικό, κυρίως για τους ηλικιωμέ-



Στην Αττική, το σχέδιο προβλέπει την αναστολή λειτουργίας ταχυδρομείων σε κεντρικά σημεία όπως η Ακρόπολη, η Μπτροπόλεως και το Θησείο, αλλά και σε μεγάλους δήμους όπως η Κυψέλη, ο Αλιμος και ο Χολαργός.

νους και ως σημείο σύνδεσης με την υπόλοιπη Ελλάδα, θα κλείσουν μεταξύ άλλων 9 ΕΛΤΑ στην Αιτωλοακαρνανία, 6 στην Εύβοια, ένα στην Ικαρία, ένα στη Νάξο και ένα στη Σάμο. Υπάρχουν επίσης διαβεβαιώσεις ότι σε όλα τα νησιά της χώ-

ρας θα λειτουργεί τουλάχιστον ένα ταχυδρομείο. Αλλωστε, τα ΕΛΤΑ ως φορέας της καθολικής υπηρεσίας αποζημιώνονται κάθε χρόνο από το κράτος με το ποσό των περίπου 15 εκατ. ευρώ προκειμένου να παρέχουν τις υπηρεσίες τους ακόμη και

στην πιο απομακρυσμένη γωνία της Ελλάδας.

Η κίνηση αυτή της τεράστιας αναδιάρθρωσης που επιχειρείται για ακόμη μια φορά υποδηλώνει με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο ότι η θυγατρική του Υπερταμείου δυσκολεύεται να

αφήσει πίσω της διαχρονικά ζητήματα άεξων χειρισμών, έντονων οικονομικών προβλημάτων, τα οποία έχουν οξυνθεί από την καθίζηση της επιστολικής αλληλογραφίας, η οποία κάποτε αποτελούσε τη βασική πηγή εσόδων της και την αδυναμία της να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Παρά τις όποιες προσπάθειες, η εικόνα των αρνητικών επιδόσεων δεν έχει αντιστραφεί καθώς ο οργανισμός παραμένει κολλημένος στην περιοχή των ζημιών και των αρνητικών ιδίων κεφαλαίων. Σύμφωνα με τις καταστάσεις του 2024, τα έσοδα των ΕΛΤΑ έφθασαν τα 249 εκατ. ευρώ έναντι 243,28 εκατ. ευρώ το προηγούμενο έτος, σημειώνοντας άνοδο 2,3%. Οι ζημιές περιορίστηκαν σε 8,372 εκατ. ευρώ από 28,737 εκατ. ευρώ το 2023. «Αγκάθι» παραμένουν τα αρνητικά ίδια κεφάλαια τα οποία φθάνουν στο ποσό των 140,1 εκατ. ευρώ έναντι επίσης αρνητικών κεφαλαίων 131,89 εκατ. ευρώ.

Αυτό σημαίνει ότι η μακροπρόθεσμη οικονομική βιωσιμότητα της δημόσιας επιχείρησης δεν έχει ακόμη διασφαλιστεί πλήρως. Δύο χρόνια μετά την έναρξη του πλάνου εκουχρονισμού, ο δρόμος της εξυγίανσης εξακολουθεί να είναι μακρύς και γεμάτος προκλήσεις.

Με αστερίσκους η εμπορική συμφωνία Αμερικής - Κίνας

Οι ΗΠΑ μειώνουν δασμούς, το Πεκίνο αίρει περιορισμούς σε σπάνιες γαίες

Χαρακτηριστικά ανακωχής και ίσως ορισμένες από τις ασάφειες ή ακόμη και τις παγίδες παλαιότερων επεισοδίων εκκευρίας παρουσιάζει η εμπορική συμφωνία στην οποία κατέληξαν χθες ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ με τον Κινέζο ομόλογό του Σι Τζινπίνγκ. Από πλευράς Ουάσινγκτον συμφωνήθηκε σημαντική μείωση των δασμών στα κινεζικά προϊόντα και ο Κινέζος πρόεδρος δεσμεύθηκε ότι το Πεκίνο θα καταστείλει το παράνομο εμπόριο φαιντανύλης, θα αρχίσει και πάλι να εισάγει σόγια από τις ΗΠΑ και, προπαντός, ότι θα αναβάλει για ένα έτος τους σκληρούς περιορισμούς στις εξαγωγές σπάνιων γαιών.

Κι ενώ η τελευταία αυτή δέσμευση είναι και το σημαντικότερο διακύβευμα της συμφωνίας, στη χθεσινή ανακοίνωσή του για το θέμα το κινεζικό υπουργείο Εμπορίου δεν αναφέρει ότι αναστέλλει τους περιορισμούς που επέβαλε στις 4 Απριλίου ως αντίποινα στην «ημέρα απελευθέρωσης» του Ντόναλντ Τραμπ και στους δασμούς που ανακοίνωσε στις 2 Απριλίου. Οι αρχικοί αυτοί περιορισμοί αφορούν την υποχρέωση που επέβαλε το Πεκίνο στις εξαγωγικές εταιρείες να ζητούν την ειδική άδεια του υπουργείου για να εξαγουν επτά κατηγορίες σπάνιων γαιών και τους μαγνήτες τους. Με την επιβολή αυτής της υποχρέωσης σύντομα παρουσιάστηκαν προβλήματα στην παραγωγή πολλών βιομηχανικών στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη, και το ίδιο εξακολουθεί να συμβαίνει και τώρα. Στην ανακοίνωση του κινεζικού υπουργείου Εμπορίου αναφέρεται ότι αναστέλλονται για ένα έτος μόνοι οι ειδικοί έλεγχοι στις εξαγωγές που έχουν επιβληθεί από τις 8 Οκτωβρίου και αφορούν την υποχρέωση ειδικής άδειας για την εξαγωγή εξοπλισμού επεξεργασίας σπάνιων γαιών και τεχνολογίας για τα ορυχεία και τις μονάδες επεξεργασίας των σπάνιων γαιών όπως και για τις μονάδες μπαταριών ηλεκτροκι-



Η **συμφωνία** επετεύχθη στο περιθώριο της συνόδου κορυφής της Οικονομικής Συνεργασίας Ασίας - Ειρηνικού στη Νότια Κορέα. Σχολιάζοντας τη συνάντησή του με τον Κινέζο πρόεδρο Σι Τζινπίνγκ, ο Τραμπ τη χαρακτήρισε «καταπληκτική» και βαθμολόγησε τις συνομιλίες τους με «12 στα 10».

Η Κίνα θα καταστείλει το παράνομο εμπόριο φαιντανύλης και θα αρχίσει και πάλι να εισάγει σόγια από τις ΗΠΑ.

νητων οχημάτων. Σημειώτέον ότι προ μνηνών το Πεκίνο είχε ουσιαστικά διαψεύσει τον Ντόναλντ Τραμπ και είχε τονίσει ότι δεν δεσμεύθηκε να καταργήσει τους ελέγχους στις εξαγωγές σπάνιων γαιών και ότι οι δύο πλευρές αντιλαμβάνονται το θέμα διαφορετικά.

Παράλληλα, πάντως, οι δύο πρόεδροι δεσμεύθηκαν ότι θα αναστείλουν για ένα έτος τους εκδικητικούς φόρους που είχαν επιβάλει κάθε χώρα στα πλοία της άλλης, αποκλιμακώνοντας, έτσι, μια διαμάχη που είχε αποτελέσει σημείο ιδιαίτερης τριβής στον μεταξύ τους εμπορικό πόλεμο. Η Ουάσινγκτον επέβαλε στις 14 Οκτωβρίου τον εν λόγω ειδικό φόρο σε όσα πλοία προέρχονται από την Κίνα και προ-

σεγγίζουν τα αμερικανικά λιμάνια, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης έρευνας που διεξάγει σχετικά με την κυριαρχία της Κίνας στην κατασκευή πλοίων και στις θαλάσσιες μεταφορές. Μετά την ανακοίνωση της Ουάσινγκτον ότι αναστέλλεται το μέτρο για ένα έτος, η Κίνα έσπευσε να κάνει το ίδιο και να αναστείλει «τα αντίποινα κατά των ΗΠΑ» που είχε επιβάλει την ίδια ημέρα.

Η συζήτηση των δύο προέδρων στη Νότια Κορέα, η πρώτη κατά ιδίαν συνάντησή τους από το 2019, σηματοδότησε το τέλος μιας περιόδου του Ντόναλντ Τραμπ στην Ασία, στο πλαίσιο της οποίας ο Αμερικανός πρόεδρος ανακοίνωσε εμπορικές συμφωνίες με τη Νότια Κορέα, την Ιαπωνία και χώρες της νοτιοανατολικής Ασίας.

Σχολιάζοντας τη συνάντησή του με τον Κινέζο πρόεδρο, ο Τραμπ τη χαρακτήρισε «καταπληκτική» και βαθμολόγησε τις συνομιλίες τους με «12 στα 10». Σε ό,τι αφορά τους δασμούς στις κινεζικές εισαγωγές, επισήμανε ότι θα μειωθούν από 57% σε 47%, και θα μειωθεί κατά 50% το ύψος των δασμών που σχετι-

ζονται με το εμπόριο φαιντανύλης σε 10%. Όπως υπογράμμισε, «ο Σι θα προσπαθήσει πολύ για να σταματήσει τη ροή της φαιντανύλης», ενός θανατηφόρου οπιοειδούς, που είναι η κύρια αιτία θανάτων από υπερβολική δόση στις ΗΠΑ. Προσέθεσε πως ο δασμός μειώθηκε «επειδή λαμβάνουν πραγματικά ισχυρά μέτρα».

Σύμφωνα με την ανακοίνωση του υπουργείου, οι δύο πλευρές συμφώνησαν να συνεργαστούν, αφενός για την καταστολή του εμπορίου φαιντανύλης και αφετέρου για να επεκτείνουν το εμπόριο γεωργικών προϊόντων. Οι αγορές διεθνώς αντέδρασαν συγκρατημένα στις ανακοινώσεις. Ο Τραμπ απέφυγε να κάνει άμεσα σχόλια για τις παραχωρήσεις των ΗΠΑ, αλλά δήλωσε ότι η Κίνα θα αγοράζει εφελής «τεράστιες ποσότητες» αμερικανικής σόγιας και άλλων αγροτικών προϊόντων. Δεν συζητήθηκε, πάντως, το «καυτό» θέμα της Nvidia, του αμερικανικού κολοσσού των τσιπ, που θέλει να διατηρήσει την παρουσία του στην αγορά τεχνητής νοημοσύνης της Κίνας.

Μεγαλύτερο από ποτέ το κλαμπ των δισεκατομμυριούχων

Η **άνοδος** των χρηματιστηρίων έχει «φουσκώσει» τις περιουσίες των πλουσιότερων ανθρώπων της Γης, με αποτέλεσμα το «κλαμπ» των δισεκατομμυριούχων να είναι σήμερα μεγαλύτερο από ποτέ. Αποτελείται από 3.508 άτομα, που διαθέτουν συνολική περιουσία 13,4 τρισ. δολαρίων, δηλαδή 10,3% υψηλότερη σε σύγκριση με πέρυσι.

Περίπου το ένα τρίτο των δισεκατομμυριούχων του πλανήτη, ή 1.135 άτομα, βρίσκεται στις ΗΠΑ, με τις περιουσίες τους να αποτελούν το 43% του συνολικού πλούτου των δισεκατομμυριούχων, όπως δείχνουν τα στοιχεία της Altrata.

Το 2024, ο αριθμός των δισεκατομμυριούχων της Ευρώπης έσπασε το φράγμα των 1.000, για πρώτη φορά στα δέκα και πλέον χρόνια που η Altrata καταγράφει τα σχετικά στοιχεία. Στη λίστα περιλαμβάνεται ο Γάλλος Μπερνάρ Αρνό της αυτοκρατορίας πολυτελείας LVMH (με περιουσία 236,4 δισ. δολαρίων) αλλά και ο Γερμανός Ντίτερ Σβαρτς των σουπερ μάρκετ Lidl (με 45,9 δισ. δολάρια). Η αύξηση του πλούτου των Ευρωπαίων δισεκατομμυριούχων σε αντίθεση με την επιβράδυνση στην Ασία δείχνει πως οι παγκόσμιες οικονομικές δυνάμεις, όπως το τέλος της πανδημίας, οι μεταβαλλόμενες νομισματικές πολιτικές και οι τεχνολογικές αναταραχές, συνεχίζουν να αναδιαμορφώνουν την κατανομή του πλούτου. Η Ασία γνώρισε χαμηλότερη ανάπτυξη λόγω της επιβράδυνσης της κινεζικής οικονομίας και των εμπορικών εντάσεων. Η Κίνα ειδικότερα διαθέτει 321 δισεκατομμυριούχους, οι οποίοι ελέγχουν το 10% του παγκόσμιου πλούτου, όπως σημειώνει η Wall Street Journal. Ανάμεσα στους δισεκατομμυριούχους της Κίνας βρίσκονται ο ιδρυτής της εταιρείας εμφιαλωμένου νερού Nongfu Spring, Ζονγκ Σανάν (με 79,9 δισ. δολάρια) και ο CEO των γίγαντα των social media και των videogames, Tencent, Μα Χουατένγκ, που συνήθως αναφέρεται στα δυτικά μέσα ενημέρωσης ως Πόνι Μα (με 71,5 δισ. δολάρια).

Η άνοδος της τεχνητής νοημοσύνης διευρύνει το χάσμα ακόμη και μεταξύ των υπερπλούσιων, καθώς η μεγάλη άνοδος των μετοχών του τεχνολογικού τομέα ενισχύει την περιουσία δισεκατομμυριούχων που εδρεύουν στις ΗΠΑ, όπως οι Ελον Μασκ, Μαρκ Ζούκερμπεργκ και Τζεφ Μπέζος



Στη **λίστα** των κρoισων περιλαμβάνεται ο Μπερνάρ Αρνό (φωτογραφία) της αυτοκρατορίας πολυτελείας LVMH (με περιουσία 236,4 δισ. δολαρίων) αλλά και ο Ντίτερ Σβαρτς των σουπερ μάρκετ Lidl (με 45,9 δισ. δολάρια).

Αποτελείται από 3.508 άτομα, που διαθέτουν συνολική περιουσία 13,4 τρισ. δολαρίων, δηλαδή 10,3% υψηλότερη σε σύγκριση με πέρυσι.

Το όριο για να μπει κάποιος στη λίστα των δισεκατομμυριούχων είναι κάπως χαλαρό, «οι αγορές σημειώνουν διακυμνήσεις, η αξία των ιδιωτικών εταιρειών μπορεί να είναι αβέβαιη και οι μεγάλες δωρεές επηρεάζουν αρνητικά τις περιουσίες, πράγμα που σημαίνει ότι δεκάδες άτομα... μπορούν να μπουκνούν ή να βγουν από τη λίστα», επισημαίνει η WSJ.

Ανάμεσα σε αυτούς περιλαμβάνεται ο βασιλιάς της Βρετανίας Κάρολος Γ', του οποίου η περιουσία εκτιμάται από την Altrata στα 770 εκατ. δολάρια. Μόνο άτομα με περιουσία τουλάχιστον 4,2 δισ. δολαρίων μπήκαν φέτος στη λίστα της Altrata.

Η μελέτη της Altrata δείχνει ότι τα τελευταία τρία χρόνια, περίπου το 10% όσων είχαν περιουσία μεταξύ 1 και 2 δισ. δολαρίων έχασε το καθεστώς του δισεκατομμυριούχου σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Όσοι είχαν περιουσία που προερχόταν κυρίως από εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες είχαν διπλάσιες πιθανότητες να πέσουν κάτω από το όριο του δισεκατομμυρίου σε σύγκριση με όσους κατείχαν ιδιωτικές (μη εισηγμένες) επιχειρήσεις.

Πρωταθλήτρια ανάπτυξης η Ισπανία, «έκπληξη» η Γαλλία

Με **ρυθμό** ελαφρώς ταχύτερο από ό,τι αναμενόταν αναπτύχθηκε η οικονομία της Ευρωζώνης το τρίτο τρίμηνο, επιδεικνύοντας για άλλη μια φορά ανθεκτικότητα απέναντι στους αμερικανικούς δασμούς και στη γεωπολιτική αβεβαιότητα. Η υπεραπόδοση έναντι των προβλέψεων, αν και ήπια, αποδίδεται στην ισχυρή κατανάλωση στο ευρωπαϊκό μπλοκ, η οποία κατάφερε να αντισταθμίσει την εξασθένηση των εξαγωγών, αλλά και τα προβλήματα στη γερμανική βιομηχανία. Σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία της Eurostat, η οικονομία του μπλοκ αναπτύχθηκε την περίοδο Ιουλίου - Σεπτεμβρίου κατά 0,2% σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο και κατά 1,3% σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2024. Οι αναλυτές προέβλεπαν οριακά χαμηλότερο ρυθμό, της τάξης του 0,1% και 1,2% αντίστοιχα.

Σημειώνεται ότι το δεύτερο τρίμηνο, το ΑΕΠ της Ευρωζώνης είχε αναπτυχθεί κατά 0,1%

σε τριμηνιαίο επίπεδο και κατά 1,5% σε ετήσιο.

Βάσει των στοιχείων που είναι διαθέσιμα μέχρι στιγμής, η Σουηδία σημείωσε τον ταχύτερο ρυθμό ανάπτυξης (1,1% σε σύγκριση με το β' τρίμηνο), ενώ ακολούθησαν η Πορτογαλία (0,8%) και η Τσεχία (0,7%). Πρώση σημειώθηκε στη Λιθουανία (-0,2%), στην Ιρλανδία και στη Φινλανδία (-0,1% αμφότερες). Σε ετήσια βάση, ο ρυθμός ανάπτυξης ήταν θετικός σε 14 χώρες και αρνητικός μόνο για τη Φινλανδία. Πολύ πάνω από τον μέσο όρο «έτρεξε» το τρίτο τρίμηνο η ανάπτυξη στη Γαλλία και στην Ισπανία, αντισταθμίζοντας τη στασιμότητα στη Γερμανία και στην Ιταλία.

Ειδικότερα, η Ισπανία κατέγραψε για άλλη μια φορά την καλύτερη απόδοση ανάμεσα στις μεγάλες οικονομίες του μπλοκ, καταγράφοντας ανάπτυξη 0,6%. Εκπληξη αποτέλεσε η ανάπτυξη στη Γαλλία, με ρυθμό 0,5%, που ξεπέρασε σημαντικά τις προβλέψεις για 0,2%.

Αμετάβλητα τα επιτόκια από την ΕΚΤ

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Η **Αμετάβλητα** διατήρησε τα επιτόκια η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, για τρίτη συνεχή συνεδρίαση, όπως και αναμενόταν, καθώς η περίοδος χαμηλού πληθωρισμού και σταθερής ανάπτυξης συνεχίζεται, παρά τις αναταραχές που προκαλούνται από τις μεταβαλλόμενες εμπορικές σχέσεις και τις γεωπολιτικές εξελίξεις. Από τη Φλωρεντία της Ιταλίας όπου και συνεδρίασε η ΕΚΤ, στην καθιερωμένη ετήσια μιά συνάντησή της εκτός Φρανκφούρτης, η Κριστίν Λαγκάρντ επανέλαβε ότι η ΕΚΤ συνεχίζει να βρίσκεται σε «καλή θέση», κάτι που ενισχύεται και από την πορεία της οικονομίας στο γ' τρίμηνο, και οι όποιες αποφάσεις στη συνέχεια θα «φροντίσουν» ώστε αυτό να παραμείνει σε ισχύ. Όπως πάντως τόνισε, οι κίνδυνοι στην ανάπτυξη έχουν μειωθεί χάρη σε τρεις εξελίξεις: την εμπορική συμφωνία Ε.Ε. - ΗΠΑ, την κατάπαυση του πυρός στη Μέση Ανατολή και την τελευταία πρόοδο στις εμπορικές διαπραγματεύσεις ΗΠΑ - Κίνας.

Πιο αναλυτικά, το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ με ομόφωνη απόφαση διατήρησε σταθερά τα επιτόκια της διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων, των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης και της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης, στο 2,00%, 2,15% και 2,40% αντίστοιχως. Η ΕΚΤ έχει μειώσει τα επιτό-



Η **Κριστίν Λαγκάρντ** κατέστησε σαφές ότι δεν βιάζεται να αλλάξει πολιτική δεδομένου ότι ο πληθωρισμός βρίσκεται στον στόχο.

Σε σχέση με τον Σεπτέμβριο οι καθοδικοί κίνδυνοι για την οικονομία έχουν μειωθεί, εκτιμά η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

και κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες ή 200 μονάδες βάσης συνολικά το τελευταίο έτος και από τον Ιούνιο του 2024 έως τον φετινό Ιούνιο, αλλά έκτοτε βρίσκεται σε στάση αναμονής, καθιστώντας σαφές ότι δεν βιάζεται να αλλάξει πολιτική δεδομένου ότι ο πληθωρισμός βρίσκεται στον στόχο, ένα ιδανικό σημείο που ούτε η Fed, ούτε η Τράπεζα της Αγγλίας, ούτε η Τράπεζα της Ιαπωνίας έχουν επιτύχει. Όπως σημείωσε η Λαγκάρντ,

η οικονομία εξακολουθούσε να αναπτύσσεται παρά το αντίξοο παγκόσμιο περιβάλλον, με την ανάπτυξη στο γ' τρίμηνο να διαισθητώνεται στο 0,2%, ενώ η ισχυρή αγορά εργασίας, οι εύρωστοι ισολογισμοί του ιδιωτικού τομέα και οι προηγούμενες μειώσεις των επιτοκίων εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικές πηγές ανθεκτικότητας. Σε σχέση με τον Σεπτέμβριο οι καθοδικοί κίνδυνοι για την οικονομία έχουν μειωθεί, ωστόσο παραμένουμε σε περίοδο μεγάλης αβεβαιότητας, κυρίως λόγω των συνεχιζόμενων παγκόσμιων εμπορικών διενέξεων και των γεωπολιτικών εντάσεων.

Η ΕΚΤ παρακολουθεί στενά έναν κίνδυνο που δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί, όπως σημείωσε η Λαγκάρντ. Αυτός αφορά τις επιπτώσεις από ενδεχόμενες διαταραχές στην αλυσίδα εφοδι-

ασμού, έπειτα και από τις εξελίξεις με τις διαπραγματεύσεις ΗΠΑ - Κίνας για τις σπάνιες γαίες, οι οποίες επηρεάζουν τον τομέα της ενέργειας και την αυτοκινητοβιομηχανία. Όσον αφορά τις επόμενες κινήσεις της ΕΚΤ στα επιτόκια, για μία ακόμη φορά δεν δόθηκε κάποιο «σήμα», με τη Λαγκάρντ να επαναλαμβάνει ότι η κεντρική τράπεζα θα ακολουθήσει μια προσεγγίση που βασίζεται στα εκάστοτε διαθέσιμα στοιχεία και θα λαμβάνει αποφάσεις από συνεδρίαση σε συνεδρίαση για τον καθορισμό της κατάλληλης κατεύθυνσης της νομισματικής πολιτικής. Οι αγορές πάντως παρέμειναν στην άποψη ότι η ΕΚΤ θα διατηρήσει τα επιτόκια αμετάβλητα μέχρι το τέλος του έτους, ενώ «βλέπουν» με πιθανότητα 32% μία ακόμη μείωση κατά 25 μονάδες βάσης το 2026.

«Υπάρχει μικρή διάθεση στο διοικητικό συμβούλιο να αλλάξει τα επιτόκια βραχυπρόθεσμα και συμφωνούμε με την τιμολόγηση της αγοράς ότι το επιτόκιο θα παραμείνει στο 2% τους επόμενους έξι μήνες περίπου. Πιστεύουμε όμως ότι η ανάπτυξη θα παραμείνει υποτονική το 2026, ενώ ο πληθωρισμός θα μειωθεί κάτω από τον στόχο του 2%, σχολιάζει ο επικεφαλής οικονομολόγος της Capital Economics Τζακ Άλεν-Ρέινολντς, ο οποίος πάντως προβλέπει άλλες δύο μειώσεις επιτοκίων το επόμενο έτος.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Αφήνοντας στον Τραμπ την αίσθηση του νικητή

Των **ΛΙΑΙ ΚΟΥΟ** και **ΝΤΕΪΒΙΝΤ ΠΙΡΣΟΝ** / THE NEW YORK TIMES

Όταν ο Σι Τζινπίνγκ αποχώρησε χθες από τη συνάντηση με τον πρόεδρο Τραμπ, επέδειξε την αυτοπεποίθηση ενός ηγέτη μιας χώρας τόσο ισχυρής όσο οι ΗΠΑ, μιας χώρας ικανής να διαμορφώσει τους όρους οποιασδήποτε συμφωνίας. Αξιοποιώντας το μονοπώλιο της Κίνας στις σπάνιες γαίες και την αγοραστική της δύναμη έναντι της αμερικανικής σόγιας, ο Σι κέρδισε βασικές παραχωρήσεις από την Ουάσινγκτον – μείωση των δασμών, αναστολή των λιμενικών τελών στα κινεζικά πλοία και καθυστέρηση των αμερικανικών ελέγχων εξαγωγών που θα εμπόδιζαν περισσότερες κινεζικές εταιρείες να έχουν πρόσβαση στην αμερικανική τεχνολογία. Και οι δύο πλευρές συμφώνησαν επίσης να παρατείνουν την εκκευρία που είχε επιτευχθεί νωρίτερα φέτος για τον περιορισμό των δασμών. Στη συνάντησή τους στο Μπουσάν της Νότιας Κορέας, ο

τόνισε ο Ζου Φενγκ, καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο της Ναντζίνγκ, σημειώνοντας ότι η μεγαλύτερη νίκη για την Κίνα θα μπορούσε να είναι ότι οι ΗΠΑ θα πρέπει να το σκεφτούν δύο φορές πριν επιβάλουν νέα μέτρα στην Κίνα. Ταυτόχρονα, ο Σι φάνηκε να κατανοεί τι χρειαζόταν ο Τραμπ: μια συμφωνία που θα μπορούσε να πουλήσει ως νίκη στο εσωτερικό. Ο Τραμπ ύψωσε τη γροθιά του στον αέρα καθώς επιβιβάζονταν στο Air Force One και στη συνέχεια δήλωσε στο αεροπλάνο ότι ο Σι είχε συμφωνήσει να λάβει περισσότερα μέτρα για να σταματήσει τη ροή χημικών ουσιών που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή φαινανύλης. Είπε ακόμη ότι η Κίνα υποσχέθηκε να αγοράσει περισσότερη αμερικανική σόγια. «Οι αγρότες μας θα είναι πολύ χαρούμενοι!» δημοσίευσε αργότερα στο Truth Social.

Ο Σι χρησιμοποίησε επιπλέον την αδυναμία του Τραμπ για διαπροσωπικές σχέσεις, επικαλούμενος την εσωτερική ατζέντα του και λέγοντας ότι η ανάπτυξη της Κίνας «συμβαδίζει» με το «όραμα του προέδρου να «κάνει την Αμερική ξανά μεγάλη». Ο Τραμπ, από την πλευρά του, κολάκευσε τον Σι, αποκαλώντας τον «σπουδαίο ηγέτη μιας σπουδαίας χώρας». «Είναι ένα εξατομικευμένο στυλ διπλωματίας που ταιριάζει στα ένστικτα και των δύο ηγετών», σχολίασε η Λίζι Λι, ερευνήτρια με εξειδίκευση στην κινεζική οικονομία στο Asia Society Policy Institute. «Προς το παρόν, αυτές οι χειρονομίες καλής θέλησης φαίνεται να θέτουν τον τόνο για μια περίοδο διαχειριζόμενης σταθερότητας». Ωστόσο, οποιαδήποτε πρόοδος θα μπορούσε εύκολα να διαγραφεί από κινήσεις εκατέρωθεν, που ερμηνεύονται ως παραβίαση της συμφωνίας. Ελλείψει οριστικοποιημένων συμφωνιών, δεν είναι σαφές πόσο θα διαρκέσει η τρέχουσα ύφεση. «Ίσως είμαι εξαντλημένος επειδή έχω δει αυτήν την ταϊνία πάρα πολλές φορές, όμως αυτά είναι ζητήματα που είναι σχετικά εύκολο να αναιρέσουμε και επίσης να κατηγορήσουμε την άλλη πλευρά για κακή πίστη», υπογράμμισε ο Τζαϊν Τσονγκ, καθηγητής Πολιτικών Επιστημών στο Εθνικό Πανεπιστήμιο της Σιγκαπούρης.

Το Πεκίνο έχει αποδείξει την ικανότητά του να αντεπιτίθεται και η Ουάσινγκτον καλά θα έκανε να το θυμάται.

Σι –σαν να έδινε διάλεξη– είπε στον Τραμπ ότι «οι πρόσφατες ανατροπές του εμπορικού πολέμου θα πρέπει να είναι διδακτικές και για τους δύο». Μιλώντας για ανατροπές, ο Σι πιθανότατα αναφερόταν στους τελεταίσιους μήνες, ή σχεδόν ένα χρόνο, των αντιποίνων με τη μορφή δασμών, κυρώσεων και ελέγχων εξαγωγών. Νωρίτερα αυτόν τον μήνα, η Κίνα κλιμάκωσε δραματικά την κατάσταση, ανακοινώνοντας νέα, σαρωτικά όρια στις πωλήσεις σπάνιων γαιών, των κρίσιμων ορυκτών δηλαδή που είναι απαραίτητα για σχεδόν κάθε σύγχρονη τεχνολογία. Η διακοπή της προσφοράς τους θα μπορούσε να παραλύσει τις αμερικανικές βιομηχανίες. Το μήνυμα του Σι φαινόταν να είναι: Το Πεκίνο είχε αποδείξει την ικανότητά του να αντεπιτίθεται και η Ουάσινγκτον καλά θα έκανε να το θυμάται. «Η Κίνα ήταν η μόνη χώρα που αντεπιδέχθηκε στον εμπορικό και διπλωματικό πόλεμο του Τραμπ»,

Εντείνονται οι φόβοι για «φούσκα» στην τεχνητή νοημοσύνη

Σχεδόν 80 δισ. δολ. επένδυσαν το τρίτο τρίμηνο οι Google, Meta και Microsoft

Τα ιλιγγιώδη ποσά που δαπανούν οι τεχνολογικοί κολοσσοί για υποδομές τεχνητής νοημοσύνης αυξάνονται διαρκώς και μοιάζει σαν να δοκιμάζουν την ανοχή των επενδυτών που αμφιβάλλουν για το αν και πότε θα μεταφραστούν αυτές οι δαπάνες σε εισοδήματα. Και την ίδια στιγμή οι δαπάνες αυτές τροφοδοτούν τους φόβους πως η τεχνητή νοημοσύνη καλλιεργεί νέα «φούσκα» στην αγορά. Το γ' τρίμηνο οι Google, Meta και Microsoft δαπάνησαν αθροιστικά σχεδόν 80 δισ. δολ., αλλά οι αντιδράσεις των επενδυτών ποικίλλουν και άλλοτε οδηγούν τη μετοχή μιας εξ αυτών στα ύψη και άλλοτε την βυθίζουν.

Η Alphabet, που σημειωτέον ανακοίνωσε έσοδα τριμήνου ύψους 100 δισ. δολ., γνωστοποίησε ότι σχεδιάζει να αυξήσει τις δαπάνες της κατά 8 δισ. δολ., ώστε στο σύνολο του έτους να φτάσουν στα 93 δισ. δολ. Τις επόμενες ώρες η μετοχή της σημείωσε άλμα 7%. Το ίδιο διάστημα, η Meta ανακοίνωσε ότι οι δαπάνες της για την τεχνητή νοημοσύνη θα φτάσουν φέτος στα 72 δισ. δολ., ενώ προφάτως μίλουσε για 66 δισ. δολ., και επιπλέον ενδέχεται να φτάσουν στα 100 δισ. δολ. μέσα στο επόμενο έτος. Αμέσως μετά, η μετοχή της σημείωσε πτώση 9% διαγράφοντας κάπου 160 δισ. δολ. από τη χρηματιστηριακή της αξία. Την ίδια μοίρα είχε και η Microsoft, που μέσα στην εβδομάδα αναδείχθηκε σε τρίτη εταιρεία στον κόσμο με χρηματιστηριακή αξία άνω των 4 τρις. δολ. και ανακοίνωσε για το γ' τρίμηνο κεφαλαιακές δαπάνες ύψους 35 δισ. δολ., αυξημένες 74% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους, ενώ προβλέπει δαπάνες σχεδόν 140 δισ. δολ. για το επόμενο έτος. Μολονότι ανακοίνωσε αύξηση εσόδων, η μετοχή της σημείωσε πτώση 4%. Μιλώντας στους Financial Times, ο Ντεκ Μέλαρκι, γενικός διευθυντής της επενδυτικής SLC Management, ερμηνεύει τη διαφορά στην αντιμετώπιση των δύο κολοσσών και των δαπανών τους ως ένδειξη «του πόσο πολύ ενδιαφέρει τους επενδυτές το πότε θα μεταφραστούν σε έσοδα οι δαπάνες για την τεχνητή νοημοσύνη». Όπως διευκρινίζει, οι επενδυτές ανησυχούν για το ενδεχόμενο να καταλήξει όλη αυτή η ιστορία σε «φούσκα»



Η Alphabet, μητρική της Google, που σημειωτέον είχε έσοδα τριμήνου ύψους 100 δισ. δολ., ανακοίνωσε ότι σχεδιάζει να αυξήσει τις δαπάνες της στην τεχνητή νοημοσύνη κατά 8 δισ. δολ., ώστε στο σύνολο του έτους να φτάσουν στα 93 δισ. δολ. Δεν χρειάζεται να θυμηθεί κανείς τα αμέτρητα επεισόδια υπεραισιοδοξίας της αγοράς για τις νέες τεχνολογίες, μιας υπεραισιοδοξίας που τελικά προκάλεσε ζημίες στους επενδυτές, προειδοποιούν αναλυτές.

Οι επενδυτές αμφιβάλλουν για το αν και πότε θα μεταφραστούν αυτές οι τεράστιες δαπάνες σε εισοδήματα.

και τονίζει πως «δεν χρειάζεται να θυμηθεί κανείς τα αμέτρητα επεισόδια υπεραισιοδοξίας της αγοράς για τις νέες τεχνολογίες, μιας υπεραισιοδοξίας που τελικά τους προκάλεσε ζημίες». Η συνεχής εκτόξευση των δαπανών για την τεχνητή νο-

μοσύνη είναι γεγονός ότι καλλιεργεί σε επενδυτές αλλά και σε αναλυτές τον φόβο ότι πρόκειται για μια ακόμη φούσκα, γι' αυτό και σε πολλές περιπτώσεις οι επενδυτές δείχνουν να μην επιηρεάζονται από τα ενθαρρυντικά αποτελέσματα και το ύψος των εσόδων των τεχνολογικών κολοσσών.

Μιλώντας, όμως, για το θέμα στο BusinessInsider, ο Τζίλ Λουρία, αναλυτής της DA Davidson, παραθέτει μια πιο ισορροπημένη άποψη για το θέμα, τονίζοντας πως «αυτές οι εταιρείες αντιπροσωπεύουν μια πραγματική ζήτηση» και εξηγεί ότι «αυτό σημαίνει πως

θα αγοράζουν όλο και περισσότερους μικροεπεξεργαστές και θα κατασκευάζουν όλο και περισσότερα κέντρα δεδομένων και επομένως όλο αυτό είναι μια υγιής κατάσταση». Την ίδια στιγμή παραδέχεται, πάντως, ότι υπάρχουν ορισμένα στοιχεία που κατατείνουν σε φούσκα καθώς οι τεχνολογικοί κολοσσοί δανείζονται δεκάδες δισεκατομμύρια δολάρια για να επενδύσουν κερδοσκοπικά, όπως, για παράδειγμα, η Nvidia που επιδιώκει να επενδύσει στην CoreWeave, πάροχο cloud. Συμπεραίνει, έτσι, πως «αυτό δεν είναι υγιής συμπεριφορά».

Η κορεατική περιποίηση δέρματος κατέκτησε τις παγκόσμιες αγορές

Συνοδεύοντας τον Ντόναλντ Τραμπ στη Νότια Κορέα, η εκπρόσωπος Τύπου του Λευκού Οίκου Καραλίν Λίβιτ ενημέρωσε ενθουσιασμένη τους ακολούθους της στο Instagram για την τελευταία της εντυπωσιακή ανακάλυψη: τα κορεατικά καλλυντικά. «Η σύννοδος κορυφής της Οικονομικής Συνεργασίας Ασίας-Ειρηνικού (APEC) μπορεί να αφορά τη διπλωματία, αλλά ακόμη και η πολιτική υψηλού επιπέδου αφήνει περιθώρια για λίγη περιποίηση δέρματος», έγραψαν Αμερικανοί σχολιαστές. «Ευρήματα περιποίησης δέρματος από τη Νότια Κορέα», έγραψε η 28χρονη Λίβιτ με ένα emoji καρδιάς, δίπλα σε 12 είδη, από μάσκες ομορφιάς μέχρι ορούς λάμψης και αντιηλιακά, όλα βασικά στοιχεία της διάσημης κορεατικής ρουτίνας ομορφιάς «K-beauty». Η ανάρτησή της ήταν μία ακόμη ηχηρή ψήφος εμπιστοσύνης στα κορεατικά προϊόντα περιποίησης δέρματος, ή αλλιώς «K-beauty», τα οποία έχουν αποκτήσει φανατικούς οπαδούς τα τελευταία χρόνια.

Τα εν λόγω προϊόντα έγιναν παγκοσμίως γνωστά τη δεκαετία του 2010, στο πλαίσιο ενός κύματος κορεατικών εξαγωγών, όπως η K-pop και η K-drama. Οι ετήσιες εξαγωγές από τη Νότια Κορέα αυξήθηκαν από 650 εκατ. δολάρια το 2011 σε 4 δισ. δολάρια το 2017, ποσό εξαπλάσιο μέσα σε μόλις έξι χρόνια. Πέρυσι ξεπέρασαν τα 10,3 δισ. δολάρια, με αποτέλεσμα μεγάλες εταιρείες κοσμητολογίας

Το πρόγραμμα περιποίησης που προτείνουν οι Νοτιοκορεάτες περιλαμβάνει έως και δέκα διαφορετικά βήματα, καθένα από τα οποία απαιτεί ξεχωριστό προϊόν.

as σε όλο τον κόσμο να λανσάρουν πλέον τις δικές τους σειρές «K-beauty» που δεν κατασκευάζονται στην Κορέα. Το πρόγραμμα περιποίησης που προτείνουν οι Νοτιοκορεάτες είναι περιπλοκό, περιλαμβάνοντας έως και δέκα διαφορετικά βήματα, καθένα από τα οποία απαιτεί ξεχωριστό



Τα κορεατικά καλλυντικά έγιναν παγκοσμίως γνωστά τη δεκαετία του 2010, στο πλαίσιο ενός κύματος κορεατικών εξαγωγών, όπως η K-pop και η K-drama. Οι ετήσιες εξαγωγές από τη Νότια Κορέα, από 650 εκατ. δολάρια το 2011, πέρυσι ξεπέρασαν τα 10,3 δισ. δολάρια.

προϊόν. Αυτό κέντρισε τη φαντασία εμπόρων σε όλο τον κόσμο. Η μάρκα καλλυντικών Seoul Ceuticals –η οποία πήρε το όνομά της από την πρωτεύουσα της Νότιας Κορέας– κυκλοφόρησε το 2017. «Είδαμε την αύξηση ενδιαφέροντος για την K-beauty και αρχίσαμε να αναπτύσσουμε προϊόντα για να καλύψουμε αυτή τη ζήτηση», λέει η διευθύντρια λιανικής πώλησης Ανν Μαγέσκι. «Αναμένουμε πωλήσεις άνω των 14 εκατ. δολαρίων το 2025. Έχουμε ξεκινήσει πωλήσεις στην Ινδία, στη Λατινική Αμερική, στην Ευρώπη και στην Αυστραλία». Η Seoul Ceuticals έχει την έδρα της στις ΗΠΑ, όπου κατασκευάζει τα προϊόντα της. «Προμηθευόμαστε τα συστατικά μας από την Κορέα... Θέλαμε να λέμε με νομιμότητα ότι είμαστε μια μάρκα ομορφιάς K-beauty». Αλλά δεν θα συμφωνούσαν όλοι με αυτό. «Τα προϊόντα θα πρέπει να κατασκευάζονται από Κορεάτη κατασκευαστή», τονίζει ο Σεούνγκ Γκου Κιμ, συνιδρυτής της εταιρείας καλλυντικών «K-beauty» Hwarangroom. Διευθύνει την επιχείρηση με τη σύζυγό του και ενώ έχουν έδρα τη Φινλανδία,

όλα τα προϊόντα τους κατασκευάζονται στη Νότια Κορέα. Παραδέχεται ωστόσο ότι ο ορισμός της «K-beauty» παραμένει περίπλοκος. «Και έπειτα, μάρκες όπως η Lancôme και η Clinique κατασκευάζουν τα προϊόντα τους στην Κορέα και στην Ιαπωνία, αλλά αυτό δεν κάνει αυτές τις μάρκες γιαπωνέζικες και κορεατικές», υπογραμμίζει. Προς το παρόν δεν υπάρχει επίσημος ορισμός της «K-beauty», ούτε προστατευόμενη ονομασία προέλευσης που να την υπερασπίζεται, όπως στην περίπτωση της σαμπάνιας ή του τυριού Parmigiano Reggiano. Η «K-beauty Industry Association» είναι ο μόνος εμπορικός φορέας προϊόντων «K-beauty», που έχει εγκριθεί επίσημα από την κυβέρνηση της Νότιας Κορέας. Ο σύνδεσμος έχει κανόνες για τα μέλη του –πρέπει να είναι εταιρείες εγγεγραμμένες στη Νότια Κορέα και τα προϊόντα τους πρέπει να έχουν ελεγχθεί και εγκριθεί επισήμως από την Κορεατική Υπηρεσία Τροφίμων και Φαρμάκων (KFDA). Η Νότια Κορέα είναι πλέον ο μεγαλύτερος εξαγωγέας καλλυντικών προϊόντων μετά τη Γαλλία και τις ΗΠΑ.

Δυσεύρετα τα μεγάλα οικόπεδα στο λεκανοπέδιο της Αττικής

Ελάχιστα σε κέντρο, Πειραιά, υψηλότερη προσφορά σε βόρεια, ανατολικά προάστια

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Περιορισμένος είναι ο αριθμός των μεγάλων διαθέσιμων οικοπέδων, κατάλλων για την ανέγερση συγκροτημάτων κατοικιών μεγάλης κλίμακας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το σημαντικό έλλειμμα προσφοράς, ειδικά στο λεκανοπέδιο της Αττικής. Τα ελεύθερα οικόπεδα που ξεπερνούν τα 1.000 τ.μ. είναι περισσότερα στα βόρεια και στα ανατολικά προάστια, καθώς, σύμφωνα με έρευνα της Property, αυτά αποτελούν περίπου το 1/3 των πωλούμενων εκτάσεων στις εν λόγω περιοχές. Αντιθέτως, στα νότια προάστια, στον Πειραιά και φυσικά στο κέντρο της Αθήνας, τα προς πώληση οικόπεδα επιφάνειας άνω των 1.000 τ.μ. είναι πολύ λιγότερα.

Ειδικά στο μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας απαντώνται μόλις 145 οικόπεδα άνω των 1.000 τ.μ. ή το 10% του συνόλου, ενώ στο κέντρο ο αριθμός τους επίσης είναι πολύ μικρός (158), αποτελώντας μόλις το 6% των συνολικών οικοπέδων που διατίθενται προς πώληση. Είναι λοιπόν προφανές ότι θα απαιτηθούν σημαντικές παρεμβάσεις ώστε τουλάχιστον να αποδεδειγτούν αναξιοποίητα και εγκαταλελειμμένα κτίρια γραφείων, ή πρώην βιομηχανίες, που διαθέτουν το απαιτούμενο μέγεθος και θα μπορούσαν να μετατραπούν σε συγκροτήματα κατοικιών.

Προς το παρόν, βέβαια, τέτοιου είδους έργα είναι ελάχιστα, είτε λόγω γραφειοκρατικών και πολεοδομικών εμποδίων είτε λόγω της επενδυτικής ανασφάλειας που έχει δημιουργηθεί στην αγορά μετά την κατάργηση των μπόνους δόμησης του ΝΟΚ από το ΣΤΕ.

«Σήμερα, στην πραγματικότητα, η νομοθεσία είναι ένα ακόμα πρόβλημα», αναφέρει ο κ. Παναγιώτης Νεράντζης, διευθυντής του τομέα σχεδιασμού και ανάπτυξης της Arbitrage Real Estate. Σύμφωνα με όσα ανέφερε στο πρόσφατο συνέδριο ακινήτων Prodepro 2025, «οι αλληπάλληλες παρεμβάσεις στον πολεοδομικό κανονισμό μετά το 2011 δημιουργούν σύγ-



Τα ελεύθερα οικόπεδα που ξεπερνούν τα 1.000 τ.μ. είναι περισσότερα στα βόρεια και στα ανατολικά προάστια, καθώς, σύμφωνα με έρευνα της Property, αποτελούν περίπου το 1/3 των πωλούμενων εκτάσεων στις εν λόγω περιοχές. Αντιθέτως, στα νότια προάστια, στον Πειραιά και φυσικά στο κέντρο της Αθήνας, τα προς πώληση οικόπεδα επιφάνειας άνω των 1.000 τ.μ. είναι πολύ λιγότερα.

Η έλλειψη των κατάλληλων εκτάσεων είναι ένα επιπλέον πρόβλημα στην ανέγερση συγκροτημάτων με σημαντικό αριθμό κατοικιών.

χους και ανάγκη συνεχών διορθώσεων, με αποκορύφωμα τον ΝΟΚ, που καθίσταται πρακτικά ένας υπό αμφισβήτηση νόμος. Αυτό αποδεικνύεται από τη βύθιση στην έκδοση νέων αδειών», τόνισε ο κ. Νεράντζης, προειδοποιώντας ότι «δεν έχουμε περιθώρια να αφήνουμε μεγάλο κτιριακό απόθεμα εκτός αγοράς. Χρειαζόμαστε νομοθετικό πλαίσιο που να δίνει εργαλεία στην αγορά». Σημείωσε επίσης ότι «είναι σημαντικό να γίνει μια γενναία προσπάθεια απλοποίησης του οικοδομικού κανονισμού».

Πράγματι, αυτή είναι και η επιδίωξη του υπ. Περιβάλλοντος και Ενέργειας, σύμφωνα με όσα ανέφερε ο κ. Ευθύμιος Μπακογιάννης, γενικός γραμματέας Χωρικού

Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος, μιλώντας στο πρόσφατο συνέδριο του Συμβουλίου Αειφόρων Κτιρίων Ελλάδος / Sustainable Building Council Greece (SBC Greece). «Ο Νέος Οικοδομικός Κανονισμός, τον οποίο τον έχουμε σχεδόν έτοιμο, θα είναι μόλις 20 άρθρα. Έχει άλλη φιλοσοφία. Δεν έχει όλη αυτή τη συνθετικότητα και την πολυπλοκότητα εξαιτίας της οποίας τσακώνονται οι μηχανικοί με τις υπηρεσίες δόμησης».

Από την άλλη πλευρά, ο πολεοδομικός σχεδιασμός παραπέμπεται πλέον στο 2027, όταν και αναμένεται να αρχίσει η έκδοση των πρώτων προεδρικών διαταγμάτων των νέων Τοπικών Χωροταξικών Σχεδίων (ΤΧΣ). Μέχρι τότε, η ασφάλεια και η ανασφάλεια θα συνεχίσουν να επικρατούν στην αγορά ακινήτων, αποτρέποντας τις νέες επενδύσεις, ειδικά όταν αυτές είναι μεγάλων κλίμακας.

Σύμφωνα με τον κ. Δίωνα Γαβριηλίδη, διευθυντικό εταίρο της Elxis - At Home in Greece, ηγέτιδας εταιρείας στην πώληση εξοχικών κατοικιών στην Ελλάδα, «αυτήν την περίοδο πολλοί ξένοι επενδυτές διστάζουν να επενδύσουν στην αγορά οικόπεδων, λόγω της πολε-

οδομικής αβεβαιότητας που επικρατεί στην εκτός σχεδίου αλλά και στην εντός σχεδίου/οικισμού δόμηση. Ολοι αναζητούν οικόπεδα με υφιστάμενα κτίσματα, κατάλληλα για μετατροπή/αλλαγή χρήσης, και αποφεύγουν τις αναπτύξεις νέων εκτάσεων».

Εν τω μεταξύ, γεμάτη προκλήσεις είναι και η αγορά των οικοπέδων, εξαιτίας της απροθυμίας των περισσότερων οικοπεδούχων να περιορίσουν τις απαιτήσεις τους, παρότι πλέον τα ακίνητά τους «τρίζουν» κτίρια μικρότερης επιφάνειας και μειωμένου όγκου. Πηγές της αγοράς αναφέρουν ότι η διαπραγμάτευση είναι πρακτικά αδύνατη λόγω της άρνησης των ιδιοκτητών να μειώσουν τις ζητούμενες τιμές ή το ποσοστό της ανταποδοχής, παρότι κατά μέσον όρο η επιτρεπόμενη δομήσιμη επιφάνεια του οικοπέδου τους είναι 30% μικρότερη, ακριβώς λόγω της κατάργησης των μπόνους δόμησης. Η εξέλιξη αυτή δυσκολεύει ακόμα περισσότερο τις αγοραπωλησίες και εντέλει μειώνει κι άλλο τη μελλοντική παραγωγή νέων οικοδομών, κάτι που αναμένεται να αποκαλυφθεί από το 2026 και μετά.

Στήριξη νοικοκυριών που έχασαν την κατοικία τους προτείνεται στην Ελλάδα

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Πρόταση για έκδοση «κοινωνικού ομολόγου», ενός χρηματοδοτικού εργαλείου που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την επαναγορά κατοικιών από κοινωνικές ομάδες που έχασαν τα σπίτια τους σε πλειστηριασμούς, αλλά και την ενεργό εμπλοκή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην προσπάθεια επίλυσης του δύσκολου προβλήματος της στεγαστικής κρίσης, καταθέτει η Ένωση Εργαζομένων Καταναλωτών Ελλάδος. Παρουσιάζοντας ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο έξι παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της στεγαστικής κρίσης, η ΕΕΚΕ της ΓΣΕΕ προτείνει μεταξύ άλλων την υποβολή στην επαναγοράς κατοικίας από φυσικά πρόσωπα. Κάτι τέτοιο, επισημαίνει, θα μπορούσε να υποστηριχθεί μέσω της έκδοσης «κοινωνικού ομολόγου», το οποίο θα αποβλέπει στη χρηματοδότηση αγοράς κατοικιών που χάθηκαν λόγω πλειστηριασμών ή αδυναμίας αποπληρωμής, με σκοπό την επανένταξη των νοικοκυριών σε αυτές. Η πρόταση προχωρεί περαιότερα από τις κλασικές μορφές επιδότησης ή δανειοδότησης: το «κοινωνικό ομολόγο» αντιμετωπίζεται ως μηχανισμός ενεργοποίησης κεφαλαίων της κοινωνικής οικονομίας, όπου ιδιώτες επενδυτές, θεσμικοί φορείς ή κοινωνικά ιδρύματα θα μπορούν να τοποθετούν πόρους για κοινωνικούς σκοπούς, με μετρήσιμο αποτέλεσμα.

Με αυτόν τον τρόπο η ΕΕΚΕ εισάγει μια διαφορετική χρηματοδοτική ιδέα στην ελληνική συζήτηση για τη στέγαση, ευθυγραμμισμένη με διεθνείς πρακτικές «social bonds» που έχουν εφαρμοστεί σε χώρες όπως η Γαλλία και η Ολλανδία. Παράλληλα προτείνει και την ενεργό συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη διαχείριση και αξιοποίηση του προγράμματος, μέσω αφενός της αξιοποίησης ακινήτων ιδιοκτησίας δήμων και περιφερειών για κοινωνική στέγαση, προσωρινή φιλοξενία ή επαναστέγαση νοικοκυριών που έχασαν την κατοικία τους, και αφετέρου της σύμπραξης των ΟΤΑ με κοινωνικούς φορείς και τράπεζες, ώστε να διευκολυνθεί η εφαρμογή του προγράμματος επαναγοράς κατοικιών. Θέτει, δε, στη συζήτηση και τη δημιουργία τοπικών φορέων

στεγαστικής πολιτικής, οι οποίοι θα λειτουργούν ως ενδιάμεσοι ανάμεσα σε επενδυτές, πολίτες και κεντρική διοίκηση για τη διαχείριση των κοινωνικών ομολόγων. Η ΕΕΚΕ αναγνωρίζει ότι οι δήμοι αποτελούν τον πιο κοντινό θεσμό προς τον πολίτη και, συνεπώς, μπορούν να παίξουν κομβικό ρόλο στην ταυτοποίηση των πραγματικών στεγαστικών αναγκών και στην επιτόπου εφαρμογή των προγραμμάτων επαναγοράς και κοινωνικής κατοικίας.

Η ιδέα, όπως αποτυπώνεται στην πρόταση του φορέα που ανήκει στη ΓΣΕΕ, προϋποθέτει:

- Έκδοση ομολόγου κοινωνικού χαρακτήρα με σαφώς προσδιορισμένο κοινωνικό σκοπό: τη στήριξη νοικοκυριών που έχασαν την κατοικία τους.
- Απόδοση κεφαλαίων στους επενδυτές με βάση την επιτυχία του προγράμματος (π.χ. αριθμός κατοικιών που επαναποκτήθηκαν ή νοικοκυριών που επανεγκαταστάθηκαν).
- Διαχείριση από δημόσιο φορέα ή σύμπραξη δημόσιου - ιδιωτικού τομέα, με διαφάνεια και κοινωνική λογοδοσία.
- Ενσωμάτωση ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων, π.χ. μέσω Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων ή Κοινωνικού Ταμείου.

Η ΕΕΚΕ θεωρεί πως η στέγη είναι θεμελιώδες κοινωνικό δικαίωμα και όχι προϊόν αποκλειστικά της αγοράς. Και προτείνει επίσης την αύξηση της προσφοράς κατοικιών μακροχρόνιας ενοικίασης μέσω φορολογικών κινήτρων, μηδενισμού ΕΝΦΙΑ και εμπλοκής ενδιάμεσων φορέων που θα διασφαλίζουν τη σωστή χρήση των ακινήτων, την ενίσχυση της κατασκευής προσιτών νεόδμητων κατοικιών μέσω οικοδομικών συνεταιρισμών, με εγγυοδοσία του Δημοσίου για ευκολότερη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, την ανάλωση μεγάλων αστικών διαμερισμάτων των δεκαετιών '50-'60 μέσω προγραμμάτων συγκατοίκησης ειδικών ομάδων (νέοι, ηλικιωμένοι, δημόσιοι υπάλληλοι) και, τέλος, την εξισορρόπηση μεταξύ βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων μισθώσεων κατοικιών, με υποχρέωση διάθεσης ποσοστού κτιρίων σε μακροχρόνια χρήση από τους ιδιοκτήτες βραχυχρόνιων ακινήτων.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Αναπτύξεις μικτών χρήσεων: από το χθες στο αύριο

Οι αναπτύξεις μικτών χρήσεων (mixed-use developments) αποτελούν μια από τις πιο σημαντικές τάσεις στην αστική ανάπτυξη – τόσο διεθνώς όσο και στην Κύπρο. Πρόκειται για έργα που συνδυάζουν κατοικίες, γραφεία, εμπορικούς χώρους, αναψυχή και μερικές φορές τουρισμό στο ίδιο ακίνητο ή συγκρότημα. Πολυάριθμα παραδείγματα τέτοιων αναπτύξεων υπάρχουν ήδη στη Λεμεσό, στη Λευκωσία και στη Λάρνακα (και σε μικρότερο βαθμό σε Πάφο και Αμμόχωστο), όπου μεγάλα projects επιδιώκουν να δημιουργήσουν ολοκληρωμένα «μικρο-οικοσυστήματα» αστικής ζωής. Ακολουθεί μια ανάλυση υπέρ και κατά των αναπτύξεων μικτών χρήσεων, με έμφαση στα δικά μας δεδομένα: **ΥΠΕΡ: Τα πλεονεκτήματα των αναπτύξεων μικτών χρήσεων**

1. Ζωντάνια και βιωσιμότητα στην πόλη

Τα έργα μικτών χρήσεων δίνουν ζωή σε περιοχές που αλλιώς «νεκρώνουν» μετά το ωράριο γραφείων. Όταν κατοικίες, γραφεία και εστίαση συνυπάρχουν, η περιοχή διατηρεί συνεχή κίνηση και οικονομική δραστηριότητα. Ένα παράδειγμα είναι το παραλιακό μέτωπο της Λεμεσού, το οποίο έχει μετατραπεί από μια γραμμική τουριστική ζώνη σε έναν δυναμικό χώρο που λειτουργεί σχεδόν 24 ώρες το

24ωρο, χάρη στην ανάμιξη κατοικιών, καταστημάτων και χώρων ψυχαγωγίας.

2. Πιο αποτελεσματική αξιοποίηση γης

Σε μια χώρα με περιορισμένους χώρους ανάπτυξης όπως η Κύπρος, τα μικτά έργα επιτρέπουν πυκνότερη, αλλά και πιο ορθολογική χρήση της γης. Ένα τεμάχιο μπορεί να φιλοξενεί διαφορετικές λειτουργίες χωρίς να απαιτείται οριζόντια εξάπλωση. Αυτό συνδέεται με τη σύγχρονη αρχή της συμπαγούς πόλης, που μειώνει την ανάγκη για νέες εκτάσεις και δυναμικά προστατεύει την αγροτική γη.

3. Καλύτερη ποιότητα ζωής για τους κατοίκους

Όταν κάποιος μπορεί να ζει, να εργάζεται, να ψωνίζει και να ψυχαγωγείται στην ίδια περιοχή, μειώνονται οι μετακινήσεις, ο χρόνος στον δρόμο και το κυκλοφοριακό χάος/άγχος. Οι μικτές αναπτύξεις προωθούν με τον τρόπο τους την αστική ευκολία και μια πιο πράσινη, πεζοδρομημένη καθημερινότητα.

4. Ασφάλεια και κοινωνική συνοχή

Περιοχές με συνεχή ροή ανθρώπων είναι πιο ασφαλείς. Η συνύπαρξη κατοίκων και επαγγελματιών δημιουργεί μια μορφή «άτυπης επιτήρησης» (natural surveillance), όπως τη χαρακτηρίζουν οι πολεοδόμοι.

5. Υψηλότερη εμπορική αξία και επενδυτική απόδοση

Τα έργα μικτών χρήσεων συνήθως απολαμβάνουν υψηλότερη αξία γης και ενοικίων, καθώς προσελκύουν διαφορετικές κατηγορίες κοινού και μειώνουν το ρίσκο παρατεταμένης ύπαρξης κενών χώρων. Για τους επενδυτές, η διαφοροποίηση των χρήσεων προσφέρει πολλαπλές και πολύμορφες πηγές εσόδων – κατοικίες, γραφεία, λιανικό εμπόριο, φιλοξενία.

6. Περιβαλλοντικά οφέλη

Η μείωση των αναγκών για μετακινήσεις συμβάλλει στη μείωση εκπομπών ρύπων. Επιπλέον, οι σύγχρονες αναπτύξεις αυτής της μορφής συχνά ενσωματώνουν πράσινα κτίρια, υψηλή ενεργειακή αποδοτικότητα και βιώσιμες υποδομές.

Δεν είναι όμως όλα αγγελικά πλασμένα... Υπάρχουν και τα αρνητικά, τα οποία βλέπουμε αμέσως μετά.

ΚΑΤΑ: Τα μειονεκτήματα και οι προκλήσεις

1. Υψηλό αρχικό κόστος και πολυπλοκότητα

Τα έργα μικτών χρήσεων απαιτούν μεγάλη επένδυση κεφαλαίων, πολύπλοκο σχεδιασμό, επιπλεγμένη περίοδο αδειοδότησης και κατασκευαστικές εκτελέσεις. Ο συνδυασμός διαφορετικών χρήσεων σημαίνει περισσότερους κανονισμούς συμμόρφωσης και ασφάλειας που πρέπει να πληρούνται, διαφο-

ρετικά επιχειρηματικά μοντέλα που ξεφεύγουν από τη συνηθισμένη νόρμα του τομέα ανάπτυξης ακινήτων και αυξημένο κόστος διαχείρισης μετά την ολοκλήρωση.

2. Δυσκολία στη διαχείριση

Η λειτουργία ενός τέτοιου συγκροτήματος μπορεί να γίνει περίπλοκη: διαφορετικοί ενοικιαστές, ωράρια, ανάγκες και ρυθμοί λειτουργίας. Αν δεν υπάρχει επαγγελματική διαχείριση, το έργο κινδυνεύει να χάσει τη συνοχή του και να μετατραπεί σε «αστικό χάος». Παράλληλα, αναφέρω και το ελλειπέςτατο νομοθετικό πλαίσιο που έχουμε για τη διαχείριση κοινόκτητων οικοδομών/ συγκροτημάτων και την τέραστα και αδικαιολόγητη καθυστέρηση στην αναθεώρηση της νομοθετικής ρύθμισης.

3. Κίνδυνος υπερτουριστικοποίησης

Σε περιοχές όπως η Λεμεσός, η Πάφος και η Λάρνακα, όπου πολλά μικτά έργα συνδυάζουν τουριστική κατοικία με εμπορική χρήση, υπάρχει κίνδυνος να χαθεί η ισορροπία με τον τοπικό πληθυσμό. Η Λεμεσός ήδη βιώνει αυτό το χάσμα στο ισοζύγιο σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό εδώ και κάποια χρόνια, με εμφανή την αύξηση τιμών και αποκλεισμό των ντόπιων από την αγορά κατοικίας.

4. Θόλωση ταυτότητας περιοχής

Όταν μια περιοχή μετατραπεί σε μικτό «υπερ-έργο» χωρίς σωστό

αστικό σχεδιασμό, υπάρχει κίνδυνος να χαθεί η ιστορική και πολιτιστική της ταυτότητα. Παρόλο που εδώ υπάρχει διπλή όψη του νομίσματος μιας και εγκαταλειμμένοι ιστορικοί πυρήνες αποκτούν νέα ζωή με αναπαλαιώσεις, προσθήκες και έλκυση κόσμου, υπάρχουν περιπτώσεις όπου η υπερβολική εμπορική ανάπτυξη έχει προκαλέσει αντιδράσεις για αλλοίωση του χαρακτήρα μιας περιοχής.

5. Πιέσεις σε υποδομές

Η συγκέντρωση κατοικίας, εμπορίου και ψυχαγωγίας στον ίδιο χώρο μπορεί να επιβαρύνει δίκτυα στάθμευσης, αποχέτευσης και κυκλοφορίας. Από την άλλη, εξυπνες προσεγγίσεις μπορούν να ελαχιστοποιήσουν τον αντίκτυπο στα δίκτυα στάθμευσης και κυκλοφορίας. Το δε αποχετευτικό δίκτυο υποδομής γενικά υπολείττειται αν συγκριθούν με τις (καθλωμένες) δυνατότητες που προσφέρουν οι υφιστάμενες πολεοδομικές ζώνες στις κεντρικές περιοχές των τοπικών σχεδίων.

Η κυπριακή πραγματικότητα - πού βάζουμε

Στην Κύπρο, οι αναπτύξεις μικτών χρήσεων βρίσκονται σε φάση ωρίμανσης. Από τα πρώτα projects που βασίζονταν κυρίως σε μια τουριστική λογική (resort-

type developments), ή σε τριώροφες γραφειακές αναπτύξεις με ένα οικιστικό ρετιρέ στον τελευταίο όροφο, περάσαμε πλέον σε αστικού τύπου έργα, που συνδυάζουν κατοικία, γραφεία, και εμπορική δραστηριότητα.

Η πρόκληση είναι να επιτευχθεί ισορροπία: έργα που θα προσφέρουν οικονομικά απόδοξη χωρίς να επιβαρύνουν το περιβάλλον ή να εκτοπίζουν τις τοπικές κοινωνίες. Οι μικτές χρήσεις μπορούν να αποτελέσουν εργαλείο βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, αρκεί να ενταχθούν σε ευρύτερο σωστό πολεοδομικό σχεδιασμό και να μην αντιμετωπίζονται μόνο ως επενδυτικές «ευκαιρίες».

Οι αναπτύξεις μικτών χρήσεων είναι η φυσική εξέλιξη της σύγχρονης πόλης: πιο έξυπνες, πιο ζωντανές, πιο αποδοτικές. Όμως, για να λειτουργήσουν σωστά, χρειάζονται όραμα, σχεδιασμό και κοινωνική ευαισθησία. Η Κύπρος έχει τη δυνατότητα να πρωτοπορήσει στη Μεσόγειο με έργα που θα συνδυάζουν ανάπτυξη και ποιότητα ζωής – αρκεί η γη να αντιμετωπιστεί όχι μόνο ως επενδυτικό προϊόν, αλλά και ως κοινός πόρος που πρέπει να υπηρετεί την κοινωνία.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.



«Ήταν καθοριστικό το κομμάτι της έρευνας που κάναμε με τη σκηνοθέτρια, την Εβίτα Ιωάννου, αλλά και η καθοδήγηση της, ώστε να μην πέσουμε στην παγίδα της περιγραφής», λέει η Έλενα Καλλινίκου για τον χαρακτήρα της Έμμας, τον οποίο ενσαρκώνει στην παράσταση «People, Places & Things» του Ντάνκαν Μακμίλαν.

«Ο χαρακτήρας ακροβατεί σε μια λεπτή γραμμή»

Η ηθοποιός Ελενα Καλλινίκου μιλάει στην «Κ» για τον ρόλο της Έμμας στην παράσταση «People, Places & Things»

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Το έργο του Ντάνκαν Μακμίλαν «People, Places & Things» παρουσιάζεται για πρώτη φορά στην Κύπρο από τη ΣΕΖΟΝ Γυναίκες, σε σκηνοθεσία Εβίτας Ιωάννου, σε συμπαραγωγή με την Open Arts. Κεντρική ηρώίδα είναι η Έμμα, μία ηθοποιός η οποία καταρρέει επί σκηνής και ξαφνικά βρίσκεται σε κέντρο απεξάρτησης, ξεκινώντας ένα ταξίδι, στο οποίο καλείται να αντιμετωπίσει φόβους, ιδέες, να επαναδιαπραγματευτεί τις σχέσεις και τελικά να αναζητήσει την αλήθεια της. Αυτόν τον ρόλο καλείται να υπηρετήσει η ηθοποιός Έλενα Καλλινίκου, η οποία δεν διστάζει να βυθιστεί στον χαρακτήρα της ηρώιδας και της και να τον αντικρίσει με ειλικρίνεια. Για τον ρόλο της αυτόν μιλάει στην «Κ» και λέει πως είναι πολύ χαρούμενη που είχε την ευκαιρία να εξερευνηθεί έναν από τους πιο απαιτητικούς ρόλους του σύγχρονου θεάτρου.

–Ποιο είναι το κόστος να εμβυθίζεσαι σε τέτοιους ρόλους;

–Κάποιοι θεατές μου είπαν ότι αυτό που κάνω είναι πολύ δύσκολο, είναι άθλος. Δεν θεωρώ ότι αυτό που κάνω είναι άθλος. Είναι, ναι, ένας από τους πιο απαιτητικούς ρόλους του σύγχρονου θεάτρου, και είμαι πολύ χαρούμενη που είχα την ευκαιρία να τον εξερευνησω. Ο Μακμίλαν, σε συνέντευξή του, είπε πως ήθελε να δημιουργήσει έναν ρόλο που να αποτυπώνει την εμπειρία μιας γυναίκας πρωταγωνίστριας με βάθος, ευφυΐα, ευαισθησία αλλά και σκοτάδι, αποφεύγοντας το προεπιλεγμένο σημείο εκκίνησης ενός άνδρα πρωταγωνιστή. Η έρευνά μου ξεκίνησε πολύ πριν από τις πρόβες. Η προετοιμασία ήταν το πιο σημαντικό κομμάτι. Χρειάζεσαι πειθαρχία, αφοσίωση, σωστή προετοιμασία για το σώμα αλλά και άσκηση για το πνεύμα. Η ζωή μου έχει αλλάξει τους τελευταίους μήνες, όχι τιμωρητικά, αλλά για να μπορώ, σε κάθε παράσταση, να είμαι εκεί. Ήταν ένα μεγάλο δώρο, όταν άνθρωποι που βρίσκονται στο στάδιο της θεραπείας ή της επανένταξης και έχουν δει την παράσταση, με ρωτούν αν είμαι πρόωπη χρήστρια, γιατί ένιωσαν

την απεικόνιση του χαρακτήρα και την πορεία του τόσο αληθινή. Εκεί, κάπου, νιώθεις πως πέτυχες τον στόχο σου. Ήταν καθοριστικό το κομμάτι της έρευνας που κάναμε με τη σκηνοθέτρια, την Εβίτα Ιωάννου, αλλά και η καθοδήγησή της, καθώς και της κινησιολόγου της παράστασης, Έλενας Αντωνίου, ώστε να μην πέσουμε στην παγίδα της περιγραφής. Ο χαρακτήρας ακροβατεί σε μια λεπτή γραμμή.

–Ποιο είναι το αυθεντικό στοιχείο στην ηθοποιία;

–Να αφήνεις τα πράγματα να γεννιούνται σε κάθε παράσταση, με ό,τι κουβαλάς τη συγκεκριμένη μέρα, ώστε αυτό που συμβαίνει στην αίθουσα να γίνεται εμπειρία. Ο Μακμίλαν λέει, μέσω της Έμμας, του χαρακτήρα που υποδύομαι: «Όπως στο θέατρο, που για κάποιο λόγο όλοι μέσα στην αίθουσα αποφασίζουμε ότι αυτό που συμβαίνει είναι πραγματικό,

αληθινό». Μια μαγική ψευδαισθησι. Η εμπειρία δεν μεταδίδεται, δημιουργείται από τους ανθρώπους που βρίσκονται στη σκηνή. Εξαρτάται απ' αυτούς αν θα τη ζήσουν. Και αν ναι, τότε τη ζουν όλοι στην αίθουσα.

–Ο ηθοποιός λέει την αλήθεια του μέσα από τους ρόλους του;

–Ναι, φυσικά. Τον εαυτό μας κουβαλάμε στη σκηνή. Ο ηθοποιός πρέπει να ακτινοβολεί κύμα ενέργειας που επηρεάζει άμεσα τον βαθμό προσοχής των θεατών. Μέσα στους τρελούς ρυθμούς της ζωής, ο θεατής σπκώθηκε να έρθει να παρακολουθήσει ένα θέατρο για δύο ώρες. Αυτό από μόνο του είναι τεράστιο, θα αφήσει το κινητό του για δύο ώρες. Πρέπει να αξίζεις την προσοχή του. Να τον παρασύρεις. Να τον «ξεγελάς». Να τον φέρεις μαζί σου στο εδώ και τώρα. Να συντονιστείτε στις ίδιες συχνότητες. Να ζωντανέψει η αίθουσα.

Η ελευθερία της αποτυχίας

–Ποιο είναι το καταφύγιο του ρόλου σου, των ανθρώπων δηλαδή που το έχουν ανάγκη;

–Το καταφύγιο της Έμμας γίνεται η κοινότητα, όπου σιγά σιγά, στη διαδικασία της απεξάρτησης, αρχίζει να βλέπει τον εαυτό της καθαρά, μέσα από τους άλλους συνθεραπευόμενους, παραμερίζοντας την ιδιότητα της ηθοποιού. Η θεραπεία δεν είναι μοναχική, αλλά γεννιέται στη συνάντηση και στη συλλογική ευαλωτότητα. Όλοι οι άνθρωποι έχουμε ανάγκη κοινότητες, η αποκοπή μας από αυτές, σε έναν κόσμο που προωθεί την αποξένωση και την απομόνωση, δημιουργεί τεράστια κενά και προ-βλήματα. Η Έμμα βρίσκει την ελευθερία να αποτύχει, να ξαναδοκιμάσει, να πει την αλήθεια. Κι αυτή η αλήθεια είναι το πρώτο

βήμα προς την ανάρρωση. Η ίαση δεν είναι μόνο ατομική υπόθεση. Είναι ωραίο να βλέπεις ανθρώπους που τα έχουν καταφέρει και να σου υπενθυμίζουν ότι «εκεί που είσαι ήμουν, και εδώ που είμαι θα φτάσεις».

–Υπάρχουν απόλυτες αλήθειες και αγώνες άγονοι;

–Δεν ξέρω αν υπάρχει απόλυτη αλήθεια, ξέρω ότι υπάρχει η αναζητήσή της, αν και πολλές φορές άγονη. Αγώνες άγονοι σίγουρα υπάρχουν, παντού και δίπλα μας, πολλές φορές. Μερικές φορές όμως μπορεί οι άγονοι αγώνες να είναι πολύ γόνιμοι. Γι' αυτό αξίζει να προσπαθούμε, κι ας αποτύχουμε.

–Τι απαντάς στον κόσμο/στην κοινωνία που σου θέτει όρια;

–Βάζω κι εγώ τα δικά μου.

–Τι σημαίνει να είσαι απλός άνθρωπος στις μέρες μας;

–Να κοιτάς τον διπλανό σου, να μπαίνεις στη θέση του, να συμπονάς, να τον σπρώχνεις μπροστά με την καρδιά σου, να υπερασπίζεσαι το δίκαιο. Και αυτά που λέει η Έμμα, μέσω του Μακμίλαν: «Τι υπέροχο που είναι να είσαι ζωντανός./ Τι υπέροχο που είναι να κολυμπάς στη θάλασσα. / Να κοιτάς ψηλά τον καθαρό ουρανό. / Να νιώθεις τον ήλιο στο δέρμα σου. / Να σκαρφαλώνεις ένα βουνό ή απλώς μια σκάλα. / Να αγαπάς και να αγαπιέσαι».

–Στο τέλος της ημέρας, τι σημαίνει ζωή και τι αλήθεια;

–Δεν ξέρω πώς να απαντήσω αυτή την ερώτηση. Αλλά, επειδή είπα πιο πάνω πως έχουμε ανάγκη τις κοινότητες, το έργο αυτό έφερε κοντά μια μικρή κοινότητα, αυτήν την ομάδα, με την οποία απέκτησα δεσμούς ζωής. Που η αλήθεια της, στις πρόβες, μάς έκανε πολλές φορές να κλάψουμε.



Πληροφορίες: «People, Places & Things», του Ντάνκαν Μακμίλαν, σε σκηνοθεσία Εβίτας Ιωάννου. Παραστάσεις Λευκωσία: Πάνω Σκηνή Σατιρικού Θεάτρου 6, 7, 10, 13 και 14 Νοεμβρίου, ώρα 8:00 μ.μ. και 9 και 16 Νοεμβρίου, ώρα 7:00 μ.μ.

«Όλοι οι άνθρωποι έχουν με ανάγκη κοινότητες, η αποκοπή μας από αυτές, σε έναν κόσμο που προωθεί την απομόνωση, δημιουργεί τεράστια κενά και προβλήματα.



«Αγώνες άγονοι σίγουρα υπάρχουν, παντού και δίπλα μας, πολλές φορές. Μερικές φορές όμως μπορεί οι άγονοι αγώνες να είναι πολύ γόνιμοι. Γι' αυτό αξίζει να προσπαθούμε, κι ας αποτύχουμε.



Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

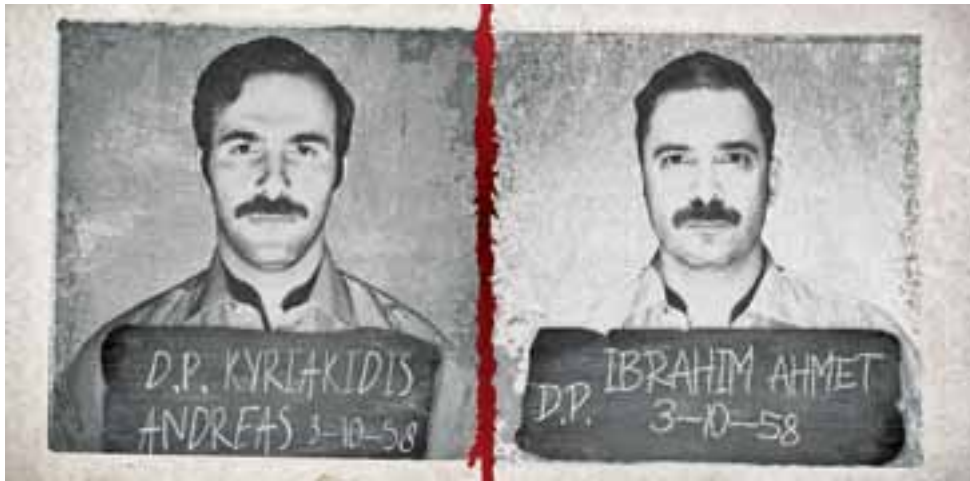
2-8.11.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Κατάληψη Συγγραφέων

Η **ARTrat Collective** επιστρέφει με τη δεύτερη «Κατάληψη Συγγραφέων», μια λογοτεχνική έκθεση αφιερωμένη αυτή τη φορά στον πεζό λόγο και το μυθιστόρημα. Η δράση προτείνει έναν διαφορετικό τρόπο επαφής με την τέχνη της αφήγησης πέρα από την ανάγνωση, ο επισκέπτης καλείται να περιπλανηθεί μέσα στις ιστορίες, να συναντήσει τους ήρωες, να βιώσει τον ρυθμό και τον παλμό της γραφής. Τα εκθέματα – εικαστικά, ηχητικά, διαδραστικά, αναπαριστούν αφενός τη λογοτεχνία και αφετέρου την μεταφράζουν σε εμπειρία. Κάθε έργο συνομιλεί με την έννοια της αφήγησης από μια δική του σκοπιά: τη μνήμη, το σώμα, το βλέμμα, το αντικείμενο. Συμμετέχουν: Νάσια Διονυσίου Ανδρέας Καπανδρέου Κώστας Λυμπουρήs Λουίζα Παπαλοΐζου Κωνσταντία Σωτηρίου. **Γκαράζ Art Gallery, Αμμοχώστου 16, Λευκωσία, 8-9 Νοεμβρίου.**



ΘΕΑΤΡΟ

«Το Νησί» από την ΕΘΑΛ

Η **ΕΘΑΛ** σε συνεργασία με την Point To Contemporary Theater παρουσιάζει ένα πρωτότυπο θεατρικό έργο, προϊόν έρευνας και μυθοπλασίας, που βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα και καταγεγραμμένες αφηγήσεις. Εμπνευσμένο από το έργο «The Island» του Athol Fugard, εστιάζει στο συλλογικό τραύμα της σύγχρονης κυπριακής κοινωνίας, φωτίζοντας τις δύο όψεις μιας διαιρεμένης ταυτότητας και αναδεικνύει τη βία που υπέστησαν άνθρωποι λόγω της πίστης ή της καταγωγής τους. Το έργο επικεντρώνεται σε δύο άνδρες που μοιράζονται το ίδιο κελί σε φυλακή της αποικιοκρατικής Κύπρου μεταξύ 1955-1959: έναν Ελληνοκύπριο μαχητή της ΕΟΚΑ και

έναν Τουρκοκύπριο δάσκαλο, που κατηγορείται για ένοπλη επίθεση σε αστυνομικό κατά τη διάρκεια διαδήλωσης για το αίτημα της διχοτόμησης. Κείμενο: Αχιλλέας Γραμματικόπουλος - Μιχάλης Κολοκοτρώνης, σκηνοθεσία Αχιλλέας Γραμματικόπουλος. Επί σκηνής: Γιώργος Ευαγόρου, Izel Seylan. Πρεμιέρα 6 Νοεμβρίου, Θέατρο ΕΘΑΛ, Λεμεσός, ώρα 8:30 μ.μ. Παραστάσεις: Λεμεσός, 7 και 9 Νοεμβρίου, ώρα 8:30 και 6:30 μ.μ. (στις 9 Νοεμβρίου) μ.μ. Λευκωσία (WhereHaus 612), 13, 14, 20, 21, 24, 27, 28 Νοεμβρίου και 1 Δεκεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. και 16, 23, 30 Νοεμβρίου, ώρα 6:30 μ.μ. Κατάλληλο για άτομα 15 ετών και άνω. **Πληροφορίες τηλέφωνο 25877827.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Πορτρέτα σε Μετάβαση

Η **έκθεση** «Πορτρέτα σε Μετάβαση» διερευνά τις ραγδαίες αλλαγές της εποχής μας μέσα από το ανθρώπινο πρόσωπο. Στη σύγχρονη κοινωνία, ταυτότητες, συνήθειες και πρότυπα μεταβάλλονται με τέτοιες ταχύτητες ώστε οι γενιές δυσκολεύονται να επικοινωνήσουν και να κατανοήσουν η μία την άλλη. Η νέα πραγματικότητα, με πολλαπλά «προφίλ» και ρόλους – στο σπίτι, στην εργασία, στα κοινωνικά δίκτυα – δημιουργεί σύγχυση και αποξένωση. Οι παλαιότερες γενιές, συννηθισμένες σε πιο χειροπιαστές μορφές εργασίας και σχέσεων, βρίσκονται συχνά

μπροστά σε έναν κόσμο που τους φαίνεται ακατανόητος: νέες επαγγελματικές ταυτότητες, κρυπτονομίσματα, influencers, αλλαγές στις ανθρώπινες σχέσεις. Μέσα από αυτή την ενόπτη πορτρέτων, ο Κίκος Λανίτης αποτυπώνει τη δική του καλλιτεχνική αντίδραση στην αστάθεια και τις μεταβάσεις της εποχής. Η έκθεση «Πορτρέτα σε Μετάβαση» αποτελεί μια εικαστική κραυγή απέναντι στον ρυθμό των αλλαγών που αλλάζουν όχι μόνο τον κόσμο μας, αλλά και τα ίδια μας τα πρόσωπα. **Γκαλερί Γκλόρια, Ζήνωνος Σώζου 3. Διάρκεια έως 10 Νοεμβρίου.**

ΔΡΑΣΗ

Η Γειτονιά του Σίνε Βόλος

Το **Κέντρο** Παραστατικών Τεχνών ΜΙΤΟΣ παρουσιάζει τη δεύτερη έκδοχή του φεστιβάλ Η Γειτονιά του Σίνε Βόλος, μια κοινωνικά ευαίσθητη πρωτοβουλία που επιδιώκει τη δημιουργία ενός μοντέλου συμμετοκικής πρακτικής και κοινωνικής συνοχής. Κεντρική θεματική είναι «Η γειτονιά ως ένα ζωντανό αρχείο», η οποία εξετάζεται υπό το πρίσμα της διαγενεακότητας, της πολυπολιτισμικότητας, της έμφυλης ταυτότητας και της απουσίας της φωνής των Τουρκοκυπρίων. Ενεργοποιώντας συνεργασίες με κατοίκους και φορείς της περιοχής, το ΜΙΤΟΣ παρουσιάζει ένα διαθεματικό πρόγραμμα δράσεων που αναδεικνύει τη συλλογική μνήμη και τη ζωντανή πολιτιστική δυναμική της γειτονιάς του Σίνε Βόλος. Μέσα από εργαστήρια, υβριδικές δράσεις και συνεργασίες με τοπικούς φορείς, σχολεία και καλλιτέχνες, το φεστιβάλ Η Γειτονιά του Σίνε Βόλος καλλιεργεί την αίσθηση του «ανήκειν», της φροντίδας και της συλλογικής δημιουργίας, μεταμορφώνοντας καθημερινούς χώρους της γειτονιάς σε τόπους καλλιτεχνικής ανταλλαγής και κοινής εμπειρίας. Δράσεις 4 έως 9 Νοεμβρίου. **Πληροφορίες: mitos@mitos.org.cy | 97879793.**



ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ευδοκία

Στο πλαίσιο των προβολών του Ομίλου Φίλων Κινηματογράφου προβάλλεται η ταινία του Αλέξη Δαμιανού «Ευδοκία» του 1971, με τους Μαρία Βασιλείου, Γιώργο Κουτούζη και Κούλα Αγαγιώτου. Ένας λοχίας γνωρίζεται με την Ευδοκία, μια πόρνη, την οποία και παντρεύεται. Η Ευδοκία θέλει να ζήσει, να είναι ελεύθερη. Να αγαπήσει και να αγαπηθεί σαν άνθρωπος. Δευτέρα, 3 Νοεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Οι προβολές του Ομίλου Φίλων Κινηματογράφου γίνονται στο Πάνθεον, Διαγόρου 29, Λευκωσία.**



ΜΟΥΣΙΚΗ

Τρίο Μιλονγκέρο

Το **Τρίο Μιλονγκέρο** δημιουργήθηκε το 2024 και αποτελείται από τρεις καταξιωμένους Κύπριους μουσικούς: τον κορυφαίο κοντραμπασίστα της Σ.Ο.Κ. Νίκο Ιωάννου, τον κιθαρίστα Βασίλειο Αβραάμ και τον ακορτεονίστα Φώτη Μουσουλίδη. Σε παγκόσμιο επίπεδο, αποτελεί ίσως το δεύτερο σύνολο με αυτόν τον συνδυασμό οργάνων, το οποίο το καθιστά ιδιαίτερο και ενδιαφέρον ως προς την ανάμειξη των ηχοχρωμάτων τους. Το Τρίο θα παρουσιάσει έργα του Αργεντινικού συνθέτη Maximo Diego Rujal, στα οποία συνδυάζει το παραδοσιακό τάνγκο με κλασικές και σύγχρονες επιρροές. Συναυλίες: Λάρνακα: Σάββατο 8 Νοεμβρίου, Δημοτικό Θέατρο Γ. Λυκούργος, και Λευκωσία: Κυριακή 9 Νοεμβρίου, Θέατρο Παλλάς, Πύλη Πάφου, ώρα έναρξης 8:00 μ.μ. **Πληροφορίες: 22 463144, www.cyso.org.cy**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Τι γλώσσα μού έδωσαν;

Για **ακόμη** μία φορά ήλθε στο προσκήνιο το ερώτημα «τι είναι τελικά η Κυπριακή, γλώσσα ή διάλεκτος; Η ανάδειξή της είναι σημαντική ή είναι σημάδι αφελληνισμού;». Τι πυροδότησε την αντιπαράθεση για να είμαι ειλικρινής το έχασα. Η αντιπαράθεση γίνεται μεταξύ εκείνων που θεωρούν τους εαυτούς τους δέσμιους της κοινής ελληνικής, θύματα του εθνικισμού, αποκομμένους από τις ρίζες τους και τα λοιπά, και εκείνων που βλέπουν σκοτεινά σχέδια αφελληνισμού των Ελλήνων της Κύπρου, την υπονόμηση της ελληνικής γλώσσας και άλλα παρόμοια. Και κατά τη γνώμη μου η μόνη που σοβαρά βλάπτεται είναι η κυπριακή ελληνική. Η κυπριακή ελληνική είναι μία γλώσσα, μία lingua, που υπάρχει στο νησί αιώνες τώρα και έχει διαμορφωθεί και σμιλεύεται από τις περιπέτειες της γλυκειάς χώρας Κύπρου και έπεισε και αυτή θύμα των πολιτικών εξελίξεων των προηγούμενων 60 σχεδόν ετών και συνεχίζει να βρίσκεται στο επίκεντρο του πολεμικού πεδίου και της πολιτικής κόνιστρας.

Και το περίεργο είναι πως δεν τη βλέλουν οι αντιμαχόμενες πλευρές, όχι, την υποστηρίζουν, με έναν τρόπο όμως περίεργο. Η μία πλευρά, as την ονομάσουμε

πλευρά Α, για να αποφύγουμε οξείς και περιέργους χαρακτηρισμούς, θεωρεί ότι η διάλεκτος δεν κατέχει τη θέση που της αξίζει στη δημόσια σφαίρα και κυρίως στην εκπαίδευση και πως γίνεται συνειδητή προσπάθεια ακόμη και σήμερα για να παραμείνει στο παρασκήνιο, όπως και η κυπριακή ταυτότητα (η ελληνική κυπριακή, η κυπριακή ως όλον αυτό είναι άλλη κουβέντα). Η άλλη πλευρά, η πλευρά Β, πιστεύει ότι η ελληνική κυπριακή διάλεκτος είναι αγαπητή, χρησιμοποιείται ικανοποιητικά, αλλά δεν μπορεί να υποκαταστήσει ή να αντικαταστήσει την ελληνική, και όσοι προσπαθούν να εξοβελίσουν τα ελληνικά είναι εχθροί του γένους –λίγο πολύ– και πρέπει να σταθούν απέναντί τους με κάθε τρόπο. Τα παραπάνω σχηματικά.

Εννοείται πως και οι δύο οι πλευρές χρησιμοποιούν επιχειρήματα επιστημονικά, λογοτεχνικά, θεωρητικά, κοινωνιολογιστολογικά, πολιτικά και φυσικά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιούνται και δεκάδες «επιχειρήματα» τα οποία είναι βολικοί μύθοι και στο τέλος η κατάσταση συσκοτίζεται εντελώς, καμία πλευρά δεν κερδίζει πόντους και αυτή που χάνει είναι κυπριακή ελληνική.

Γι' αυτό πριν η γλώσσα που μιλιέται αιώνες τώρα χάσει εντελώς τη μάχη με τον χρόνο και λόγω της ανθρώπινης και εγγενούς ροπής μας στον αλληλοσφαγισμό, θα πρέπει η Πολιτεία, διά του υπουργείου Παιδείας και το Πανεπιστήμιο Κύπρου, η Ακαδημία (ναι, υπάρχει...), το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, να βρουν τρόπους να την εξασφαλίσουν, ωσάν σημαντική κληρονομιά που πρέπει να κληροδοτηθεί στις μελλοντικές γενιές. Και τρόποι υπάρχουν πολλοί και επιστημονικοί και παιδαγωγικοί, αρκεί να τους ανακαλύψουν και να σκεφτούν λίγο παραπάνω.

Στο γυμνάσιο Σούδας, στο οποίο φοίτησα, είδα πως μαθητρίες και μαθητές εξερευνήσαν τον κόσμο της μαντινάδας στο πλαίσιο ενός σχολικού προγράμματος. Δημιούργησαν μία μαθητική ταινία μικρού μήκους με τίτλο «Χίλια καλώς ορίσατε...», η οποία παρουσιάστηκε στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Χανίων. Σε αυτή την ταινία ανακαλύπτουν τη μαντινάδα ως ζωντανό τρόπο έκφρασης, γεμάτο συναισθημα, ρυθμό και προσωπικό στίγμα. Και μέσα σε αυτή την αναζήτηση μία φιλόλογος (Μαρία Σκουνάκη) σκέφτηκε τρόπο ώστε τα παιδιά να κατανοήσουν καλύτερα και να αγαπήσουν τη δραματι-

κή ποίηση, έτσι διδάσκοντας την «Ελένη» του Ευριπίδη, άρχισαν να φτιάχνουν έναν κόμικ, το οποίο βοηθούσε και τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, και κατέληξαν να φτιάξουν ένα σενάριο, αποδίδοντας με μαντινάδες την «Ελένη». Αυτό άρεσε στα παιδιά και το ημερολόγιο του σχολείου ήταν μαντινάδες για κάθε μήνα, όπως περιγράφει η φιλόλογος. Και αυτά σε ένα σχολικό περιβάλλον όπως το ελληνικό, το οποίο έχει τις δικές του παθογένειες.

Εδώ γιατί φοβόμαστε τόσο πολύ να αντικρίσουμε εξ απαλών ονύχων την παράδοση του τόπου; Γιατί πρέπει πάντοτε να προετοιμαζόμαστε για μεγάλες μάχες, και να εγκλωβιζόμαστε στις ιδεολογίες και τα ιδεολογήματά μας, ενώ μπορούμε να προχωρήσουμε μπροστά, έστω με μικρά βήματα; Πριν να είναι αργά. Σε ό,τι με αφορά, ακόμα κρατώ τη μυρωδιά των λουκουμάδων, και των νερατζανθών, όταν καταγράφω τις μαντινάδες του εκ πατρός παππού μου, όταν αυτός ήταν ήδη πάνω από τα 90... Νιώθω τυχερός που έζησα, έστω και για λίγο με φορείς ενός πολιτισμού που είχε αρχίσει να σβάνει ή στην καλύτερη να μεταλλάσσεται.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Σε έναν κόσμο που παραπαίει

«Η **ευθραυστότητα** αποτελεί μια πράξη πολιτική, επαναστατική, σε μια εποχή όπου τα πάντα καταναλώνονται με ταχύτητα». Η φράση αυτή είναι το έναυσμα. Μπορούμε να ξανασκεφτούμε το σινεμά σε συνάρτηση με τη ζωή μας, σαν συνάντηση δύο διαφορετικών χρόνων, της τέχνης και της καθημερινότητας; Πόσο άραγε η ευθραυστότητα έχει τη δύναμη να «αξιοποιεί τον χρόνο σε έναν ρυθμό ανθρώπινο, αναδεικνύοντας τις ρωγμές και τις σιωπές που χαρακτηρίζουν την ύπαρξή μας», όπως αναφέρει το εισαγωγικό σημείωμα; Το αφιέρωμα «Fragilities», που παρουσιάζει το 66ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης (ολοκληρώνεται στις 9 Νοεμβρίου), δίνει, ως σύλληψη και σύνθεση, τροφή για σκέψη. Εντεκα ταινίες από την ευρύτερη «γειτονιά» μας (νοτιανατολική Ευρώπη, Μεσόγειο, Μέση Ανατολή) μιλούν για θέματα οικεία: ταυτότητα, επιρροή του οικογενειακού παρελθόντος και της πολιτισμικής κληρονομιάς, βία της πατριαρχίας, διαφύλαξη της αξιοπρέπειας και της ακεραιότητας. Το αφιέρωμα –διαβάζουμε και πάλι– «εξετάζει πώς οι κοινωνικές δομές καταρρέουν κάτω από το βάρος των ιδίων τους των αντιφάσεων και μας υπενθυμίζει πώς η ανθεκτικότητα λειτουργεί ως η ύψιστη πράξη ελπίδας και αντίστασης». Ιστορίες από: την Αίγυπτο του αυταρχικού προέδρου Αμπνέλ Φατάχ αλ Σίσι· για την ευάλωτη θέση των γυναικών στην αστική Τουρκία, αλλά και την αποφασιστικότητα που επιδεικνύουν ώστε να μην παραμένουν παθητικές· τον απρόβλεπτο, με εμπειδωμένη σχέση με την Ιστορία, Ρομάνο σκηνοθέτη Ράντου Ζούντε, ο οποίος, αυτή τη φορά, παίζει με τον αρχέγονο μύθο του Δράκουλα, έχοντας στο επίκεντρο της αφήγησης έναν νεαρό και περιέργο σκηνοθέτη, που δοκιμάζει τη δημιουργικότητά του με μια ψεύτικη AI απειρίοριστων δυνατοτήτων· από τη ραγδαία μεταβαλλόμενη Ουκρανία, μέσα από την απώλεια και την έννοια του «ανήκειν».

Εκουμε, ως θεατές, χρόνο για να «δούμε» και όχι να καταναλώσουμε; Μεγάλη διαφορά. Η μία διαδικασία απαιτεί χώρο εσωτερικό και ικανότητα να ανοίγουμε ειλικρινή διάλογο με τον εαυτό μας. Όπως εύστοχα επισημαίνει ο Δημήτρης Κερκινός, επικεφαλής αφιερωμάτων του φεστιβάλ, «και η ειλικρίνεια συνιστά παράγοντα ευαλωτότητας, τοποθετώντας εκείνον που ξεγυμνώνεται αποκαλύπτοντας ένα προσωπικό μυστικό σε μια κατάσταση μόνιμης αδυναμίας απέναντι στον εαυτό και στον άλλον».

Καμία, ίσως, από τις έντεκα ταινίες να μην είναι αποκλειστικά δεσμευμένη στον τίτλο «Ευθραυστότητα». Αφορά και άλλα θέματα, μπορεί να υπαχθεί και σε διαφορετικές ενότητες. Και οι έντεκα, όμως, συνολικά, αγγίζουν πτυχές ενός κόσμου που παραπαίει, που ο περιρρέων αυταρχισμός δεν εντοπίζεται μόνο σε πολιτικούς και πολιτικές διεθνώς, αλλά ανιχνεύεται, ως βασικό συστατικό, σε κοινωνικές συμπεριφορές. Και αυτό, ίσως, είναι ακόμη πιο επικίνδυνο.

Η «ευθραυστότητα» μοιάζει με απόδραση από τον σκληρό πυρήνα που μας απειλεί και μας στοιχειώνει. Και ύστερα; Πώς βρίσκει κανείς τα πατήματά του, πώς πορεύεται αμβιβάλλοντας, πώς επεξεργάζεται απορρίψεις και ματαιώσεις; Όμως, αυτός είναι ο δρόμος που μας διαφοροποιεί και μας εξελίσσει. Αγνωώντας αυτό που είμαστε, διασχίζουμε τη ζωή μας ανυποψίαστοι, μετρώμενες κτήσεις και όχι εσωτερικές κατακτήσεις.

Ο χρόνος που αφιερώνουμε για να «δούμε» ακόμη κι αν δυσφορούμε ή θυμώνουμε ή τον θεωρούμε χαμένο, έχει αποθηκευτεί μέσα μας. Έχει εγγραφεί ως η στιγμή που αφιερώσαμε για να παρακολουθήσουμε την ταινία, στην αίθουσα. Είτε μας άγγιξε είτε όχι.

Ευάλωτοι είμαστε απέναντι στο χρόνο τον αληθινό που παραμένει «εξόριστος» γιατί μας στριμώχνει. Μας στριμώχνει, γιατί μας ελέγχει.

Τα τελευταία 550 βήματα

Μια ανέκδοτη ιστορία της Λιλής Ελευθερίου για τη μνήμη του αδελφού της Μάνου

Η συγκεκριμένη αναμνηστική αφήγηση συμπεριλαμβάνεται στο τελευταίο –εκτός εμπορίου– αφιέρωμα, το οποίο θα τυπωθεί σε ολιγοσέλιδα, αριθμημένα αντίτυπα (και θα δωριστεί) στα μέσα Νοεμβρίου.



Ο Μάνος Ελευθερίου με κοντό παντελονάκι και τη μικρή του αδελφή στη Σύρο. «Θυμάμαι ολοκάθαρα που μ’ ανέβαζε να βλέπω τον κόσμο πάνω απ’ τους ώμους του και ξετρελαινόμουν», γράφει η Λιλή Ελευθερίου.

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΝΤΑΣΗ

«Τότε οι νεκροί πεθαίνουνε, όταν τους λησμονάνε», έγραφε ο ποιητής Κώστας Ουράνης σ’ ένα στίχο του, και μέσα στη μνήμη της Λιλής Ελευθερίου, ο αδελφός της Μάνος Ελευθερίου πάλλεται πάντα και ανασαίνει, με όλο τον πλούτο της ψυχής του και με όσα πίσω του άφησε.

Δεν ξεθωριάζει η εικόνα του, το αντίθετο: εμπλουτίζεται – πλαισιώνεται – μέσα από ιστορίες δικές της και άλλων που τον έζησαν, οι οποίες με φροντίδα και αγάπη επιμελούνται και τυπώνονται προσωπικά από την ίδια σε ολιγοσέλιδα, αριθμημένα αντίτυπα εκτός εμπορίου. Δωρίζοντάς τα εκείνη ύστερα απλόχερα εις μνήμην του αδελφού της, εσωκλείοντας μια μικρή αφιέρωση, χειρόγραφα γραμμένη, και ένα κλαδί απ’ το τετράφυλλο τριφύλλι που διασώζει τόσα χρόνια απ’ το παλκόνι του Μάνου.

Ενα παρόμοιο δώρισμά της είναι και η ανέκδοτη ιστορία που ακολουθεί, γραμμένη από την ίδια, ενθυμούμενη τα τελευταία 550 βήματα που έκανε μαζί με τον αδελφό της, πριν εκείνος ανοίξει και τα δύο του φτερά.

Η αναμνηστική αυτή ιστορία της, μαζί με μία ακόμη, συμπεριλαμβάνεται στο τελευταίο –εκτός εμπορίου– αφιέρωμα που έχει ετοιμάσει η ίδια εις μνήμην του Μάνου Ελευθερίου, το οποίο θα τυπωθεί και θα δωρηθεί επιλεκτικά στα μέσα Νοεμβρίου.



Η αγάπη που μεγάλωσε μαζί τους στις γειτονιές της αρχοντίσσας των Κυκλάδων συντρόφευε σε κάθε βήμα τη Λιλή και τον Μάνο Ελευθερίου.

Όταν βγάζεις φτερά, τι να τα κάνεις τα πόδια; Δεν το είχαμε συζητήσει ποτέ αλλά μάλλον θα πρέπει να με είχε δει να κάνω τα πρώτα μου μετέωρα βήματα ως παιδάκι προσπαθώντας να πάψω να μουσουλάω ανάμεσα στα πόδια τους και να μάθω να περπατώ επιτέλους όρθια. Αλλάστε είχαμε

δέκα χρόνια διαφορά, εγώ ήμουν η μικρότερη. Θυμάμαι όμως ολοκάθαρα που αργότερα μ’ ανέβαζε και ξετρελαινόμουν να βλέπω τον κόσμο πάνω απ’ τους ώμους του. Τι χαρά! Αυτό που δεν γνώριζα ούτε εγώ ούτε κι εκείνος –και που ομολογώ δεν μας πέρασε ποτέ απ’ το μυαλό σε όλη την ενήλικη ζωή

μας– ήταν, ότι έμελλε να κάνω μαζί του τα τελευταία πεντακόσια πενήντα βήματα της ζωής του. Γιατί τόσα ήταν! Ούτε ένα λιγότερο ούτε ένα περισσότερο. Πεντακόσια πενήντα ακριβώς! Θα μου πείτε, όταν βγάζεις φτερά, και τα δυο σου φτερά μάλιστα... Τι να τα κάνεις τα πόδια; Αλλάστε μου έλεγε πάντα:

«Όταν πεθάνω, βγάλ’ τα πέρα με το ένα σου φτερό! Έχεις να περάσεις, Λιλάκι, έχεις να περάσεις, κοριτσάκι μου». Έτσι μου έλεγε. Αγαπούσε τα φτερά... όπως αγαπούσε τους Αγίους και τους αγγέλους. Στις ακτινογραφίες όμως, ως γνωστόν, τα φτερά δεν φαίνονται!

Τα ποσοστά αποτυχίας της επέμβασής του ήταν 1 με 2 τοις εκατό. «Ακουσες, Λιλάκι;», μου είπε μόλις βγήκαμε απ’ το ιατρείο –προ της εγχείρησης– «Ακουσα», του απαντώ. Τον έβλεπα, ήταν προβληματισμένος. Έκανα τη γενναία, για εκείνον... ουδέποτε έδειξα τους φόβους μου.

Κι όπως προχωρούσαμε φεύγοντας απ’ το νοσοκομείο, του λέω την ώρα που έπρεπε να περάσουμε στο απέναντι πεζοδρόμιο, «κι εδώ που περπατάμε ξέρεις, μπορεί να μας πατήσει ένα αυτοκίνητο ή ακόμα και να πέσει ένα δέντρο να μας πλακώσει και τους δυο». Το κουράγιο του εκτοξεύτηκε στα ύψη. «Καλά λες!», μου αποκρίθηκε.

Μετά την επέμβαση, η εντολή του γιατρού ήταν σαφής κι απόλυτη. «Περπάτημα!». Ο Μάνος «υπέμεινε αγόγγυστα τη μοίρα του», σπκώθηκε με δυσκολία κι εγώ τον βαστούσα. Διένυσσε στωικά και τα πεντακόσια πενήντα βήματα... στο πεντακοσιοστό πεντηκοστό πρώτο... άνοιξε τα μεταξένια του φτερά –που είχαν από καιρό φυτρώσει στους ώμους και στην πλάτη– κι ύστερα πέταξε!

Yugoslav Drama Theatre

MICHAEL KOHLHAAS

by H. v. Kleist

(Μιχαέλ Κόλχαας)

15.11.2025

20:30

Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας

Nicosia Municipal Theatre

Εισιτήρια | Tickets

Διοργανωτές

Υπό την Αιγίδα

Χορηγοί

Χορηγός Επικοινωνίας

Nicosia International Festival 2025

14.09-30.12.2025

Λάρκου Παναγιώτης ΤΡΕΛΑΝΤΩΝΗΣ της Π.Σ. Δέλτα

09, 16, 23.11.2025

Olga Markari THE RITE OF NO RETURN

11.11.2025

Chloe Bellou STIGMES

22.11.2025

Stavros Lantsias WAVING HANDS

01.12.2025

Δημήτρης Μεσημέρης ΤΙΚ ΤΑΚ

25.11.2025

Anna Fo AND/DNA

29.11.2025

Σατιρικό Θέατρο, Audere Productions

Αντρέας Κυριάκου Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΛΕΦΑΝΤΑΣ

21.11.2025

Διοργανωτές

Χορηγοί

Χορηγοί Επικοινωνίας

Συνέντευξη
στον **ΧΑΡΟΛΑΝΤ ΦΟΝ ΚΟΥΡΕΚ**

Ιθαν Χοκ, *ηθοποιός*

Ο «χαμαιλέων» του Χόλιγουντ αποκαλύπτεται

Η νέα νουάρ σειρά «The Lowdown» του χάρισε τις καλύτερες κριτικές της καριέρας του, η απόσταση από τα μεγάλα στούντιο και οι χαρακτήρες που λατρεύει να ερμηνεύει

“

Πίσω από την εικόνα

Το να αποκαλύπτω τις άγνωστες πτυχές της ανθρώπινης προσωπικότητας είναι αυτό που με συναρπάζει. Πολλά απ' όσα θεωρούμε αληθινά ή πιστεύουμε για ανθρώπους αποδεικνύονται λάθος όταν σκάβουμε βαθύτερα.

Διανύει μία από τις πιο δημιουργικές περιόδους της καριέρας του. Έχοντας προ πολλού αφήσει πίσω τις μεγάλες χολιγουντιανές παραγωγές, όπως το «Γκάτακα» και το «Ημέρα Εκπαίδευσης», για πιο εσωτερικές, ανεξάρτητες δουλειές όπως η τριλογία «Πριν» του Ρίτσαρντ Λινκλέιτερ, ο Ιθαν Χοκ έχει καταφέρει να παραμείνει στο προσκήνιο με μια σειρά συναρπαστικών ερμηνειών στις ταινίες «Η Μάγκι έχει σχέδιο», «Η επιστροφή ενός θρύλου», «Σκοτεινή ανάμνηση» και «Η Τζούλιετ, Γυμνή». Αν και καμία από αυτές τις ταινίες δεν έσπασε τα ταμεία, καθεμιά τους μαρτυράει το τεράστιο εύρος και την ευαισθησία του Τεξανού ηθοποιού. Ο Χοκ είναι ένας καρατερίστας, με τη χαμαιλεοντική ικανότητα να επαναπροσδιορίζει τον εαυτό του σε κάθε νέο ρόλο. Έχει καταφέρει να περιβάλλει τον εαυτό του με μια αίσθηση μυστηρίου, παραμένοντας ταυτόχρονα μία από τις πιο αναγνωρίσιμες φιγούρες του Χόλιγουντ. Ίσως γι' αυτό απολαμβάνει τις καλύτερες κριτικές της καριέρας του για την ερμηνεία του στο «The Lowdown», τη νέα νουάρ σειρά οκτώ επεισοδίων του Disney+.

Με φόντο την Τάλας της Οκλαχόμα, στην καρδιά της αμερικανικής Δύσης, ο Χοκ υποδύεται τον Λι Ρέιμπον, ιδιοκτήτη βιβλιοπωλείου και ανεξάρτητο δημοσιογράφο, αποφασισμένο να ξεσκεπάσει τις σκοτεινές επιχειρηματικές πρακτικές της πανίσχυρης οικογένειας Γουόσμπεργκ. Όταν, μετά το τελευταίο του άρθρο, ακολουθεί η αυτοκτονία ενός εκ των Γουόσμπεργκ, ο Ρέιμπον, που αυτοαποκαλείται «αληθειολόγος» (truthstorian), αποφασίζει να ερευνήσει αυτόν τον θάνατο που θεωρεί ύποπτο. «Είναι διασκεδαστικό να επινοείς έναν τέτοιο όρο για να συστήσεις τον ήρωά σου, έτσι ώστε κανείς να μην καταλαβαίνει τι στο καλό εννοείς. Μου άρεσε πολύ», είπε ο Χοκ. «Ο Λι λέει σε όλους ότι θέλει να ζει σε έναν κόσμο που βασίζεται στην αλήθεια, οπότε θα αφιερωθώ στο να ξεσκεπάσω ψέματα – ως συγγραφέας, ως δημοσιογράφος».

Ο χαρακτήρας που υποδύεται ο Χοκ βασίζεται στη ζωή του αείμνηστου ιστορικού της Οκλαχόμα, Λι Ρόι Τσάπμαν, ο οποίος κατέγραψε την πολυτάραχη ιστορία διαφθοράς και ρατσισμού της πολιτείας του. Ο αυτοαποκαλούμενος ερευνητής-δημοσιογράφος τον οποίο ενσαρκώνει ο Χοκ, σύντομα διαπιστώνει ότι η αναζήτηση της αλήθειας έχει τίμημα, καθώς δέχεται επανειλημμένως απειλές και ξυλοδαρμούς.

Η Δύση υπήρξε ανέκαθεν γόνιμο έδαφος για Αμερικανούς μυθιστοριογράφους και σεναριογράφους που έγραψαν για τη σκοτεινή πλευρά της ανθρώπινης φύσης, και ο Χοκ ενθουσιάστηκε με την προοπτική να συμμετάσχει σε ένα νουάρ, έστω και σε μορφή τηλεοπτικής σειράς. Η Οκλαχόμα είναι το ιδανικό σκηνικό για αστυνομικά θρίλερ (όπως το «The Lowdown»), γιατί το κοινό γνωρίζει ελάχιστα για αυτές τις πολιτείες και για το πώς είναι η ζωή σε πόλεις όπως η Τάλας. Η Τάλας, ωστόσο, συμπυκνώνει σχεδόν όλη την ουσία της αμερικανικής Δύσης.

«Η σειρά αυτή μάς δίνει την ευκαιρία να εξερευνήσουμε το νουάρ ως αφηγηματικό είδος, και βλέπουμε πόσο ο Λι (Ρέιμπον) είναι παθιασμένος με τα αστυνομικά μυθιστορήματα του Τζιμ Τόμσον, που υπήρξε δεξιοτέχνης του είδους», λέει ο Χοκ.

Οι χαρακτήρες

Ο Χοκ γοητεύτηκε επίσης από το γεγονός ότι η ιστορία λειτουργεί ταυτόχρονα ως μελέτη της ανθρώπινης φύσης και ως στοχασμός πάνω στο πόσο λίγα γνωρίζουμε για τους ανθρώπους που συναναστρεφόμαστε καθημερινά, οι οποίοι αφήνουν να φανούν μόνο προσεκτικά επιλεγμένες πλευρές του εαυτού τους. Αυτές τις κρυμμένες πλευρές ανυπομονούσε να σκαλίσει.

«Το να αποκαλύπτω τις άγνωστες πτυχές της ανθρώπινης προ-

σωπικότητας είναι αυτό που με συναρπάζει σ' αυτό το είδος αφήγησης. Πολλά απ' όσα πιστεύουμε για ανθρώπους που ουσιαστικά δεν γνωρίζουμε, αποδεικνύονται λάθος όταν σκάβουμε βαθύτερα. Αυτό που με συναρπάζει στα αστυνομικά και στο νουάρ είναι ότι ο ήρωάς μου, ο Ρέιμπον, είναι ένας άνθρωπος που θα μπορούσε κανείς να τοποθετήσει σε αμέτρητες διαφορετικές καταστάσεις. Όμως, στη σειρά, τον βλέπουμε σε μια αναζήτηση, νιώθει υποχρεωμένος να φτάσει στην αλήθεια, ακόμη κι όταν απειλείται και ξυλοκοπείται ξανά και ξανά. Είναι λίγο σαν τον Τζακ Νικόλσον στην ταινία «Chinatown» – ο Λι είναι διατεθειμένος να φάει ξύλο, γιατί αυτό σημαίνει πως βρίσκεται στον σωστό δρόμο. Δεν είναι σκληρός τύπος. Είναι απλώς πρόθυμος να κάνει ό,τι χρειάζεται», λέει ο Τεξανός ηθοποιός.

Στέρλιν, επίσης, ταιριάξαμε πολύ, και μόλις μου παρουσίασε την ιδέα του “The Lowdown” και τον χαρακτήρα του Λι Ρέιμπον, δέχθηκα χωρίς δεύτερη σκέψη. Ηξερα από την πρώτη στιγμή ότι μπορούσα να αναδείξω το πνεύμα του και εκείνη την ιδιότητα ευαισθησία κάποιου που βλέπει τον εαυτό του ως ερασιτέχνη ντετέκτιβ. Είναι ακριβώς το είδος του ρόλου που με κάνει να αγαπώ την υποκριτική, γιατί στον Λι υπάρχει ένας ρεαλισμός και μια αυθεντικότητα. Ενίωσα πως ο Λι ήταν ένας ρόλος που με περίμενε καιρό».

«Νεκρό Τηλέφωνο 2»

Πέρα από το «The Lowdown», οι θαυμαστές του 54χρονου Ιθαν Χοκ θα έχουν την ευκαιρία να τον δουν να ενδίδει στην πιο σκοτεινή του πλευρά, στην ταινία τρόμου «Νεκρό Τηλέφωνο 2» (Black Phone 2), που μόλις έκανε πρεμιέρα στις αίθουσες. Πρόκειται για σίκουελ της πρωτότυπης ταινίας του 2021, η οποία σημείωσε τότε απροσδόκητη επιτυχία στο box office, αποφέροντας πάνω από 150 εκατ. ευρώ, με προϋπολογισμό μόλις 12 εκατ.

Ο Χοκ επιστρέφει στον ρόλο του ψυχωτικού κακού που παρσύρει εφήβους στο φορτηγάκι του. Το «Black Phone 2» είναι από τις λίγες περιπτώσεις όπου ο Χοκ εν-

σαρκώνει τον «κακό» στην οθόνη, όχι πως τον ενοχλεί η πρόκληση να παίξει ένα ρόλο που έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τη χαλαρή εικόνα του. «Είναι η τρίτη μου συνεργασία με το διδυμο σκηνοθέτη που τον πρώτο “Black Phone” και στο “Sinister”». Πολλά θρίλερ και ταινίες τρόμου ξεχνούν να σε κάνουν να νοιάζεσαι για τους χαρακτήρες. Όμως ο Ντέρικσον και ο Κάργκιλ δούλεψαν σκληρά για να τους κάνουν αληθινούς και σημαντικούς για το κοινό, και με συγκίνησαν πραγματικά οι νέοι που παίζουν στο “Black Phone 2”... Όταν λοιπόν νοιαστείς γι' αυτούς, ζεις μαζί τους τον αγώνα να νικήσουν τη νέμεσή τους, που υποδύομαι εγώ».

Κάποτε στην Ελλάδα

Το ελληνικό κοινό θα θυμάται ίσως ότι η ταινία «Πριν τα μεσάνυχτα» του σκηνοθέτη Ρίτσαρντ Λινκλέιτερ, η τρίτη και πιθανώς τελευταία της σειράς, μετέφερε τους γοητευτικούς χαρακτήρες του Ιθαν Χοκ και της Ζιλί Ντελπί, τον Τζέσι και τη Σελίν, στη Μάνη και στην Πύλο. Μεγάλο μέρος της δράσης εκτυλίσσεται στην αυλή και στο σπίτι που κάποτε ανήκε στον διάσημο Βρετανό ταξιδιωτικό συγγραφέα Πάτρικ Λι Φέρ-

μορ. Εκεί, οι ήρωες συζητούν για τη ζωή και τον έρωτα, με ένα ζευγάρι Ελλήνων και έναν ηλικιωμένο συγγραφέα (τον υποδύθηκε ο βραβευμένος με Οσκαρ για την ταινία «Αλέξης Ζορμπάς» διευθυντής φωτογραφίας Γουόλτερ Λάσαλι), ο οποίος τους έχει προσκαλέσει στη βίλα του. Ο χαρακτήρας του Λάσαλι βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στον ίδιο τον Φέρμορ. «Η Ελλάδα ήταν το πιο φυσικό σκηνικό, αφού η έννοια του χρόνου και του αρχαίου πολιτισμού σε περιβάλλει παντού, θυμίζοντάς σου τη φιλοσοφία και τον πολιτισμό που γέννησαν τη δημοκρατία... Στην Ελλάδα, δεν χρειάζεται να πας μακριά, σε κάθε βήμα συναντάς τα ίχνη του χρόνου και της ιστορίας», είχε πει μιλώντας για την εμπειρία του στη χώρα μας ο Ιθαν Χοκ.

Στην προσωπική του ζωή, ο Χοκ δυσκολεύτηκε να συμβιβαστεί με την έννοια της οικογενειακής ζωής· παντρεύτηκε την Ούμα Θέρμαν, συμπρωταγωνίστριά του στο «Gattaca», με την οποία απέκτησε την 27χρονη σήμερα Μάγια, ηθοποιό (ο Χοκ την σκηνοθέτησε στην ταινία «Wildcat», το 2023), και τον 23χρονο Λεβόν. Ύστερα από τον ταραχώδη χωρισμό τους το 2003 και το διαζύγιο τους το 2005, ο Ιθαν παντρεύτηκε τη Ράιαν Σουσιούτζ το 2008. «Γνώρισα τη Ράιαν μέσω του λογοτεχνικού μου ατζέντη και πράγματι ήταν μία από τις νταντάδες της Μάγια και του Λεβόν στη διάρκεια των γυρισμάτων μιας ταινίας», θυμάται ο Χοκ. «Η Ράιαν επέστρεψε στο Κολούμπια για να ολοκληρώσει τις σπουδές της. Δεν υπήρξε καμία ανάρμοστη σκέψη ή πράξη εκείνη την περίοδο. Ο γάμος μου διαλύθηκε κάτω από πολλές πιέσεις, καμία όμως δεν είχε σχέση με τη Ράιαν». Σήμερα, ο Ιθαν και η Ράιαν ζουν στη Νέα Υόρκη με τις κόρες τους, τη 17χρονη Κλεμεντίν και τη 14χρονη Ιντιάνα.

Η καλύτερη χρονιά

Σε λίγες ημέρες κάνει πρεμιέρα το «Blue Moon», μια ταινία όπου ο Χοκ υποδύεται τον χαρισματικό, αυτοκαταστροφικό αλκοολικό στικουρλό της Χρυσής Εποχής του Χόλιγουντ, Λόρενζ Χαρτ. «Ο Λι Ρέιμπον και ο Λόρενζ Χαρτ είναι δύο από τους πιο πολυδιάστατους χαρακτήρες που μου έχει ζητηθεί να υποδυθώ. Αυτή ήταν μάλλον η αγαπημένη μου χρονιά ως ηθοποιός», αναφέρει.

Οι ρόλοι αντισυμβατικών τύπων υπήρξαν πάντα επαναλαμβανόμενο μοτίβο στην καριέρα του Χοκ. Είτε ως αμφίθυμος φοιτητής στον «Κύκλο των χαμένων ποιητών», την ταινία που απογείωσε την καριέρα του, είτε ως κυνικός χασομέρνης στο «Νέοι, ωραίοι και άνεργοι», ή ως νεοσύλλεκτος αστυνομικός που συνεργάζεται με τον άνανδρο και διεφθαρμένο αξιωματικό της διώξης ναρκωτικών, τον οποίο υποδύεται ο Ντένζελ Ουάσινγκτον, στο «Ημέρα Εκπαίδευσης» – ο Χοκ αντλεί έμπνευση από επαναστάτες που αφηφούν τις κοινωνικές νόρμες. «Με ελκύουν οι περιθωριακοί. Χρειαζόμαστε επαναστάτες που έχουν το θάρρος να ξεφύγουν από τα όρια και τα μονοπάτια που χαράζουν άλλοι για εμάς... Εχω γνωρίσει τέτοιους ανθρώπους στη ζωή μου, με ενέπνευσαν και με βοήθησαν να βρω τον δικό μου δρόμο».

Ο Χοκ ήταν αποφασισμένος να πετύχει στα πρώτα του βήματα ως περιζήτητος νεαρός σtar, άρχισαν όμως να τον κουράζουν οι τόσες προτάσεις για συμβατικούς ρόλους και στράφηκε προς τις ανεξάρτητες παραγωγές.

«Δεν ήταν μια πράξη εξέγερσης απέναντι στα μεγάλα στούντιο, ήταν περισσότερο η ανάγκη μου να αναζητήσω το δικό μου μέτρο επιτυχίας, να κάνω ταινίες και να αφηγηθώ ιστορίες που να με αφορούν πραγματικά. Λατρεύω το “Ημέρα Εκπαίδευσης”, λατρεύω να δουλεύω δίπλα σε έναν σπουδαίο ηθοποιό όπως ο Ντένζελ Ουάσινγκτον, και είχαμε φανταστικό σενάριο και εξαιρετικό σκηνοθέτη. Δεν θα είχα κανένα πρόβλημα να παίξω ξανά σε μια μεγάλη ταινία δράσης σαν αυτή, αρκεί να ένιωθα ότι ο χαρακτήρας μου έχει κάτι να πει. Όμως γίνεται όλο και πιο δύσκολο να βρεις τέτοιους ρόλους».

“

Νέους δρόμους

Χρειαζόμαστε επαναστάτες που έχουν το θάρρος να ξεφύγουν από τα μονοπάτια που χαράζουν άλλοι για εμάς... Εχω γνωρίσει τέτοιους ανθρώπους στη ζωή μου, με ενέπνευσαν και με βοήθησαν να βρω τον δικό μου δρόμο.



MATT LUCARINI/SHOW/AR



Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Το Romantasy –νεολογισμός που συνδυάζει επιτυχημένα τις λέξεις «romance» και «fantasy»– δεν είναι μόνο το πιο εμπορικά επιτυχημένο λογοτεχνικό είδος της τελευταίας εικοσαετίας, αλλά εκείνο που μεταμόρφωσε όσο κανένα άλλο στο πρώτο τέταρτο του 21ου αιώνα το τοπίο της εκδοτικής βιομηχανίας συνολικά. Συνδυάζοντας το συναισθηματικό βάθος του ρομάντζου με τη φαντασία των μαγικών κόσμων, κυριαρχεί στις λίστες των ευπωλήτων, έχοντας δημιουργήσει μια πιστή κοινότητα πολλών εκατομμυρίων αναγνωστών ανά τον κόσμο.

Παρά το γεγονός ότι ο όρος «Romantasy» εισήλθε στο λεξιλόγιο του Διαδικτύου το 2008, οι ρίζες του εκτείνονται πολύ βαθύτερα στην ιστορία της λογοτεχνίας. Ξεκινώντας από τις ιπποτικές αναζητήσεις του 15ου αιώνα –για να μην ανατρέξουμε καν στα λαϊκά παραμύθια– περνάει στη γοτθική λογοτεχνία του 18ου αιώνα και φτάνει μέχρι το σήμερα –αλλά και το αύριο– συνδυάζοντας μαγικά στοιχεία και συναρπαστικές ερωτικές ιστορίες. Η πραγματική έκρηξη του είδους ήρθε με τη σειρά «Twilight» της Στέφανι Μέγιερ το 2005, ενώ η μαζική αναγνώριση και η εμπορική κυριαρχία του έρχεται τη δεκαετία του 2020, με τη σειρά της Σάρα Τζ. Μάας, «A Court of Thorns and Roses». Η άνοδος του Romantasy είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την επιρροή του BookTok – της βιβλιοφιλικής κοινότητας του TikTok– που μετέτρεψε το είδος σε παγκόσμιο φαινόμενο.

Σε αντίθεση με τα παραδοσιακά μυθιστορήματα φαντασίας, όπου ο έρωτας, όταν υπάρχει, είναι δευτερεύουσα υπόθεση, στο Romantasy η ρομαντική σχέση βρίσκεται στο επίκεντρο της αφήγησης. Ταυτόχρονα, ο φανταστικός κόσμος δεν είναι μια απλή «διακόσμηση», αλλά αναπόσπαστο μέρος της πλοκής. Τα κύρια χαρακτηριστικά του Romantasy περιλαμβάνουν ισχυρές και ανεξάρτητες γυναίκες πρωταγωνίστριες, ωραία ανεπτυγμένους φανταστικούς κόσμους με πλούσια συστήματα μαγείας, πολιτικές συνωμοσίες

και μυθικά πλάσματα, αμείωτη συναισθηματική ένταση και διλήμματα, χαρακτήρες με ηθικά αμφίσημες προθέσεις που, συχνά, από εκθροί γίνονται εραστές με έντονη κημεία μεταξύ τους (και πολύ συχνά με «spicy», αισθησιακές σκηνές) και ένα σαφές, εγγυημένο happy end – ή, τουλάχιστον, «happy for now».

Επανάσταση σε βελούδο

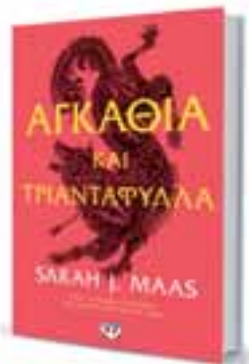
Το κοινό του Romantasy αποτελείται κυρίως από γυναίκες ηλικίας 18-35 ετών, αν και το ηλικιακό φάσμα συνεχώς διευρύνεται, φτάνοντας σήμερα να καλύπτει μία επιπλέον εικοσαετία. Μάλιστα, οι αναγνώστριες που ανακάλυψαν το είδος στην εφηβεία τους συνεχίζουν να αγοράζουν νέους τίτλους και στην ενήλικη ζωή τους. Το Romantasy είναι έντονα απελευθερωτικό, καθώς προσφέρει αφηγήσεις γραμμένες από γυναίκες, για γυναίκες, με γυναίκες πρωταγωνίστριες. Σε έναν κόσμο που ακόμη και σήμερα περιορίζει ή ελέγχει τη γυναικεία σεξουαλικότητα, το Romantasy επιτρέπει στις αναγνώστριες να εξερευνήσουν την επιθυμία τους μέσα από φανταστικούς κόσμους στους οποίους δεν διατρέχουν κανέναν κίνδυνο. Οι ηρωίδες, εδώ, δεν είναι παθητικά ή άβουλα θύματα, αλλά ρωμαλέοι χαρακτήρες που διεκδικούν την εξουσία. Το Romantasy, όπως διαβάζουμε,

Γυναικεία υπόθεση

Το κοινό του Romantasy αποτελείται κυρίως από γυναίκες ηλικίας 18-35 ετών, αν και το ηλικιακό φάσμα συνεχώς διευρύνεται. Δεν είναι μία ακόμη λογοτεχνική «μόδα», αλλά ένα πολιτισμικό φαινόμενο, που αντικατοπτρίζει τις μεταβαλλόμενες αξίες και επιθυμίες των αναγνωστριάων.

Romantasy: Οχι πια Αρλεκιν, αλλά δράκοι

Ο συνδυασμός των λέξεων «romance» και «fantasy», παρότι εισήλθε στο λεξιλόγιο του Διαδικτύου το 2008, έχει τις ρίζες του στις ιπποτικές αναζητήσεις του 15ου αιώνα



«είναι μια εξέγερση τυλιγμένη σε βελούδο». Είναι μια σύγχρονη όψη του φεμινισμού.

Μας λέει επ' αυτού η Σαπφώ Καρδιακού, σύμβουλος εκδόσεων: «Τα δημογραφικά στοιχεία αναγνωσιμότητας παγκοσμίως ωθούν εκδότες και βιβλιοπώλες στην επικέντρωση στο γυναικείο κοινό: οι αναγνώστριες δυστοπικού Young Adult και επισοφιστικού Young Adult και φαντασίας, ωριμάζοντας, προσανατολίζονται στο Romantasy περισσότερο από άλλα λογοτεχνικά είδη. Γιατί; Σε αυτό το υποείδος λογοτεχνίας –όπως στους YA προπομπούς του– οι γυναίκες χαρακτηρίζονται είναι ενδυναμωμένοι, επιβιώνουν σε σύμπαντα που γεννούν αντιξοότητες τις οποίες οι ηρωίδες υπερπηδούν θριαμβεύοντας, σώζοντας τον άμεσο κύκλο τους ή ακόμη και τον κόσμο ολόκληρο, ενόσω ο άνδρας δευτεραγωνιστής –αγγελλικά πλασμένος μεταφορικά και κυριολεκτικά– τις εξυπνώνει στην αμοιβαία και ισότιμη σχέση τους. Κοιτώντας γύρω μας σήμερα, τώρα, όσο η κοινωνική και νομική υπόσταση της γυναίκας αμφισβητείται και υποβιβάζεται, το Romantasy δι-ορθώνει τα στραβά του κόσμου, φτιάχνει μια cosy γωνιά για τις αναγνώστριες του – ένα καταφύγιο ασφαλούς εκπροσώπησης».

Διόλου αναπάντεχα, πολλοί κριτικοί χαρακτηρίζουν το Romantasy φτωχό λογοτεχνικά, υποστηρίζοντας ότι δίνει

προτεραιότητα στην ψυχαγωγία και στην εμπορική επιτυχία έναντι της γραφής «υψηλής ποιότητας», αδιαφορώντας όμως για το γεγονός πως οι κατανλωτές του αποζητούν πρόγματι καλές, πειστικές, χορταστικές αφηγήσεις, ενώ άλλοι του αποδίδουν υπερβολική τυποποίηση και χρήση «συνταγών», παραβλέποντας ότι, ανέκαθεν, η όλη λογοτεχνία είδους στηρίζεται ακριβώς σε δεδομένους «τρόπους». Μάλιστα, η παρατηρούμενη ένταση της κριτικής απουσιάζει συνήθως από αντίστοιχα μυθιστορήματα είδους (θρίλερ κ.τ.π.) που απευθύνονται κυρίως σε ανδρικό κοινό, ενώ έλειπε εντελώς στην παραδοσιακή φαντασία, ιστορικά κυριαρχημένη από άνδρες συγγραφείς.

Ο οικονομικός αντίκτυπος

Η επιτυχία του Romantasy, είδους εστιασμένου στη γυναικεία ευχαρίστηση και επιθυμία, έχει μετασχηματίσει άρδην τον εκδοτικό κλάδο. Οι παραδοσιακοί εκδοτικοί οίκοι του εξωτερικού έχουν δημιουργήσει ειδικά imprints αφιερωμένα αποκλειστικά στο Romantasy, αυξάνοντας εντυπωσιακά τα έσοδά τους, ενώ χάρη ακριβώς σ' αυτό έχουν αναγεννηθεί μερικές χιλιάδες φουσικά βιβλιοπωλεία, την ίδια στιγμή που ανοίγουν νέα, εξειδικευμένα σε βιβλία που συνδυάζουν έρωτα, δράση, φανταστικά σύμπαντα και γυναίκες που θριαμβεύουν.

Παρά τις όποιες πρώιμες ανησυχίες ότι το Romantasy μπορεί να ήταν μια παροδική τάση, όλα τα σημάδια δείχνουν ότι το είδος έχει μόνιμη και αδιατάρακτη θέση στην αγορά του βιβλίου. Η διαφοροποίησή του σε υποείδη –ιστορικό, αστικό, LGBTQ+ και πολλά άλλα–, η αστραπαλιά διεθνής επέκτασή του και οι τηλεοπτικές μεταφορές των μεγάλων επιτυχιών που ήδη ξεκινούν στις πλατφόρμες streaming, δημιουργούν βέβαιες συνθήκες μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας.

Το Romantasy δεν είναι μία ακόμη λογοτεχνική «μόδα», αλλά ένα πολιτισμικό φαινόμενο, που αντικατοπτρίζει τις μεταβαλλόμενες αξίες και επιθυμίες των αναγνωστριάων. Η ιστορία του μόλις αρχίζει.

Δυναμικές ηρωίδες

«Οι γυναίκες χαρακτηρίζονται ενδυναμωμένοι, επιβιώνουν σε σύμπαντα με αντιξοότητες, σώζοντας τον άμεσο κύκλο τους ή ακόμη και τον κόσμο ολόκληρο, ενόσω ο άνδρας δευτεραγωνιστής τις εξυπνώνει στην αμοιβαία και ισότιμη σχέση τους», λέει στην «Κ» η σύμβουλος εκδόσεων Σαπφώ Καρδιακού.

«Αναπτυσσόμενο είδος που έχει κερδίσει το ελληνικό κοινό»

Προσφέροντας απλόχερα τις συγγραφείς της υψηλής φαντασίας και την έντονη συναισθηματική επένδυση ενός παθιασμένου ρομάντζου, το Romantasy έχει εδραιωθεί και στη χώρα μας, όπως φαίνεται από τα στοιχεία και τις εκδοτικές επιλογές τριών μεγάλων εκδοτικών οίκων στην Ελλάδα.

Στο πρόγραμμα των εκδόσεων Διόπτρα περιλαμβάνεται το απόλυτο εκδοτικό φαινόμενο της τελευταίας δεκαετίας, η σειρά Empyrean της Ρεμπέκα Γάρος, τα βιβλία της οποίας σπάνε το ένα

ρεκόρ πωλήσεων μετά το άλλο. Επίσης, εκδίδουν τις σειρές «Τα χρονικά του Καστελάν» της Κασάντρα Κλερ, που μέχρι στιγμής μετράει δύο τίτλους («Ο σωσίας του στέμματος», «Ο ρακοσυλλέκτης βασιλιάς»), «Κρέσεντ Σίτι» της Σάρα Τζ. Μάας και «Η γενιά του ανέμου» της Χόλι Μπλάκ – όλα τους No 1 στα best sellers των NYT.

Στις εκδόσεις Μίνωας, πολύ μεγάλη επιτυχία έχουν σημειώσει τίτλοι όπως το «Κάθαρμο χιτά βοηθό» της Χάνα Νικόλ Μέ-

χερ, η συνέχεια του οποίου, «Η μαθητευόμενη και το καθαρά», κυκλοφόρησε στις 6 Οκτωβρίου, καθώς και η σειρά «Αδης και Περσεφόνη» της Σκάρλετ Στ. Κλερ, με τα βιβλία «Σκοτεινό άγγιγμα» και «Ολέθριο άγγιγμα».

«Για εμάς, το Romantasy δεν είναι μια περαστική τάση, αλλά ένα αναπτυσσόμενο είδος που έχει ήδη κερδίσει το ελληνικό κοινό. Επενδύουμε με πάθος σε αυτές τις ιστορίες, γιατί μιλούν για ό,τι όλοι αναζητούμε: τον έρωτα, τη μαγεία και τη δύναμη να πιστεύεις

στο απίθανο», μας λέει η εκδότρια Μαρίτα Κωνστανταροπούλου.

«Δέσμευση»

Το Romantasy ως είδος συστήσαν πρώτοι στην Ελλάδα οι εκδόσεις Ψυχογιός καθώς το 2017 εξέδωσαν τη σειρά της Σάρα Τζ. Μάας «Αγκάθια και τριαντάφυλλα» (ή ACOTAR, όπως είναι διάσημο το ακρωνύμιο online), χτίζοντας ένα μεγάλο κοινό από αναγνώστες όλων των ηλικιών. Από τότε ο κατάλογός τους έχει εμπλουτιστεί δυναμικά, με μερικά

από τα διασημότερα ονόματα και τις δημοφιλέστερες σειρές, όπως η «Αδύναμη» της Λορίν Ρόμπερτς, το «Lightlark» της Αλεξ Άστερ, το «Αντίπαλο δέος» της Ρεμπέκα Ρος, ο «Ακαρδός κυνηγός» της Κρίστεν Τσικαρέλι, το «Quicksilver» της Κάλι Χαρτ και πολλά άλλα. «Για εμάς το Romantasy δεν είναι απλώς μία ακόμη κατηγορία, αλλά μια πραγματική δέσμευση προς κάθε φανατικό του είδους», υπογράμμισε η Ναταλία Κόκκορη, υπεύθυνη για την κατηγορία του Romantasy στον Ψυχογιό.



Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**



ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ
Ο Μιρό και η Αμερική

Το Ίδρυμα Μιρό σε συνεργασία με τη Συλλογή Φίλιπς στην Ουάσιγκτον παρουσιάζει στη Βαρκελώνη μια νέα και αποκαλυπτική έκθεση με τίτλο «Ο Μιρό και οι Ηνωμένες Πολιτείες». Η έκθεση φωτίζει την αμφίδρομη σχέση ανάμεσα στον Μιρό και στους συγχρόνους του καλλιτέχνες στην Αμερική. Αν και είναι γνωστό ότι πολλοί Αμερικανοί εμπνεύστηκαν από τον Μιρό, είναι λιγότερο γνωστή η επίδραση που είχε η Αμερική στη δική του δημιουργία.



ΠΑΡΙΣΙ
Ο μικρός Ζαν Ρενουάρ

Ενα από τα διάσημα έργα του ζωγράφου Αυγούστου Ρενουάρ, «Το παιδί και τα παιχνίδια του», φιλοτεκνημένο πριν από το 1910, θα δημοπρατηθεί για πρώτη φορά. Ανήκε πάντα στην ίδια οικογένεια. Το παιδί είναι ο γιος του ζωγράφου, ο μετέπειτα διάσημος σκηνοθέτης Ζαν Ρενουάρ, μαζί με την νταντά του Γκαμπριέλ Νταντά. Η δημοπρασία θα γίνει από τον Κριστόφ Ζορόν-Ντερém για τον οίκο Ντρουό στο Παρίσι, στις 25 Νοεμβρίου.



ΟΞΦΟΡΔΗ
Αφροδίτη

Το Μουσείο Ασμόλεαν της Οξφόρδης ανακοίνωσε ήδη μια μεγάλη έκθεση με θέμα την «Αφροδίτη», σύμβολο πάθους, επιθυμίας και κάλλους, για τον Οκτώβριο του 2026 (διάρκεια έως Απρίλιο 2027). Με τίτλο «Η δημιουργία μιας θεότητας», η έκθεση πηγαινει πίσω στον χρόνο και φθάνει στην Κύπρο και στη γέννηση της Αφροδίτης. Σε συνεργασία με μουσεία και συλλογές του κόσμου, η διεθνής αυτή έκθεση αναμένεται με ενδιαφέρον.



ΠΑΡΙΣΙ
100 χρόνια αρ ντεκό

Η νέα έκθεση στο Μουσείο Διακοσμητικών Τεχνών στο Παρίσι είναι αφιερωμένη στην επέτειο των 100 ετών από τη Διεθνή Έκθεση του 1925 που καθιέρωσε λίγο-πολύ το ρεύμα της αρ ντεκό. Επιπλά με την ιδιαίτερη γεωμετρική γλυπτική αισθητική, ανεκτίμητα κοσμήματα, έργα τέχνης, σχέδια και μοτίβα, διαφημιστικές αφίσες και ενδύματα υψηλής ραπτικής, άνω των 1.000 σε αριθμό, συγκροτούν έναν κόσμο που σαγνενύει έως σήμερα.



ΝΤΕΝΒΕΡ
Καμίγ Πισαρό

Η συμβολή του Καμίγ Πισαρό (1830-1903) στη διάδοση του ιμπρεσιονισμού ήταν καθοριστικής σημασίας. Στο Μουσείο Τέχνης του Ντένβερ εγκαινιάστηκε μεγάλη έκθεση έργων του Πισαρό, η πρώτη μεγάλου βήθους για τον καλλιτέχνη στις ΗΠΑ έπειτα από 40 χρόνια. Σε συνεργασία με δίκτυο 50 διεθνών μουσείων και συλλογών -κυρίως με το Μουσείο Μπαρμπερίνι του Πότσδαμ- η έκθεση παρουσιάζει πάνω από 100 έργα, που αποκαλύπτουν τον κόσμο του Πισαρό.

Ο νεοκλασικισμός του Νταβίντ στο Λούβρο

Η μεγάλη έκθεση-αφιέρωμα στον Γάλλο ζωγράφο Ζακ-Λουί Νταβίντ (1748-1825) στο Λούβρο (έως τις 26 Ιανουαρίου 2026) παρουσιάζει με ανανεωμένη ματιά στο διεθνές κοινό τον άνθρωπο που με την τέχνη του αναπαριστούμε στη φαντασία τη Γαλλία του Ναπολέοντα. Ο Νταβίντ, βεβαίως, ήταν μια μορφή σύνθετη και ευρύτερη μιας απλής σκηνογραφίας ή έστω σημειογραφίας, όμως, η ικανότητά του, μέσω της ύψιστης τέχνης του, να συλλάβει μια εποχή μαζί με τις προβολές της φαντασίας καθόρισε διά παντός τον τρόπο με τον οποίον αντιλαμβανόμαστε τη Γαλλία του 1790-1820. Υπήρξε κορυφαίος του γαλλικού νεοκλασικισμού, του στυλ Empire, αλλά και γεννήτορας συνθέσεων μοναδικής ακρίβειας, πλούτου, λεπτομέρειας και μεγαλείου.

Με αφορμή την επέτειο των 200 ετών από τον θάνατό του (σε εξορία στις Βρυξέλλες), το μουσείο του Λούβρου προσφέρει τη ζητούμενη νέα προοπτική στην προσωπικότητα του Νταβίντ και φυσικά στο σώμα του έργου του, το οποίο, όπως τονίζεται, έχει εξυφάνει ένα φαντασιακό που εποίησε τη συλλογική μνήμη. Από τον «Θάνατο του Μαρά» έως τα εμβληματικά έργα «Ο Ναπολέων διασχίζει τις Άλπεις» και «Η στέψη του Ναπολέοντα», η ζωγραφική του Νταβίντ έχει αγγίξει το ανώτατο στάδιο σύλληψης, εκτέλεσης και παράδοσης στο συλλογικό ασυνείδητο. Εκτοτε, τα κεφάλαια της γαλλικής ιστορίας προσεγγίζονται μέσα από την επίδραση του Νταβίντ. Τα έργα του επέδρασαν καταλυτικά και στη λογοτεχνία και στον κινηματογράφο. Η μορφή και η προσωπικότητα της Ιωσηφίνας, π.χ., πέρασαν στη διεθνή φαντασία και μέσα από τη δική του τέχνη.

Η έκθεση διατρέχει τη μακρά περίοδο ακμής του Νταβίντ, που έζησε έξι διαφορετικά καθεστώτα στη διάρκεια της ζωής του και είχε προσωπική συμμετοχή στη Γαλλική Επανάσταση. Συνολικά παρουσιάζονται και 100 έργα επί δανεισμού. Ανάμεσά τους και η αυθεντική εκδοχή του αριστουργήματός του «Ο θάνατος του Μαρά» (από τα Βασιλικά Μουσεία Καλών Τεχνών του Βελγίου στις Βρυξέλλες).

Το Λούβρο κατέχει τον μεγαλύτερο αριθμό έργων του Νταβίντ. Έχουν περάσει 36 χρόνια από την τελευταία μεγάλη μονογραφική έκθεση του 1989 που είχε γίνει στο Λούβρο και στις Βερσαλλίες για τα 200 χρόνια της Γαλλικής Επανάστασης. Το ενδιαφέρον στοιχείο είναι η ενίσχυση της τρέχουσας παρουσίασης από τα ευρήματα της έρευνας που έχει γίνει στις δεκαετίες που μεσολάβησαν, που αναδεικνύουν πιο σύνθετη την περίπτωση Νταβίντ μέσα σε κλίμα καλλιτεχνικό και πολιτικό. Υπήρξε ενεργός πολίτης και άνθρωπος πολιτικά συνειδητοποιημένος, και υπέστη τις συνέπειες της δράσης του μετά την πτώση του Ναπολέοντος.



Ζακ-Λουί Νταβίντ, «Η αρπαγή των Σαβίων γυναικών», 1779.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Από το καλοκαίρι στον χειμώνα

Όταν ήταν μικρός, στα 1740 με 1750, ο Φραντς Γιόζεφ Χάιντν είχε εξαιρετική φωνή σοπράνο. Τα αγόρια με τέτοιο μέταλλο στη φωνή τους, όμως, είχαν οικτρή τύχη: τα ευνοούσαν για να μη βαθύνει και καθεί αυτή η φωνή.

Αυτοί ήταν οι «καστράτι» και ο Χάιντν παραλίγο να ακολουθήσει την πορεία τους. Ο κατά γενική ομολογία καλοκάγαθος αλλά άσχημος Χάιντν διατήρησε τον ανδρισμό του, αλλά εκείνη η ωραία λεπτή φωνή χάθηκε (σήμερα οι κόντρα tenόροι ερμηνεύουν τα μέρη μουσικών έργων που είχαν γραφεί για καστράτους – π.χ., ο έξοχος Φίλιπ Γιανουσκί).

Ο κύριος Γκρι μου διηγείται αυτή την ιστοριούλα κρατώντας το νέο άλμπουμ της AlliaVox «Die

Jahreszeiten»: το κοσμικό ορατόριο «Οι εποχές» για σολίστ, χορωδία και ορχήστρα, που ο Χάιντν συνέθεσε σε προχωρημένη ηλικία (ο Χάιντν έζησε πολύ: από το 1732 έως το 1809. Οι «Εποχές» γράφθηκαν περίπου οκτώ χρόνια πριν από τον θάνατό του).

Όταν ακούμε την εταιρεία AlliaVox, ο νους μας πρέπει πια να πηγαινει στον Ζορντί Σαβάλ και στα φωνητικά και ορχηστρικά σύνολά του, La Capella Nacional de Catalunya και Le Concert Des Nations, που εδώ πλαισιώνονται από τους σολίστ Λίνα Τζόνσον, Τίλμαν Λίχντι και Ματίας Βίνκλερ.

Σήμερα ο Χάιντν μνημονεύεται για τις εκατόν τέσσερις (104!) συμφωνίες που έγραψε (δixως αυ-



Το κοσμικό ορατόριο «Οι εποχές» του Φραντς Γιόζεφ Χάιντν σε νέα όργανα εποχής από τον Ζορντί Σαβάλ και τους μουσικούς του.

τόν ο Μότσαρτ και ο Μπετόβεν δεν θα ήταν αυτοί που ξέρουμε), μνημονεύεται για την έξοχη σειρά κουαρτέτων εγχόρδων που άφησε (ξανά: δixως αυτόν ο Μότσαρτ και ο Μπετόβεν κ.ο.κ.) και λιγότερο για τα θρησκευτικά έργα του (κακώς: το Stabat Mater του είναι ένα αριστούργημα, χωρίς το ορατόριο «Οι επτά λόγοι του Χριστού στο σταυρό») ή για τα χορωδιακά του.

Στα τελευταία εντάσσονται σημαντικές κοσμικές συνθέσεις, κατά κανόνα οι εξής δύο: η «Δημιουργία» και οι «Εποχές». Όταν ένας αξιωματικός του Ναπολέοντα προσήλθε, έμπλεος δέους, να αποδώσει τιμές στον κληνίτη Χάιντν το 1809, μετά την πολιτοκρία της Βιέννης, τραγούδησε

μέρη από το ένα εκ των δύο ορατορίων. Οι απόψεις διίστανται ως προς το αν ήταν η «Δημιουργία» ή οι «Εποχές».

Οι «Εποχές» αναδύουν το πνεύμα της κλασικής εποχής, αν και ο Χάιντν είχε επηρεαστεί από τις ακροάσεις των χορωδιακών του Χέντελ στο Αββαείο του Ουέστμινστερ. Μεγαλοπρεπείς λυρική αφήγηση των τεσσάρων εποχών του έτους, που δεν άφησε μάλλον ανεπηρεάστο τον Μπετόβεν στην Ποιμενική Συμφωνία του.

Ο Σαβάλ και οι μουσικοί του ερμηνεύουν τις «Εποχές», όπως πάντοτε, με όργανα εποχής και με το δέοντα μουσικό οίστρο στον οποίο μας έχουν συνθησίσει δεκαετίες τώρα. Ενα κόσμημα ερμηνείας και πνοογράφησης.



Franz Joseph Haydn
Die Jahreszeiten
La Capella Nacional de Catalunya & Le Concert Des Nations
Lina Johnson, Tilman Lichdi, Matthias Winckler
Jordi Savall
AlliaVox

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**



«Υπήρξε, ίσως, ο μόνος άνθρωπος που ετόλμυσε να ζηήσει πραγματικά ολομόναχος», είχε σχολιάσει ο Κωνσταντίνος Καβάφης είκοσι ολόκληρα χρόνια πριν γράψει το ποίημα για τον Συμεών τον Στυλίτη.

Ο Συμεών ο Στυλίτης του Καβάφη

Στη μνήμη του Ανδρέα Μπελεζίνη (1929-2011), από τον οποίο πρωτάκουσα το ποίημα αυτό, στο Φροντιστήριό του, ένα πρωί Κυριακής του 1971.

το ποίημα «Συμμεών» γράφτηκε τον Ιούλιο του 1917 και ανήκει στα ανέκδοτα ή κρυμμένα του ποιητή. Εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1968 από τον Γ. Π. Σαββίδη (Κ. Π. Καβάφη, «Ανέκδοτα ποιήματα, 1882-1923», Ικαρος) και αργότερα βεβαίως συμπεριλήφθηκε στα «Κρυμμένα ποιήματα 1877; -1923», πάντα σε φιλολογική επιμέλεια του Γ. Π. Σαββίδη (Ικαρος, 1993), με περισσότερο υποσημειωτισμό. Ο μεγάλος θαυμαστής του Καβάφη για τον Συμμεών έχει εκφραστεί γραπτώς, είκοσι σχεδόν χρόνια πριν από το ποίημα, σε αγγλόφωνο σημειώμα του, όπου σχολιάζει αντιρρητικά όσα απαξιωτικά έγραφε για τον Στυλίντν ο Γίββων στο «The History of the Decline and Fall of the Roman Empire» (επικριτικά σχολιάζει επίσης εκεί ο Καβάφης και το ποίημα του Τέννυσον). Το σημειώμα εξέδωσε ο Μιχάλης Περίδης στο βιβλίο Κ. Π. Καβάφη, «Ανέκδοτα πελάζ κείμενα» (Νέα Βιβλιοθήκη Φέξιν, 1963, σ. 70-75). Παραθέτω την πρώτη παράγραφό του, κατά την μετάφραση του Περίδη: «Αυτός ο μεγάλος, αυτός ο υπέρροχος άγιος είναι ασφαλώς θέμα που πρέπει να ξεχωρισθεί μέσα στην εκκλησιαστική ιστορία, για να θαυμάσθαι και μελετηθεί. Υπήρξε, ίσως, ο μόνος άνθρωπος που ετόλμωσε να ζήσει πραγματικά ολομόναχος» (σ. 71). Ο Καβάφης υπογραμμίζει στο σχολιά του τη λέξη alone. Σε αυτήν ακριβώς τη λέξη συμπεριλαμβάνεται ο μεγάλος θαυμασμός του: ο Συμμεών τόλμωσε κάτι που δεν είχε κάνει κανείς άλλος έως τότε, έζησε μόνος! Ο Περίδης χρονολογεί το σημειώμα «γύρω στα 1890» (σ. 29), ενώ ο Σαββίδης, που το αναδημοσίευσε στα «Κρυμμένα» (σ. 184-185), περ. το 1896-1899. Βλ. σχετικά και Diana Haas, «Le problème religieux dans l' oeuvre de Cavafy. Les années de formation (1882-1905)», Presses de l' Université de Paris-Sorbonne, 1996, σ. 182-191. Δεν μου χρειάζεται εδώ άλλα φιλολογικά.

Κάτω από τον στύλο

Ο νεαρός Μέβνης (εμφανίζεται και στο ποίημα «Ξοφιστής απερχόμενος εκ Συρίας») ήθελε να συζητήσει με τον αφηγητή τα ποιήματα του Λάμνου (φανταστικά πρόσωπα και οι δύο), με τα οποία έχει ενθουσιαστεί όλη η Βηρυτός, μα εκείνος δεν μπορεί, είναι ταραγμένος και δεν έχει καμιά όρεξη για τέτοιες κουβέντες. Ο

λόγος είναι πως την προηγουμένη έγινε μάρτυρας μιας ακραίας πράξης, ήταν «κάτω απ' τον Συμεών τον στύλο». Προσθέτει ότι βρέθηκε εκεί τυχαία, ίσως για να μην περάσει από τον νου του εθνικού φίλου του ότι άλλος λόγος ενδεχομένως να οδήγησε τα βήματα του εκεί. Αυτό που είδε τον συγκλόνισε: «Χώθηκα ανάμεσα στους Χριστιανούς / που σωπηλίο προσέκυνταν κ' ελάτρευαν, / και προσκυνούσαν: πλην νην όντας Χριστιανός / την ψυχική γαλήνη τον δεν είχα - / κ' έτρεμα ολόκληρον και υπόφορνα, / κ' έφριττα, και ταράττονουν, και παινιθόνουν.».

Ο Μῆβης δεν συμμερίζεται τον
 συγκαλονισμό του φίλου του και
 χαμογελάει (αμύχανα ή ειρωνι-
 κά), οπότε ο αφηγητής συνεχίζει
 με μεγαλύτερη ένταση: «Τρίαντα
 πέντε χρόνια, έκασου - / χειμώ-
 να, καλοκαίρι, νύχτα, μέρα, τριά-
 ντα πέντε / χρόνια επάνω ο' έναν
 στύλο ζει και μαρτυρεί. [...] πριν
 γεννηθούμ' εμείς, φαντάσσοι του /
 ανέβηκεν το Σήμεν τον στύλο /
 κ' ἔκαστοε μὲν αὐτοῦ εμπρός τοι
 τον Θεο». Μετά από αυτό που ει-

«Τριάντα πέντε χρόνια,
σκέψου - / χειμώνα,
καλοκαίρι, νύχτα, μέρα,
τριάντα πέντε / χρόνια
επάνω σ' έναν στύλο
ζει και μαρτυρεί. [...]
πριν γεννηθούμ' εμείς,
φαντάσου το, / ανέβηκεν
ο Συμεών στον στύλο
/ κ' έκτοτε μένει αυτού
εμπρός εις τον Θεό».

δαν τα μάτια του πώς να κουβεντιάσει για ποιήματα; «Α, Μέβν, τι Λιβάνιος! και τι βιβλία! / και τι μικρότητες!». Ολα αυτά χάνουν τη σημασία τους, ακόμη και ο πολύς Λιβάνιος, ο δίκος τους Λιβάνιος! Επειδή δεν είχε καμία όρεξη για τέτοιες κουβέντες, θα κλείσει βαριεστημένα τη συζήτηση, παραγγέλλοντας στον Μέβν να πει πως να, τον παραδέχεται «τον Λάμονα / για πρώτου της Συρίας ποιητή». Δεν μπορώ να φανταστώ πιο δραστηκό τρόπο για να υποδηλώσει ότι αυτό δεν έχει καμία απολύτως σημασία από τούτη την αναγνώριση της ποιητικής πρωτοκαθεδρίας. Στο ποίημα αντιπαραβάλλεται η ποίηση με την πράξη και το αποτέλεσμα της σύγκρισης είναι ξεκάθαρο: η ποίηση απαξιώνεται, μηδενίζεται, ενώ η πράξη καταξιώνεται και θαυμάζεται.

Σε ένα άλλο ποίημα του Καβάφη, στο πολυσυζητημένο «Νέοι της Σιδώνας (400 μ.Χ.)», δημοσιευμένο τρία χρόνια μετά τον «Συμῶν» (1920), αντιπαραβάλλονται ξανά η πράξη και η ποίηση. Ο ηθοποιός, που διασεκδάει τους αρωματισμένους Σιδώνιους νέους απαγγέλλοντας επιγράμματα (Μελέατρο, Κριναγόρα και Ριανό), είχε στο ρεπερτόριο του και το επιτύμβιο επιγράμμα του Αισχύλου, στο οποίο δεν μνημονεύεται διόλου η ποίηση του αλλά μόνο ότι πολέμησε στη μάχη του Μαραθώνα κατά των Περσών. Το τετρασύνολο επιτύμβιο ενοχλεί τον νεαρό Σιδώνιο: «Εκφράσεις τοιούτου είδους μοιάζουν κάπως σαν λειποψυχίες». Η αποσιώπηση του υψηλού ποιητικού έργου («της Τραγωδίας του Λόγου του λαμπρού») και η αποκλειστική μνεία μιας πολεμικής πράξης («μόνο [υπουργισμένο από τον ποιητή] που μεσσών στρατιωτών τις τάξεις, τον σωρό / πολέμους και συ τον Δάτι και τον Αρταφέρνην»), αυτό ακριβώς είναι που θεωρείται από τον Σιδώνιο νέο λειποψυχία. Αντιπαραβάλλεται πάλι εδώ η ποίηση με την πράξη και το αποτέλεσμα της σύγκρισης είναι επίσης ξεκάθαρο: απαξιώνεται η πράξη και καταξιώνεται η ποίηση.

Το εξαιρετο, το μοναδικό

Ο αθηναίτης της Βρυτού και ο σύγχρονός του πάνω κάτω νέος της Σιδώνος φαίνεται να τηρούν μια διαμετρικά αντίθετη στάση απέναντι στο ζεύγος ποίηση-πράξη. Έτσι φαίνεται, μ. δεν είναι έτσι. Ο αθηναίτης του «Συμεών» απαξιώνει μια μέτρια ποίηση έναντι της εξαιρετικής και μοναδικής πράξης του Στυλίου, ενώ το ζωηρό παιδί διαλογικά τη συμμετοχή σε μια συλλογική πράξη (αριστέστερα: την αποκλειστική κρισία σε αυτήν) έναντι της εξαιρετικής και μοναδικής ποίησης. Πιστεύει πως η φαινομενικά αντιθετική στάση των δύο παρακμιακών νέων υπό-γεια ενώνεται: και οι δύο τους καταξιώνουν το εξαιρετικό, το μοναδικό, αδιάφορο αν είναι ποίηση ή πράξη, αυτό που βρίσκεται πάνω από τα κοινά μέτρα, αυτό που «πολύ από τον κοινό του κόσμο απέχει» («Το πρώτο σκαλί»). Αν ο Καβάφης ήταν «άνθρωπος του πλήθους», όπως τον περιέγραφε ο Σαρεγιάννης, ήταν πάντως ως αισθητής. Ο ίδιος επίδικε το εξαιρετικό, το μοναδικό. Αυτό ήταν για εκείνον το εκλεκτό, όπως ακριβώς και στον έρωτα «εκλεκτή εμορφιά» είναι η ξεχωριστή «εμορφιά των ανωμάλων έξεων», πέρα από το «οπωσδήποτε επιτετραμμένον» και την «τρεχάμενη ηθική» («Σ' ένα παλιό βιβλίο »).



ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Επιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ



ANNA TENEZHI
«Σε ρυθμό αρχαίας
τραγωδίας»
εκδ. Αρχύτας, Αθήνα 2023,
σελ. 56

Η ποιητική συλλογή της Άννας Τενέζης με τίτλο «Ξε ρυθμό αρχαίας τραγωδίας», είναι, όπως δηλώνεται και στον υπό-τίτλο της συλλογής, «μια αντιπολεμική κραυγή κατά τον τον μανδύα της αρχαίας τραγωδίας». Η συγγραφέας Άννα Τενέζη, ως φιλόλογος, έχει ισχυρό υπόβαθρο και γνωρίζει καλά το μονοπάτι που θέλει να περπατήσει, έχοντας ως χάρη και οδηγό το ασίχλυτο έργο των «κοφοφόρων», δημιουργεί τη δική της τραγωδία, που δένει με όσα συμβαίνουν στον κόσμο σήμερα, σε κοινωνικά και πολιτικά επίπεδο, χωρίς να ξεχνά και παραβλέπει όσα όρισαν την εναλία γη Κύπρου, και ως μυθολογικό υπόβαθρο να τα αναφέρει: «Τώρα, θρηνώντας τις νέες του σπιτιού μου συμφορές, στο Ναι και στο Όχι δε στέκει για ο νους μου», λέει ο Ορέστης, ποιο είναι το σπίτι και ποιος ο Ορέστης στο τραγούδι της Τενέζης έχει ενδιαφέρον να το μελετήσει κανείς. Η Τενέζη δεν αντιπαθείται με τον Αισχύλο, τον διαβάει αλλιώς, τον μεταπλάθει, κυρίως σέβεται το κείμενο του τραγουδιού, αφαιρεί με ευλάβεια ό,τι δεν ταρακουνάει το σύμπαν του Αισχύλου, προσθέτει ό,τι θεμελιακό υποστηρίζει το μήνυμά που θέλει εκείνη να μεταφέρει. Δίνει λόγο σε πρόσωπα σιωπηλά στον Αισχύλο, όπως ο Πυλάδης, δίνει χώρο στο έγκλημα, παραβιάζοντας τη σύμβαση των αρχαίων, αλλά όμως το εγκλήματά του πόλεμο, η καταστροφή του περιβάλλοντος, μπροστά μας δεν συμβαίνουν; Ενδιαφέρει άρα και η τρωφός στην οποία καταφεύγει ο Ορέστης: «Κι ό,τι έκανες της μάνας σου μεγάλο κρίμα είναι» ο Ορέστης: «Κρίμα εγώ; Τότε αυτή. Τα πρόσωπα της Τενέζης είναι φορείς σύγχρονων παθών και αυτό τα κάνει οικεία σε όσους ώτα έχουν: «Γι πατρική έρμηνη γη! Που πόνεσες τόσο πολύ από τα κρίματά μας, είθες να έρθει μια η βροχή, το σκοτωμένο αίμα να ξεπλύνει και σβήνοντας τα παρθένων, ένα νέο λαμπρό παρόν κι ένα μέλλον πρόσχαρο κι ελπιδοφόρο να ανατείλει!».



500 ΛΕΞΕΙΣ

Με την

**ΓΕΩΡΓΙΑ
ΔΡΑΚΑΚΗ**



Η Γεωργία Δρακάκη γεννήθηκε στην Αθήνα το 1992. Σπούδασε Νομικά και είναι συγγραφέας, δημοσιογράφος και τραγουδίστρια από τότε που θυμάται τον εαυτό της. Στα κείμενα, στις εκπομπές και στις ζωντανές εμφανίσεις της ασχολείται με την πόλη, τον πολιτισμό και τις ανθρώπινες σχέσεις. Ενώ το τελευταίο της βιβλίο «Τόσος πένανυ» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κάκτος.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Τελείωσα μόλις το «ΦΑΠ» του Τζιμ Ντοτζ από τις εκδόσεις Κυψέλη και περιμένω στην σειρά η «Δημιουργικήκτπη» (στην τον Πάνα στον Ερωτα) της Ελενας Μοοχι-δη από τις εκδόσεις Κοντύλι και η «Σιωπή των σταθμών», η αυτοβιογραφία του αγαπημένου μου (εν ζωή!) ζωγράφου Γιώργου Τζόκα, από τις εκδόσεις Διφωγό.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

νήσει με τους ανθρώπους σαν κανονικό κατοικίδιο, σύντροφος και συγκάτοικος. Ναι, για το «ΦΑΠ» λέω. Συγκλονιστικό ανάγνωσμα.

**Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επει-
δή διαβάσατε ένα βιβλίο;**
Η «Ασκητική» του Καζαντζάκη,
που ανήκει στα διαβάσματα της
εφηβείας, με κατατρώχει μέχρι
σήμερα και υποψιάζομαι για πά-
ντα. Κακός-καλός μπελάς!

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Να διαβάζω οπουδήποτε μες στο σπίτι ή μέσα σε ένα καράβι, ένα αεροπλάνο, σε ένα καφέ και διπλά μου ή, κάπου εκεί κοντά, να βρίσκεται το άτομο με το οποίο θα σκάσω αν δεν μοιραστώ μια ατάκα ή μια ιδέα ή μια λέξη που με μάγεψε διαβάζοντας.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Προτιμώ τα μυθιστορήματα και τα διηγήματα. Αγαπώ να διαβάσω εγχώριες φωνές – όχι ότι δεν με μαγεύει, εννοείται, και η ξένη λογοτεχνία. Δεν είμαι η καλύτερη φίλη των, πολύ δημοφιλών κατά τα άλλα, ερωτικών μυθιστορημάτων, ειδικά εκείνων που μερδεύουν Σμύρνη, Θεσσαλονίκη και όλα αυτά – ιδίως όταν νιώθω και εξ ενστικτού γνωρίζω ότι το κάνουν άσπλα, επιφανειακά, για να πουλήσουν. Ανά περιόδους με πιάνει τρέλα με την ποίηση και ανά άλλες περιόδους με τα αστυνομικά και τα θρίλερ: από Μάρκονα μέχρι Φίτζεκ και από Κινγκ μέχρι τις τε-

ΛΕΥΤΑΙΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ Bell.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Συγκινούμαι και ταράζομαι όταν αισθάνομαι πως, αν δεν γραφόταν, ο/η συγγραφέας δεν θα μπορούσε σχεδόν να ανασάνει. Μου αρέσει να λαμβάνω από ένα γραπτό την απόλυτη και αδιαμεσολάβητη ανάγκη του δημιουργού του να το καταθέσει στον κόσμο.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Το «4321» του Πολ Οσπερ. Και να την έκανε ο Γιώργος Λάνθιμος ή η Σοφία Κόπολα.

Από πού εμπνευστήκατε την ιστορία του βιβλίου «Ο Τάσος πέθανε / ένας αντι-επιτάφιος»;

Από τον εντελώς πραγματικό θάνατο του αγαπημένου μου φίλου, συμπαίκτη και ερωτικού συνολοδοιπούρου ανά περιόδους Τάσου Γκόβα - έπαιξε μουζούρικι, τραγούδουσε, έγγραφε μουσική, ήταν ένας κινούμενος Λίβας, με καταγωγή από τα όμορφα έγκατα της ανθρωπίνης φύσης, με ρηρή σε ασταθαιίες του κορμιού και της ψυχής, ως άλλος πλάνητας και μπος νιξάν. Θέλησα να του γράψω έναν επικήδαιο και ο επικήδαιος μεταμορφώθηκε, σχεδόν αμέσως και σαν με παραγέλιο από τα Ανυ, σε κείμνο-μένο της ζωής και του έρωτα και της τέχνης, αλλά και του θανάτου ακόμα. Εξ ου και ο υπότιτλος «έναν αντι-επιτάφιο».

Ποια είναι τα μηνύματα που μεταδίδει το βιβλίο στον αναγνώστη;

Δεν αγαπάει τα βιβλία που μεταδίδουν μηνύματα και ηθικά διδάγματα, έτσι προσπαθώ αυτά τα στοιχεία να μην υπάρχουν καθόλου μες στα δικά μου γραπτά. Αλλά, αν έπρεπε να απαντήσω κάτι εδώ, θα διάλεγα την ιδέα εκείνη που διανέμει ολοκληρωτικά το βιβλίο: Και για να πενήθλεις ακόμα, χρειάζεται να είσαι ζωντανός. Η ζωή νικά τον θάνατο, γιατί, να, μπορεί να προκύψει και δημιουργία εντός της. Ενώ ο θάνατος είναι οριστικός και αμετάκλητος, τη ζωή τη φτιάχνουμε, με έναν τρόπο και έως έναν βαθμό, εμείς.



Καρέ από ολόκληρη την πλούσια διαδρομή του Γιούργκεν Τέλερ φιλοξενούνται στο Onassis Ready. Από εμβληματικές φωτογραφίες με ποπ στάρ και αυτοπορτρέτα έως αποσπάσματα από τη συνεργασία του με κορυφαίους οίκους μόδας.



Γιούργκεν Τέλερ, φωτογράφος

Αδύνατον να με κατανοούν όλοι

Η πρόκληση, η περιέργεια και η θρησκεία. Ο ανατρεπτικός καλλιτέχνης μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΟΥΣΤΑ

«Ο καλλιτέχνης είναι παρών», σκέφτομαι, σε όλο του το ακομπλεξάριστο μεγαλείο. Φοράει ασημί Asics, φούξια σορτς τρεξίματος και πάνω από την γκρι φανέλα του έχει ακουμπισμένο ένα ασορτί φούτερ, σε μια λιγότερο επιθετική απόχρωση του ροζ. Μισή ώρα πριν από τη δημοσιογραφική παρουσίαση της μεγάλης αναδρομικής του έκθεσης, η οποία συνεχίζεται έως τις 30 Δεκεμβρίου στο Onassis Ready, τον νέο χώρο του Ιδρύματος Ωνάση στην ομόπλη με αυτό περιοχή, κάποιοι συνάδελφοι τον απαθανατίζουν με την κάμερα των κινητών τηλεφώνων.

Μπορεί να μην είναι στάρ της μεγάλης οθόνης ή της μουσικής βιομηχανίας, αλλά δύσκολα περνάει απαρατήρητος. Γεννημένος το 1964 στο Ερλανγκεν της Γερμανίας, μοιάζει να έχει ξετιπώσει από κάποιο από τα «παλαβιά» αυτοπορτρέτα του που μπορεί κανείς να χαζέψει στο ισόγειο του βιομηχανικής αισθητικής κτιρίου. Στην αρχή της εκθεσιακής διαδρομής, μια σειρά από φωτογραφίες σε διαστάσεις σαν αυτές που έμπαιναν κάποτε στα οικογενειακά άλμπουμ, στερεωμένες με λεπτές καρφίτσες στους φρεσκοβαμμένους λευκούς τοίχους, προκαλούν γοητευτική αμηχανία. Στη συνέχεια, τα μεγέθη και τα θέματα εναλλάσσονται. Όπως λέει ο ίδιος στη συνέντευξή του στην «Κ», η διαφοροποίηση στα μεγέθη των εικόνων είναι ζήτημα ρυθμού, κάτι που τον απασχολεί αρκετά όταν ετοιμάζει μια έκθεση ή ένα βιβλίο. Στο ερώτημα εάν η τέχνη του είναι για όλους, μας απαντά ότι «αν όλοι καταλαβαίνουν την τέχνη μου, θα ήταν μέτρια».

— Πώς αποφασίσατε ποιες εικόνες θα τυπώσετε σε ποιες διαστάσεις;

— Γενικά, αυτή η απόφαση έχει να κάνει με τον χώρο που

τις δείχνω, την «τοποειδική» του διάσταση και το «τάιμινγκ» των εκθέσεών μου. Κάποια από τα έργα που παρουσιάζονται στο Onassis Ready απαιτούν από τους θεατές να τα παρατηρήσουν από πιο κοντά, να τα πλησιάσουν. Αλλά δείχνουν καλύτερα σε μεγαλύτερες διαστάσεις, καθώς το μέγεθος κάνει τον αντίκτυπό τους πιο ισχυρό. Μου αρέσει, επίσης, να υπάρχει μια διαφοροποίηση στα μεγέθη των εικόνων, γιατί βοηθάει στη διατήρηση της ροής του σποσίματος μιας έκθεσης, της δίνει ζωντάνια και φρεσκάδα. Τον ρυθμό, τόσο στις εκθέσεις όσο και στα βιβλία μου, που τα δουλεύω για πραγματικά μεγάλα χρονικά διαστήματα, τον σκέφτομαι πολύ προσεκτικά.

— Προσεγγίζετε με την ίδια νοστροπία τα πιο προσωπικά σας έργα και τα εμπορικά, εκείνα

που σας ανατίθενται π.χ. από κάποιον οίκο μόδας;

— Ναι, γιατί και τα δύο αυτά πράγματα τα αγαπώ. Αλλωστε, και τα εμπορικά μου πρότζεκτ τα προσεγγίζω με έναν τρόπο πολύ προσωπικό, που με κάνει να θεωρώ το αποτέλεσμά τους εξίσου σημαντικό για εμένα.

— Η δουλειά σας έφτασε στο «μεγάλο κοινό» μέσα από τις διαφημιστικές καμπάνιες και τα fashion editorials που κάνετε τις δεκαετίες του 1990 και του 2000, τα οποία ξεχώριζαν για την τόλμη, την τρέλα, την ελευθερία έκφρασης, το χρώμα, την πολιτική αιχμηρότητα και το «coolness» τους. Βλέποντας ξανά στο Onassis Ready κάποια από εκείνα τα πλέον εμβληματικά καρέ σας, αναρωτήθηκα αν οι εικόνες που παραδίδετε στους πελάτες σας ήταν πάντοτε ευπρόσδεκτες.

— Θα σας πω ότι τους πελάτες μου τους επέλεγα και συνεχίζω να τους επιλέγω με μεγάλη προσοχή. Πρέπει να έχω νιώσει ότι επιλέγουν κι εκείνοι να συνεργαστούν μαζί μου για τους σωστούς λόγους. Πρέπει οπωσδήποτε να κατανοούν τη δουλειά μου πριν συνεργαστούμε.

— Πώς διαχειριζόσασταν το ότι κάποιοι μπορεί να σας απορρίπτουν καλλιτεχνικά;

— Δεν με πειράζει καθόλου το αν σε κάποιον δεν αρέσει η δουλειά μου. Αλλωστε, είναι αδύνατο να την κατανοούν όλοι. Αν όλοι καταλάβαιναν την τέχνη μου, θα ήταν μέτρια.

— Καθώς περιπλανιόμουν στην έκθεση, κοντοστάθηκα σε μια φωτογραφία που τραβήξατε φέτος στη Σίφνο. Μοιάζει να απεικονίζει μια παραλία και, στο κέντρο της, μια μεταλλική

κατασκευή από δοκάρια, σαν τέρμα ποδοσφαίρου.

— Με το που είδα το τοπίο, κατευθείαν, θέλησα να το φωτογραφίσω. Δεν είναι, όμως, παραλία. Στην πραγματικότητα, αυτό που βλέπουμε είναι ένα αυτοσχέδιο γήπεδο ποδοσφαίρου στην κορυφή ενός γκρεμού με φόντο τη θάλασσα, ένα γήπεδο στ' αλήθεια άθλιο· το χώμα του ήταν μέσα στις πέτρες. Με εντυπωσίασε γιατί έβγαζε τόσο ρομαντισμό και τόσο μελαγχολία το ότι υπήρχε σε εκείνο το σημείο ένα γήπεδο. Είναι σχεδόν αδύνατο να παίξεις ποδόσφαιρο εκεί πάνω. Όταν κλωτσάς την μπάλα, πού πάει;

— Κάτι άλλο που θέλω να σας ρωτήσω έχει να κάνει με το ενδιαφέρον σας για τη θρησκεία. Στην έκθεση βλέπουμε φωτογραφίες του Πάπα Φραγκίσκου αλλά και καρέ στα οποία τα θρησκευτικά σύμβολα χρησιμοποιούνται προβοκατόρικα. Είναι η «πρόκληση» ένας τρόπος να διευρυνθεί το νόημα του τι μπορεί να σημαίνει θρησκευτικότητα ή καλοσύνη;

— Τίποτα απ' όλα αυτά. Θέλω απλώς να δείξω την πολυπλοκότητα της ζωής γενικά.

— Αν έπρεπε να διαλέξετε μία μόνο φωτογραφία από την έκθεση —εκτός από αυτή της αφίσας με το λευκό πιάτο («teller», στα γερμανικά) που πάνω του ένα σαλιγκάρι κατευθύνεται προς ένα ροδάκινο— ποια θα ήταν αυτή;

— Θα επιλέξω τη σειρά φωτογραφιών «Symposium of Love», την οποία θεωρώ ένα ενιαίο έργο. Αφιερώστε της χρόνο.

— Όταν πεθάνετε, πώς θα θέλατε να σας θυμούνται οι άλλοι; Τι αντίκτυπο θα θέλατε να έχουν οι φωτογραφίες σας;

— Ελπίζω να εμπνέω μέσα από τα έργα μου περιέργεια, θάρρος και ευθύνη απέναντι στη ζωή.

Η ροή της έκθεσης

Μου αρέσει να υπάρχει μια διαφοροποίηση στα μεγέθη των εικόνων, γιατί βοηθάει στη διατήρηση της ροής του σποσίματος μιας έκθεσης, της δίνει ζωντάνια και φρεσκάδα.



Γιούργκεν Τέλερ, «you are invited», 19.10-30.12, Onassis Ready. Η έκθεση είναι παραγωγή του Ιδρύματος Ωνάση.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ

Ηθική επιστροφή

ΤΑΚΗΣ ΚΑΜΠΥΛΗΣ
«Ο γάτος Πετεφρής»
εκδ. Καστανιώτης
2025, σελ. 304

«Εκείνος», ο Λούης, «αγροίκος» αριστερός, με βεβαρημένο παρελθόν, έχει έρθει στο ακατοίκτο νησί για να ξεφύγει από τους διώκτες του. «Αυτός», ο Καρλ, από μεγαλοαστική οικογένεια του ευρωπαϊκού Βορρά, «με τα ντοκτορά και τα καθηγητλίκια του», αποφασίζει να περάσει τα τελευταία του χρόνια –πάσχει από εκφυλιστική ασθένεια– ελλιμενισμένος «στην ακινησία των πάντων».

Το «Πέρασμα» από τη μία πλευρά στην άλλη βρίσκεται ακριβώς στη μέση. Η διχοτόμηση του μικρού αιγαιοπελαγίτικου νησιού, το οποίο ως «απολύτως συμμετρικό» διαθέτει δύο πανομοιότυπες παραλίες, ανάγει το σημείο σε καθρέφτη και παρατηρητήριο. «Εκείνος» και «Αυτός», ύστερα από δύο χρόνια ολβίας διαμονής, ανακαλύπτουν ο ένας τον άλλον ως είδωλο και απειλή.

Ο Τάκης Καμπύλης κατασκευάζει μια σύγκρουση. Το ημερολογιακό μυθιστόρημα δύο φωνών, που σχολιάζουν, η καθεμιά από την πλευρά της, τα ίδια γεγονότα, ισοσκελίζει περίτεχνα και ενίοτε σκωπτικά τις αντιθετικές ιδεολογίες.

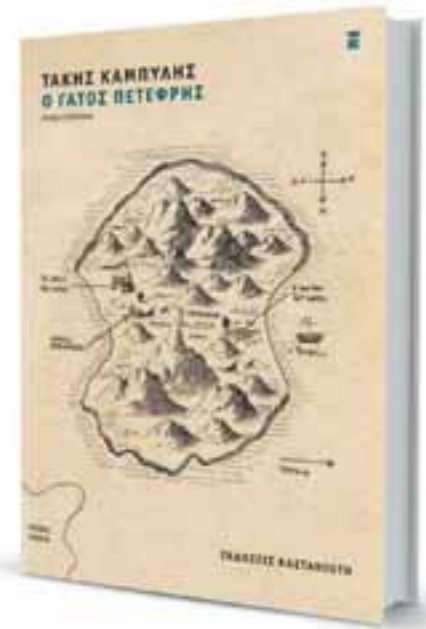
Η επιστροφή στη φύση δεν είναι όμως κυριολεκτική. Ο Καμπύλης μπορεί να προτάσσει μια ιδιοσυγκρασιακή παραλλαγή του ρουσσοδικού πα-

ραμυθιού, αλλά πρωτίστως υποδελώνει μια ηθική επιστροφή: οι ήρωες, αφού έχουν προσεγγίσει την όποια αγνότητα του φυσικού ανθρώπου, καλούνται να αναστοχαστούν. Ο «άλλος» πρέπει να επανεισυχθεί στον κόσμο τους όχι ως αντίπαλος, αλλά ως ομοίως ευάλωτος. Ο συγγραφέας αναψηλαφεί τη συνυπαρξη· επιδιώκει την αναθεμελίωση της πάνω στην αυθεντικότητα, όχι στη σύγκριση.

Κοινωνικό συμβόλαιο

Η διάδραση των Λούη και Καρλ για να οικοδομήσουν μια λειτουργική σχέση σκιαγραφείται δόκιμα. Τα χολερικά σχόλια και οι βιτριολικές αντεγκλήσεις μετουσιώνονται μεθοδικά σε βαθιά συμπόνια. Η αληθινή κοινωνία, θέλει να πει ο Καμπύλης, ουδόλως καταργεί την ατομικότητα· τη συμφιλιώνει με το κοινό καλό, όπως θα φανεί και από το άτυπο «κοινωνικό συμβόλαιο» που συνάπτει το δίδυμο. Οι ήρωες υπακούουν σε έναν νόμο στον οποίο αμφότεροι συμμετέχουν να θεσπιστεί.

Η απομόνωση στη φύση λειτουργεί ως πειραματικό εργαστήριο ελευθερίας και συνειδησης. Συνειδηση όμως σημαίνει και ιστορικότητα. Οι σκελετοί που κείτονται στο Πέρασμα, οι οποίοι γρήγορα τεκμαίρεται ότι βρίσκονται εκεί από το μακρινό παρελ-



«Ο γάτος Πετεφρής» του Τάκη Καμπύλη είναι ένα ημερολογιακό μυθιστόρημα δύο φωνών, που σχολιάζουν, η καθεμιά από την πλευρά της τα ίδια γεγονότα, το οποίο ισοσκελίζει περίτεχνα και ενίοτε σκωπτικά τις αντιθετικές ιδεολογίες.

θόν, προσδίδουν στον μύθο συνοχή. Οι εικασίες για το τι ακριβώς είχε λάβει χώρα στο νησί, πριν από χιλιάδες χρόνια, συνιστούν δίοδο επιστροφής των πρωταγωνιστών στην αναπόδραστη συνθήκη της κοινωνίας. Οι ερμηίτες εγκιβωτίζονται ξανά στο σπειροειδές ιστορικό συνεχές. Και είναι το παρελθόν που θα τους αποσπάσει από τη μονοδιάστατη κυριαρχία την οποία τους έχει επιβάλει το αέριο παρόν της φύσης. Η ακινησία του νησιού, παραδόξως, θα ανακινήσει το μέλλον τους.

Εδώ υπεισέρχεται στην ιστορία η κομβική σημασία του γάτου Πετεφρής.

Η επιστροφή στη φύση μπορεί να ιδωθεί ως προσπάθεια επανεφεύρεσης του παιγνιώδους στοιχείου της ύπαρξης, ενός τρόπου να υπάρχει κανείς δίχως υπολογισμό – ακόμη και αν ο μεγαλοαστός της υπόθεσης εξαίρει διαρκώς τη σημασία κατάρσεως σχεδίων.

Η ισότητα του παιγνιδιού

«Δεν φαντάζεσαι, Καρλ, πόσο σοβαρή υπόθεση είναι το παιγνίδι για τα ζώα. Δεν χωράνε ούτε πόζες ούτε κυριαρχίες. Είναι μια στιγμή ισότητας σε έναν κόσμο θηρίων, αφού οι ρόλοι εναλλάσσονται: τώρα παίζουμε, ξεχνάμε ποιοι είμαστε». Μερικές γραμμές παρακάτω, διαβάζουμε: «Ο Πετεφρής κατάλαβε περισσότερα για το Νησί κι από τους δύο

μας. Γι' αυτόν, το Νησί υπήρξε. Αλλά για εμάς δεν είμαι καθόλου βέβαιος».

Τα λόγια αυτά, από το στόμα του Λούη, αναιρούνται από τις πράξεις του Καρλ στην κατάληξη της ιστορίας.

Το παιγνιώδες, το οποίο ο Καμπύλης έχει εύστοχα αποστάξει από το ζωικό στοιχείο, αντιπροσωπεύει μια στιγμή όπου η ισότητα και η ελευθερία συμπίπτουν, γιατί κανείς δεν προσπαθεί να υπερισχύσει. Το παιγνίδι, και για τους δύο, λειτουργεί ως αντίδραση στον κόσμο των «θηρίων» – έναν κόσμο όπου η κοινωνική ανισότητα (για τον Λούη) και «το δικαίωμα στην ευμάρεια» (για τον Καρλ) έχουν διαρρήξει την πρωταρχική ισορροπία. Μέσα στο παιγνίδι, τη στιγμή που η ελευθερία τους απειλείται από τους κατά τι αμετροεπείς εξωγενείς παράγοντες, ξαναβρίσκουν τη δυνατότητα να σχετίζονται ο ένας με τον άλλο ως ίσοι, χωρίς φόβο ή σύγκριση.

Ο Καμπύλης επιτυγχάνει τη σύντηξη της προσήνειας του μύθου με τη βαρύτητα της σημασίας του. Δεν χαρίζεται με έτοιμες απαντήσεις και επεξηγηματικές διευκολύνσεις, ούτε διολισθαίνει στην κρυπτικότητα της ελλειπτικότητας.

Το μυθιστόρημα γράφεται, όπως θα πει ο Καρλ, «για να εξηγήσουμε και στον εαυτό μας πώς φτάσαμε εδώ».

ΤΟ ΠΡΩΙΝΟ
ΠΟΥ ΑΚΟΥΕΙ
ΟΛΗ Η ΚΥΠΡΟΣ!

LOVE
100.7FM
98.1 & 105.7

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ
06:00 – 10:00
cyta
ένα με σένα

Τάσος Τρύφωνος - Χριστιάνα Αρτεμίου
Σύλvia Ιωαννίδου - Γρηγόρης Αυγουστή

True stories

XOPHFOΣ:
PORSCHE

MY PENGUIN FRIEND (2011)

DAWN OF WAR (2011)

BRIDGE OF SPIES (2011)

WAVES (2011)

RENAISSANCE (2011)

SCOTT AND SUE (2011)

FORD V FERRARI (2011)

ARTHUR THE KING (2011)

LAST BREATH (2011)

ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΤΙΣ 9 ΤΟ ΒΡΑΔΥ

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet

cyta vision

MOVIES HD

MESIMVRIA
www.mesimvria.com

Θέση 101

Θέση 49



ΜΟΥΣΙΚΗ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**



Η τονική ακρίβεια και η μουσικότητα με την οποία απέδωσε τα έργα του κουαρτέτο εγχόρδων L'Anima δεν είναι διόλου αυτονόητα στοιχεία.

Δύο σοβαρά, σύγχρονα έργα

Με **μία ενδιαφέρουσα** συναυλία ξεκίνησε ο κύκλος «Μουσική του σήμερα» του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών. Στις 11 Οκτωβρίου στην αίθουσα «Δημήτρης Μητρόπουλος» το κουαρτέτο εγχόρδων L'Anima ερμήνευσε τη σύνθεση «Qorpa, the Lost Letter» του Γιάννη Κουρούδη και το έργο «In Flames» του Χαράλαμπου (Χάρυ) Σταφυλάκη.

Ο Γιάννης Κουρούδης είναι ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες γραφίστες, με διασημότερες δουλιές του τα εικονογράμματα των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας 2004, τις αφίσες της Εθνικής Λυρικής Σκηνής (2007-2020) και την εταιρική ταυτότητα της εταιρείας Korres. Παράλληλα, ασχολείται με τη μουσική. Για τη συγκεκριμένη σύνθεση αναφέρει πως αφορμή στάθηκε η περιέργειά του για το γράμμα Qorpa (κόππα), το οποίο υπήρχε στην αρχαία ελληνική γραφή αλλά χάθηκε

τελεί τον πυρήνα της σύνθεσης, με το ρυθμικό στοιχείο άλλοτε να βρίσκεται σε πρώτο επίπεδο και άλλοτε αφήνει να εκφραστεί με αμεσότητα η μελωδική γραμμή, άρα το συναισθήμα. Η εκτόνωση του συναισθήματος έρχεται τελικά στο τελευταίο μέρος: «όχι μια λύση, αλλά μία μεταμόρφωση», όπως σημειώνει ο συνθέτης.

Τις διαφορετικές διαθέσεις απέδωσε εξαιρετικά το κουαρτέτο L'Anima, αποτελούμενο από τις Στέλλα Τσάνη και Μπρουνίλντα Ευγενία Μάλο (βιολί), τον Αντώνη Μανιά (βιόλα) και τη Λευκή Κολοβού (τσέλο). Η τονική τους ακρίβεια και η μουσικότητα με την οποία απέδωσαν τη μουσική δεν είναι διόλου αυτονόητα στοιχεία. Ακόμα πιο σπάνιο χαρακτηριστικό υπήρξε η χαρά με την οποία έμοιαζε να ερμηνεύουν οι μουσικοί το έργο και η οποία σαφώς συνέβαλε στην επιτυχία του.

Ενώνοντας παραδόσεις

Το έργο «In Flames» πρωτοπαρουσιάστηκε το 2012 στη Νέα Υόρκη όπου ζει ο Σταφυλάκης, που κατάγεται από το Μόντρεαλ. Το ύφος του είναι διαφορετικό, αλλά πάντοτε σε γλώσσα σύγχρονη, που έχει αφήσει πίσω της τις αγκυλώσεις της μεταπολεμικής «μουσικής πρωτοπορίας», την οποία αρκετεί στη χώρα μας εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν ως «σύγχρονη». Στο έργο του η «παράδοση» των κουαρτέτων του Σοστακόβιτς συναντά την ελληνική παραδοσιακή μουσική, τόσο τους ρυθμούς όσο και τα μελωδικά της στοιχεία. Το ενδιαφέρον πάντρεμα εμφανίζεται αμέσως στο πρώτο μέρος του κουαρτέτου, με τίτλο «Όλες μας οι γέφυρες». Στο ίδιο ύφος συνεχίζει το λυρικό δεύτερο μέρος, από το οποίο στην ουσία δανείζεται τον τίτλο του το έργο, ενώ στο ζωηρό τρίτο δίδεται πρωταγωνιστικός ρόλος σε στοιχεία από τη γλώσσα του μινιμαλισμού.

Όπως στο έργο του Κουρούδη έτσι και σε αυτό του Σταφυλάκη το κουαρτέτο L'Anima υποστήριξε όσο καλύτερα γινόταν τη μουσική και έδωσε μία ακόμα συναρπαστική ερμηνεία, πολύ καλά συντονισμένη και εκφραστική. Ανταποκρινόμενο στο θερμό χειροκρότημα ερμήνευσε με ανάλαφρο τρόπο τον «Χορό της κούκλας» του Γεωργίου Αξιώτη, έργα του οποίου, άλλωστε, έχει ηχογραφήσει. Θα ευχόταν κανείς να ακούσει το L'Anima επίσης σε έργα του βασικού ρεπερτορίου της ευρωπαϊκής μουσικής, που παραμένει υποφωτισμένο στη χώρα μας.

Το εξαιρετικό κουαρτέτο εγχόρδων L'Anima ερμήνευσε συνθέσεις των Γιάννη Κουρούδη και Χαράλαμπου Σταφυλάκη.

με τον καιρό. «Αυτό που με εντυπωσίασε», γράφει, «ήταν ότι δεν εξαφανίστηκε εντελώς – επανεμφανίστηκε ως το Q στο λατινικό αλφάβητο. Αυτός ο κύκλος απώλειας και μεταμόρφωσης μου θύμισε πολλά πράγματα που κουβαλάμε πολιτισμικά και προσωπικά. Ιδιαίτερα ως Έλληνας νιώθω πως πολλά από αυτά που μας συγκροτούν έρχονται από κάπου παλιά, ακόμα κι αν τα βλέπουμε σήμερα αλλιώς. Η μουσική δεν είναι αφήγηση – είναι τρόπος να ακούμε αυτά που χάθηκαν και ίσως να τα αναγνωρίζουμε, με άλλη φωνή», καταλήγει. Το έργο του, γραμμένο το 2024 με σφαίρες καταβολές στον μινιμαλισμό, αποτελείται από τέσσερα μέρη, καθένα με τη δική του διακριτή διάθεση. Στο αργό πρώτο η επαναληπτικότητα δημιουργεί μία αίσθηση νοσταλγίας, ταυτόχρονα όμως και την εντύπωση της στάσης, του άχρονου. Η κίνηση του δεύτερου μέρους μεταδίδει την αγωνία, την ανησυχία και την προσμονή για το ζητούμενο, ενώ το τρίτο μέρος, που ο συνθέτης περιγράφει ως «χώρο για στοχασμό», μοιάζει να απο-

Στο νησί του Αμρουμ ★★½
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΡΑΜΑ (2025), 93'
Σκηνοθεσία: Φατίχ Ακίν
Ερμηνείες: Γιάσπερ Μπίλερμπεκ, Νταϊάν Κρούγκερ

★ κακό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό



Ο Μάιλς Χέιζερ στον ρόλο του «Κόμερον» στη σειρά «Boots», που προβάλλεται στο Netflix.



Ο Κότζι Γιακούσο πρωταγωνιστεί στο κομψοτέχνημα του Βιμ Βέντερς «Υπέροχες μέρες».



CINEMA

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**



Η Νταϊάν Κρούγκερ στο «Νησί του Αμρουμ» του Φατίχ Ακίν, μια ταινία που εμφανίζει την πλήρη σύγχυση που επικρατούσε στον πληθυσμό της Γερμανίας λίγο πριν από τη συντριβή και την άνευ όρων παράδοση.

Η πτώση του Ράιχ με τα μάτια ενός παιδιού

Ενας 12χρονος, μια λικουδιά κι ένας πόλεμος

Ο **Φατίχ Ακίν** επιστρέφει με ένα καλοφτιαγμένο φιλμ, το οποίο εξερευνά από μια άλλη σκοπιά το μεγαλύτερο τραύμα στην ιστορία της πατρίδας του. Βρισκόμαστε στην άνοιξη του 1945, μερικούς μόνο μήνες πριν από τη συνθηκολόγηση της ναζιστικής Γερμανίας. Ο 12χρονος Νάνινγκ περνάει τον καιρό του ειρηνικά μαζί με τη μητέρα του στο απομονωμένο νησάκι Αμρουμ στα βόρεια της χώρας.

Καθώς οι δυο τους περιμένουν την επιστροφή του αξιωματικού πατέρα από το μέτωπο, εκείνη εκφράζει την επιθυμία για μια αγαπημένη της λικουδιά, ωστόσο πλέον τα τρόφιμα σπανίζουν, οπότε ο μικρός ξεκινά μια δική του μικρή «εκστρατεία» προκειμένου να της βρει. Στην πορεία θα μπλέξει σε μια σειρά από περιπέτειες, γνωρίζοντας και ανθρώπους που θα αλλάξουν την οπτική του για τον κόσμο.

Ο Ακίν σκηνοθετεί ένα σενάριο, το οποίο συνοψογράφει με

τον ηλικιωμένο φίλο και μέντορά του Χάρκ Μπομ – η ιστορία του Νάνινγκ βασίζεται εν πολλοίς στις δικές του αναμνήσεις από το τέλος του πολέμου.

Οι «αμετανόητοι»

Η ασυνήθιστη τοποθεσία του Αμρουμ, σχεδόν ειδικά στη μάτια του ανυποψίαστου θεατή, λειτουργεί στην πραγματικότητα σαν καθρέφτισμα μιας χώρας σε απόλυτη σύγχυση. Από τη μία οι «αμετανόητοι» σαν τη μητέρα του νεαρού, οι οποίοι ελπίζουν ακόμη με μια παρανοϊκή αφοσίωση στην τελική νίκη, και από την άλλη οι περισσότεροι, που αρχίζουν ήδη να συνειδητοποιούν της καταστροφικές συνέπειες της ναζιστικής δεκαετίας.

Μέσα σε όλα αυτά η «αποστολή» του Νάνινγκ, όμοια με κυνήγι θησαυρού, λειτουργεί σαν απλός αλλά συνάμα επιτυχημένος μηχανισμός αφήγησης. Προκειμένου να φτάσει στον στόχο του, ο μικρός θα χρειαστεί να βοηθήσει έναν ψαρά να πιάσει

μια φώκια, θα κυνηγήσει κουνέλια και θα γίνει ο ίδιος θήραμα μεγαλύτερων παιδιών.

Είναι ενδιαφέρον ότι ο Ακίν χρησιμοποιεί τη συγκεκριμένη ταινία ενηλικίωσης, την οποία επενδύει και με χιουμοριστικές πινελιές, έτσι ώστε να «σπκώσει» ο ίδιος το βάρος της Ιστορίας, παρόλο που λόγω (τουρκικής) καταγωγής μάλλον ελάχιστα από αυτό του αναλογεί.

Σαν τον «Μόμπι Ντικ»

Η ταινία του είναι βαθιά ευαίσθητη αλλά και διεισδυτική όταν χρειάζεται – ο παραλληλισμός της Γερμανίας με την ιστορία του «Μόμπι Ντικ» είναι εύστοχος, όπως και η γενικότερη αυτοψυχανάλυση, που καταλήγει σε μια συνισταμένη ευθύνη του έθνους και του κάθε ατόμου ξεχωριστά. Φυσικά εδώ δεν έχουμε ιστορική μελέτη, αλλά σινεμά μυθοπλασίας, το οποίο προσεγγίζει με καθαρό –παιδικό, με την καλή έννοια– βλέμμα ένα δεδομένα δύσκολο θέμα.

HOME CINEMA

Εισβολή της διαφορετικότητας στον στρατό

Boots
ΔΡΑΜΑΝΤΙ (2025)
Δημιουργός: Αντι Πάρκερ
Ερμηνείες: Μάιλς Χέιζερ, Αβα Αγιόρα

Μία από τις πιο πρωτότυπες και «εθιστικές» σειρές που έχουμε δει το τελευταίο διάστημα, βρίσκεται εδώ και λίγες εβδομάδες στην πλατφόρμα του Netflix. Βρισκόμαστε στις αρχές της δεκαετίας του 1990, όταν ο νεαρός Κάμερον, μυστικά ομοφυλόφιλος και (φανερά) μόνιμο θύμα εκφοβισμού, θα πάρει μια απροσδόκητη απόφαση: να καταταχθεί μαζί με τον κολλητό του φίλο στους πεζοναύτες. Κατά τη διάρκεια της σκληρής εκπαίδευσης, τόσο εκείνοι όσο και οι υπόλοιποι νεοσύλλεκτοι θα έρθουν αντιμέτωποι με σειρά από σωματικές και πνευματικές δοκιμασίες. Η σειρά των

οκτώ επεισοδίων δίνει έξυπνη και πολύ σύγχρονη διάσταση στην ιστορία ενηλικίωσης. Το μεγαλύτερο ίσως προπύργιο της ανδρικής «ματσίλας» και των διακρίσεων, οι ειδικές δυνάμεις του στρατού, δέχονται εδώ την εισβολή της διαφορετικότητας. Το αποτέλεσμα είναι ένα ιδιότυπο, τηλεοπτικό «Full Metal Jacket» του 21ου αιώνα, ίσως όχι τόσο αιχμηρό όσο το αριστούργημα του Κιούμπρικ, αλλά σίγουρα απολαυστικό και αρκετά εύστοχο στις παρατηρήσεις του.

Υπέροχες μέρες ★★★★★

ΔΡΑΜΑ (2023), 123'

Σκηνοθεσία: Βιμ Βέντερς
Ερμηνείες: Κότζι Γιακούσο, Τόκιο Εμότο

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε το πιο πρόσφατο

φιλμ-κομψοτέχνημα του Βιμ Βέντερς. Εδώ παρακολουθούμε την καθημερινότητα του Χιραγιάμα, ενός λιγομίλητου μεσήλικου άνδρα, ο οποίος εργάζεται στον καθαρισμό τουαλετών στο Τόκιο. Κάνει τη δουλειά του με ευσυνειδησία, ενώ στον ελεύθερο χρόνο του απολαμβάνει τη ροκ μουσική, τα βιβλία, αλλά και τα φυτά του ήρωα τα ιαπωνικά χαρακτηριστικά της ακρίβειας, της οργάνωσης και του μινιμαλισμού, ο Βέντερς δημιουργεί ένα φιλμ ποιητικής απλότητας που συγκινεί τον θεατή, δίχως εκείνος να μπορεί καν να προσδιορίσει το γιατί.



ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ



Η Φωκίωνος Νέγρη εντάσσεται σε έναν από τους δύο μεγάλους περιπάτους του βιβλίου. Από το Μουσείο έως την Κυψέλη, επιχειρείται η γνωριμία με το αστικό παρελθόν της ευρύτερης περιοχής της Πατνσίων, που γνώρισε ακμή στη διάρκεια του περασμένου αιώνα.



ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας δρόμος πρώτης προβολής

Περίπατος στην παλιά Πατνσίων μέσα από τις σελίδες του βιβλίου «Από το Μουσείο στην Κυψέλη»

Όταν «πρωτογνώρισα» την οδό Πατνσίων, ερχόμενος από τη Θεσσαλονίκη στην Αθήνα σχεδόν πριν από δέκα χρόνια, έπεσα στην παγίδα της ομοιογένειας. Η λεωφόρος και τα κτίριά της φαίνονταν στα μάτια μου κουρασμένα, γηρασμένα και, πάνω-κάτω, ίδια. Επρεπε να περάσει καιρός για να παρατηρήσω τις διαφορές στην αρχιτεκτονική των κτιρίων, για να ανακαλύψω την ιστορία της, τις μικρές πλατείες, τα σινεμά και τα ζαχαροπλαστεία της. Να τη γνωρίσω πραγματικά. Βασικός οδηγός μου ήταν τα κείμενα και οι περιγραφές του συναδέλφου μου στην «Κ» Νίκου Βατόπουλου, ο οποίος όχι μόνο γνωρίζει αλλά και περπατάει την Αθήνα όσο κανένας άλλος που ξέρω. Στο τελευταίο του βιβλίο, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο στις 13 Νοεμβρίου, προτείνει ακριβώς αυτό: μια μεγάλη περιπατητική διαδρομή που έχει άξονα την Πατνσίων και ανοίγει προς το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, την Κυψέλη και την πλατεία Αμερικής, με στάσεις στις μικρές και μεγάλες διακλαδώσεις δρόμων, ιστοριών, υλικού και άυλου πολιτισμού. Οι αναγνώστες θα εκτιμήσουν και ένα κεφάλαιο για την ιστορία της ακμής της Πατνσίων, μια πιο προσωπική εξομολόγηση του Νίκου Βατόπουλου για τη γειτονιά στην οποία μεγάλωσε, που ήταν γεμάτη σινεμά και βιβλιοπωλεία. Από εκεί δημοσιεύουμε ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα.

Σ. Ι.

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

«Η Πατνσίων (...) είναι αυτή που προσφέρει στους μελετητές της αστικής ζωής και της αστικής κουλτούρας μια εξαιρετική ανάγνωση της πόλης σε όλες τις συναρπαστικές αλληλουχίες της και σε αναπτύγματα που δεν βρίσκει κανείς σε άλλα σημεία της Αθήνας.

Τα αρχιτεκτονικά μέτωπα της Πατνσίων, της 3ης Σεπτεμβρίου, της Αριστοτέλους και της Αχαρνών (όπως και της Δροσοπούλου, πάνω από την Πατνσίων) μαζί με όλες τις καθέτους και παράρτους από το Μουσείο ως το τέρμα Πατνσίων συγκροτούν με εντυπωσιακή πυκνότητα, επάρκεια και ποικιλία το πανόραμα του ελληνικού αστισμού. Αυτή η θεώρηση της αστικής περιπέτειας τελείται σε συμφωνία με μία κοινωνική κλίμακα από την ανώτερη μεσαία τάξη ως τη χαμηλή μικρομεσαία. Συντελείται συνεπώς μια ανάγνωση και μια τομή στο κοινωνικό σώμα χωρίς χάσματα και σε απόλυτη διαδραστική ώσμωση.

Αν πάρει ο διαβάτης μία προς μία τις πολυκατοικίες επί της οδού Πατνσίων, και τις φανταστεί συντηρημένες και με όλα τα αρχιτεκτονικά και αισθητικά στοιχεία τους τονισμένα και

προβεβλημένα, εύκολα θα αντιληφθεί πως βρίσκεται αντιμέτωπος με ένα ορυχείο το οποίο πρέπει να διασωθεί. Για να διασωθεί όμως, θα πρέπει πρώτα να κατανοηθεί. Να γίνει δηλαδή κοινώς αποδεκτό πως μία πόλη αξιολογείται, αγαπιέται και αποδίδει όχι μόνο μέσα από τα διάσπαρτα μνημεία της ή από τα μεμονωμένα κτίρια έργα τέχνης ή ιδιαίτερης ιστορικής αξίας, αλλά από το σύνολο που έχει αφήσει ως αποτύπωμα η αστική ζωή στην πόλη.

Η Πατνσίων ως κουλτούρα αστικού βιώματος, έτσι όπως αναπτύσσεται σε αναρίθμητα οικοδομικά τετράγωνα με επιμέρους συνοικίες, είναι ένα σπάνιο αν όχι μοναδικό εκθετήριο της συγκρότησης μιας αστικής αρχιτεκτονικής. Η πυκνότητα και η ποιότητα του κτιριακού αποθέματος είναι τέτοια ώστε μπορεί να προκαλέσει ευρύτερο ενδιαφέρον και διεθνή προσο-

χή. Όσες φορές έχω ξεναγήσει ξένους επισκέπτες στην Αθήνα, σε δρόμους της Κυψέλης ή της Πατνσίων, έχω βιώσει τη μετάλλαξη των συναισθημάτων τους από την περιέργεια ως την κατάπληξη. Η αστική ιστορία της Αθήνας δεν διδάσκεται, δεν βρίσκεται μέσα στη «διδασκεία ύλη» μας, ούτε προβάλλεται μέσα από τον κόσμο του τουρισμού.

Για να κατανοήσει κανείς την Πατνσίων της αστικής ακμής, θα πρέπει να σταθεί στην κοινωνική ζωή που οριζόταν κατά ένα μεγάλο ποσοστό στην προσιτή σε όλους έξοδο και διασκέδαση, όπως ήταν για πολλές δεκαετίες τα σινεμά και τα ζαχαροπλαστεία. Η πυκνωση της κοινωνικής ζωής ήταν μια φυσική προέκταση ενός αισθηματός συνοχής και ασφάλειας. Συχνά μετά από μια κινηματογραφική προβολή ακολουθούσε ένα ζαχαροπλαστείο, για ένα ποτό, ένα αναψυκτικό, μια πάστα,

ένα σνακ, σύμφωνα με το κλίμα της εποχής.

Η Φωκίωνος Νέγρη και η πλατεία Αμερικής ήταν το επίκεντρο της κοινωνικής ζωής.

Βεβαίως, για να αντιληφθούμε σήμερα τη σημασία μιας εξόδου στα σινεμά της Πατνσίων και των περίξ θα πρέπει να έχουμε κατά νου την καταλυτική επίδραση που είχε στις ζωές των ανθρώπων ο κινηματογράφος ως μια φτηνή διασκέδαση. Δεν ήταν μόνο η πρόσβαση σε μια αίθουσα που ήταν εύκολη και σχεδόν αυτονόητη διαδικασία, ήταν και όλο το τελετουργικό της εξόδου αλλά και η διάχυση της γοητείας των κινηματογραφικών αστέρων στην καθημερινότητα των ανθρώπων.

Ειδικά στην Ελλάδα, με την καθυστερημένη υποδοχή της τηλεόρασης (1966), η μονοκρατορία του κινηματογράφου ήταν απόλυτη. Το θέατρο είχε το δικό του μεγάλο κοινό, αλλά η οθόνη

υπηρετούσε μια άλλη μυστική διεργασία προβολής στο υποσυνείδητο επιθυμιών και φαντασιώσεων. Το σινεμά ήταν κομμάτι της αστικής Πατνσίων από τα χρόνια του Μεσοπολέμου ως τη δεκαετία του '90. Στις δεκαετίες του '50 και του '60 μια κινηματογραφική πρεμιέρα προϋπέθετε επίσημο ένδυμα.

Καθώς η μεταπολεμική ανοικοδόμηση και η στερήωση την ίδια εποχή της αστικής ζωής στην Πατνσίων εξελισσόταν παράλληλα με τα χρόνια της παντοκρατορίας του σινεμά, είχαμε το φαινόμενο να υπάρχουν είτε ανεξάρτητα κτίρια κινηματογράφου είτε αίθουσες στις νέες πολυκατοικίες.

Υπήρχαν και αρκετά θερινά σινεμά σε ακόμη αδόμητα οικοπέδα κυρίως στα στενά αλλά και σε μέτωπο επί της Πατνσίων. Ήταν ένα φαινόμενο κοινωνικό, εμπορικό και καλλιτεχνικό που όριζε εν πολλοίς και το ύψος του δρόμου, ιδίως τις βραδινές ώρες με τις φωτεινές επιγραφές. Πριν ακόμη η τηλεόραση διεισδύσει στα περισσότερα σπίτια (αυτό συνέβη στις αρχές της δεκαετίας του '70), οι κινηματογραφικές προβολές άρχιζαν στις 4 μ.μ., και ενίοτε στις 2 μ.μ.

Κάποια από τα παλιά σινεμά επιβιώνουν ακόμη. Όπως η «Αελλώ» στη στάση Κεφαλλνίας ή η «Αλεξάνδρα» στον ΟΤΕ. Από τα θερινά υπάρχει ακόμη η «Ηλέκτρα» στο ύψος του Αγίου Λουκά. Τα περισσότερα όμως έκλεισαν. Με δυσκολία εντοπίζει κανείς σήμερα τα ίχνη τους. Ωστόσο, η παρακμή των κινηματογράφων της Πατνσίων ή της Αχαρνών και των ενδιάμεσων κάθετων δρόμων ήταν φυσικό επακόλουθο της μείωσης στην προσέλευση του κοινού σταδιακά από τη δεκαετία του '80 ως το 2000, όταν είχαν μεγάλη απήχηση τα βίντεο-κλαμπ, και αργότερα λόγω του φαινομένου με τις πολλαπλές αίθουσες και τη διείσδυση του διαδικτύου. Παρότι υπάρχει μεγαλύτερη κίνηση στους κινηματογράφους τα τελευταία χρόνια, τίποτε δεν μπορεί να επαναφέρει το κλίμα των πρώτων μεταπολεμικών δεκαετιών.

Ήταν ένα φαινόμενο που υπηρετούσε και μια ενδότερη ψυχική ανάγκη πέρα από την ψυχαγωγία. Μέσα από τον κινηματογράφο και για πολλές δεκαετίες, από το 1910 ως τουλάχιστον το 1980, η ψυχική προβολή προς τους κινηματογραφικούς αστέρες καλλιεργούσε μια διψασμένη φαντασία, την ανάγκη εκδίκησης ενός δημόσιου και ιδιωτικού ερωτισμού όπως και της ταύτισης με πρότυπα ρόλων, κοινωνικών και ερωτικών. Ο κινηματογράφος ήταν ένα σχολείο ευρύτερης διαπαιδαγώγησης και ιδιωτικής, κατά μόνον, εφηλικής.

Η Πατνσίων ήταν ο παράδεισος για αυτήν την περιπέτεια της φαντασίας μέσα από το σινεμά.

Σινεμά και γλυκό

Συχνά μετά μια κινηματογραφική προβολή ακολουθούσε ένα ζαχαροπλαστείο, για ένα ποτό, ένα αναψυκτικό, μια πάστα, ένα σνακ, σύμφωνα με το κλίμα της εποχής. Η Φωκίωνος Νέγρη και η πλατεία Αμερικής ήταν το επίκεντρο της κοινωνικής ζωής.



Το βιβλίο του Νίκου Βατόπουλου πρόκειται να κυκλοφορήσει στις 13 Νοεμβρίου από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

Εκθετήριο αρχιτεκτονικής

Η Πατνσίων ως κουλτούρα αστικού βιώματος, έτσι όπως αναπτύσσεται σε αναρίθμητα οικοδομικά τετράγωνα με επιμέρους συνοικίες, είναι ένα σπάνιο αν όχι μοναδικό εκθετήριο της συγκρότησης μιας αστικής αρχιτεκτονικής.



Η οδός Πατνσίων, στο ύψος του ΟΤΕ, με συμπαγή μέτωπα κτιρίων του 20ού αιώνα.

ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΕ ΚΥΠΡΟ & ΕΛΛΑΔΑ ΕΝΑ ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΡΓΟ ΓΙΑ ΜΙΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΕΠΟΧΗ

«Βιβλίο της
χρονιάς 2023»

SPECTATOR,
GUARDIAN

«Ιστορικό
βιβλίο της
χρονιάς 2023»

DAILY TELEGRAPH



Ο Χίτλερ είναι
κυρίαρχος.

Οι μάσκες
πέφτουν.

Τα επεκτατικά
σχέδια του
μπαίνουν
σε εφαρμογή.

Ο Β' Παγκόσμιος
είναι γεγονός.

Μη χάσετε τον Β' Τόμο στις 9/11



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κοινωνική, Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy

Ακολουθούν



Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ



ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ